

CAROLI GVSTAVI
HERÆI

Sacræ Cæs. Majest. Consiliarii, &
Rei Antiquæ, nec non feriundis
Numismatibus Præfecti,

INSCRIPTIONES
ET
SYMBOLA
VARIÏ ARGVMENTI.

LIPSIÆ,

Apud JOANNEM GEORGIVM MONATH.
ANNO MDCCXXXIV.

H. G. ... p. 367
11 p. 7 ...

REVERENDISSIMO ET EXCELLENTISS. VIRO
IOANNI PAVLO DE BIGNON,
S. QVINTINI ABBATI,
CHRISTIANISS. REGI A CONSILII STATVS
ET BIBLIOTHECA,
ANTIQVAE NOVAEQ. VRBANITATIS ARBITRO;
NEC NON
(CUI TANTA CVM DIGNITATE ET AMPLITVDINE
PRAEEST)
ILLVSTRI REGIAE,
ELEGANTIORVM LITTERARVM ET INSCRIPTION:
ACADEMIAE,
QVAE GALLIAM MONIMENTIS ORNAT
AC LITTERAR. VBIQ. REMP.
AETERNIS PRAECEPTIS INSTRVIT,

HAEC TENTAMINA.
VT ILLIS IVDICIBVS ET MAGISTRIS
IN PERPETVVM COLENDIS SE OBLIGET.

eorum observantissimus
C. G. Heræus.

EPI-

5
EPISTOLA
AD

SAC. CAES. ET
CATH. MAI.

ABSENTEM

Cum Numismatum delineationibus
quibusdam demississimè data.

An. MDCCXI.

OMNIVM

AVGVSTISSIME IMPE-
RATOR,

Domine Clementissime,

NOn auderem ad SACRAE CAES. &
CATHOL. TVAE MAIESTATIS
laureatum pulvinar aditum moliri, ego
tantillæ fortis homo, nisi me turba ovan-
tis populi, publicis acclamationibus exful-
tans duceret. Immò nisi me raperet fidu-
cia, quam captus percitusque immortalis
Tua gloria semper posui in Patrocinio,

à SACRA CAES. TVA MAIESTATE ne
 armata quidem, non solum non denega-
 to literis, sed spontè oblato. Nam ex
 illo tempore, quo Divus Imp. IOSEPHVS
 neglectis in hunc diem Imperatoriis re-
 bus antiquis in ordinem redigendis & de-
 scribendis me clementissimè præfecit,
 non semel me armorum strepitus, Musis
 minùs favens, coëgit optare Augusti sæ-
 culum. Ista verò nunc orbi imminet
 felicitas, ubi clausura mox Ianum for-
 tuna redux advexit nobis AVGVSTVM,
 - - - - aurea condet

Sæcula qui Latio.

Est ea populi Romani Antoniniana feli-
 citas, ut victor gentium philosophetur,
 ut imperet amans sapientiam. Nec est,
 quod timeam eorum obtrectationes, qui
 hoc meum officium novum dicunt & in-
 usitatum. Falluntur, qui putant, eum
 olim fuisse Serenissimæ Familiæ Austria-
 cæ litterarum neglectum, ut Majorum
 imagines, Romanæ suæque gentis glo-
 riam, rerum gestarum monimenta, vir-
 tutis exempla, doctrinæ temporumque
 faces, orbis literarii thesauros, inertia se-
 peliri paterentur. Habuit primus scien-
 tiarum Instaurator CAES. MAX. I. re-
 rum

rum antiquarum Commentatorem Cuspinianum, IMP. FERD. I. Numophylacii Imperatorii Conditor Lazium, IMP. MAX. II. Sambucum, IMP. RVD. II. Octavianum Stradam, Nobilem Aulicum & Antiquarium; Ultimium quidem illum, postquam sævus Mars hanc artem inter arma jussit silere. Quid verò est, quod illam infelicium temporum noctem fugare nunc vetat? Quid est, quod sperare non liceat sub altero CAROLO QUINTO? Hujus tantæ TVAE Gloriæ interest, AVGVSTE, ne artes, quæ animum instruunt, viliores sint mercenariis, aut luxui inservientibus; atque ne fraudes turpeque lucrum ignorantes à felici scelere contemnantur. Non equidem in me cadit ista arrogantia, ut velim me æquare prioribus Antiquariis, qui Cæsarea munificentia scriptis jam claruerunt. Tamen non deest prærogativa ex insigni, qui numariæ rei post eorum demum tempora accessit, cultu. Neque (si majorum decora, quibus ætas nostra fruitur, obsoletis non postponere fas est) minorem campum ad industriæ cursum aperit apparatus recentiorum Numorum, qui Moderni dicuntur. Non

intelligo postremos omnes, quos promiscui honores & cudendi licentia deturpant, quosve nulla vel in excogitando ingenii vis, vel in elaborando ars commendat; minus eos, quos, utcunque elegantes, monetarii marculi feriundo reddunt adeò Archetypos, ut nequeant, si percussi non sint, in verorum censu computari. Verum respicio prima postremorum Sæculorum fusa numismata, quorum collectas per XVI. Annos integras series possideo in formis plumbeis, servatis cautione auri-fabrorum, quibus aureæ vel argenteæ dabantur liquefaciendæ. Sunt verò ita comparatæ, ut imagines Numismatum, in nobiliori metallo per ignorantem avaritiam deperditas, posteris ex iis liceat restituere; atque (reparantis si accedat scalpri diligentia) Archetypas facere modo eodem, qui primas ceras metallo commutavit atque servavit. Ut enim Cuneus monetæ feriendo, ita *πλαστικῶς* flando, nec aliter, signat. Poterit his curis novam in lucem revocari nostri temporis Historia, cùm aliquando S. T. CAES. MAIESTATI clementissimè placuerit, eorum instauratione monumentorum Tua, quæ jam adsunt, quæque aliunde adhuc conquiri poterunt,

locu-

locupletare, atque ita bene de præterita,
 bene de futura ætate mereri. Servet
 Deus Tuam, Optime Princeps, SAC.
 CAES. MAJESTATEM humani Generis
 bono!

**SACRÆ T. CÆS. ET
 CATHOL. MAJESTATI**

Subjēctissimus.

A S

CÆS.

CÆSARI.

Pofonium cum Numismatum quorundam delineatione demiffiffime tradita

Epiftola.

OMNIVM

AVGVSTISSIME IMPERATOR,

Domine Clementiffime,

Liceat per fummam SACRATISSIMAE TVAE CAES. CATHOL. ET APOSTOL. MAJ. Clementiam mihi, dum Triumpho Regali abfens acclamo, cum aliis ea frui publici gaudii voluptate, quam fors præfenti denegat. Nullum enim eft adeò verecundum filentium, quo poffit contineri animus plenus jam non illa fpe, quæ primos meos aufus quum inaugureretur CAESAR alter, alter AVGVSTVS accenderat; fed ipsà eorum, quæ coram mirari datum fuit, imagine, eoque splendore, qui fupra omnes purpuras tantum infandis meritis, quantum Dignitate pofitus eft. Imagine, inquam, virtutis militaris, cujus Majeftatem, ut in castris antè nec contubernii æqualitas viliozem, nec armorum tractatio rudiozem pacis artium, nec afpera periculorum impolitio-

rem

rem, nec disciplinæ exempla austeriorem reddiderunt; Ita in summo rerum humanarum fastigio augustus fulgor voluptatibus æquè infractam, æquã comitate gravem, æqua gravitate civilem sistit. In isto Heroicarum cumulo virtutum, quibus diverso modo orbem beas, CAESAR, ignoret S. CAES. MAI. si imperare mihi non possum, ut taceam eum optimarum artium amorem, qui Musas & olim in contubernium & nunc inter aulæ fortunæque delinimenta, inter ipsas de Republica Christiana curas, in supremum solium admittit. Tantum hoc nomine S. TUAE CAES. MAI. de servato Palladio debet publica res, & maximè litteraria, ut ingratiore utraque nequeant deprehendi, quàm illa suas opes, hæc artes in laudes Tuas effundere ulla ætate si cesset. Habent vero litteræ artesque inter sua monimenta vix augustiora, nec perennatura magis, quàm Numismata. Quorum ad artem dignam prisca Romani Imperii Majestate, dignam CAES. TUAE MAIEST. gloriã excolendam non deerunt artifices, quia, quod maximum & primum est, non deest Augustus. Interim supplex deprecor pro mea temeritate, quæ nulla virium, sed novi auspicii fiducia audet hoc
 qua-

qualicumque specimine (*) CAROLINAE
 Gloriæ & scientiarum amantioribus spem
 facere futurorum Numismatum, dum ex-
 spectamus parem aut majorem Sculptorum
 industriam, quàm fuit illa, quæ à tempore
 Imp. Caroli V. ad Imp. Ferd. III. aut in postre-
 mis Numismatibus Sedis Apost. Parmigiani,
 Hamerani &, Germanicis Cormanni &
 Abondii, Tobiaë Wolf, Kochii, S. Urbani, &c.
 Gallicis Cheronii, Varini, Maugerii, An-
 glicis Rottierii, Svecicis Carlstenii & Rich-
 teri, Brandenburgicis Falzii, Belgicis aver-
 sis Schmelzingii &c. posteritati se nun-
 quam non commendabit. Ut tandem TE,
 CAESAR AVGVSTE, daturum ingentia
 huic operæ exempla, DEVS ter O. M. ser-
 vet diu sospitem atque incolumem, hæc
 verò sunt Christiani Orbis Vota, hæc mea
 sunt

SACRAE CAES. CATHOL & APOSTOL. MAIESTATI

Subiectissimi.

(*) Offerebatur Numisma Coronationis Hungaricæ.

SPECIMEN
NUMISMATVM
Aliquot ex iis, quæ in
IMP. CAES.
CAROLI VI.

Historia Numismatica

Successu temporis sunt continuanda.

Numis.

Numismata, quæ recenset sequens Catalogus, inveniuntur cusa in Offi- cina monetali Vindobonensi.

DE quibusdam Aversis statim monendum est : illas cum tempore elaborandas esse pari industriâ, quâ novæ in lucem prodibunt ; adeoque restituendas esse & sculptorum arte magis perficiendas, quàm primo conatu apparuerunt. Eum ad modum, quem exhibent quædam his descriptionibus præfixæ adumbrationes mutatæ. Nam cum exprimendis cogitatis defuerint Prototypi exactè delineati ; excusandus sum, destitutus veræ artis delineandi peritis : qualibus gaudet Gallica Inscriptionum Academia. Etiam excusandi sunt Numismatum sculptores, non instructi subsidiis, quibus erant iuvandi, & quæ solertiâ, nullis cedente impedimentis, demum fuerunt conquirenda ; ne quid committatur in AUGUSTI nostri artibus faventem gratiam, quæ hanc ætatem longè, quam invenit, politionem relinquere non desistit. Quod ad ipsas attinet inventiones, non aliorum sector arbitrorum suffragia, quam eorum, qui possunt antiquorum numismatum elegantiam secernere à novorum confusis Symbolis, imaginibus inepte ordinatis, inscriptionibusque, nihil minus redolentibus, quam priscarum gravem simplicitatem. Atque omnibus si placere non licet, iis tantum non displicere enitar, qui sciunt absque servo imitamine recentiora priscorum habitu induere, & novis antiqua miscere, ut hæc nova videantur. Habet in priscis numis Imaginum Inscriptionumque naturalis concinnitas sublimius quid & magnificentius, quàm nova aut affectatæ artis, aut diffusæ orationis pompa : Estque ad imitandum eò difficilior, quò in imaginibus fictum verò est similis, & quò stilus, præter dictionis puritatem, rebus
quam

quam verbis est refertior. Dolent experti, antiquam hanc simplicitatis majestatem, quæ ab Augusti tempore in eloquentiæ, picturæ, architecturæ, ceterisque operibus elucet, felicius postremis sæculis fuisse in aliis, quam in numismatum symbolis, redditam. Quum tamen numismatum sit munus, reliquorum monumentorum moles paucis ita complecti, ut digna sint, quæ non ipsa solida structura uno in loco, sed artis eminentiâ omnium in manibus ævum agant.

Artem verò quis est, qui quærat in sola externi operis cura? Ecquis etiam non miratur, illo ipso tempore, quo majores nostri antiqua numismata imitari & æmulari cœperunt, minùs de inventionione, quæ anima est, quam de imaginum elegantia fuisse cogitatum?

Illam ingenii artisque conjugationem continuo exemplo primum huic ætati restituisse; ea verò gloria est, quam vix alia recentiora numismata Galliæ dubiam faciunt in Ludovici XIV. monumentis, imitatione quam invidentia dignioribus. Est enim tempore illis posterior brevis, sed egregia series numismatum, qua Illustriss. Spanhemius gesta Friderici Primi Borussiae Regis celebravit; Gallica certè postrema nationum aliarum (excipienda est Italia) ingenium superant, si non artem. Quandoquidem Anglicorum & Suecicorum numismatum bona pars, sculptorum præstantiâ cedit paucissimis.

*Est aliquid prodire tenus, si non
datur ultra.*

NB, Sequentium numismatum quædam, ut pag. 19. p. 25. p. 65. & quæ illud excipiunt, Bohemica, non percussa, sed cera tantum sunt efficta conflataque,

Adven-

HERCVLI MVSARVM GADITANO
ET ROMANO PRIMITIAS.

Adventus S. C. & Cath. Maj.
In Italia,

In prima fronte :

Caput Cæsaris coronatum laureâ
Bello partâ.

Inscr. IMP. CAES. CAROLUS VI. PLU-
RIMARUM UTRIUSQUE ORBIS PROVIN-
CIARUM REX.

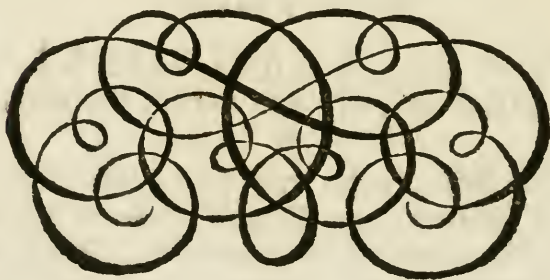
IMPERATORIS Titulus, qui Belli etiam Ducibus Vi-
ctoribus dabatur, cum *Principi Romano* tribuitur in
Numis, Prænominis instar, præcedit. *Cæsaris* cogno-
mine, absque *Augusti* appellatione, atas Romana salutabat
Candidatos Imperii. Junguntur hic Tituli, non solum ob
res Ductu Imperatoriô gestas; sed etiam ob Prærogativam
Augusti, tunc temporis tantum non coronati. Reliqua
imitantur Inscript. *Imp. Max. I.*, dicti in Numis: PLURI-
MARUM EUROPAE PROVINCIARUM PRINC. POTENTISS.

In Averſa, quæ Imp. Reditum ex Hiſpania refert, *Cæſar Togatus* (neque enim in Rege Latino poteſt quidquam eſſe nimis Romanum) ſedet, ad ſignificandam antiquo more Securitatem, atque extenſa *Pacificatoris manu* ſublevat genibus advolutam *Italiam*, Coronâ *Turritâ* Globôque agnoſcendam. Ad latus *Tropæum* ; infra *Jovis ales*, ore gerens *Ramum Olive*, Hiſpaniæ pariter & Pacis ſignum ; Nec verò minùs *Fulmini* inſiſtens, pro antiquiſſimo Græco & Romano uſu. Inſcriptio illa ipſa eſt, quam Italia olim ſuo redeunti Hadriano Imp. tribuit :

RESTITUTORI ITALIAE. Infra

ADVENTUS AUGUSTI A. ER. C.

id eſt : Annus ERat Chriſti, pro antiquo A. ERat Auguſti, unde AERA.

In Numismate, Quod Electorum
Suffragiis delatum Imperium
exhibet,

C *A*Esar *Paludatus* Triumphatoris habitu stans pedem
prorâ *Navis*, Expeditionum Maritimarum deco-
re, post appulsum quasi refert. Altera manu te-
net expugnatum *aureum Vellus*, atque *Phœnicem cum Globo*,
Aurei Sæculi, quod sub nostro Augusto speramus, &
CAROLINAE Felicitatis restitutæ Symbolum; Alterâ be-
nignè à *Fortuna Reduce*, agnoscendâ antiquis tesseris, te-
mone & rotâ, accipit oblatum Imperii Insigne.

Inscriptio: [LIVSTRATIS TERRA MARIQVE FINIBVS] respicit ad
priscum mulcarum Gentium morem, quò capeffentes Re-
gnum fines lustrabant. Infra: FORTVNA REDVX. Cæsare Itali-
ci Regni Provincias ingressô MDCCXII.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1950

1951

1952

1953

1954

1955

1956

1957

1958

1959

1960

1961

1962

1963

1964

1965

1966

1967

1968

1969

1970

1971

1972

1973

1974

1975

1976

1977

1978

1979

1980

1981

1982

1983

1984

1985

1986

1987

1988

1989

1990

1991

1992

1993

1994

1995

1996

1997

1998

1999

2000

2001

2002

2003

2004

2005

2006

2007

2008

2009

2010

2011

2012

2013

2014

2015

2016

2017

2018

2019

2020

2021

2022

2023

2024

2025

Symbolum S. C. & Cath. Majest.

(FORTITUDINE & CON-
STANTIA.)

Exprimunt *Columnæ Herculeæ & Carolinæ* postliminiò restitutæ, non modò ob Nominis, Generis, Imperiique; sed maxime ob Expeditionis Gaditanæ in SEXTO & QUINTO CAROLO paritatem. Illarum significatio haud quidem aliena est ab Inscriptione; Quoniam Fortitudo ferens Columnam, Constantia innixa Columnæ pingitur; Non tamen efficit *Impresam* propriè dictam; Sed Emblemata potius Morale. In eo, præter Impresæ Præcepta, sensum Moralem statim prodit Significatio Hieroglyphica, non Naturalis. Ita ut post hanc Explicationem Columnæ Carolinæ possint, etiam absque lemmate, CAESARIS FORTITUDINEM & CONSTANTIAM in Ornamentis Hieroglyphicis designare. Ut verò magis exprimatür Character Herois, (quod Symbolorum præcipuum est officium) Columnarum alteram *Laurus* adsignat Bello, alteram *Palma** Paci, quæ in finiendis domi Herculeis laboribus non minori laude dignam Constantiam requirit. Sic *Diadema Imperatorium* primariis in utroque tempore fulcris sustinetur.

B 4

In

* Recentiori potius, quàm antiquâ significatione. Præter palmam, quæ est in pace Titi) Oliva pacis symbolum; sed illa cum Lauro facile confunditur.

In fuso hoc Numismate Symbolico majoris Moduli

Servat Aversa *Terræ Sphæram Nubibus suffultam*, scil. Imaginem Symboli, quòd S. Cæs. & Cath. Majestas in Francofurtana adhibuit Coronatione, antequam rerum ab Optimo Maximoque Principe gestarum memoriam Numismatibus consignandi cura mihi fuit clementissimè delata. Verùm pro Fortitudinis vocabulo (quod secundùm Symbolorum legem ipsis nubibus Terram sustinentibus minùs convenit, quàm Cæsari in sensu Morali) ponitur *Virtutis* Nomen, quod Nubibus Interpretatione laxiori æque ac Constantia tribui potest. Prout Cicero habet *Constantiam Astroorum*. Ita ut Regnorum atque ipsius Christianæ Universitatis Orbem Imperatoris Constantia & Virtus in Felicitatis & Concordiæ æquilibrio non minùs moraliter servare intelligatur, quàm constans aëris virtus physicè sustinet Globum Terræ.

In prima fronte Ipse Augustissimus Imperator cum Diademate & Habitu Regio Hungarico.

Inscriptio est accommodata ad præsens institutum :
CAROLUS VI. ROM. IMP. S. AUG. REX. CATH. & APOSTOLICUS
* CORON. POSON. MDCCXII.

* Titulus Apostolicus est Regum Hung.

Numisma minus cufum in memoriam sumtæ Coronæ Hungariçæ,

Imperator iterum habitu Regiâ.

Infor. CAR. VI. IMP. ROM. S. A. REX. HVNG. DAL.

CROAT. SCLAV. &c.

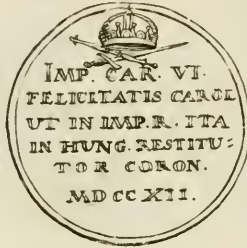
Jungitur huic Imagini duplex aversa.

I. Sacræ Cæsareæ Majestatis Symbolum: FORTITUDINE ET CONSTANTIA, exprimit *Aquila Romana* antiquo more Orbi insidens, eundemque *Gladio*, Fortitudinis, & *Sceptro*, Constantiæ, objectis protegens. Augendæ nobilitandæque significationi caput Aquilæ circumdatum est *nimbô radiatô*, ut *Phœnicis* formam induat, quemadmodum in Numis Romanis indicat spem felicium temporum, cum Inscriptione, quæ hic subscriptio est:

FELIX TEMPORUM REPARATIO, MDCCLXXII.

Globus ipse plenus magno CAROLINO Nomine, sicut in Numis destinatis Coronationi Imperatoriæ, indicaverat Imperatoris *Caroli Quinti* felicitatem Imperio restitutam; Et quemadmodum in Tympano magnificæ Basilicæ R. Boh. Imp. *Caroli IV.* memoriam renovatam significat, & quidem illo
 pacis

pacis tempore MDCCXIV. quò absoluta est Basilica: Ica hinc
 in *Orbe Hungarico*, (quem denotant *IV. Fasciæ Hungaricæ*)
 postremi *Caroli Roberti R. Hung.* ætatem auream sub hoc
CAROLO pariter reducem ostendit.

II. In *Aversa secunda sub Insignibus Regni Hung.* brevis
 Inscriptio cogitata magis explicat.

In Memoriam Homagii Austriaci.

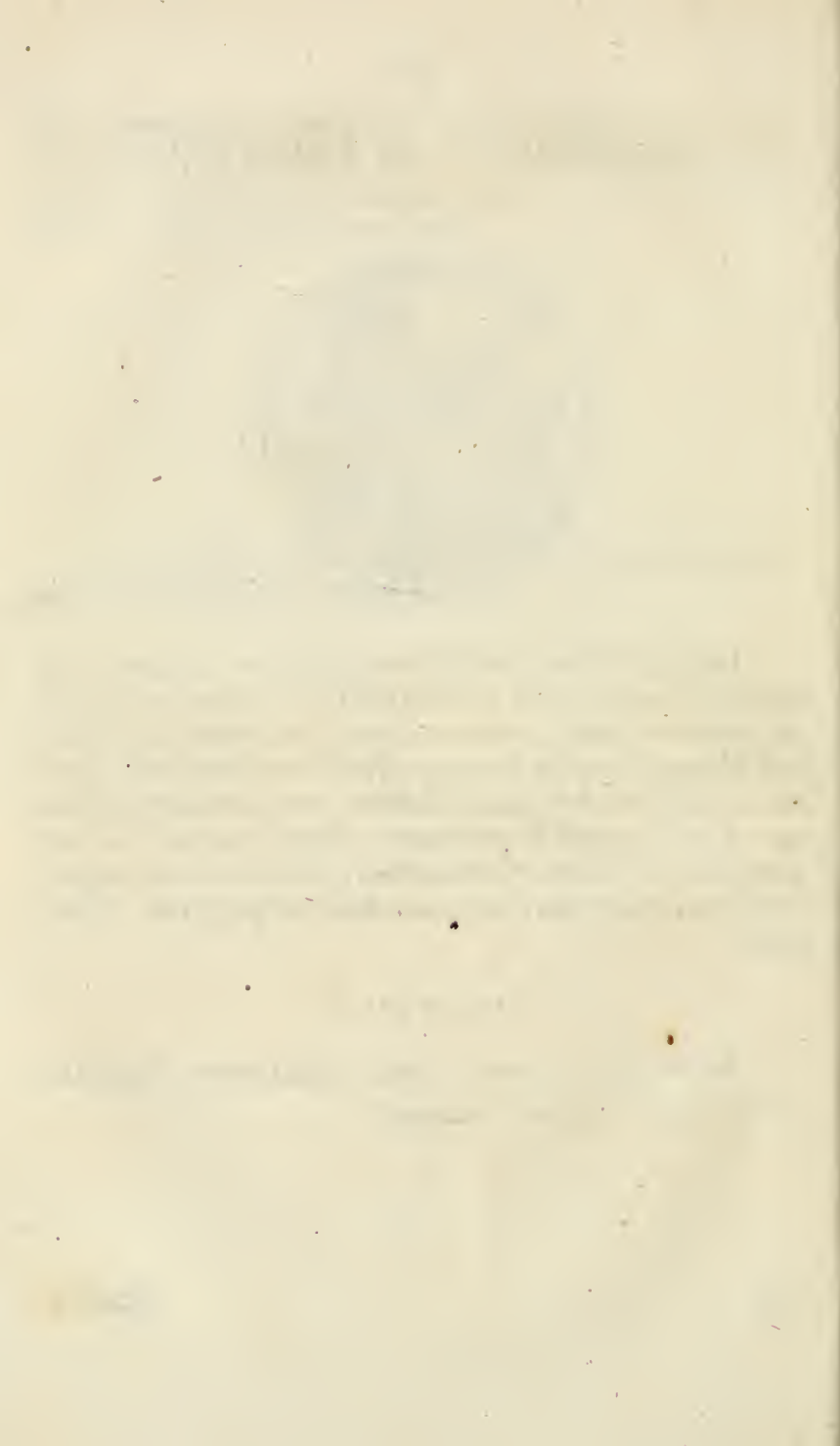

Imperator Imagine *Herculis Gaditani* (ob posita in Gadibus Tropæa) stat quasi in Custodia tenens manu vigili ardentem facem, nondum finitis laboribus, nec omnibus *Hydræ* ad pedes jacentis capitibus recisis; alterâ manu dat *Austriæ*, sub specie *Nutricis Amaltheæ*, ob securitatem (antiquorum Numismatum significatione) sedenti, symbolum Felicitatis, *Cornucopiæ*, quod Hercules exemplô, non solûm Auspiciis,, sed etiam Ductu expugnavit. Inscriptio :

TANTO DUCE.

Subscriptio : AUSTRIA FELIX SACRAMENTO FIDELITATIS OBLIGATA VIII. NOV. MDCCXII.

Sacra

Sacra Anniversaria Equitum Aurei Velleris.

Quum Sac. Cæs. & Cathol. Maj. Annuam restitueret
Cæremoniam Ordinum nobilissimi, quem recepit postlimi-
niò ex manibus Atavorum Imppp. Maximiliani I. & Caroli
V. ; tantorum memoriam solemnium servabat *Imago Im-
peratoris equo veñi*, sicut in antiquorum Numismatum
Professione & Adventu sistitur. Insignis est *toga & paluda-
mento ordinis Equestris*, eòdemque habitu, quò stipatus
Equitibus Torquatis, pari purpura fulgentibus, ad Basilicam
D. Stephani pompa publica processit.

Inscriptionem : MORIBVS ANTIQVVS

Explicat Virgilius : *Res stat Romana Virisque.*

Infra :

AVTI ORDINIS EQUITUM TORQUATOR. AU-
REI VELLERIS SOLEMNIA RESTITUTA MDCCXII.

Pax

Pax Rastadensis

Sistitur quibus Sac. Cæs. & Cath. Maj. primariis Virtutibus Symbolicis, *Virtute & Constantiâ*; quarum prima eodem, quo in Numismatibus Romanis habitu, *Clavem Jani*, indomitis suis armis *elusi*, tradit alteri, ut Symbolum temporum felicitium, servandorum ejus tenace propositi robore. Cum illam pacis tempore, haud minori vel animo, vel gloria, possint occupare domanda vitiorum monstra. Partæ à Solo Cæsare publicæ tranquillitatis beneficium exprimit Inscriptio:

PAX AVGVSTI.

Infrà:

RASTADII. MDCCXIV.

C

Cl-

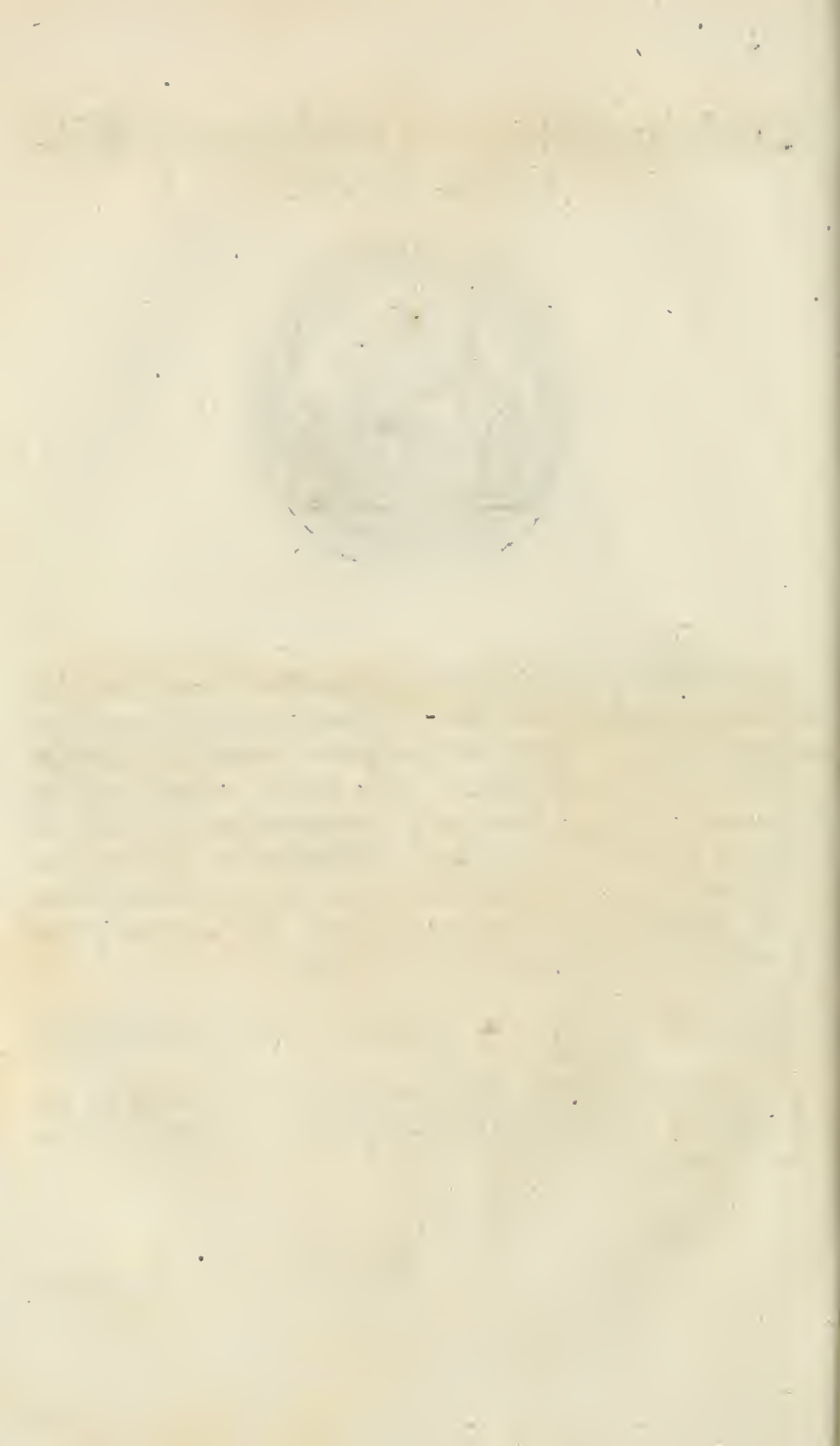
Cladem primam Turcicam ad Waradinum Petri

Denotat *Victoria*, insistens captis tormentis signisque *Turcicis*, & defigens *vidrix* *Labarum Christianum*. quod fulget *Monogrammate* illo, quò *Constantinus* olim *Magnus* primos *Christi* hostes triumphavit. Ejus apicem insignit *Aquila Romana*, Insigne *Legionum Imperatoriarum*, quibus solis devictæ sunt *Barbaræ Gentes*. Ut significetur, *Cæsaris* gloriam non conjunctam esse ulla cum aliorum *Christianorum* calamitate; sed potius tutelam, & salutem *Orbis Christiani* promittere. Additur *Inscriptio* :

VICTORIA CAROLI FELICITAS CHRISTIANORVM.

Subscript. SOLO CAESARIS EXERCITV FRACTVS CC. M.
TURCARVM IMPETVS CASTRA TORMENTA CLX. SIGNA TOTIDEM
CAPTA. MDCCXVII.

Temeswari Expugnatio.

Dacia (Mediterranea scil.) sive Transylvania, agnoscenda suo, quod in Numis antiquis gerit, *capite Equino* & *pallio*, sedet, o^o partam auspiciis sui Caroli securitatem, suffulta *Termino Lapide*, quem Subscriptio dicit *Decumanum*, (ex S. Pomp. Festi de Verborum signif. interpretatione); quia postremus erat Christiani Orbis ab Oriente versus Occidentem. Hunc Terminum & Christianæ & Hungaricæ Ditioni vindicat *Crux*, qua signatus est. Tenet *Dacia Coronam muralem*, quam Imp. Car. VI. primus Majorum recuperans hoc oppidum municissimum prælio devictis Turcis meruit. Apparet ad eius pedes *Turca aggeris qualo sepultus*, ut innuatur hostium intrâ munimentum pertinacia. In Longinquo *Urbis Prospectus*. Factum denotant *Inscriptio*, & *Subscriptio*:

TEMESWARO EXPVGNATO.

Regni HVNG. TERMINVS DECVMANVS PRIMVM RESTITVTVS MDCCLXVI.

Victoria Taurunensis.

Aversa sistit *Herculem*, qui relicto alieno *Clavae* subsidio suis viribus *Anteum Gigantem* Barbarum Lybicum, ad luctam se, ut vicinos alios, provocantem, non in campi planitie, sed quasi de solo, undis montibusque sublato comprimit. Simplicem hanc novæ *Victoriæ* de hoste tam fractâ fide, quàm castrorum obsidione protervo, at bis intrâ vallum debellato, Imaginem Numismaticam reddunt evidentiozem *fracta perditaque Arma Turcica*.

Cum Inscr:

FVNESTA LACESSITIO.

Hæc maxime respicit Dacicam illam Criticorum *Disceptationibus* celebrem *Inscriptionem*:

VAE TIBI DECEBALE - - -

FVNESTVM EST HERCVLEM LACESSERE.

Ut ea, quæ Numi Antiqui ob adquisitam Daciam Trajano olim, sub persona *Herculis Romani*, tribuerunt, justiori Titulo Imp. *Carolus*, *Herculem* non modo Romanum, sed etiam in altero *Europæ Extremo Gaditanum*, celebrent.

Subscriptio Summam *Victoriæ* posteris notat:

CC. MILLIA TURCARVM FVGATA

VALLVM CASTRAQVE EXPVGNATA MDCCXVII.

The remainder of the page contains extremely faint and illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the document. The text is too light to be transcribed accurately.

Tauruni Expugnatio.

Regiones, quæ præter Transilvaniam ultra & & cis Danubium Cæsaris victricibus armis cesserunt, ac excursionibus eorum ulterius patent, sub Daciæ olim & Moesiæ superioris nomine Romanis paruerunt. Illa Trajani, hæc Aureliani Provincia dicta. Utriusque Gloriam duæ expeditiones æquârunt. Proinde ad erectum de expugnato Tauruno Tropæum, non captivi (pro more) alligantur; verùm sedentes securæque gaudent *Provinciae Christianæ*. Ex una parte *Dacus* eo habitu, qui in Numis Romanis, præsertim in Columna Trajana, noscitur; Ex altera parte *Moesia Superior*, hodie Servia, ruptis vinculis & *fracto abjectoque jugo*. Oppidorum versùs Orientem bene munitorum extremò nunc expugnato, *Terminus Orientis*, qualis apparet in Numis Augusti, sustinet *Turcica Signa*, decussatim transfixa per *Coronam Navalem & Muralem*, ob navibus assertum Danubii Savigue Imperium; ob Trajectum Exercitùs, & junctas ripas; Deinde ob expugnatam inter duorum Exercituum tela Urbem, cujus aditum nec flumina nec Munimenta, nec CC. Millia Turcarum intercluserunt. Trajani Aurelianique Gloriam comprehendit Inscriptio:

DACIA MOESIAQ. PROVINCIAE CAROLI.

Factum notat Subscriptio:

TAVRNO CAPTO. MDCGXVII.

Vota quinquennialia prima In Na- tali Sac. Cæsar. Majest.

Quam prisca Græcorum Romanorumque ætas publicam læticiam, transactis feliciter quinis annis, Olympiadum, Panatæorum, Lustrorum & Quinquennialium solemnibus indixit, quamque prima Christianorum pietas est imitata, solutis atque susceptis pro Imperatorum salute votis; Eam jure meritoque nova nostra Roma restituit. Quippe macta tantis pacis bellorumque felicitatibus, quibus à suscepto An. MDCCXII. sub initium Octob. Austriæ Regimæ ad hunc añum MDCCXVII. est illustrata. Nec potest auspicior dies illius gaudii celebritatem insignire, quàm illa, quæ patriam Patre Herõe Imp. CAROLO VI. mense eodem beavit.

Proinde Germaniã ab Imperatore suo solo servatã; Rheno Danubioque contra Gallos & Rebelles assertis, Italiã Belgioque vindicatis, populorum beata tranquillitate ejus comodis prælatã, spe regnorum Augusta prole firmatã, Sociis defensis, Orientis finibus prolatis, Barbaris Gentibus debellatis; nec minùs calamitatibus publicis incredibili constantiã superavis, ut in Natali XXXII. celebretur quinquennii primi gloria;

Suffi-

Sustinent *Clypeum Votivum*, & *pacis*, & *belli* decora. Nimirum ex una parte felix Ecclesia, quæ, ob mysteria religionis *velata*, atque (ut Civitas Dei in monte fundata) *turrita rupibusque insidens*, tranquille innititur *orbi* crucifero, ac *pacis palmam* tenet. Ex altera parte *invicta Roma* in *hostium spoliis* insistit, fertque *tropæum* de Turcis.

Inscriptio: REP. CHRISTIANA PACE BELLOQ. STABILITA

In Clypeo votivo:

QUINQVENNALIA PRIMA VINDOBONAE.

Infra:

A. MDCCXVII.

Scil. in Natali Augustiss. Imp.

Idem.

Idem in minori Numismate

Exhibet *Glypeus votivus*, ornatus *Pacis & Belli Insignibus*, in quo legitur: *Deo Ter-uni vota quinquenn. prima pro felicitate Augusti. Infra Aquila Romana, Phœnicis instar, nascens ex Flammis Crucis Burgundicæ, denotat: tandem intra hoc quinquennium illuxisse tempus, quo Burgundiæ Rector (ex Astolgandi circa foundationem Aurei Velleris prædictione) gestans in pectore Flammam Turcis exitialem, ultor exitit injuriæ, quâ Turcæ olim affererunt Joannem Intrepidum D. Burgundiæ. Nam in ejus vindictam à Filio institutus fuerat Ordo Eqv. Aur. Vell.; quod innuit Inscriptio:*

FIRMATO FLAMMAE BVRGVNDICAE OMINE.

Sac. Cæs. & Cath. Maj. Insignem de
Literis atque de antiqui & nostri
ævi Numismatibus Curam

Gratæ posteritati exhibet Aversa sistens *Herculem* nostrum, *Spoliis hostium* securè insidentem, & *Clava*, cui innititur, jungentem *Plectrum* illud, quod in Numis antiquis *Herculi Musarum*, quas ducit, est proprium. Hanc media inter arma literarum & artium Tutelam infra clarius indicant *mixta armis volumina*, & *Urna* incùs antiquis Numis, extra fulgens *Moderno* ita dicto *Numismate*, quod *ex torque pendet*. Ut constet, in ipso bellorum strepitu omnis ætatis monumenta instaurata, aucta, & restituta fuisse.

Itaque servatura Herois Sui gloriam servata *Musa* coronat Ductorem Statoremque.

Inscriptio:

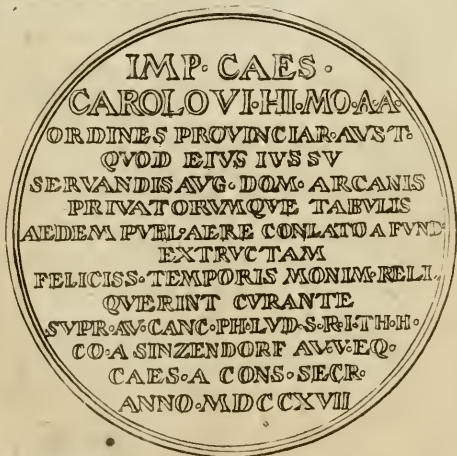
OB SERVATAM PRISCI NOSTRIQ.
TEMPORIS MEMORIAM.

Infra:

HERCVLI MVSARVM

Numif-

Numisma positum sub Primo Lapide
 de Ædis publicæ, quæ Ordinum Austri-
 corum sumtibus atque cura Illustris, & Excell. Supr. Aulae
 Cancellarii, Philippi Ludovici S. R. I. Com. a Sin-
 zendorf propè Palatium surgit,

D

Ima-

The following is a list of the names of the
 persons who have been appointed to the
 various offices of the Board of Education
 for the year 1888-89.

The following is a list of the names of the
 persons who have been appointed to the
 various offices of the Board of Education
 for the year 1888-89.

The following is a list of the names of the
 persons who have been appointed to the
 various offices of the Board of Education
 for the year 1888-89.

Imago Cæsaris cum Titulo antiquo & hodierno:

**CAESAR AVGVSTVS CAROLVS VI. ROMANORVM
IMPERATOR SEMPER AVGVSTVS GERMAN. HI-
SPAN. HVNGAR. BOHEMIAE REX ARCHID. AV-
STR. DVX BVRGVND.**

Potest sola auctoritas Suetonii manifestè docere, quo sensu Imp. Octavio primùm (& deinde Successoribus ejus in memoriam fundati Imperii) datus sit Titulus *Cæsaris* & *Augusti*. Neque minùs constat, *Augustum* Romanis idem fuisse, quod *Sanctum* & *Venerabile*; sicut Græci Numi pro Augusto ponunt $\sigma\epsilon\beta\alpha\varsigma\omicron\varsigma$. Itaque varians Stylum hæc Inscriptio in Romano-Germanico Imperatore *Romanum* Titulum CAESARIS AVGVSTI, prænominis instar, præmittit *Magno Carolino Nomini*; deinde *Germanicum* Titulum IMPERATORIS SEMPER AVGVSTI (qui significationem habet diversissimam) Cognominis loco ponit; & illo

quidem sensu, qui, utpote non Latinus, omissionem potuisset magis suadere, quàm metus Tautologiæ, quæ in denominationibus distinctis nulla est. At in Monumentis major sumorum Jurium, quàm elegantia, ratio est habenda. Postquam in Actis Publicis Cognomen *Semper Augusti* Imperatoribus *Germanicis* cum gloria *augendi Imperii* (*allezeit Mehrer des Reichs*) adeo cœpit proprium esse, ut contra exteros (ex. gr. in Pace Westphalica) fuerit tuendum; & non coronatis Romæ Impp. asserendum. Ne affectata ubique Romana Simplicitas desinat posteris Publicum nostri temporis Jus docere. Ita ex. gr. discimus ex Numism. Imp. Max. I. Titulum *Regni Germaniæ*, cujus tanta est Prærogativa.

INDVCIAR. TVRCICAR. MA- JVS NVMISMA

Sistit *Pacis Triumphum*, in quo (Romanorum aliquot exemplo Imp. , honores detrectantium) Cæsaris modestia, omnem triumphi pompam declinans, suum in curru triumphali locum cedit *Religioni Christianæ*, pro solito Lauri ramo, oleagineum, & pro sceptro eburneo, *vidtricæ Crucis Signum* tenenti. Quandoquidem in ejus non detrimentum (ut alia geruntur Europæ bella); sed emolumentum arma sumsit posuitque S. Cæs. & Cath. Majestas, haud moderatione minùs in pace, quàm victoriis suspicienda. In curru, pro victoriæ signo, *Statua Pacis* coronat concordia matrem. Ex una parte *Justitia* cum gladio & bilance scutum tenens (ob justam populi foederati tutelam); ex altera *virtus*, signum *Legionum Cæsarianarum*, bellum hoc conficientium, gerens, ducunt utrinque *Triumphalem Quadrigam*. Triumphus nominatur Inscriptione :

DE CHRISTIANI NOMINIS HOSTIBVS.

Et Subscriptione : PACE TVRCIS DATA MDCCXVIII.
Ad imit, illius : Rex Parthis datus.

AM 18-20 1853

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

2. Minus Num. Ind. Turc.

Ostendit *Imperatorem* ob perpetuas victorias *Turcicas Laureatum*; ob *Pacem*, quam victoriis prætulit, *Togatum*, affigentemque *Cruci*, cui pietas ejus triumphos cedit, *Clypeum Victorem*, notatum Inscript. ROM. DE BARBARIS GENTIBVS. Imitatur hic positus antiquos numos, in quibus Clypeus fertur palmâ; dum ejus formam induit *Crux palmis ornata*, & triumphans fractis hostium spoliis. Adstat *Orbis Christianus* cum *Sphæra* illi propria, nec non *Codice Sacro*, septem Catholicorum Mysteriorum sigillis clauso. Offerit ille *Augusto Carolo*, ob Cives in Bello Turcico Servatos, *Coronam querceam* eo sensu, quo olim Augusto est oblata, & quo Inscriptio comparat Augusto Cæsarem nostrum fortissimum felicissimumque, ter Janum cludentem; non intrâ L. imperii annos (ut olim Augustus;) sed intrâ primum quinquennium PACATOREM III. (i. e. tertium) compositis bellis, Hungarico, Gallico, Turcico.

Infr.

OB POMOERII CHRISTIANI FINES AMPLIATOS ET SOCIOS DEFENSOS MDCCLXVIII.

Adjectæ literæ denotant sculptorem extraneum in festinatione adhibitum.

The history of the United States is a long and varied one, beginning with the first European settlements in the early 17th century. The country grew from a small colony to a vast nation, facing numerous challenges and triumphs along the way. The American Revolution, the Civil War, and the rise of the industrial revolution were all pivotal moments in the nation's history. Today, the United States stands as a global superpower, with a rich cultural heritage and a commitment to democratic values.

The history of the United States is a long and varied one, beginning with the first European settlements in the early 17th century. The country grew from a small colony to a vast nation, facing numerous challenges and triumphs along the way. The American Revolution, the Civil War, and the rise of the industrial revolution were all pivotal moments in the nation's history. Today, the United States stands as a global superpower, with a rich cultural heritage and a commitment to democratic values.

3. Minimum Numisma Ind. Turc.

Notis Hieroglyphicis aliter exhibet *Crucem Victtricem* velut *Tropæum Pacis*, & quidem sub forma *Crucis Burgundicæ*. In memoriam Ordinis, cujus post redditas Austriaco stemmati Belgicas (quæ sub Max. I. ejusque Nepote erant indivisæ) Provincias, S. Cæs. & Cath. Majestas nunc Caput est. In medio locum flammæ solitæ occupat fulmen, summæ Majestatis Imperatoriæ Ordini restitutæ symbolum. Cujus verò *vis tangens spolia Turcia*, ac ea post tot clades *pacifero igne comburens*, indicat confectum maxima cum gloria & moderatione bellum contra gentem, quam per posteros ulciscendam sibi proposuit Ordinis Fundator, post eam injuriam, quæ Patri in Colchide, Aurei Velleris antiqua sede, erat illata. Quod si nec Imp. Maximiliano I. fines suos Turcis liberanti, nec Imp. Carolo V. Muleasse restitutô, nec Regi Philippo II. per victoriam navalem contigit, Turcis Provincias acquisitas extorquere; Certè in Ordinis Capita flammæ Turcis antiqua traditione fatalis Omen gloriosissimè omnium firmavit S. Cæs. & Cath. Majestatis, quæ fines Christianos ita orotulit, ut Turcas non solum aditu prohibuerit, sed sibi maximè aditum Portæ Ottomanicæ aperuerit.

Pacem felicitatemq; Orbis Christiani expressius significant *Caducei* intra *Coronam oleagineam* Cruci decassatim appositi.

Ita Inscriptionem: FELIX OMNIS EVENTVS.

Explicat subscriptio: AVI VINDICATI.

CONFECITVM BELLVM TVRCICVM MDCCXVIII.

Vieta

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

[The following text is extremely faint and illegible, appearing to be a list or index of entries.]

Vieta & dispersa Classis Ande- gavenfis.

Fulmen Jovis Romani, jam non terra solùm; sed mari etiam formidandum, jungitur *Tridenti*, quem nostri temporis decoribus maritimis, & victoriæ palmis ornatum sustinet Rostrum antiquum, ut efficiat *Tropæum Navale*, cui insidet victrix Aquila Imp. Garoli VI, ore gerens *vexillum* foederatæ Classis Britannicæ, cujus ope bellum Italiae magno apparatu intentatum, esse feliciter propulsum, magis declarant Inscriptio, subscriptioque :

BELLVM ITALICVM PROPVLSATVM.

infra : CLASSE HOSTIVM OPE BRITANNORVM

FOEDERATORVM DELETA MDCCXVIII.

1870

Received of the Treasurer of the
Board of Directors of the
City of New York
the sum of \$1000.00
for the purchase of
land in the City of New York
for the use of the
City of New York

Witness my hand and seal this 1st day of

January 1870

Mayor of the City of New York

John A. Dix

City of New York

1870

1870

De Messana armis Cæsarianis capta.

Ad *Sicilia*, quam prisca Trinacriæ tessera Cassisque Regia designant, tropæum, suo globo insidet *Italia*, antiquo securitatis habitu caput fulciens brachio, quod hostis spolio innititur; Dextra tenet scutum Germanicum (prout in Numis antiquis exhibetur) fulgens Imperatoriis Insignibus. Illô non solùm ejus Orbis protegitur; sed etiam soliti cornucopiæ (hic præsertim in Latio continenti pacem indicantis) umbrâ reficitur. In ipso tropæo, pro hastâ, *remus*, ob insulæ situm, & maximè, ob devictam hostium classem, fert decora terrâ marique parta. Infra novum, munimenta igneis globis cogens, tormenti genus felicem obsidionis eventum innuit.

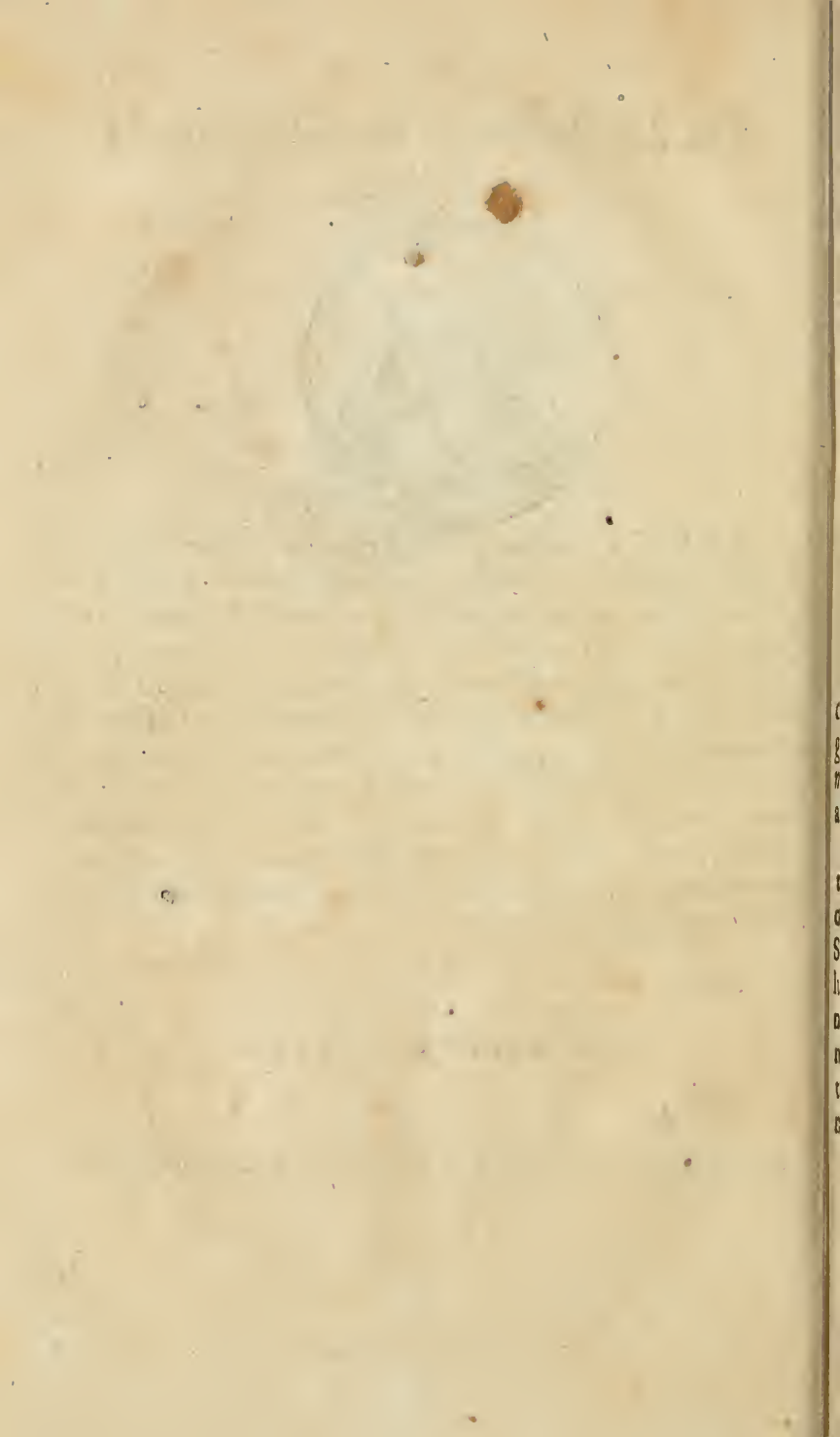
Insc,

SECVRITAS ITALIAE.

Infr.

MESSANAE COACTA DEDITIO MDCCXIX.

In

In fœdus sic dictum Quadrupl.

Europa tauro (infestorum hic motuum Symbolo) quietè composito insidet, cum tesseris concordiaë, *ramis granatorum*, & (loco soliti telorum fasciculi) *Fascibus Romanis*, qui non concordiam solum, sed justitiam simul & auctoritatem loquuntur.

Hanc illa futuram tranquillitatem ut fœderis providentiæ deberi significet, brachium fulcit scuto, armataë quidem potentiaë signo; sed tali, quod nisi necessario bello à Saliis non erat movendum, quodque de cœlo publicæ salutis demissum inter prisca felicitatis omina computabatur: nimirum *Ancili*, eâ, quâ in antiquis numis apparet, formâ. Ad singulariùs denotandos *IV.* fœderis Socios, scuti fundum decussatim interfecant *IV.* junctæ dextræ armataë.

Inscriptio:

PRO PVBLICA QUIETE

Subscript.

FOEDVS QVADRVPLEX

INSTITUTIONAL REPORT

The following information was obtained from the records of the institution during the year ending on the 31st day of December, 1900. The total number of students enrolled during the year was 1,234. The total number of students who graduated during the year was 456. The total number of students who were admitted during the year was 1,000. The total number of students who were expelled during the year was 12. The total number of students who were transferred during the year was 34. The total number of students who were re-admitted during the year was 10. The total number of students who were suspended during the year was 20. The total number of students who were allowed to return during the year was 15. The total number of students who were allowed to graduate during the year was 456. The total number of students who were allowed to be readmitted during the year was 10. The total number of students who were allowed to be reinstated during the year was 15. The total number of students who were allowed to be readmitted during the year was 10. The total number of students who were allowed to be reinstated during the year was 15. The total number of students who were allowed to be readmitted during the year was 10. The total number of students who were allowed to be reinstated during the year was 15.

*Ob dotatum & stabilitum Camera
Imp. Judicium.*

Cujus fundamen inter præcipua Imp. Max. I., quibus de Imperii Rom. Germanici securitate publica beae meruit, gesta refert singularis numus Mnemonicus. Nam addit Imperatorio Nomini titulum IVDICII CAMER. IMPER. CONDITORIS, & in averfa imaginem Mariæ Burgundicæ, quam dicit *Imperatoris conjugem*. Etsi Maria ne Regina quidem Romanorum ante obitum sic salutata; & Judicium Cam. demum sic constitutum anno post numi Epocham. MCCCC LXXXVI. quæ non accepti Imperatorii Insignis, sed Regii est Romani. Non minor Imp. Caroli V. gloria, qui Judicium dote firmavit Anno 1548. Itaque tantorum beneficia Augustorum continuantem Imp. Carolum VI. hoc numisma prædicat, quod labentis Judicii auctoritatem Præside Principe Froben. Ferdinando Fürstenbergio novis Judicibus & stipendiis stabiliverit. In Medio numismatis Augusti radiis coruscans tribunal significatur antiquâ *sella Imperatoria* cum pulvinari

vinari & Stromate. In qua posita laurea, ut fulmen Jovis in Lectisternio, absentis Imperatoris Majestatem referebat. Pro laurea hic accommodatiùs *justitiæ gladius* & *libra* collocantur. Ornant dicundo Juri destinatam Basilicam jugatæ utrinque columnæ, quibus affixus tapes, non sine symbolica significatione ostendit intextum *Insigne Imperii*, quo *Camerae* fas est sententias signare. In aquilæ hujus bicipitis pectore scutum replet *Monogramma M.* Maximiliani Conditoris. Binas ad dextram columnas reddit *Herculeas* adfixum in clypeo *Monogramma Imp. Caroli V.* Locupletatoris, sicut pariter ad sinistram in *Herculeis* fortitudinis & constantiæ *Carolinæ* columnis adstans *felicitas publica* ex suo copiæ cornu una manu effundit iudicium conservantia subsidia, altera adpendit pari loco *Imp. Caroli VI. Conservatoris Monogramma.* Inscriptio imitatur numum *Imp. Maximil.*

IVD. CAM. IM. STATORI.

quam explicat subscriptio:

IVDICIBVS ET PROEM. S. R. I.

S. C. AVCTIS. MDCCXX.

Litteræ SC. imitantur *Senatus Consulti* (hodie *Reichs-Gutachten*) in numis antiquis Signum.

Subacta Sicilia

Sistitur utriusque Regni ultra & cis Pharam antiquis Symbolis. Siciliam proprie sic dictam representat monstrum *Scyllæ*, quæ Circeis præstigiis inferiorem corporis partem *canibus* (adhuc inter scopulos latrantibus) fœdatam in fretum Siculum præcipitavit, ea quidem forma, quam in *Vlyssis* fabula describit *Virgilius*:

Candida succinctam latrantibus inguina monstros
Dulichias vexasse rates, & gurgite in alto
 - - - *nautas canibus lacerasse marinis.*

quamque numus Pompeji ostendit temone maris mediterranei commercia tuentem. Sicilia cis Pharam, scil. *Regnum Neapolitanum*, pingitur iterum ex altera parte *Nereidis* in piscem desinentis habitu, quemadmodum nostri temporis Insignia *Neapolitana Sirenen*, [antiquissimam *Neapolis* referam.] fingunt novâ licentia. Nam vera *Sirenis* forma ave, non pisce

pisce, terminatur; Teste numo Neapolitano Augusti in familia Petronia. Hæc Siren haud novum Andegavense, sed primum *Suevorum Insigne*, gerit in labaro victrice, quasi veteres ulciscens Caroli Andegavensis injurias. Dextras jungunt utræque coronatæ Regiis coronis & natantes in asserto mari Siculo ante Tropæum rupibus infixum; quod fulget *clava Herculis Gaditani* atque exuviis *Leonis Hispanici*, cum Titulo:

VTRAQ. SICILIA ADSERTA.

Subscriptio docet; Carolo jurium nullum, quod ultrò non cessit, potuisse extorqueri.

HOSTIVM EXTREMA VI. NIHIL CONTRA
INVITVM VICTOR. OBTINENTE.
MDCCXX.

Armorum nostræ ætatis mutatio, quam pulveris nitra-
 ti detecta vis induxit, novo certaminum Olympicorum imi-
 tamini locum dedit. Ut telorum loco, quibus olim uteban-
 tur sagittarii (*), globulis petatur Scopus e termino cancel-
 lis circumscripto, utque certis definitioribus præmia victo-
 ri adjudicentur. Hujusmodi ludis Martiis Sac. Cæs. Maje-
 stati, ut æstivo aëre in Suburbano suo fruatur, quum placeat
 corpus animumque reficere, solet scoporum symbolis ac
 præmiorum varietate certantium non manus magis, quam
 ingenia exercere. Itaque Illustrissimus & Excellentissimus
 Dn. Comes Leop. Jos. a Schlick S. C. M. Conf. int. R. Boh.
 Cancell. Supr. & Gen. Campi Marefc. nec non Illustrissimus
 Comes Ferd. Marquardus ab Harrach S. Cæs. & Cath. Maj.
 a Sacro Cubiculo - -, quos dando tali Spectaculo fors con-
 junxerat, pro præmiis cogitarunt de monimento Cæsari
 sacro, quod & ludorum memoriam, & nationis Bohemicæ
 pietatem fidemque posteris servaret.

Auro conflata sunt tria Numismata affabre scalpta, adeo-
 que unica. Primum & tertium maximum cum Cæsaris,
 secundum cum Augustæ Sacra imagine; averfis ita compa-
 ratis, ut earum picturæ scopis inservire potuerint.

(*) ut teste Virgilio

- - Æneas celeri certare sagitta
 imitat, qui forte velit, & præmia ponis,

Primum.

prædicat nunc etiam in numismate restitutam Bohemiæ eandem Carolinam temporum reparationem, quam Bohemiæ Basilicæ tympanum loquitur, & quam numus Hungar. pag. 27. 28. Imperio Rom. & Hungar. asserit. Stat erectus Leo Bohemicus insignis Corona Regia, orbemque Regni Bohem. [qui metæ scopus erat] tenet, lætus & superbus felicitatis restitutæ radiis, quibus illustratur. Carolinum Monogramma, ut in Hungarico numo Nostrum & Carolum Robertum Reges; ita hic Quartum & Sextum Carolum Imperatores comparat. Inscr.

CAROLINA BOH. FELICITAS.

Infra litteræ S. & H. initiales sunt Illustrissimor. D. D. Comitum præmia ponentium.

Secundum Numisma majus Augustæ dicatum.

Eam sistit sub persona Vestæ, jam non globo, sed suo Leoni, qui hic Bohemicus est, insidentis. Una manu tenet *Crotalum* rotundæ terræ atque festorum ludorum Symbolum. In metæ pictura *Crotalum* est scopus. Altera manu, ut Mater Deum i. e. Augustæ prolis capiti Leonis Bohemici coronam Regiam adprimit atque ad novam spem firmat. Cui hoc debeat beneficium innuit Inscriptio :

MATRI AVGVSTAE.

Tertium Maximum,

representat Regnum Boh. regio habitu sedens, scutum Regni tenens, atque cum admiratione respiciens, quæ altera manu gerit, 2. signa Romana laureis onerata, & ita conversa, ut eorum supremæ aquilæ adversis capitibus Orientem versus & Occidentem ipso fortuito posito collocatis bicipitem nostri temporis aquilam ostendant. Jacent infra Occidentis & Orientis spolia, cassis & mitra Turcica. In metæ pictura pro solito *ferto* scopum faciebat laurearum prima extantior. Inscr.

PACATO ORIENTE ET OCCIDENTE,

Aurariarum Bohemicarum Restitutio,

Inter ceteras optimi Patris Patriæ de publica re curas, tacenda non est illa, quam impendit Metallum fodinarum commerciis & thesauris à neglectu vindicandis. Præter Hungaricas Aurarias Bohemica dicta *Noctua* inprimis eminet. Illius auro signatum Numisma, ut servet memoriam Theauri Boëmici post Caroli IV. Imp. demum tempora detecti, apparet auriferi montis cuniculus infimus, *Stollen*, cui adsidens Minerva, artium inventrix, sinistram adhibet Argyrognomonis furno, dextra ostendit in aditu fodinæ suæ animalia, *Draconem & Noctuam*; ut hæc Palladia avis, per-vestigans loca obscura, videatur de illo Theaurorum invido custode sopito triumphasse, & impedimenta removisse.

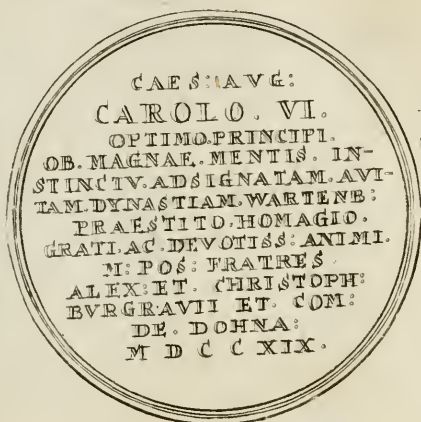
Inscriptio est: AERARIO LOCUPLE TANDO.

Subscriptio: DIVI CAR. IV. AVRAR.
RESTITVIT IMP. CAR. VI.
MDCCXVIII.

Numisma Aureum

SACRAE. CAES. ET CATH. MAI. ab Illu-
strissima Familia Comitum de Dohna humillime
oblatum.

In perpetuum grati animi documentum, quòd omni procul alio respectu Cæsar de privata Dynastiæ War-
tenbergensis causa grave & Se dignum iudicium fece-
rit. Itaque sedet in solio, nostri temporis *Insignibus Impe-
ratoriis* fulgente, at priscò aurei sæculi habitu *togato*; *Laureâ*,
quæ frontem cingit, nihil pacis negotia impediante. Inniti-
tur orbi *Bohemico & Silesiaco* (ad cuius forum ista causa
pertinet) tenens *libram & scutum*, antiqua *Justitiæ & Cle-
mentię* Symbola Numismatica,

Lemma:

AEQVITAS ET CLEMENTIA AVGVSTI.

Factum explicat & memoriæ æternæ servat Inscriptio Aversæ.

RECEIVED

of the

of the

of the

of the

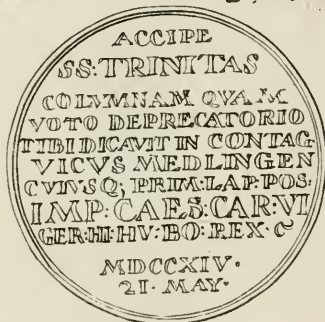
of the

Inscriptiones Numismaticæ

Aureorum & Argenteorum Monumento-
rum, nec non Positorum primorum Lapidum sub Co-
lumnis votivis, ut:

Medlingensi,

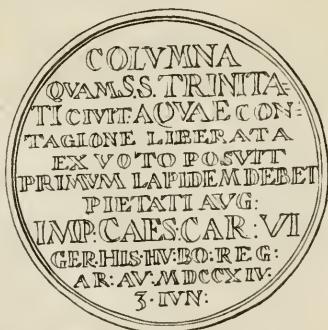
Cujus Numisma condidit Ipsa S. Cæs. & Cath. Majestas.
In prima fronte facies Augusti; In Aversa:

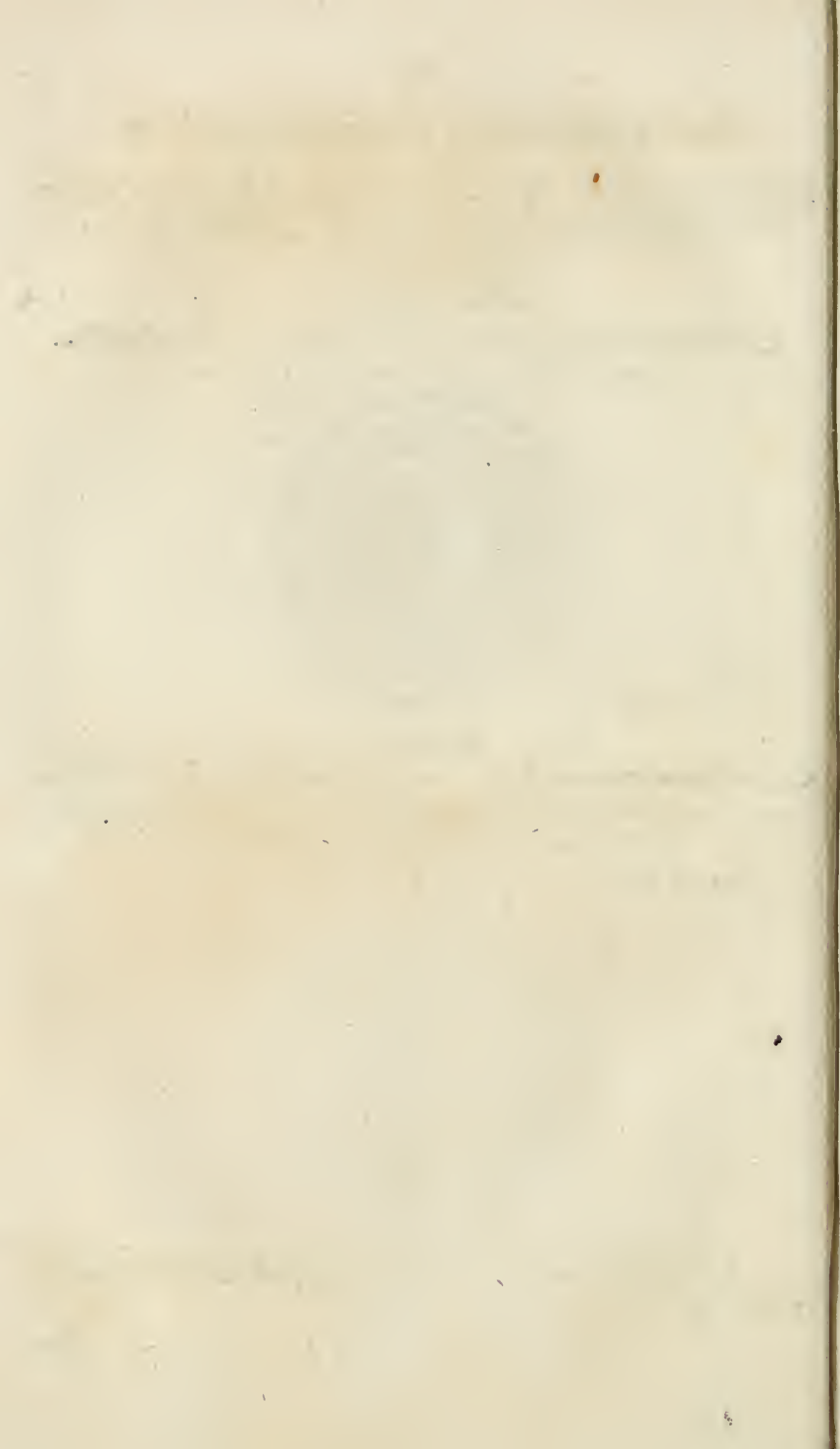
Badensi,

Cujus Numisma conditum per Illustrisf. Du^{um}. Joan. Alber-
tum, Comitem Sti. Juliani; S. Cæs. & Cath. Maj. Cubicularium
& supremum Falconum aucupio Præfectum,

Aversæ Inscr.

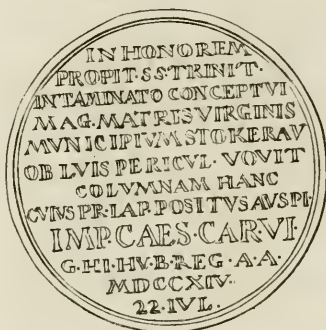
Ipsius Columnæ Votivæ Aquis positæ Inscriptionem
vide pag. - - - -

Stockeravica Columnæ Numisma.

Cæsaris vice posuit Illust. Dom. Adrianus
Wencesl. Comes ab Enckenvoirt, S. Cæs. & Cath. Maj. Cubicular-
rius, Regiminisque Austr. Inf. Consiliarius
& Regens.

Aversæ Inscript:

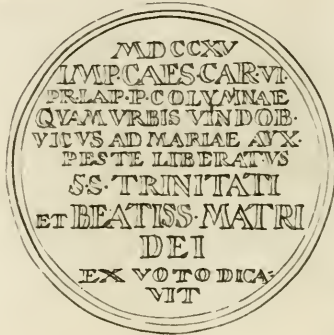

Idem Pro Cæsare subdidit Fundamentis *Columnæ Votivæ in Cænob. Neuburgensi* Numum Imp. cum Inscript.

QVOD CIVES NEVBVRG.
IN CONTAGIONIS PERICVLO
VOTI COMPOTES FACTI
PRIMVM VOTIVÆ COLUMNÆ
LAPIDEM
PONI CVRAVIT
IMP. CAES. CAR. VI.
REX GER. HISP. HVNG.
ET BO. &c.

*Sub Columna Vicus Vindobonensis ad Mariæ
Auxilium,*

Cæsar nomine Illustrisf. Dom. Franc. Ja-
cobus Gomes & Dominus de Brandis, S. Cæs. & Cath. Maj. Cubicu-
larius, & Regiminis Inf. Austr. Consiliarius Regensque
jecit Numisma cum Inscr.

*Aurea & Argentea Numismata deposita sub lapide
angulari in Templis ædificandis.*

Primum postea reliquit ipsa S. Cæs. & Cath. Maj. in Funda-
mentis *Templi exstructi in suburbio Carolino.*

In prima parte Numismatis Augusta Cæsaris Imago.
In Aversa Inscr.

D. O. M. S.

IMP. CAES. CAR. VI

AVG. PIVS. P. P.

HVJVS INTRA POMOERIA VINDOB.

IN FVNDQ PRINC. A. LICHTENSTAIN

XIV. AVXILIATORIBVS DICATAE

AEDIS SACRAE

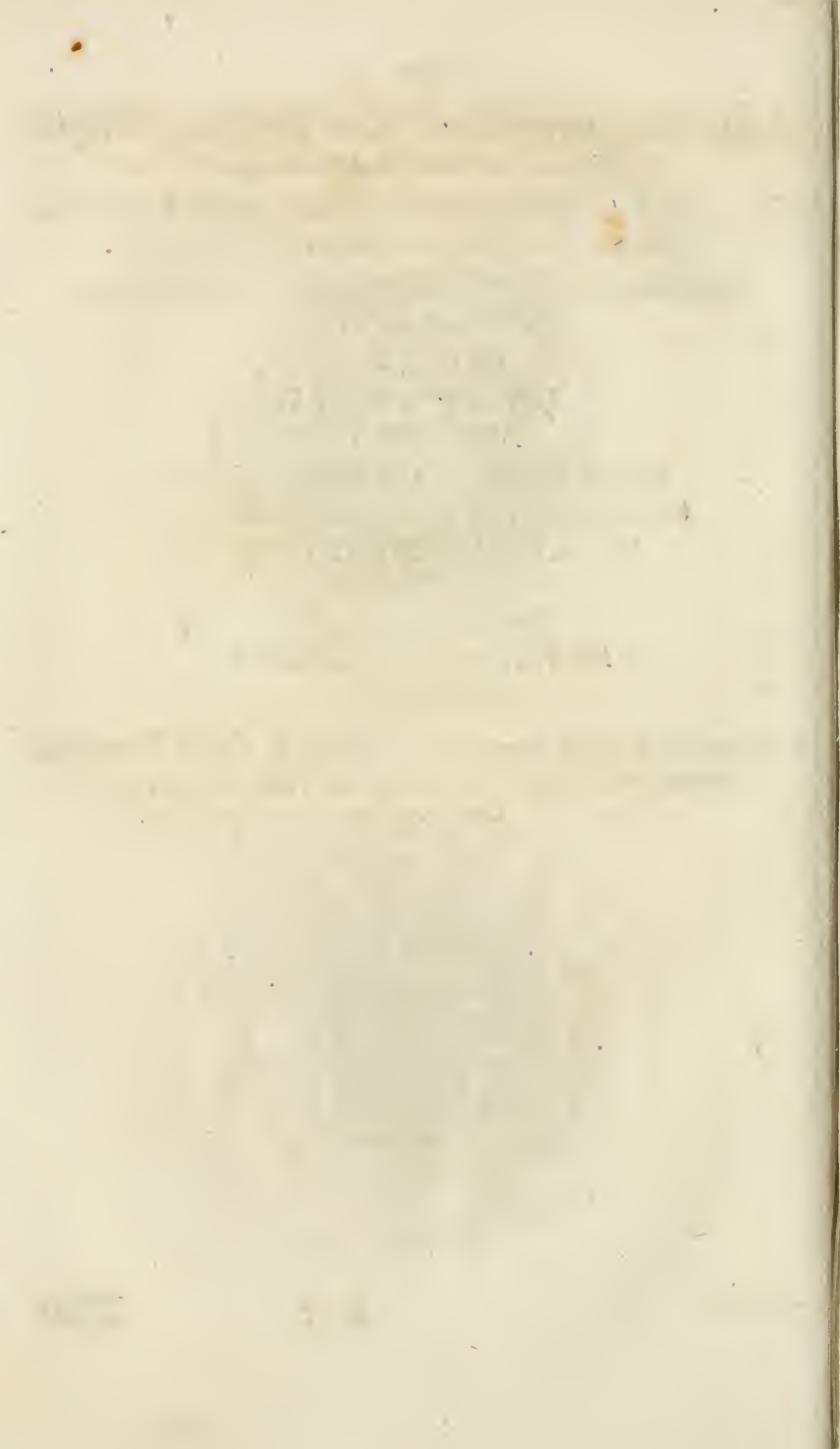
PRIMVM LAPIDEM

ET PIETATIS AVG. MON. P.

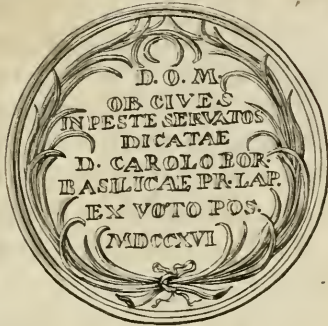
M. DCCXII.

Sub primo Lapide Magnificæ *Basilicæ S. Caroli Borromæi*
Majora minoraque Numismata Ipse Fundator Augu-
stus deposuit.

Illius & Majoris Inscriptio insignis
 est Coronâ, (loco antiquæ querneæ,) *consertâ palmis, quæ Divis sunt propriae.*

*Hanc Inscriptioem ipsius excipit Ba-
 silicæ magnifica Facies.*

Eam in DEI Immortalis honorem Sac. Cæs. & Cath. Majestas ædium a Se conditarum primam esse voluit. Commissa ejus structura primario Cæs. Architecto, Joanni Bernardo Fischers ab Erlachen, antiquæ artis Cultori sedulo. Templi in Suburbio prospectum augustiorem reddunt *Columnæ Colossicæ*, quæ intus cochlide aditum præbent ad minores Campanas, extra Sancti Caroli Borromæi in utraque fortuna *Constantiam & Fortitudinem* exhibent Opere Anaglyptico, imitante in Trajani, Antoninique Monumentis formam, non laudes Cæsaris, quas Ejus modestia ad Divum suum deprecato-rem retulit, ita ut Columnæ mutâ & secundariâ tantùm significatione Fundatoris Symbolum loquantur.

Inscriptio designat occasionem Templi Votivi, quod in postremæ pestis periculo S. Cæs. & Cath. Majestas Divo Carolo Borromæo vovit.

QVOD POPVLVS PESTE LIBERATVS.

Ipsius Templi Dedicacionem vide pag. . . .

Amplissimi & Sumtuosissimi Monasterii Gotvicensis

Instaurationem Cæsaris jussu in ipso Beatisf. Virgini Matri festo die celebravit Illustr. & Excell. Dom. Gundaccarus, Comes ab Althan S. Cæs. & Cath. Maj. Cubicularius, Generalis, & Jaurino, ut ædificiis omnibus Imperatoriis præfectus, injecto fundamentis Numismate
Cæs. cum Insc.

ADES

S. DEI MATER

DVM CAES^E. AVG^O. CAR. VI.

ANNVENTE ET PR. LAP. PON.

DICATVM TIBI ORD. S. BEN.

LIB. ET. EXEMTI MON. GOTVIC.

INCENDIO CONSVMTVM.

CVRA ABB. GODEFRIDI

AMPLIOR. OPERIB. RESTI-

TVITVR. MDCCXIX

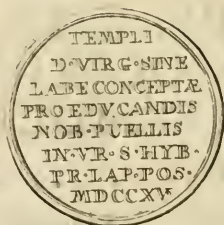
D.

In Urbe S. Hyppoliti Fundamentis Templi, quod Nobilibus Monialibus Angl. ædificatum, pro Augusta, immisit majus minusque Numisma Illustris, & Excel. Dn^O. Joan. Jacobus, Liber Baro de Kriechbaum S. Cæs. & Cath. Maj. Cubicularius & Progubernator Provinc. Austr. Inf.

In Majore Numismate conflato Imaginem titulumque
Augustæ continuat Aversæ Inscr.

POS. PRIM. LAP.
 TEMPLI, QVOD D. VIRGINI
 SINE LABE CONCEPTAE
 DICATVM
 ET EDVCANDIS SVB PRIMA SVPERIORI
 IN PROVIN. AVSTR.
 AN. MAR. L. B. DE KRIECHBAVM
 NOB. PVELLIS ANGL.
 IN VRBE S. HYPP.
 DESTINATVM
 M. DCCXV.

In Minori pariter Numismate percusso Imaginis Inscr.
 ptionem continuat averfa,

Adventus Augustæ Vindobonæ.

Titulus Augustæ Cæsarum Conjugibus proprius est.

Symboli Heroici Corpus est perpetua Solis Comes, pulcherrima *Veneris Stella*, sensu physico orbi Solem reducens; sensu morali Imperatorem sibi obvium factum nobis reddens, & simul lucem promittens novæ felicitatis.

Lemma Symbolicum :

REDDE DIEM

Ex illo Martialis:

**Phosphore redde diem ! quid gaudia nostra moraris ?
Cæsaris adventu Phosphore redde diem !**

Infra :

ADVENTVS AVGVSTAE MDCCLXIII.

Au-

1871

Received of the Treasurer of the
Board of Education the sum of
Twenty Dollars for the year
1871

Given in full for the year
1871

Witness my hand and seal
this 1st day of January
1871

John J. ...
Treasurer

1871

Augustæ Coronatio Hun- garica.

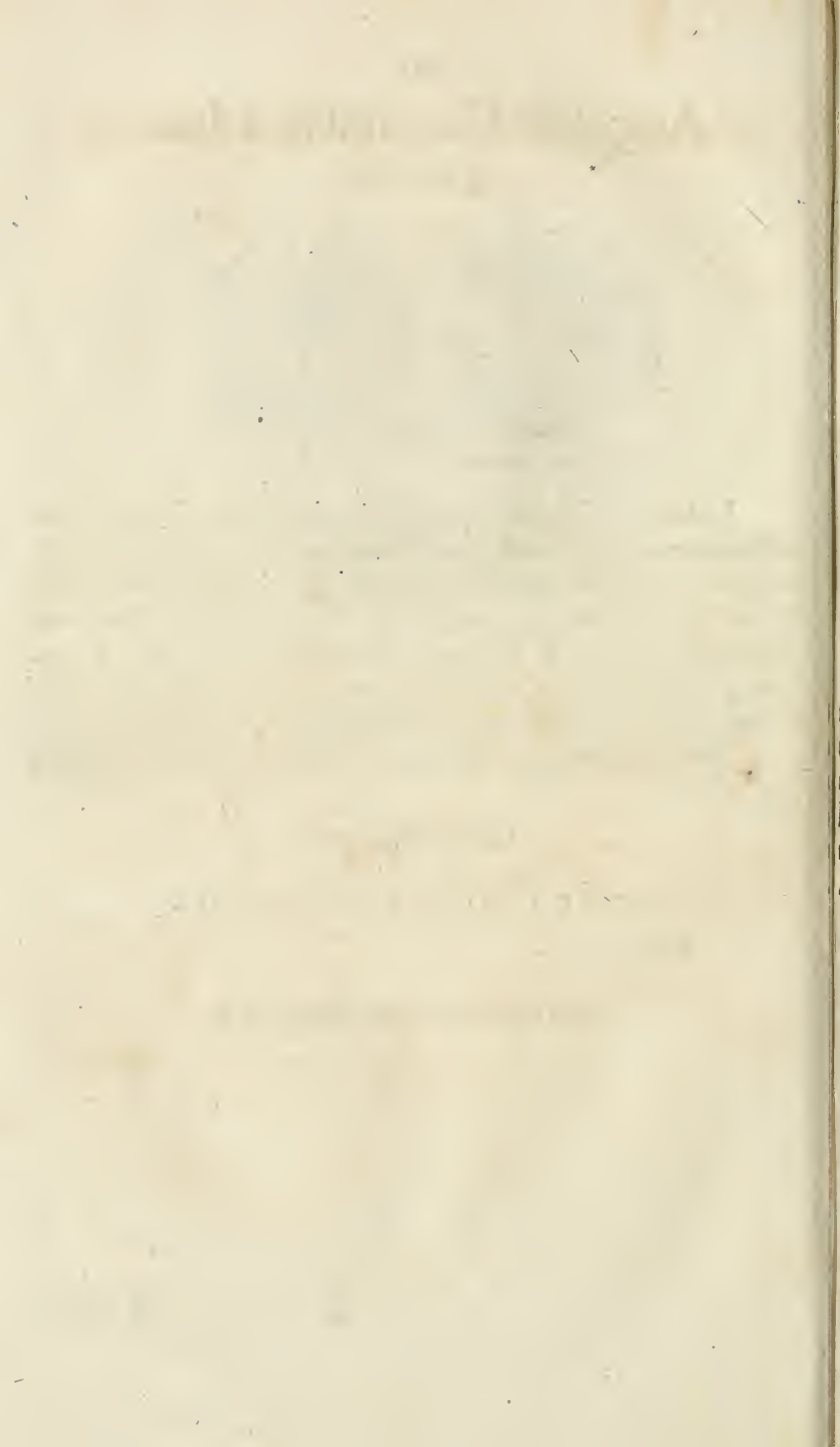
In hujus celebritatis pompâ iterùm licuit, semel in Numismate exhibere Symbolum Heroicum, sistens pro Corpore dicatam Augustæ *Stellam Veneris*. Illa sensu physico Solis sui in Ortû & Occasû comes est. Sensu morali Cæsarem Orientem versus & Occidentem secutam designat Augustam; Atque (pro ea, quæ hujus maximè loci est, significatione) extremorum Europæ in Ortû & Occasû terminorum, non antè junctorum, Hispaniæ Hungariæque, Reginam ostendit.

Cum Lemmate:

OCCIDUI DECUS, AC ORIENTIS.

Infra:

unus Coronationis Hungariæ.

Eadem Solemnia in Numismate majori ;

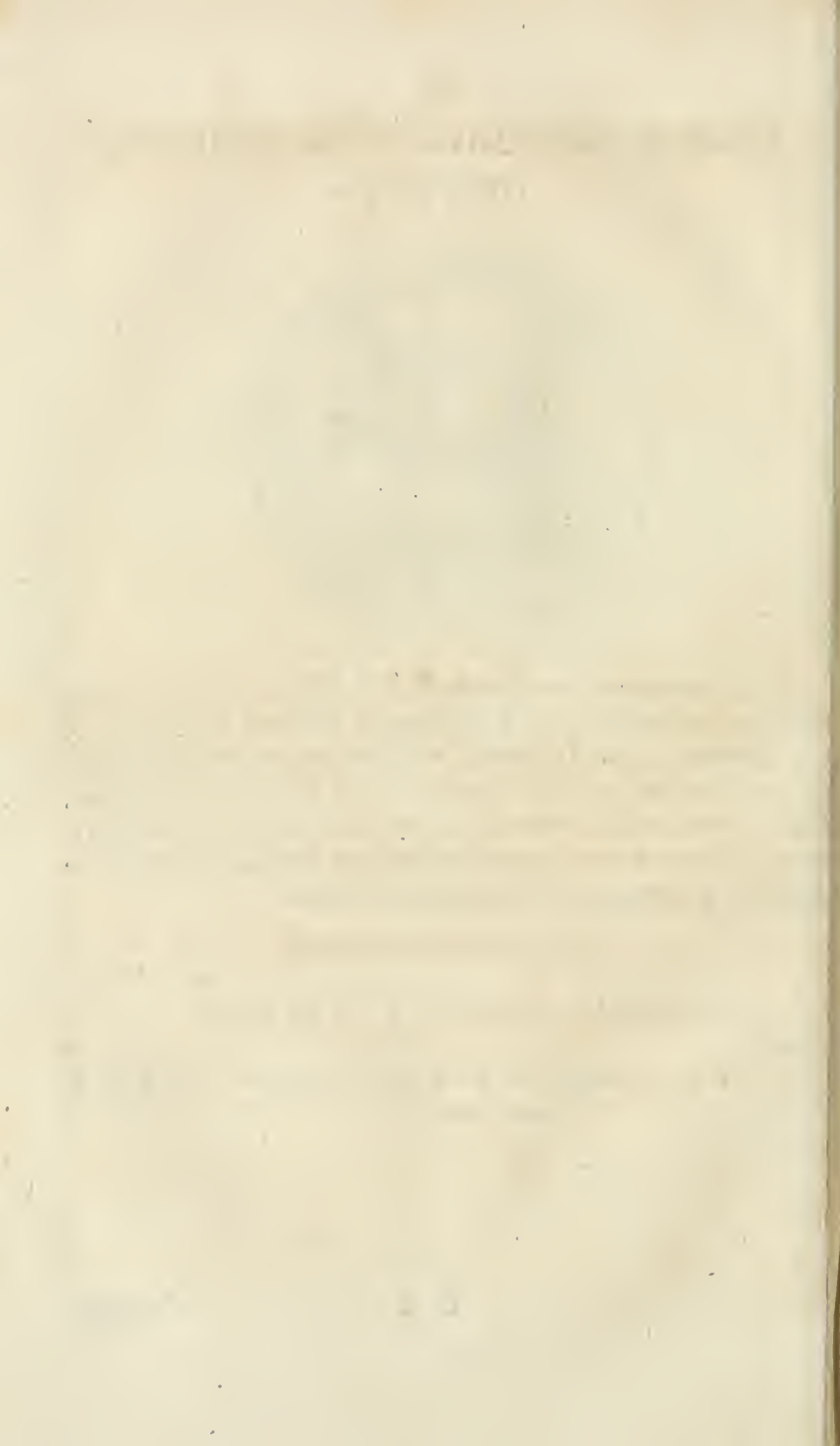
Quorum jam non Symbolicâ , sed Numismaticâ formâ servatur memoria, per *Allegoricam Veneris Imaginem*, & talis quidem , quæ Majestatis Virtutisque prærogativas formæ addidit, ac proinde, Panthei instar, *Junonis, Minervæ, Venerisque attributa* simul ferens, non unum Paradis pomum, sed *tria veluti Regnorum Insignia*, sustulit; ter Diva, sive *Augusta*. In longinquo Pofonii prospectus.

Inscriptio Numismatica:

AVGUSTA ITERUM ET TERTIUM,

Infra :

DIADEMATE REGNI HUNGARIAE IMPOSITO
MDCCLXIII.

Natalem Leopoldi Archiducis &
Principis Astur., præpropere heu!
fato nobis erepti,

Sistit omnium votis concessus hic *Infans*, nubibus quasi de coelo *demissus in terram*, cui insidet ad exemplum nummi antiqui, ostendentis *Filiam Commodi*. *Dextra tenet Palladium*, ut tesseram æternitatis Romanæ, quam cum æterno igne servabant *Vestales*, ut *Pignus Salutis Publicæ*, post *Trojani Excidii exemplum*, nec non ut belli pacisque artium, sub *Palladis Imagine*, symbolum. *Haud deficientem æternorum Principum spem innuit*

Inscriptio : AETERNITAS AVGVSTA.

Infra : ANNUS ET DIES NATALIS.

Eandem, diversis imaginibus, refert maximum Numisma Aureum fufum, superans pondus 1400. Ducator. ; Quod Status Austriæ Anterioris in documentum lætitiæ publicæ Augustæ Matri obtulerunt.

In illo ex una parte *Imperator paludatus laureatusque* manum imponit *Cassidi antiquæ* Domus Habsburgicæ in *Tabula*, quam ornant insuper non modò *Imperatorii, Regii & Archiducalis* Diadematis Decora avita, sed etiam propria in *Tropæis Turcicis*. *Tapetem distinguunt Tesseræ Statuum* Austriæ anterioris.

Inscriptio : CAES. AUG. CAR. VI. AVITAE GENTIS HABSBERGICAE DECVS AC COLVMEN.

In Averſa : AVGVSTA (Antiquarum exemplo) Deæ habitu, & quidem ut *Cybele*, (quæ Mater Deum & Aeternitatis Symbolum erat) globo inſidet, priſcæ Fœcunditatis more *Infantem tenens* & quaſi imponens adjacenti *Leoni*, qui ei proprius eſt, & Terram Aeternitatemque ſignificat; hic verò ſimul notat per bis immiſſam Crucem, cum Orbem Chriſtianum, cum Regnum Hungariæ, nec non Leonem Hiſpanicum, Bohemicum, Habsburgicum, Belgicum. Quibus Inſignibus Univerſæ comprehenduntur Provinciæ Auſtriacæ. Subſcriptio facti memoriam prodit:

GAVDII ROMANOR. DE AVGVSTIS NATALIBVS LEOP. ARCHID. AVST. PRINC. ASTVR. PRÆCIPVAM SIBI SUMUNT PARTEM GRATVLABVNDÆ PROVINCIAE DITIONIS PRISCAE HABSVRG. AVST. ANT. MDCCXVI.

Calculus (vulgò Jetton) exhibens
 utraque signa cœlestia , quæ Serenissimi
 Archiducis Leopoldi, Pr. A. Natalitium Mensẽm, Diemq;
 notant, Sole Arietem, Luna Capricornum
 signante.

Prima facies pro capite monstrat Monogramma Serenissimi Leopoldi (duplex L) in forma Crucis Burgundicæ cum ramo renascente ; ut Hieroglyphica hæc tessera exhibeat Decus Burgundicum, quod Principi SS. Baptismate lustrato ab Augusto Patre collatum est, magisterio Ordinis jure postliminii Cæsareæ Familiæ reddito.

Monogramma coronatum pileo Archiducali pro more circumdatur Torque Ordinis cum *Vellere Aurato*, quod ipsum propria significatione ut innuat Astrum Solare, sub quo natus est Archidux (h. e. Mensẽm April.) suis tantum radiis distinguitur, ut faustum sidus, quod Astrorum Princeps dicitur, & autor novi temporis, pro illo Manilii

- - - Arietis cœlestia pandit
 Lumina Signorum, ductorq; & janitor anni
 aurato insignis Villo . . .

& alibi :

Aurato Princeps Arietis in Vellere surgens,
 Monogramma continuat Inscriptio :

**CAROLI IMP. FIL. DIVI LEOP. NEP. AR. AUS.
 PR. AST.**

Aversa non Hieroglyphico, sed Numismatico Symbolo significat Diem per *signum Lunare*, Capricornum, quo facti hujus anni notant tertiam decimam Aprilis.

Ut, quæ de famoso hoc Augusti natalitio signo sequentium sæculorum monumentis prædicatur, felicitas, boni o-minis causa tribuatur nostro Principi. Plana est hæc significatio & propria; Ne contra Symbolorum simplicitatem perspicuam spectator implicetur ambiguae & longæ Hypothesium Astrologicarum pervestigationi, vel Chronologicis Intercalationum, Calendarii &c. difficultatibus; si inquirendum est in Jus, quo Augustus hõc natalitio signo in monumentis utitur. Nam secundum severissimas Symboli Heroici leges sufficit paritas in tertio comparationis; sufficit etiam pro veritate Symboli constans traditio, nedum monumentorum, quæ supersunt, fides. Liceat nihilominus Com. Em. Thesauro pro Sabaudia Principe; Liceat Principibus aliis aliam invenisse similitudinem, qua felicem Augusti Genesin alio sensu sibi vindicent:

Verùm ejusdem jure privilegii integrum etiam nobis erit, de industria implicita & inania Genethliologiæ declinare, & lunari signo (ut proprio dierum caractere) decimam tertiam Aprilis notare;

Ne cursum Solarem cum Com. Em. Thesauro secuti decantatum nobisq; opportunum Augusti signum rejicere, ac ipsam monumentorum fidem convellere cogamur; aut, (si nolimus Solarem cursum attendere) ne iniquius cogamur vel Lunarem etiam cursum negligere. Quem tamen in sorte fortunæ antiquos, ut nascentium ortus moderantem, observasse, constat; quemq; alibi ostensum est, commodum esse conciliandis gravissimorum Auctorum locutionibus, ubi videntur sibi repugnare, jam Capricorni, jam Virginis signum, in Natali Augusti citantes, pro Solari vel Lunari diversa positione.

Delineatio Signi Cœlestis talis ferè est, qualis in Numis Augusti conspicitur cum Globo & Cornucopiæ, Symbolis potentia & felicitatis.

Servantur, ut evidentior sit significatio, asterisci Signum
notantes.

Inscriptio:

FATI FIDV CIA.

Desumpta est ex Suetonio afferente, quòd Augustus *fati fiducia* m
gnum Capricorni, sub quo natus, in numis argenteis pu-
blicaverit.

Subscriptio:

A DEO DATO PR. IVVENT. MDCCXVI.
D. 13. April.

Poterat hic numus, non cusus, silentio præteriri, nisi
Regia Inscriptio Academia, quæ Luteciæ est, illum curia-
tis suffragiis approbare dignata fuisset.

Hujus tantæ benevolentiæ memoria ut servetur; atque
ut alii eundem ex hoc consilio fructum capiant, epistolas
ad Academiam datas adjicere placuit.

A l' Academie Royale des Inscriptions & des medailles.

Messieurs.

LA hardiesse, que je prens de paroître devant une assemblée aussi illustre que la Vôtre, Vous surprendra moins, quand Vous verrez, que cela ne se fait par aucune suffisance, mais avec une soumission entiere, pour deferer sans apel à Vôtre decision dans un doute de medailles. Vôtre fondation, n' aiant pour but que de rendre à nôtre siècle la politesse de l' ancienne Rome, le ressort de Vos jugemens s' étend aussi loin, que la republique des lettres, qui ne connoit point les bornes des nations, ni des Juridictions. Dans cette veüe j' ose me flatter, Messieurs, que Vous ne refuserez pas Vôtre jugement sur le projet d' une medaille moderne, que j' avois destinée à la naissance de nôtre Archiduc Leopold. Il est né le 13. Avril sous le signe Solaire du Bélier, & sous le signe Lunaire du Capricorne.

Un Savant du premier Ordre vient de me faire un doute sur le droit d' attribuer à nôtre Prince l' Horoscope d' Auguste, le Capricorne, qui apres son Exemple a passé pour heureux par une opinion commune.

Son doute est fondé sur cette seule difficulté, qu' on ne doit pas observer l' Horoscope Lunaire, et qu' en suivant celui du Soleil l' on ne peut prendre pour le 13. Avril que le Bélier. Il se rapporte sur la dissertation du Comte Em. Tesauro contre le Pere Monod, dite *Vergine trionfante*. Ce Comte pour n' avoir pas tort en attribuant au Prince François de Sâvoïe, né au mois de Septemb. 1632.

l'Ho-

l'Horoscope d' Auguste , fût obligé de confondre les divers témoignages de Suetone & de Manile, & de rejeter tous les monuments , qui portent le Capricorne pour Horoscope, pour ne suivre , que le Cours Solaire & pour n' accorder, qu' à la Vierge, l' heureuse influence dont le Capricorne a été en possession immémoriale.

Je ne voudrois pas avec le Pere Monod lui disputer le droit de soutenir , que Son Prince est né dans le même mois qu' Auguste, c' est à dire dans le mois de Septembre.

Je ne voudrois pas non plus lui disputer le choix du cours d' une Planete , qu' il trouve la plus favorable à sa pensée dans un jeu d' esprit , où la superstition ne doit avoir nulle part.

Mais il me semble, qu' on ne seroit pas moins en droit de prétendre la même liberté.

Puisque l' on ne sauroit nier, que les anciens dans les prédictions de bon augure (in sorte fortunæ) n' ont regardé que le cours de la Lune. Cicéron dit l. 1. de Nat. Deor. Ortus nascentium luna moderatur &c. et Ptolomée L. 1. ad Tetrab. appelle cette sorte de Nativité Astrologique *σεληνιακός ώρόσκοπος*.

Cette observation sert encore à maintenir la foy des monuments, qui nous ont conservé ce fameux Horoscope du Capricorne , et à sauver les contradictions apparentes des plus Celebres Auteurs, qui parlent de ce fait.

Ainsi Suetone ne se contredit pas , lorsque dans Aug. ch. 5. et ch. 31. il observe le cours Solaire, en marquant dans un sens Astronomique le jour de la naissance, et lorsque dans un autre sens Astrologique il entre dans le detail des heureux présages ch. 49. disant positivement, qu' apres
la

la prédiction favorable de Theagène Auguste publia sur des medailles (que nous voyons encore) l' heureux signe, sous lequel il fût né, *Capricornum, sub quo natus*. Manilius en use de même, lorsque dans le premier sens il parle d' *Erigone surgens* &c. & dans le second il s' exprime comme Suetone :

- - - *Capricornus in ipsum*

convertit visus: Quid enim mirabitur ille majus, in *Augusti felix cum fulserit ortum*.

Aratus, habile Astronome, ne pouvoit aussi peu que son Traducteur Savant, & Prince du Sang, se méprendre jusqu' à mettre le Capricorne au mois de Septembre en suivant un autre Horoscope, que le Lunaire, ou à ignorer un jour de naissance aussi celebre, que celui d' Auguste, lequel est pourtant marqué visiblement dans les paroles suivantes : *Attonitas inter gentes patriamque parentem*. Dans la conjuration de Catilina au Septembre. *Hic (Capricornus) Auguste tuum genitali corpore Numen* &c.

Ce n' est donc plus le projet de ma medaille Messieurs, qui peut Vous engager à la decision de ce doute; C' est la garantie des monuments. Entre les quels nôtre pretieuse Agate du Cabinet Imperial (dont la Compagne est gardée dans la Sainte chapelle à Paris) occupe la premiere place, montrant le Capricorne en forme d'astre au dessus d' Auguste. Avec ce denoüement facile je m' étonne, que tant d' habiles gens se soient chicané l' un l' autre sur les subtilités des intercalations & du Calendrier de Cesar. Je m' étonne même, que le savant Albert Rubens n' ait mieux profité lui même de son observation, qu' il communique à Wendelinus dans la derniere lettre, attachée à sa Dissertation sur cette matiere. Oû il avouë d' avoir trouvé enfin, apres une recherche de trois ans, qu' Auguste est né l' an 690. Rom. cond. dans le 26. oû 27. degré du

Soleil dans la Vierge , et dans le 28. où 29. Degré du Capricorne sous la Lune , *et quod fors fortuna fuerit in ultimis partibus capricorni.*

Voila le Cas, Messieurs. Il seroit aussi inutile, que malséant de briguer Vos suffrages. Je les attens avec tout le respét, que je dois, me faisant honneur d' être

Messieurs

à Vienne le 9. Mai.
1716.

Vôtre tres humble et tres obeissant ser-viteur.

La decision favorable de l' Academie
fût datée.

à Paris le 29. de Maij 1716.

Gros de Boze Intendant
des Devises & Inscriptions des
Edifices Royaux , Secretaire
perpetuel de l' Academie.

Re-

Reponse à Messieurs de l'Academie Royale des Inscriptions et des Belles-Lettres, apres avoir obtenu leur approbation.

Messieurs.

SI je suis sensible à l'honneur, que Vôtre illustre corps vient de me faire par sa décision favorable, je ne dois pas être moins penetré de la maniere, dont il lui a plû de prononcer. Quoique je ne sois pas le seul, que cette complaisance oblige; La cour a lieu de reconnoître la part, que l'Academie prend, à la naissance de nôtre Archiduc par des voeux, qu'Elle doit préférer aux nôtres, puisqu'ils sont moins dûs à ses bienfaits. Cet éclaircissement décisif peut encore La confirmer dans le projet, qu'Elle forme de suivre l'exemple de la France. dans l'établissement d'une Societé, comme la Vôtre. Pour ce qui est des autres nations; plus Vos avis les feront profiter à rendre aux belles lettres le siècle d'or, plus elles seront obligées d'avouer, qu'elles vous sont redevables de leur politesse.

Pour Vous remercier dignement, Messieurs, d'une faveur si distinguée, il faudroit une plume de Vôtre école. Mais comme cela ne me dispense pas de mon devoir, j'ose me flater, qu'aupres de Vous les sentimens sincères de toute la reconnoissance, dont je suis capable, suppléeront au défaut de l'expression, et que Vous m'accorderez l'honneur d'être toute ma vie, avec une deférence et veneration particuliere

Messieurs,

V. .

Na-

Natalem Serenissimæ Archi-Ducis Mariæ Theresiæ

In fastis suo jure notum facit Numisma, ut lætissimæ
foecunditatis Augustæ pignus. Itaque *Spes* habitu antiquo
Numismatico sedens, *floremque trifidum* gerens, tenet bra-
chio *Augustam Obsidem* felicitatis, quam ultra expectat or-
bis, post ereptum sibi primum Juventutis Principem. Præ-
sentem futuramque fortunam Hieroglyphicè designat *Cornu*
Copiæ, quod antiquo more Infantem pro fasciis inclu-
dit. Cogitata declarantur Inscriptione:

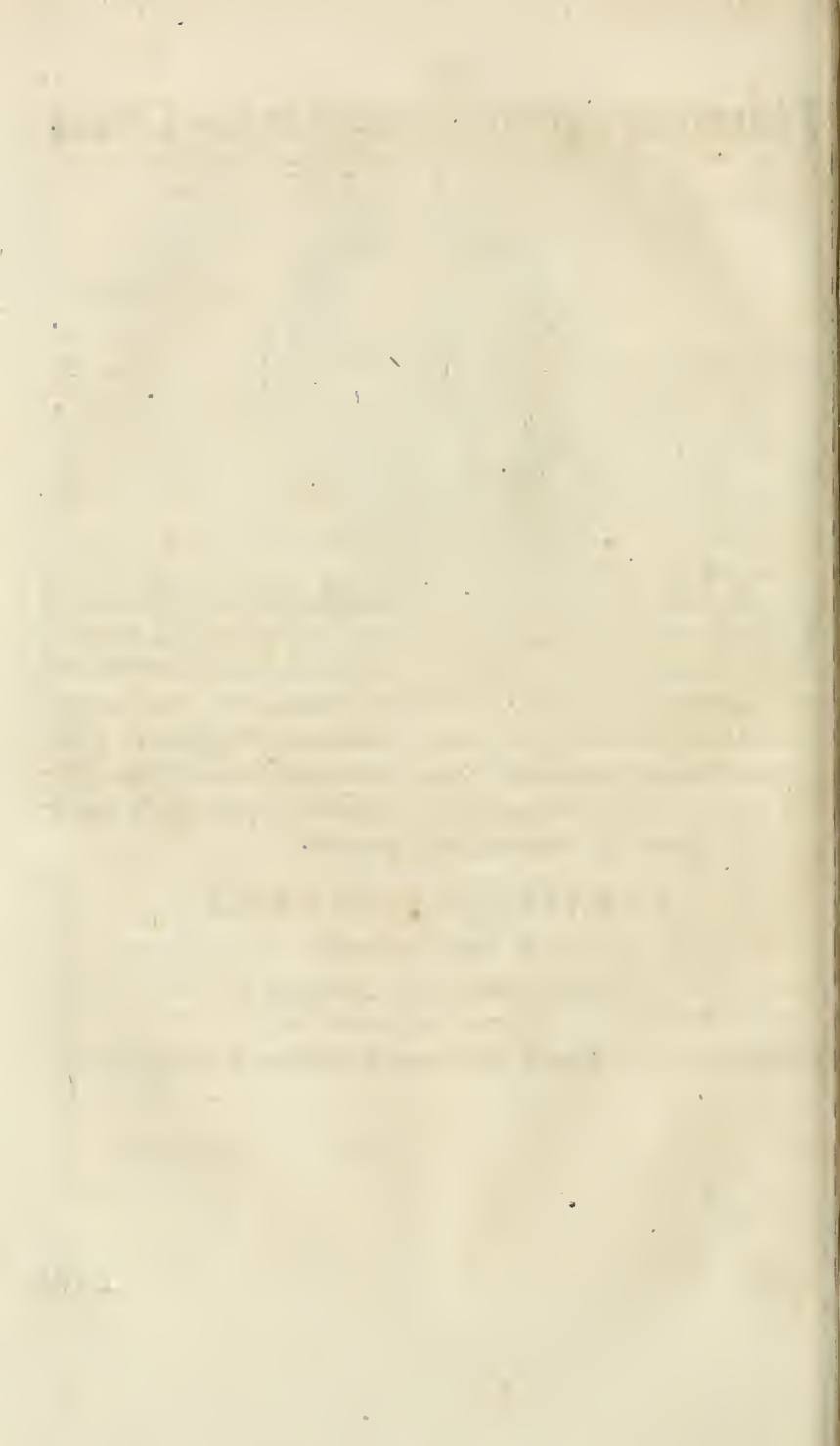
RENASCENS SPES ORBIS

Et Subscriptione:

FOECVNDITAS AVGVSTA

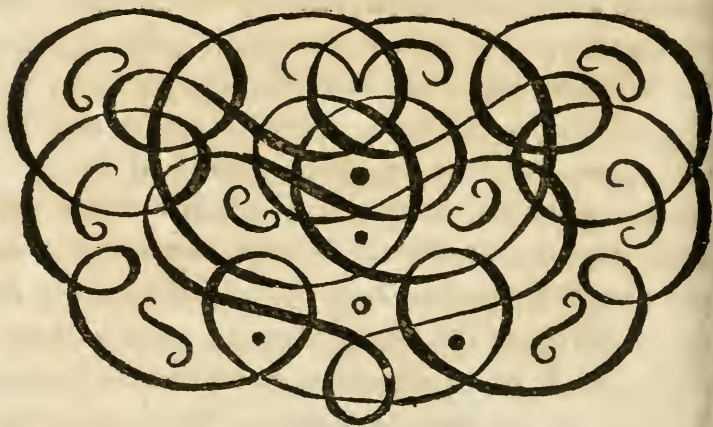
NATA ARCHIDVCE MARIA THERESIA. MDCCLXVII.

Nisi

Nisi respondendum esset legum numismaticarum imperitis, qui irregularium quorundam numerorum, (quos minùs adulta restituta artis ætas tulit) figuras *ovatas* non solum imitari contendunt; sed etiam pro solis munificentia Augustæ testibus venditant; Superva caneum foret, in tanta ei numaria luce nunc demum tradere, quid sit numisma? (Gnaden-Pfenning) Quis olim apud Græcos in Philippi donatis Regiis numismatibus; quis apud Romanos, in divisis ab Augusto muneribus nummorum omnis notæ; Quis hodie numismatum usus? An sint numismata, numismatum series, quibus præsertim in Gallia & Suecia Legati, aliive bene meriti donantur, velut munere, tam beneficiario pretium, quàm datori monumentum, asserente. Num vero figura externa, & quidem a norma deficiens, sola efficiat numisma, quod publica auctoritate munitum, pro gratiæ tessera distribuatur, & torquibus quâdoque extra Numophylaciorum Sacraria appendatur; quodque monumenti nomen magis mereatur, quàm numisma regulare, cum sacri vulcus, tum rerum gestarum imaginem, eruditis oculis servans? Nisi, inquam, quærendus in scirpo nodus esset; omninò pro tuenda in numismatibus, cuicunque memoriæ destinatis, circuli figura quidquam asserere; aut provocare ad antiquorum, & probatissimorum novorum, Gallicorum, Italicorum, Anglicorum, Suecicorum, Spanhemianorum numismatum exempla, contrario nullo unquam facto impugnata, prohiberer. Jam verò de reddenda instituti mei ratione, quàm de erudiendis aliis magis sollicitus, id tantùm monere cogor: Non aliam in recentioribus numismatibus elegantiam ab expertis laudari, quam quæ proximè ad pri-

eam accedit; meque propterea jure quoque optimo abstinere ab ovatis illis, triangularibus, quadratis, hexagonis &c. figuris, quas novorum numismatum infantia excusat. Deinde *Metallicorum* sic dictorum Romanorum magnitudinem excedentes modulos tolerandos potius esse in primis fingendæ cæcæ tentaminibus, ut Pisani &c. & in numismatibus ad primas imaginum formas cereas conflatis; quam in cufis numis imitandos. Cum elegantia non in mole, sed in arte; pretium vero magis in varii operis, quam in massæ unius pondere consistat. Monilis quidem ipsius olim, cum gestaretur, majus fuit decus, quàm nunc, cessante usu gestaminis.

Conceptus

SPECTACULI
PYROTECHNICI,

In Coronatione Hungarica Augustæ Elisæ
Christinæ, quod destinari potuisset lætitiæ publicæ Posonii
celebraturi simul novæ pacis felicitatem, nisi angustiarum tempo-
ris tantos apparatus exclusissent, quantos Cæsar suâ
magnificentiam dignos habuit.

Cum de celebranda Serenissimæ Pannonum Reginæ
Elisabethæ Coronatione, eamque beante nova
pace cogitatum est, id fuit cumprimis actum, ut dan-
dum populo spectaculum Pyrotechnicum, si non dignâ tan-
tis solemnibus pompâ, minimùm novitate quâdam se com-
mendaret. Itaque ne intercapedines consumptorum ignium
vacuam toties relinquerent Scenam; Verùm, ut ea, quæ
representantur, si non sermone, literis tamen, imaginibus-
que, immò etiam Actionibus subjectissimam fidem & læti-
tiam publicam loquentibus, animarentur: Placuit Theatri
loco accensas subitò, & continuis deinde flammis oculum
occupantes substructiones inscriptionesque solitæ ignium
festivitati addere. Et ita quidem, ut variæ actiones comi-
cos quidem ludos, at (ne noctis silentium interpellent)
mutâ loquacitate imitarentur. Locus ad hoc spectaculi ge-
nus opportunus satis fuisset Arci Regiæ vicinus mons; sed
ipsa hæc obstitit opportunità, quæ ob periculum nullas in
oppositâ huic monti Arcis facie fert fenestras. Proinde
fuisse eligenda sita in medio Danubio insula, excogitan-
dumque huic Theatro conveniens spectaculum, tribus ab-
solvendum Actibus.

ACTUS PRIMUS

Sistit Jasonem cum Argonautis solventem & aureum Vellus expugnantem.

SCena I. In ripâ Danubii modicùm ab Insulâ distante apparet Navis *Argos*, luminibus undique splendens, ornatæque signis militaribus & scutis antiquis; quam solvunt Argonautæ. Actum primum aperiunt explosa tormenta bellica, veluti datum profectiõni signum pro nostri temporis more. Sedet, Classicum canentibus lituis & tympanis, editiore in puppis loco *Jason*, exemplum Principis ad ardua nati, multisque casibus & ancipiti rerum expeditione ad imperandum exerciti. Nec non (quæ Novi Jasonis singularis felicitas) Heroem suum secuta *Conjux*. In velo Navis lucentibus literis legitur:

PER MVLTOS SIMILIS FORTVNA LABORES.

In itinere globuli igniti, quasi fundum exploraturi, frequenter ejiciuntur.

Scena 2. Occurrunt pericula itineris, *Monstra Marina*.

Scena 3. In conspectum subito prodic ardens lucernis & igne artificioso *Turris Hispaniæ Victoriis illustratæ tessera*; Lucet in culmine *Aureum Vellus expugnandum*. *Turris corona legendum exhibet*:

PER TOT DISCRIMINA RERVVM.

Scena 4. Classicum canitur iterum. Oppugnat Navis ignium variis generibus Arcem, quæ ex vallo, quò munita est, ignibus se tuetur.

Scena 5. Appellit Navis. Domatur *ignivomus Draco*, qui Vellus custodit.

Scena

Scena 6. Superatur Vallum. Descendit Vellus. Finitur
ACTVS I. Victoriâ significantiâ tormentorum, sclo-
petorumque explosionibus.

ACTVS II. Sistit Jasonis reditum.

Scena I. Revertitur Navis; Victoriâ interim celebranti-
bus variis festivis ignibus tam ex turri expugnatâ, quam
ex navi emissis.

Scena II. Apparet in alia Insulæ parte *Arcus Trium-
phalis*, specie *Janualis Portæ* in antiqua Roma. Quia Janus,
dictus cœli Janitor, fingebatur aperire & claudere anni tem-
pus. Unde primo mensi nomen Januarii, insignis festo Ja-
ni. Illud verò non superstitione antiquâ, sed solemnâ cele-
britate pietas populi tantò justius imitatur, quantò magis
anni principium impositò Imperii Diademate ut nobilita-
tum auspiciatumque, ita fidelibus subjectis omnibus sacrum
est; quantòque opportunius apparet applicatio ad nostra
hæc pacis tempora, atque ad sæculum Jani, quem Satur-
ni consiliis Saturniam sive auream ætatem Latio induxisse
constat.

Arcus octo columnis Doricis, iisque binis jugatis su-
blimis est & statuis, quæ *flumina* Imperium Carolinum irrigan-
tia designant, ornatus. In medio *porta Janualis* antiquo ri-
tu (*) propter jam antè datam Hungariæ pacem clausa.
Valvarum una continet Dedicacionem.

CAES. AUG. CAROLO

IMPERATORUM VI.

REGUM HISP. ET HUNG. III. BOEM. II.

QVI HISPANIA VICTORIIS PERAGRATA

SUB ANNI M. DCCXII. AUSPICIA

ROMANUM IMPERIUM CAPESSIVIT.

ALTERI JANO,

G 3

QVI

* Varro L. M.

QVI BIFRONTE PRVDENTIA
 PRAETERITIS AC FUTURIS MEDENDO,
 LATIO SVO ET RELIQUIS PROVINCIIS
 PARTA VBIQVE PACE
 SATVRNIAE AEFATIS AUCTOR EST.
 ALTERI AUGUSTO,
 CVJVS VIRTVS PRIMI FELICITATEM AEQVAT
 CLAVDENDO JANUM,
 TIBERIQUE TAGVM MISCENDO;
 CVJVS IMMO IMPERIVM SVpra AVGVSTUM
 PRO TRAIANI POTENTIA,
 DANVBIVM CVM REMOTIS GADIBVS SOCIAT;
 SVpra TRAIANUM ET PRISCOS CAESARES
 CAROLINO NASCENDI JURE
 GANGI ARGENTEVM NOVI ORBIS FLVVIVM
 CONTINUAT;
 SVpra QVINTI CAROLI GLORIAM
 RHENO ALBIM, ODERAM, SAVVMQVE JVNGIT.
 CVJVS VERO ORBIS IMPERIIQUE FINIBVS
 LONGE POTENTIOR EST ANIMVS,
 QVI SE IPSVM VICIT,
 REBVS VLTRA GERENDIS
 PVBLICAE TRANQVILLITATIS SPES PRAEFERENS.

In alterâ valvarum legitur Inscriptio

Secunda:

LOQVATVR ETIAM IGNEA HAEC JANILIS PORTA
 IN CORONATIONE
ELISABETHAE CHRISTINAE
 AVGVSTAE CAROLI VI. IMP.
 HISP. HVNG. ET BOEM. REGINAE. &c.

VOTORVM SVPPPLICATIONVMQVE ARDOREM,
 QVO FLAGRAT
 PANNONIORVM ORDO, SEXVS, AETAS OMNIS
 PRO INCOLVMITATE REGINAE
 DIGNISSIMAE SVO HEROE,
 QVEM VBIQVE COMITATA EST;
 QVAE EXEMPLO CAROLI
 PACE HVNGARICA REGNVN HOC AVSPICANTIS,
 NOVAE PACIS FELICITATE
 REGNI SVI AVSPICIA INSIGNIVIT.
 ADEOQVE
 NVNTIAE INSTAR SOLIS
 AB ORTV AD OCCASVM IMPERII TERMINOS
 AEQVA FELICIVM TEMPORVM SPE REFICIT.
 PROVT SIMVLACRA HAEC
 SATVRNII SAECVLI SPEM
 PVBLICAE ORDINVM POPVLIQVE PANNONICI
 HILARITATI EXHIBENT.

Intercolumnii ex utraque parte tabulas (les tables en faillic) ornant vivis coloribus lucentes picturæ Hieroglyphicæ. In dextro latere conspicitur JANVS *Clavem Virgamque Janilem* tenens una manu, alterâ invertens cornu Amaltheæ (ut symbolum felicitatis) floresque igneos, quibus repletum est, fundens in sinum adsidentis *Publicæ hilaritatis*, eodem quo in nummis antiquis ramo agnoscendæ, & datos sibi flores iterùm dispergentis. Ad pedes Urna cum palmi ramo, antiquâ spectaculorum tessellâ, caduceò. &c.

Huic Tabulæ adscribitur ex Juv:

OPERENTVR FESTA LVCERNIS,

In Sinistro Latere:

PANNONIA habitu antiquis nummis usitato litans in

ARA PACIS (qualem numismata Augusti & Tiberii exhibent) accendit Sacrificii instar corda ardentia. Adstat avis pia, Ciconia. Eadem facem aliam præbet **NOCTI** nubibus insidenti, & velò stellatò, quo erat obæpta, caput explicanti. Ante eam **HESPERVS**, puer nigris alis stellaque in capite notatus, Sagittas aëras (ut vaporum umbrarumque deciduos radios) non demittit, sed præter morem sursum tollit; quasi novâ luce umbras fugante. Adscribitur huicimagini ex Ovid. **PROSPERA LVX ORITVR.** In summa columnarum coronide legitur ex Virgil.

IN PATRIAM VENTOSA PER AEQVORA VECTIS.

In tympano fastigii Aquila Romana cum S. Cæs. Maj. Symbolo.

Scena 3. Appellit ad hunc Arcem redux navis.

Scena 4. Eduntur nova gaudii Signa.

Inprimis Pyrobolæ imitantur fontem Salientem, qui veterum fabulis insignitus, quasi prope hanc portam Janua-lem artibus Jani ejaculatus sit sulphuratas aquas. (*)

In fontis basi mentitur artem anaglypticam **CVPIDO**, Civicâ coronâ redimitus, Principum & populi mutuam amorem hîc designans, & ignitos in aqua globulos accendens, cum verbis Ovid.

MADIDIS SVBIECI SVLPHVRA VENIS.

Scena 5. E navi prodeutes cum Aureo Vellere, duo Tropæa erigunt, unum communi ornatu cum Inscript.

DE GALLO · HISPANIS.

Alterum Herculeas Columnas, ut postremum Alcidis, primum Caroli decus, sistit cum Inscript.

HERCULIS VLTIMA PRIMA.

Scena 6. Factâ cum facibus & signis captis triumphali processione novæ tormentorum sclopetorumque explosiones Actum finiunt.

ACTUS

(*) Ovid. lib. 1. Fast.

ACTVS III.

Scena 1. Illucescit tandem præcipua Spectaculi
pars,

TEMPLVM JANI,

Ut finis rerum egregiè gestarum bellorumque pro salute publica susceptorum. Quod Romæ etiam olim nec situ, nec significatione multum distabat a Porta Januali.

Ejus formam sistunt Numismata antiqua. Ad Templum hoc in editiori loco positum adicum utrinque augustiorem reddunt duplices Scalæ, arboribus ornatae pro antiquo more ex Juvenale: *Longos erexit januaramos*; Inprimis Porticus XII. Arcuum ex utroque latere, æquò Columnarum Compositarum numero, distinctæ.

Scena 2. Oritur albicantibus sensim in Nubibus *Phosphorus*, qui, ut in Symbolo Heroico Serenissimæ Augustæ Corpus constituit, Ejus Monogrammate E notatur. Apparet in Coronide Templi inscriptio Numismatis Regalis:

OCCIDVI DECVS AC ORIENTIS.

Scena 3. Paullò post in serenis omninò nubibus ipse conspicitur *Sol*, cujus circulum absolvit duplex Augusti Nominis Initialis litera: Tunc in coronide templi locum disparentis Inscriptionis præcedentis occupat in Zophoro illud Virgil. : *UTRVMQVE RECVRRENS ASPICIT OCEANUM.*

Scena 4. Simulque repente in medio singulorum Arcuum XII. fulgent *XII. Signa Zodiaci*; Verùm ita, ut eorum Symbolicæ imagines significatione Morali applicentur ad vivum nostrum Solem, qui Orbi Christiano sub anni auspiciis exortus est, qui hunc etiam Virtutum Zodiacum perpetuo motu percurrit; utque simul alludatur ad XII. *Labores Herculis.* Nam teste Macrobiò Herculem antiqui

(*) habuerunt Solem, in XII, signorum & laborum comparatione. Accenduntur etiam infra *XII. Aræ*, sub quoque Arcuum positæ, olim Jano dicatæ pro mensium numero nunc frondibus ornatae brevi lemmate indicant eam virtutem Carolinam, cujus Symbolum est lucens superius signum. Sic

Arcus. 1. pro signo Arietis ostendit *Aureum Vellus* cum prisco suo lemmate: *Pretium non vile laborum.*

Infra: VICTORIIS AVGVSTI.

Arcus 2. *Taurum*, qui, ut fortiori cum impetu incurrat, primo recedit:

Quàm ferit, antè recedit.

In Ara inferiori. MODERATIONI AVGVSTI.

Arcus 3. *Geminos fratres* sub specie Castoris & Pollucis:

Spes certa.

In Ara Inf. AETERNITATI AVGVSTI.

Arcus 4. *Cancrum*, qui lapillum injicit Ostreae ad captandum apertæ:

In autorem recidit.

In Ara Inf. PROVIDENTIAE AVGVSTI.

Arcus 5. *Leonem* cum exuviis:

Revertitur ultor.

In Ara Inf. VIRTVTI AVGVSTI.

Arcus 6. Emblema per *Virginem*, sacrificantem habitu Vestalis:

Casta mente.

In Ara Inf. PIETATI AVGVSTI.

Arcus 7. *Libram*.

Nec fallit, nec fallitur

(*) Ut Medi & Persæ. apud Agathiam. L. 2.

In Ara Inf. AEQVITATI AVG.

Arcus 8. *Scorpium.*

Ledentem ledit.

In Ara Inf. JUSTITIAE VINDICI.

Arcus. 9. Pro *Sagittario*, Centaurum cum lyra Apollinis, cui sacer est, ut in Gallieni nummis occurrit.

Tutatur Musas.

In Ara Infer. ARTIVM STATORI.

Arcus. 10. *Signum Capricorni* cum Orbe & remone, ut in Augusti Titique Optimorum Principum nummis sistitur, tanquam felicitatis symbolum, cum eadem Inscriptione, quâ Imp. Rud. II. Idem signum sibi in nummis tribuit:

Cesaris Astrum.

In Ara Inf. FELICITATI AVG.

Arcus 11. *Aquarium*, Urnâ effundentem receptas undas,

Colligit, ut reddat.

In Ara Inf. LIBERALITATI AVG.

Arcus 12. *Pisces* inter fluctus & procellas:

Nil turbat.

In Ara Inf. CONSTANTIAE AVG.

Scena 4. Inter novas has luces Victores ovantes, fasculasque lauro redimitas Thuribulorum specie portantes, conscendunt per scalas Aditum editiorem Templi. Auditur in Processione suavior pacis musica fistulis tiliarumque novo genere. (Hautsbois)

Scena 5. Portæ belli apertæ clauduntur:

Scena 6. In Valvarum una apparet ignitis literis,
Felicitas Temporum.

Infra:

VIVAT CAROLVS.

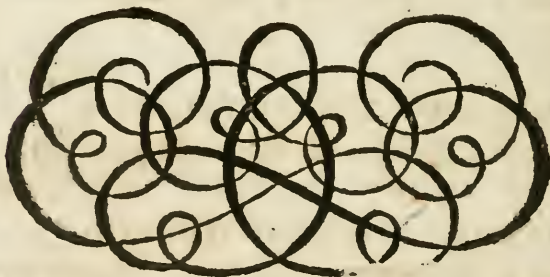
In altera :

BEATA TRANQUILITAS.

Infra :

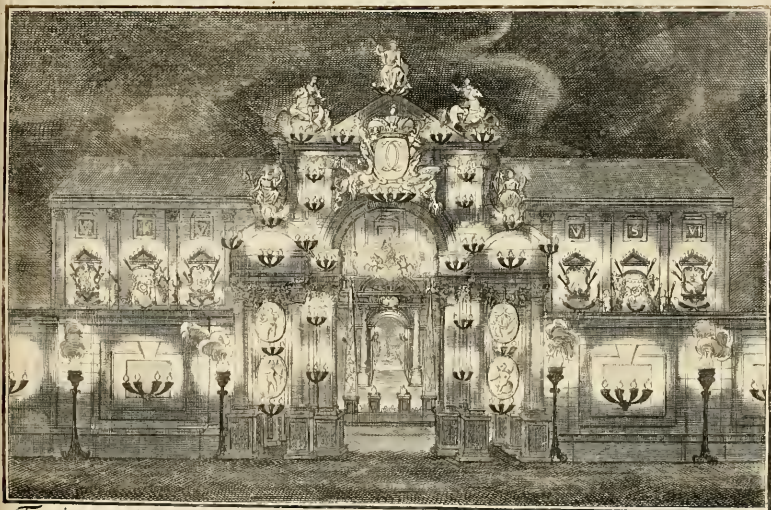
VIVAT ELISABETHA
CHRIST.

Scena 7. Edicis ultimis lætitiæ ignivomis testificationibus clauditur spectaculum. Manente ædificiorum lumine, tristesque Umbras inter populi plausum fugante.

Facies
Tab I.

*Facies prima arcus aditum aperientis ad Circum Max. qui
Tabl. exhibendus fuit in Imp. Car. VI. Natali XXXIII. ad pag. 108.*

Ad operum infectorum formas tetonicas æquo jure liceat referre
sequens:

Schema Horti illuminati

pro celebrando ipsis Calend. Nov. dierum auspiciatissimo;
qui Cæs. Augusti Caroli VI. natalis est,

cum Serenissimus Poloniæ Regius & Saxoniæ Electoralis Princeps Vindobonæ Suburbanum Lichtensteinianum, quod habitabat, festis ignibus hoc die statueret exornare; nisi consuetudinis aliarumque circumstantiarum respectus suasissent, his solemnibus alia substituere.

Hujus Palatii Hortorumque spatium amœnum & variatarum undique facierum gratia jvatum, in VII. partes dividitur: ut in trantibus ignium continua solisque varietatibus intermissa series aspectum unum objiciat rerum, quæ situ quidem et apparatu distinguuntur, at oculo miscentur;

Nimirum, I. Arcus triumphalis; Cujus Architectura erat
Dn. Ferd. Bibiena, Cæs. Archic. Theatr.

II. Areæ in Circum transformatæ;

III. Primæ faciei in Palatio;

IV. Per ejus apertas porticus patentis Atrii
transitorii;

V. Faciei secundæ, in Palatio, & hic quidem
adè aversæ, ut ejus nihil in conspectum
veniat; ut vero in opposito horti limite
stantibus nova Palatii rerumque omni-
um commutatio, scenæ instar versacilis,
obversetur;

VI. Horti, luminibus floridi, & fontium,
qui

qui circumpositas flammâs gemitant,
ardentibus undis micantes.

VII. Magnifici ultimi Pratorii, quod ingenti
arcu aperto visum et terminat, et de-
tectis vicinis montibus producit; in hac
vero celebritate Templi Pacis speciem
præ se fert.

Argumentum universi spectaculi, singula connecten-
tis, est: In S. Cæs. & Cath. Majestatis Natali faustissimo, Belli,
& novæ præferim Pacis gloriâ sollemnissima festorum die-
rum pompa, ludorum Circensium exhibitione, prædicare;
atque explicatis Circi mysteriis tanti Solis ortum celebrare;
inprimis antiqua natalium festivitate, lucernis gaudii signi-
ficatricibus, cohonestare.

I.

In hunc finem arcus, 70. pedes altitudine æquans, ex ea
parte, quâ Suburbanum aditur, in frontis culmine sedentem
exhibet *Fanum*, [a quo transitus pervii omnes vocabantur Ja-
ni] non modo temporum autorem, & imaginem Solis, quem
Circus explicatius ostendit; sed etiam pacis præsidem, & fun-
datorem ejusmodi temporum, quibus sub nostro Augusto
beamur. Frontis Tympanum tegitur scuto, in quo radians
Sol includit circulos *Monogrammatæ* Carolini I; quodque
coronatur *Laureâ*, & Phœbo & Imperatori victori Sacra.
Vacua utrinque scuti latera ornant ad dextram *Apollinis Ar-*
cûs phœtraque, deinde telis confixus *Serpens Pythius*, victo-
riarum in Oriente decora; ad lævam *Herculis*, ludorum in-
ventoris, *clava & fax cum hydra*, in Occidente domita &
domanda. Continuant hanc significationem explicantque
ex utraque parte adjacentes *statuæ Orientis & Occidentis*;
Illa Solem dextra; sinistra ferens 4. Trophæa Turcica; Hæc
Solem sinistra, dextrâ clavum laureatum, ob expeditiones
maritimas in Occidente, gestans. In infimis acrosteriis *Ur-*
næ palmis instructæ, quales victoribus in ludis propositas nu-
mis.

mismata exhibent. In columnarum utrinque projectarum trabeatione 2. *Equestris Desultoriorum Equitum signa* locum, cui hæc triumphalis porta aditum præbet, apertius designant. Festum populo die in Zophoro Martialis indicit:

DICAMUS BONA VERBA VENIT NATALIS!

Infra intercolumniorum vacua utrinque explent 2. tabulæ, Allegorica significatione docentes felix omen, quod tribus Turcicis victoriis natalem Sac. Cæs. Majest. mensera insignivit. In prima *Victoria stans Carolum, quem brachio gerit, laurea sua corona, & victoriis iniciat.* Inscriptio:

LUSTRAVITQUE TVOS AQUILIS VICTRICIBVS ORTVS.

Claud.

In secunda *volitans eadem super hostium spolia tedam genialem ostendit, multis laureis per singulos Natales cumulatam, atque tubam inflat.* Inscriptio:

CONTINUOSQUE TVOS REPETENS CELEBRABIT HONORES.

II.

Area recto limite terminatur ab una parte facie Palatii, altera septo politicissimo in semicirculum circumducitur. Ista est stadiorum forma. Itaque ex ipsius loci opportunitate in consilium versa, Circo representato accedit commendatio. In eo, quemadmodum omnia olim redeuntem peracto cursu solem loquebantur; sic neutiquam aliena significatione animantur Cirsii nostri præcipuæ scenæ:

I. Adi-

1. Aditus interior.
2. Arcuati carceres , sive ostia , unde equi emittentur.
3. In medio Spina , sive obeliscorum , signorum , ararum ordo , cujus extrema cursu circumeundæ metæ finiebant.
4. Menianum , spectatorum princeps locus.

I. In Aditus interioris Arcu fastigium ornat sedens *Genius natalis* , qui *facula ardente* , sibi propriâ [ut olim , mappa loco , fax accensa aurigarum missionibus signum dabat] ortam lucem indicat , & Præconis instar hanc natalitiam imperat hilaritatem. Stylobatas distinguunt decoramina composita ex antiquis felicitatis , fœderum , pacisque signis ; *caduceo* , *junctis manibus* &c.

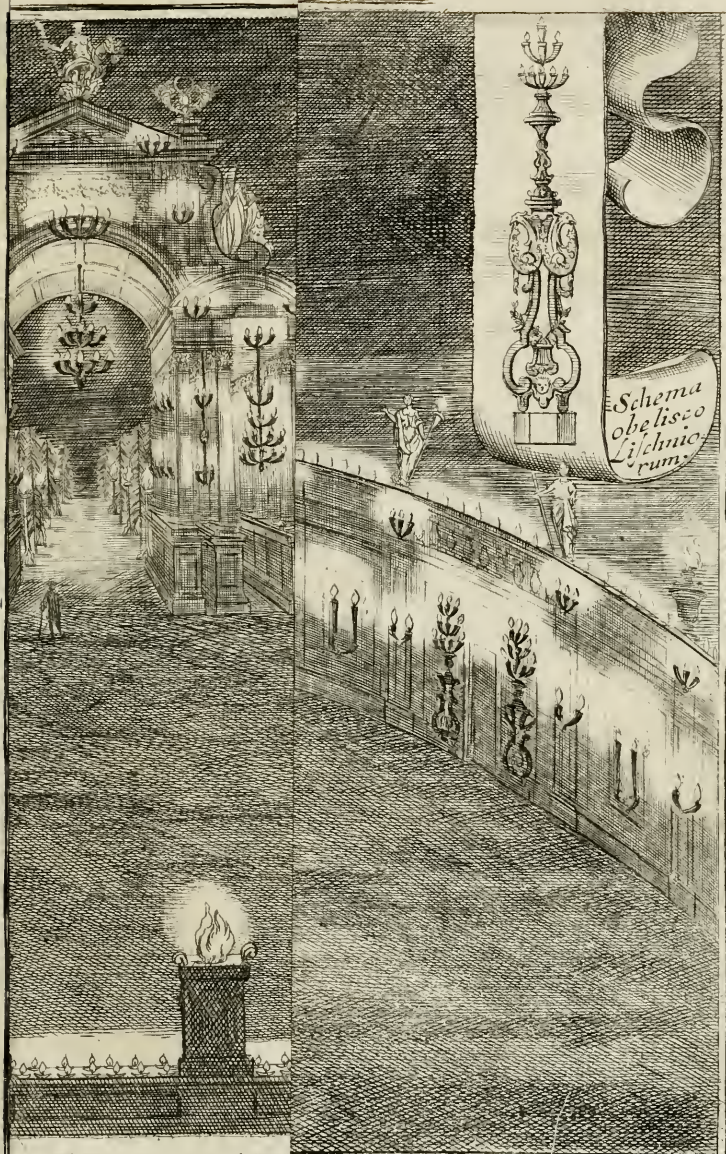
In Zophoro.

ORBI FELIX SÆCULORUM ORDO NATUS MDCLXXXVI. Calend. Oct.

Reliquum spatium simplici ornatui datur *Hermularium* , (*) quæ pro columnis inter tres ab utroque latere arcus continuantur.

Ut *Carceres sex* [unde cursum olim fiebat initium] representent , atque cum sex oppositis in altero limite carceribus XII. missionum ostia , [XII. mensium signa] absolvant. Nam ab Hermulis demissi funes cancellos ostiorum simul pandebant. In carceribus ipsis sive ostiis , bigæ , trigæ , quadrigæ Circenses cum suis aurigis ad cursum paratis conspiciuntur ; *Coloribus* autem *quatuor* diversis , quatuor factiones & anni tempora referentibus , distinguuntur. Colore *prasino* ver , *veneto* hyemem nubilam , *roseo* æstatem , *albo* autum-

* erant Mercurij (Ludorum Præsidis) capita truncata arcioribus lineis infra , terminorum instar , desinentes. Quare Isidorus Etymologiar. L. 18. Hermulas inepte describit , funem manibus ante carceres tinentes.

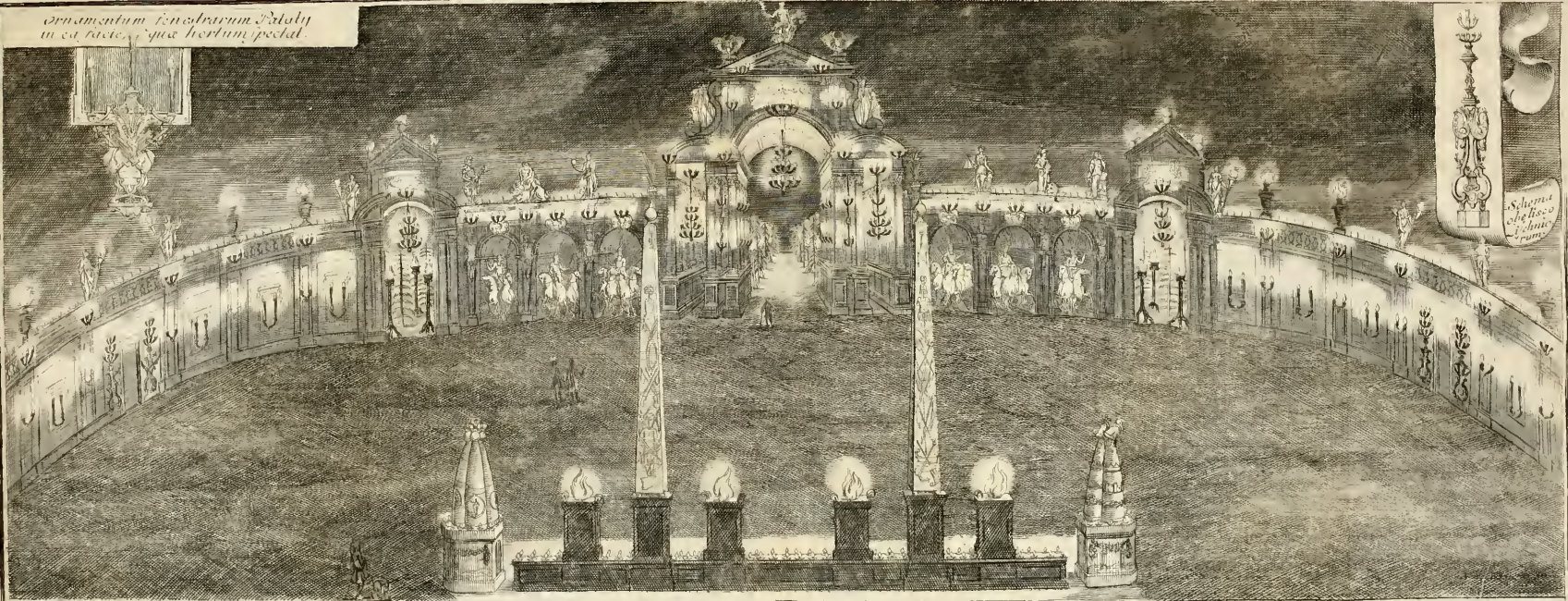

Schema
obelisco
Lijchnio-
rum.

in S. Cas. alicus est ex Delinat. Dni. Bibiena.

mite
 n, ar
 cuada
 ns Ge
 , map
 dabat
 ilicium
 a com
 nis; co
 NA
 im, (4)
 con
 im] re
 car ce
 olvant
 a simul
 e, qu
 conspi
 factio
 e pra
 lbo au
 cum
 us line
 nologin
 ceres 20

*ornamentum fenestrarum Palatii
 in ea facie, quae hortum spectat.*

*Schema
 obliquo
 i' d' m' i' o
 rum*

Teat. Circus Spektaculi edendi in S. Cas. et Cath. Mai. Natali. Arcus anterior & posterior facies et ex. Delin. et Ami. Bibiana.

umnum pruinofum pingente, ex accurata Cassiodori descriptione, nec non Corippi de Laud. Justi. L. 1.

quattuor esse

*Solis equos quadam rerum ratione putârunt,
Tempora continui signantes quattuor anni;
In quorum species signis, numerisque, modisque,
Aurigas totidem, totidem posuère colores,*

Deinde XII. anni menses ut expressius significantur, tylobatis in trabeatione Carcerum arcuatorum ex hac parte imponuntur *sex statuae*, quæ sex unius Eclipticæ Signa; et simul Allegorica significatione gesta Imperatoris Car. VI. proponunt; aliter omninò, quàm in spectaculo præcedente Emblematica eorundem signorum expositio idem argumentum tractavit.

Martii signum, *Arietem*, in forma antiquæ *machinæ ellicæ*, qua pulsabantur muri, fert *Mars*; cui & mensis nomen debet, & sacer est. *Arietem* onerant transfixæ *quatuor coronæ, duæ murales*, ob *Temeswari* & *Taurini* exugnationem; *duæ laureæ*, ob postremas binas victorias *Turcicas*.

Taurus sub pedibus *Herculis Romani*, *Cornua*, *Lunæ* esseram, evellentis; ut celeberrimum felicitatis publicæ symbolum, cornu *Amaltheæ*, producat.

Gemini sub *Lupa* *Romulum Remumque* referunt in scuto, quod tenet *Roma* stans & scuti Symbolicâ descriptione innuens suam fratre altero continuatam æternitatem:

MAGNAE SPES ALTERA ROMAE.

CANCER, ille est, qui in Symbolo Imperatori Augusto tributo, *papilionis alas apprehendit*.

Inscriptio: LENTA FESTINATIO, iterum ornat scutum

H

in

in manu *Aqui Animi*, stantis, et amissim cum perpendiculo gerentis.

Leo, ad pedes *Fortitudinis*, quæ Columnæ innititur, ut simul alteram S. Cæs. et Cath. Majestatis virtutem Symbolicam designet.

Virgo verâ suâ *Astræ* forma spicam tenet & *Saturæ* circulum, cujus tempora ejus in terram reditus reduxit.

Omnes, quibus arcus clauduntur, lapides *signis sunt cælestibus* notati; incumbæ omnes, et brachus ferendis apti loci fulgent ardentibus auratis facibus.

Antequam enumerentur VI. in oppositis carceribus locatæ Mensuræ statuat; describenda occurrunt

Media Spina.

In cujus centro non licuit uni maximo obelisco solitum locum assignare; ne visui multo jucundissimus per medios apertos transitus ubique patefscens prospectus obstrueretur.

Proinde magis ex usu fuit, pro recta spina, transversam ponere et arcuum in utroque limite non apertura, sed intercolumniis opponere, duos obeliscos LX. pedum. Ut, pro uno Sole, *Orientem* & *Occiduum* forment sic ut lato Porphyrita, cujus translucencia sola ornamenta metallum auratum imitantur. Sunt ista ornamenta Hieroglyphica.

Nam in primo Orientis obelisco summum angulum replet *Phosphorus*, cujus radios fingunt *sagittæ* sursum tendentes; matutinoꝝ instar vaporum. Reliquum spatium suo ordine et decore occupant Orientis *spolia Turcica*. In stylobatæ tælo *fabula Jasonis*, qui draconem, aurei velletis custodem, oppugnat, et mysticum Burgundici Ordinis sensum aliter, quàm in præcedentibus innuit.

Occidentis obeliscus in alto ostendit *Hesperum*, pro cujus radiis *decidua sagittæ* vespertinos dilabentes vapores delineant. Medium fundum ornat *Tropæum navale*, cum antiqua prora, ob S. Cæs. et Cath. Majestatis expeditiones maritimas Occidentem versus confectas.

In stylobatæ talo fabula iterum Jasonis alio actu sistitur cum *Argonautis*, qui per æquora *Hispanicum vellus* petunt.

Spinæ extrema terminant 2. Metæ. Illa, quæ ex Occidentis parte surgit, pro tribus conis antiquis, *duobus* tantum constat, ut illi *Herculearum* [in Occidente a S. Cæs. & Cath. Majestate expugnatarum] *columnarum* vicem; & novo simulacro suppleant, & nova significatione belli pacisque artes in Cæsaris Symbulo loquantur. Nam primum, circulorum Zonarumque loco, cingunt tres coronæ, *natalis, muralis, laurea*, ob res terra marique gestas; secundum circumdant tres aliæ: *Oleaginea*, ob pacem toties undatam; *palmea*, ob religionis cultum; *quercina*, ob ciues servatos. Culminum ova teguntur galeis, cum *Martis* in cono belli, tum *Minervæ* in cono pacis. Illius basis habet brevem dedicationem:

FORTITUDINI HERCULIS.

Hujus basis:

CONSTANTIAE HERCULIS.

In principio jam monitum est, his ludis maxime convenire Hercules, primi Ludorum Circensium Inventoris, memoriam.

Alteræ, Orientem respiciens Meta *Augustæ* est *Elisabethæ*, servatisque tribus conis, Phosphorum s. *Veneris stellam*, symbolicum Augustæ Corpus, refert; loco non minus congruo. Quia ista Circi regio a Murcia vel Myrtheâ, cui erat sacrata) Venere vallis Murciae nomen accepit.

Allegoriæ, quæ ad Venerem Coelestem alludit, eadem est fictio, quam numisma Coronationis Hungaricæ ostendit; aliter tantum, (ut in variatis iisdem cogitatis par est)

repræsentata. Dum tria a tribus conis gestanda ova tribus aureis coronatis Pomis cumulantur, eò sensu, quo in numismate, et tria regna, et Deæ ter victricis præmia efficiunt, pag. - - Pari sensu conorum primus proponit *Junonis*, Reginarum Reginæ, attributa, cum dedicatione:

JUNONI VICTRICI.

Alter *Sapientia Deam* pingit cum dedicatione:

MINERVAE VICTRICI.

Tertius *Dearum pulcherrimæ* dedicatur:

VENERI VICTRICI.

Ut innuatur: *Elisabetham* laudes maximarum Dearum non modo complecti, sed etiam superare.

Obeliscis interpositæ quatuor Aræ ardentes festivo igne quatuor anni tempora mutatis encarpis loquuntur.

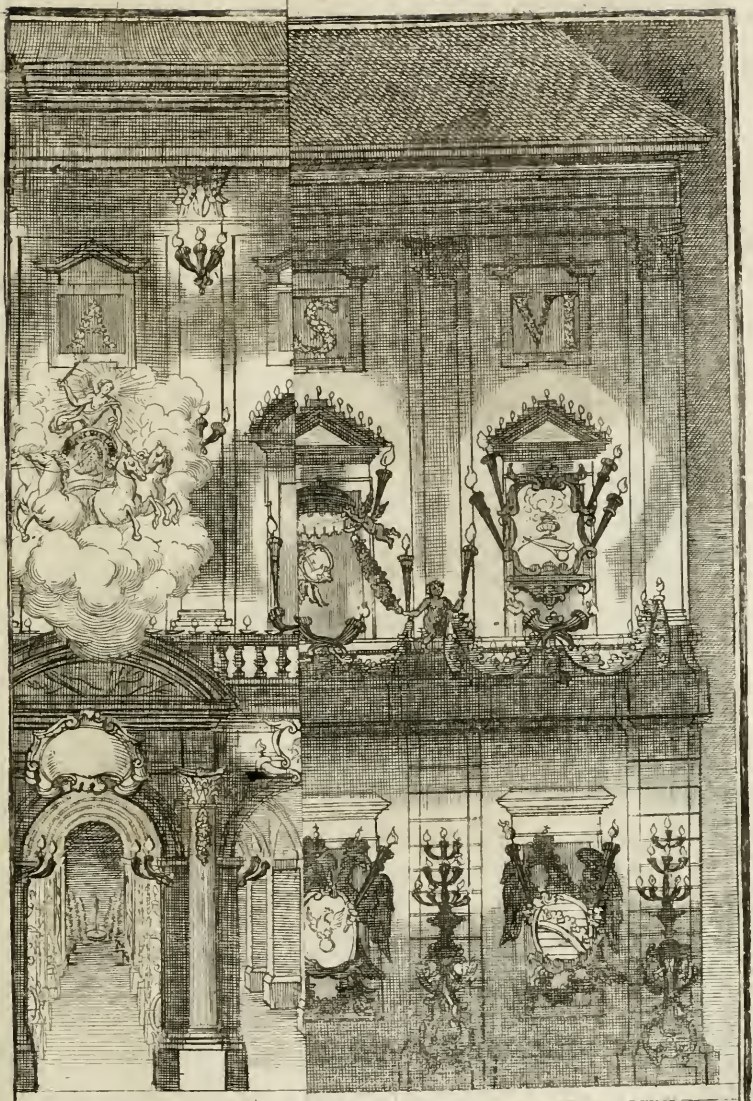
In Tectis, quæ arcum ambiunt, & circi semicirculum formant, statuarum vasorumque dispositionem reddunt amœniorem additæ, quibus ardet, flammæ & faculæ.

Accedit jam narratio ad ultimam Circi & tertiam festivorum ignium partem, ad Menianum cum sex reliquis carceribus, qui sex primis oppositi sunt. Illud mediam partem constituit in Palatii facie anteriori.

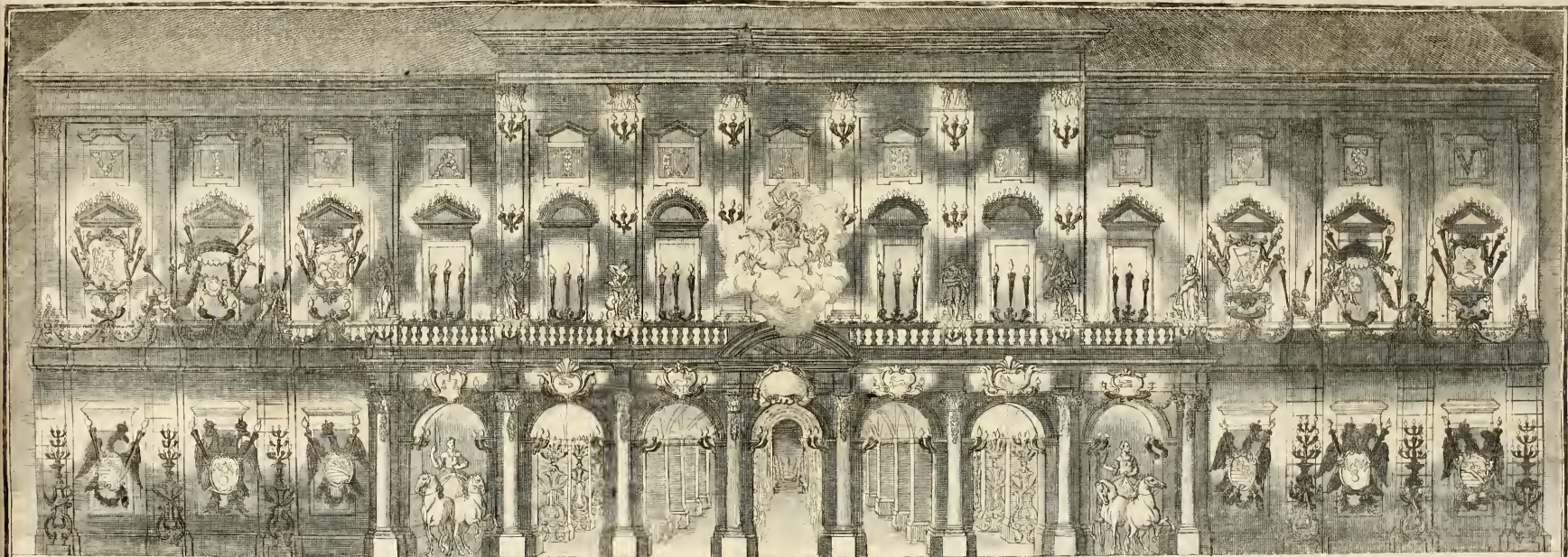
III.

Ita ut pateat Palatii aditus quinque arcibus apertis, qui ex ædis vestibulo Cryptoporticum efficiunt. His ita adstructa Meniani facie adduntur utrinque duo, ut septem sint numero; Medius pro Janua, reliqui sex pro Carceribus.

In medio extra carcerum numerum arcu aditum
infi.

terminante. Scio, Menianoq.

Facies anterior Palatii cum Circi parte terminante semicirculum; Sim. a. 6. Carceribus. et Pœtio. Menianoy.

insignit ingens *Eoi Phœbi redeuntis* & sceptro oculato ocellum mundi designantis, *Quadriga princeps* - tam Circensium, quam hujus nostri Orientis Solis præcipuum decus. Cujus imago cum equis ex nubium quasi fluctu emergentibus mediam ædis partem occupat. Ut ille non modo indicet felix victoriam Turcicarum augurium, quod Imperatoris natalem nobilitavit; Sed etiam firmatum novis triumphis Turcicis ut ostendat omen; legitur in curru triumphali:

ORIENS VICTOR.

Locum, quem in ceteris arcubus notant signa Zodiaci, hic implet Inscriptio:

CAESARI AUGVSTO.

CAROLO VI.

ORBIS SOLI BENEFICO

HEROUM SIDERI

IMPERII ET REGNORUM OPTIMO PARENTI,
DEBELLATIS INTRA BIENNIUM GENTIBUS BARBARIS,
PRIMO LUSTRO TER PACATIS PROVINCIIS
ET FUNDATA UBIQUE LÆTITIA PUBLICA
DIGNAM TANTO IMPERATORE FORTUNAM

IN NATALI XXXII.

ET MULTOS NATALES

FELICITER.

Meniani podium lampadum lincis, et sex, qui supersunt, mensium signis nitet:

7. *Libram* gerit *Æquitas Aug.*

8. *Scorpium* manu tenet *Prudentia*, cujus in speculo Lemma:

EX VENENO MEDELAM.

9. *Sagittarius* sub figura *Apollinis* arcum vertit contra prostratum draconem.
10. *Capricornum*, ab antiquis inter prima felicitatis signa positum, gestat *Fortuna Aug.*
11. Pro *Aquario* est *Danubius*, urnæ suæ attonitus apponens & *tropæum* & *caduceum*.
12. *Pisces*, ut captatores captos, hamo ducit *Vigilantia*, cum grue.

Sunt in hac Meniani structura Columnæ *striatæ*, quarum canaliculi fulgent pellucidi. Fenestræ omnes ita luminibus splendent, ut nihil illa prospectum impediunt, neque ornatum Architectonicum tegant, sed juvent. In supremo ordine micant *stellis*, quot sunt fenestræ, tot *litteræ*, supra vicinas domus prominentes, ac e longinquo fulgorem prodentes, ut hoc componant votum :

VIVAT CAROLVS VI.

In secundo ordine tres ex utroque latere fenestræ ita distinguuntur, ut in media volitantes *ludorum lætitarumque reduces Genii* cum instrumentis musicæ, larvis comicis palmis &c. unâ manu accensas ferant faces, altera teneant aut umbellam, aut sub ea *Monogrammata Cesaris et Augustæ*, vel deciduos frondium, præsertim *Rutæ Saxonicæ*, externis lampadibus quasi florentis, encarpus. Additur *Lemna* ex *Virgilio* :

REDVCES LVDVNT.

In aliis scuta, (*Cartouches*) ardentibus facibus ornata non omnino tollunt prospectum, pellucidisque Symbolis splendent.

Infra, pro faculis, ardent *cornua Amaltheæ*, felicitatis pacisque Symbola :

Quatuor Scutorum Emblemata Allegorica sunt:

I. *Roma sedens* in gremio gestat *natum Principem juventutis*, qui (ob partas illo tempore a D. Leopoldo victorias tres Turcicas) *Victoriæ signum boni ominis causa manu tenet. Felix augurium designat ad volans aquila Romana puerum laurea coronans*: Lemma:

AUSONIUMQUE DUCEM CIRCUMVOLAT.

Claud.

II. *Hercules infans Hydram discerpit*:

JAM POTUIT TENERAS FRACTA TIMERE

MANUS.

Mart.

III. *Danubius urnæ incumbens victrix ostentat vexillum*, in quo legitur versus Mart:

JAM NOVA PANNONICI NUMERATUR GLORIA
BELL.

IV. In Segmento Globi terrestris *Thuribulum* cum gubernaculo *Fortunæ reducis*. Pro inscriptione est præced. Versus Pentameter:

OMNIS ET AD REDUCEM NVNC LITAT ARA
DIEM.

Mart.

In ordine infimo fenestras, ferreis clathris munitas, tegunt sculptæ aquilæ, *Romanæ nigrae*, & *albæ Polonicae* quæ faces auratas gerunt, & collo appensa ostendunt pelucida Insignia Symbolaque.

Reliquum lampadum positum Sciagraphia spectantibus, quam narratio legentibus exhibet cum facilius, tum gratius.

IV.

In Vestibulo transitorio oculis patet undique circumfusus lychnorum cercorum fulgor.

H 4

V. Facies

Facies altera averſa Palatij.

In qua lineas omnes Architectonicas lampadum continua lux tenebris eripit. Mediam ædis nobilioraque partem inprimis illustrant ſub primi tabulati fenestris ingentes *Rutæ Saxonicæ* encarpi, non extùs, ut in facie anteriori, luminibus ſignati; ſed *pellucido viridi* tranſlucentes & aquilis Polonicis, quæ faces geſtant, ſublati. Laterum in fenestris principibus ſaculæ auratæ infixæ ſunt ornamento. A. Tab. II. quod aquila biceps cum Imperii globo & gladiatorum *Electoralium* inſigni componit. Supremi tabulati fenestræ ſingulæ ſingulas iterum litteras arden-tes ex *unionibus* compoſitas oſtendunt, ſcribuntque alterum votum:

VIVAT ELISABETHA.

Jam VI.

Hortorum decor, ut ſe menti ſiſtat; hic verò præſertim Sciagraphia opus eſt. Utque exhibeantur varias in formas geſtationum, ambulationum, pulvinorum & ſtipadiorum concifæ partes, quæ lampadum fulgore noctis opacitatem ſereno die reddunt jucundiorẽ; arborum umbræ patulis frondibus viſcentes; tonſa arbuſta luminibus tantum amœnitatis reddentia. quantum ab illis accipiunt; tranſlucentes aquæ ſalientes; fontes, qui ſpeculi inſtar duplicant ambientes ignes; ſtatuarum lucentes; & vaſa, pro arboribus, flammaram feracia.

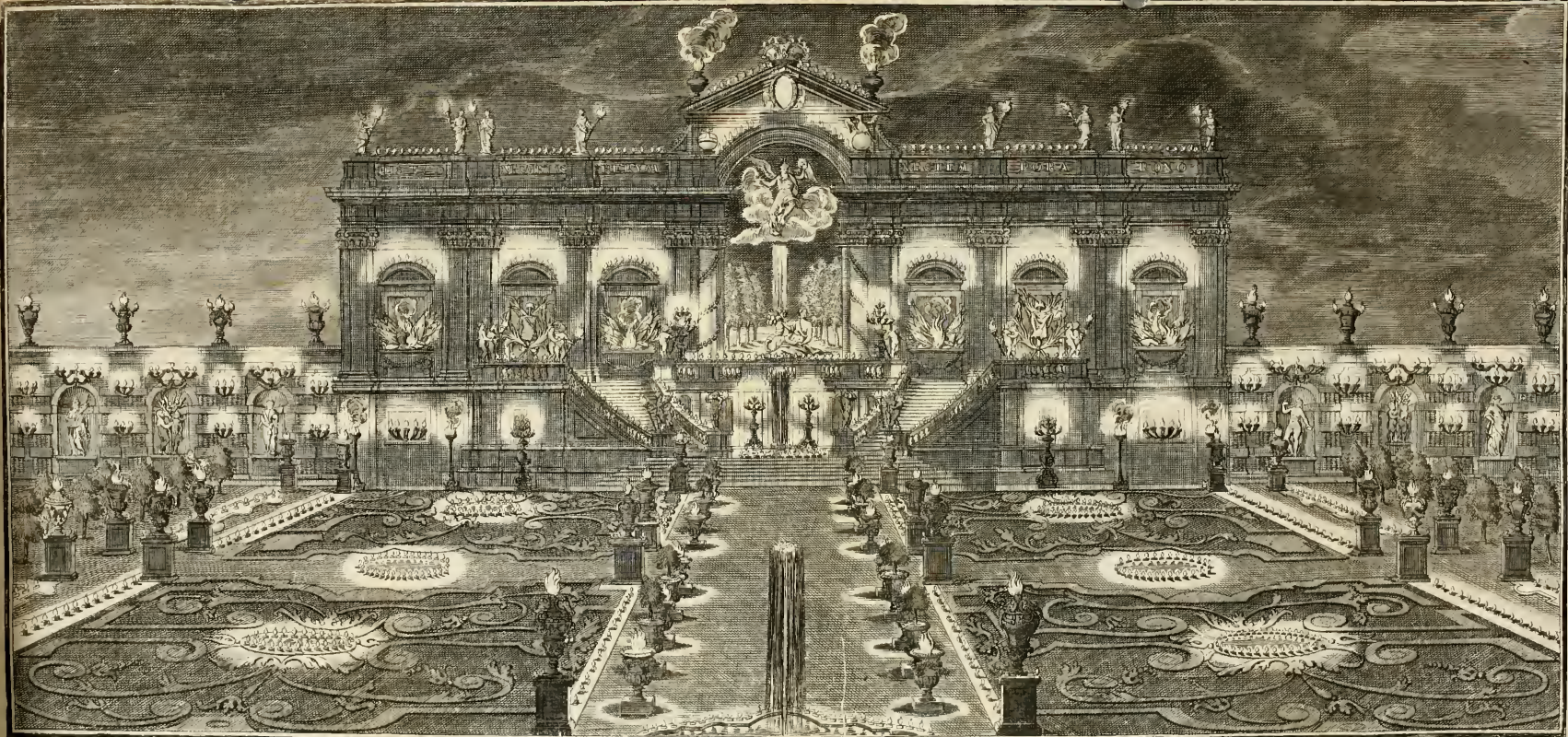
VII.

Poſtremum ſpectaculum eſt, non ſumtuofum magis, quàm elegans Prætorium, quod hortum terminat, non viſum. Nam illum apertus ſublimis arcus producit ad ex-
tremum

pectaculum. ad p. 4. 120.

UNIVERSITY OF CHICAGO

Tab. IV

Actorum et Praetorii Spectaculum. ad pag. 120.

tremos suburbii ignes et diffitos longe montes, accensis virgultis situm detegentes. Acceditur ad hoc prætorium per scalas variis descensionibus in circulum redeuntes, quas ubique lampadum ordines et signa lucentia interfecant. In medio fons aquas suas ignium splendore accendit. Prætorii facies formam induit *Templi*, non Jani mysterio clusi, (ut alibi jam exhibitum est) sed quod symbolorum significatione post pacatos ampliatosque Orientis fines *Paci* dicatum. Itaque teguntur fenestræ more antiquorum templorum, quæ diurnâ minus luce, quàm cereorum olim nitebant cærimonis. Ardent fenestrarum loco pellucidis ignibus *Area pacis*, quales cernuntur in numis antiquis, alterne interpositis *tropæis Turcicis*, pariter pellucidis, ut e longinquo prospiciantur. Duas columnas lapideas, quibus includitur, in usum ita vertunt *frondes oleagineæ*, cingentes eas & a reliquis ædificii partibus separantes, ut Symbolicas Augusti columnas sistant nova imagine. Dum unius apicem insignit *orbis Catholici globus* cruce notatus, alterius *aquila quartæ Monarchiæ*. Animant significationem primò, nubibus libratum in summo arcu, *Temporis signum* pellucidum, extensisque brachiis has columnas ostendens; Deinde in Zophoro ardens inscriptio, quasi à tempore pronunciata ad confirmandum divinum de Ecclesiæ et Rom. Imperii æternitate oraculum, atque ad extollendam sensu secretiori Carolinæ constantiæ & fortitudinis sempiternam gloriam.

HIS EGO NEC FINES RERUM NEC TEMPORA
PONO.

Tectum & tecti frontale lampadibus atque micantibus signis coruscant. In Tympano fulget compositum detectis lucernis duplex C. Scalas ascensuros sistit Inscriptio in substructione:

MAGTE REGNORUM FIRMAMENTO

CAROLE CÆSAR.

SISFELIX ORBIS

CHRISTIANI RECTOR,

SUBJECTI STATOR,

PACATIGAUDIUM,

ARMATI TERROR,

PRESSI SPES,

LIBERIA MOR.

Hic visus a fronte, Latera producuntur nova porticu, vineæ instar, *pellucidis uvis pampinusque* externis ceteroquin flammis vestita. Stant in scaphis sive loculamentis ardentia signa, quæ autumnî tam feracis felicitatem deprædicant: pueri, non spicarum, sed *palmeos & oleagineos* victoriarum pacisque *fascēs* nectentes; *Fauni & Nymphæ*, tripudiis indicantes gaudia nemorum, fluviorum &c.

Animat porticum Virgiliana inscriptio:

SUAS MIRANTUR TEMPORA MESSES.

Neque tacendus est præcipuus festivorum ignium decor, per patens pacis templum aërem nova luce illuminans, *font Ignæus*, saliens supra 12. pedes vomensque per 5. horarum spatium igneum placidum et continuum ex copix cornu Symbolico, quod tenet puteo innatans signum *Pacis* auratum. Hæc in ultimo horti limite; adeoque in regione, quæ pulveris nitrati foetorem nebulamque facile averteret.

Ne putes, sumtuum metum exequendo spectaculo obstitisse. Confecta erant omnia, et tantum non suo loco posita.

Sym-

Symbolicæ Imagines ,
quibus ornatae
nocturnorum ignium moles ,
in
Augustis Natalibus
Serenissimi Archiducis
LEOPOLDI,
Principis Asturiæ
publicam Vindobonnæ lætitiâ loquebantur.
A. MDCCXVI. D. XIII. Apr.

His quædam ejusdem generis fictæ adum-
brationes, ut ingenii lusus & Progymnasmata,
adjiciuntur.

1840
No. 10
J. F. (1840) 111
1840

Printed and Published by J. F. (1840) 111
at the Office of the

Initio statim jubet exempli periculum monere, quod fulgentes hujusmodi ignibus moles, inter tot comburendas facilè materias, non aliis arserint cedis, quàm ita compositis, ut nullum, ne a deciduâ quidem scintilla, periculum fuerit. Sic enim præparabantur, ut dicatæ fixo statoque tempore, potuerint & cum vento & cum pluvia pugnare. Deinde tacendum non est, hujusmodi structuræ, Architectonico ordine coherentis, primum Vindobonnæ specimen in his solemnibus editum fuisse ab Illustrissimo & Excell. Dno. Comite Althannio. Olîm ad sic dictarum Illuminationum spectacula non adhibitis, nisi ceratis facibus, aut pictis & unctis fenestris. Quod exemplum, antequam in opere absolutum fuit, uti ceterorum Procerum magnificentia est secuta, ita insuper habitò ordine, (qui in hac narratione nullus est) primo venit loco recensendum:

Palatium Hispanicum,

Quod inhabitat Illustrissimus & Excellentissimus Dn. Michaël Ioannes S. R. J. Comes ab Altbann. Sac. Caf. & Cath. Maj. nunc a Consiliis Secretis, & Supremus stabuli Magister, Eques Aurei Vell. Bohemiæ Pincerna hæred. &c. &c.

Dimidiam ædificij altitudinem occupavit nova geminarum per areolas & intervalla in se redeuntium scalarum substructio, ubique lampadum lineis notata. Cancellos fenestris oppositos, pro Solemnium ejusmodi more, vestiebant aulæ, quibus Castiliæ Legionisque tesserae intextæ. Podii integri longitudo ferebat alternis stylobatis & *statuas & vernorum florum calathos*, nec non erectas *abietes*; non modo antiqui in natalibus cele

brandis ritus^(a) imitatione; Sed etiam alludendo ad abietem, quæ in Tessera Althanniana Gentilitiæ Cassidis Apex est.

Has inter scalas ingens porta aditum domui aperiebat, cujus utrumque latus fulgebat duobus Magnorum Hispaniæ Carolorum decoribus Symbolicis, *binis Columnis Herculeis*; Quarum dextrum par Imperatoris Caroli V. Symb: Plus ultra; sinistrum par Imperatoris Caroli VI. Symbolum: *Fortitudine & Constantia*, designabat; adjectis Casarum Monogrammatibus diadematisque. Media summaque Trabeatio habebat *Scutum Hispanicum*, rectum Corona Regia, cinctumque Torque Aurei Velleris. In illo Heraldicam *Turris Castilianæ* significationem reddebat Symbolicam Lemma Virgilianum:

STAT FORTVNA DOMVS.

Trabeationis ejusdem extrema finiebant cubantes duo *Leones Hispanici*. Reliquam palatii faciem, ad exemplum novæ Parisiorum Regiæ, in prominente porticus deambulatione series Columnarum junctarum Compositi ordinis ita mutabat, ut non aliam prorsus tecto ædificio structuram superinduceret, sed per intercolumnia liberum relinqueret fenestrarum in recessu prospectum. Columnarum quodque par interfecantes & ornantes statuae eo apparent habitu Symbolico, quo, tam auspicato verno tempore, præ Januario, anni principium asserant. Itaque de Peristylii medio supremo demissa in nubibus, intus forisque illustratis, emicabat Solare Sereniss. Archiducis signum natalitium; *Aries*, duplici significatione exhibens Felix temporum Ver, & Torquati ordinis Hispano-Burgundici Aureum Vellus, nova luce in tantæ spei Principe resplendens, cum Lemmate:

VERNVS IM OR BE DECOR.

Accommodatur huic repræsentationi reliquus apparatus, ex illa, quam Ovidius Lib. V. Fastorum instituit, contentione: Utrùm à Jano, an à Vere sit incipiendum anni initium. Hoc [propter tanti Solis ortum, à quo novus sæculorum ordo procedit,] Veri vindicat statua *Floræ*, addito in basi Ovidii verbo:

EST NOVÀ TEMPORIS ÆTAS.

Neque repugnat statua secunda *Jani Clavigeri*, suo jure cedentis, dicto ejusdem Poëtæ:

HÆC ANNINO VITAS JURE VOCANDA
FUIT.

Gerit *Flora fertum* suum, gerit cum Clave *Janus palmam*, ob clausum Janum. Eademque *serti et palmæ* insignia alternis vicibus ornant statuas ceteras, exhibentes Numismatica significatione, Serto LÆTITIAM PVBLICAM; Palmis HILARITATEM TEMPORVM.

Post columnarum faciem retrò in ipsa æde se oculis objicientes fenestræ, ornatu Architectonico (quem Vitruvius Antipagmentum dicit) sunt destitutæ. Itaque novo circumdabantur opere sculptili temporario, et sic comparato, ut in apice *numismati*, atque ex lateribus inter *pendentes florum corollas* affixis ardentibus *Romanis facibus* locus esset.

In Numismatibus haud interrupta serie apparent Majorum Imagines, quotquot Austriaca gens Hispaniæ Reges dedit:

1. *Philippus I. D.G. Rex Hisp. Ar. Austr.*
2. *Carolus V. D.G. Rom. Imp. Rex Hisp. I. Ar. Austr.*
3. *Philippus II. D.G. Rex. Hisp. Ar. Austr.*
4. *Philippus III. D.G. Rex. Hisp. Ar. Austr.*

5. *Phi*

5. *Philippus IV. D. G. Rex. Hisp. Ar. Austr.*
6. *Carolus II. D. G. Rex. Hisp. Ar. Austr.*
7. *Carolus VI. Rom. Imp. Rex. Hisp. Ill. Ar. Austr.*
8. Archidux Orbi, quem Turis signat, insidens: **LEO-POLDVS INFANS HISPANIARVM.**

Secundæ Contignationis fenestræ, pro conveniente cum inferioris ordinis ornatu, pariter circumdantur Antipagmentis, quæ facibus splendent. Est in medio temporarii hujus ædificii locus statuarum ornamento commodus; Ibi globo puniceo & Fasciâ Austriacâ distincto insidet **BO-NVS EVENTVS** tenens sinistra pateram suam cum spicis & fructibus, quibus pariter in numis Romanis noscitur Hispaniæ fertilitas. Hic in Tabula Votiva, supra portam eo, quo veteres suspendebantur, situ, quasi exarat Inscriptio-nem sequentem:

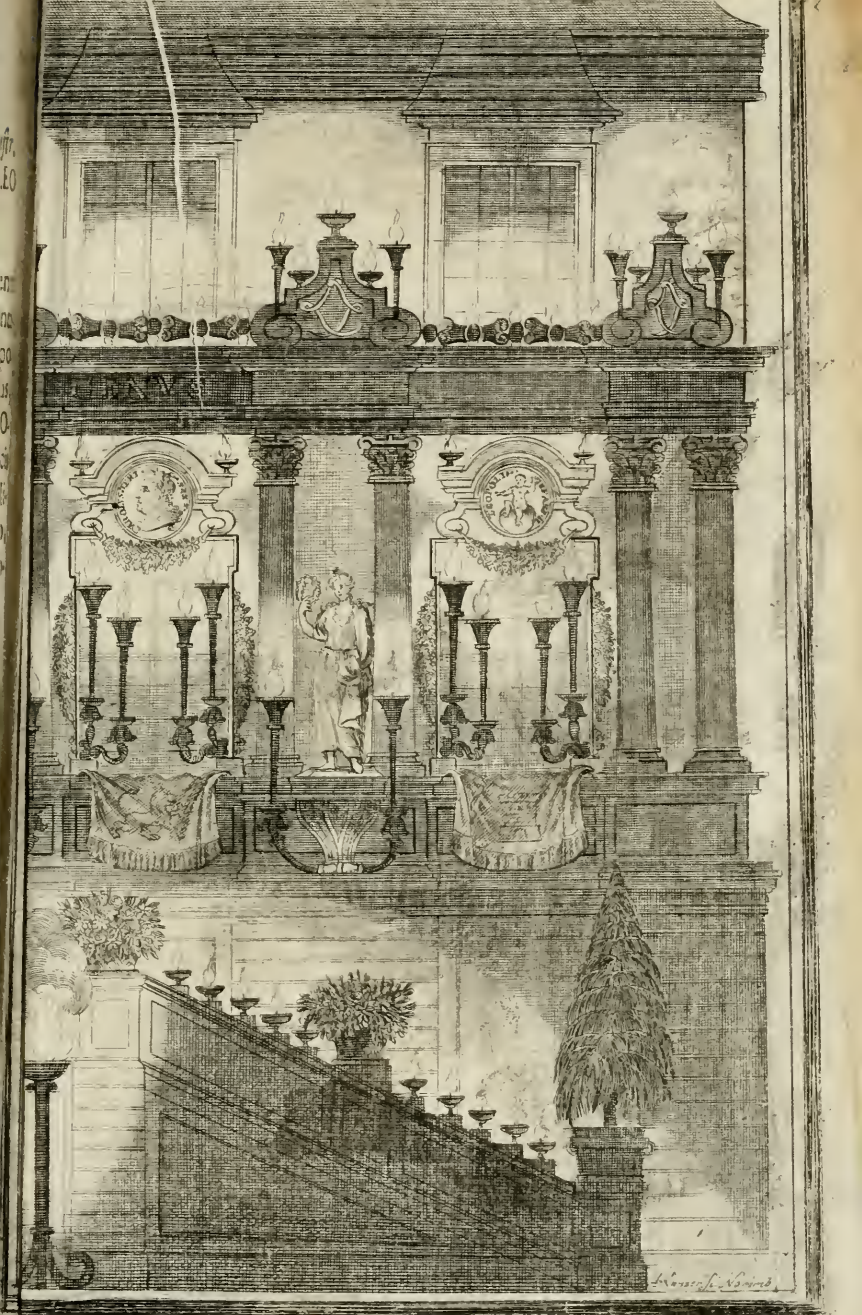
EVGE! EVGE!
 DVM PARTVRIT NATVRA.
 SALVE NOBIS NATE,
 PRINCEPS JVVENTVTIS,
 MAGNI PATRIS INCREMENTVM.
 SPES ORBIS,
 PROVINCIARVM SALVS.
 NOVA AVGVSTAE DOMVS PROPAGO!

Adstat HISPANIA, coronâ Regia & paludamento insignis, oculos attollens ad præfulgidum cœleste Aurei velleris signum, quasi ejus auspicato influxui in acceptis ferens pignus felicitatis, *Hispaniæ Infantem*; quem gestat in clypeo suo, duplici sagitta (ut in numis Romanis) notato:

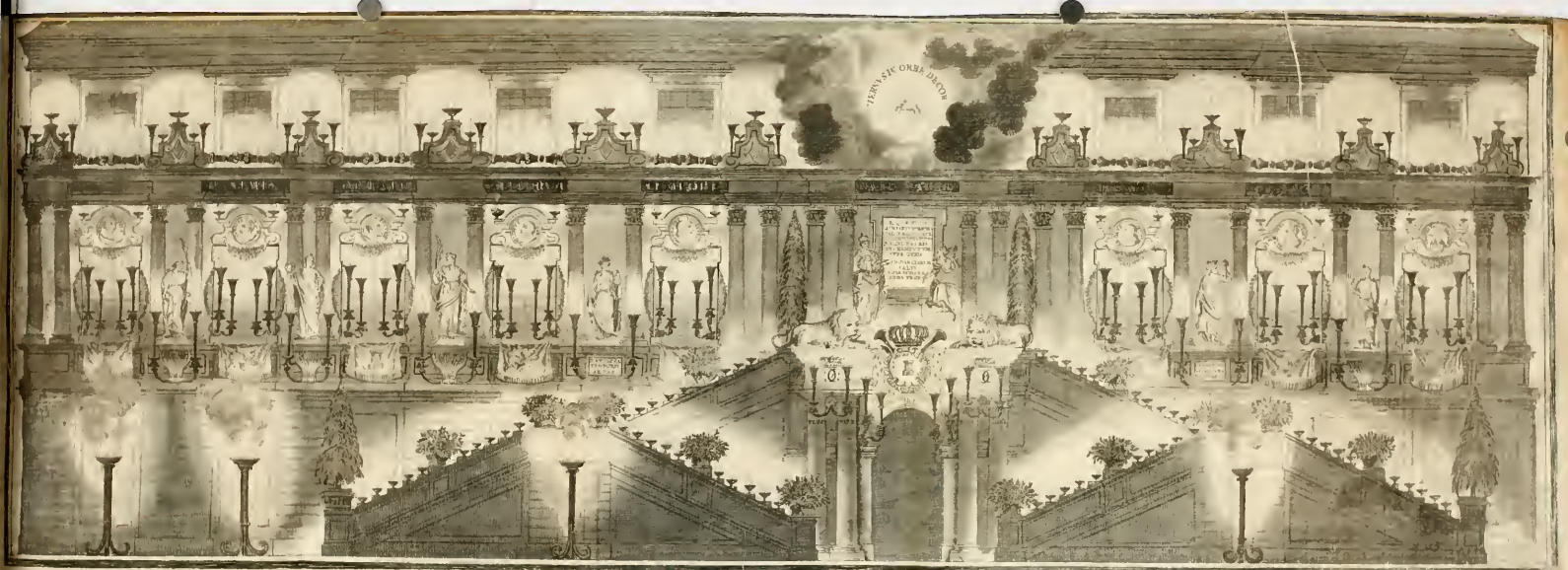
In Peristylîi Zophoro Votum repetit versus Catulli:

O NIMIS OPTATO SAECLORVM
 TFMPORE NATE.
 SALVE DEVM GENVS.

Suprema trabeatio fulget serie flammatarum, quæ inter
 Silices

Bibienna quum eam
Structura.

*Schema illuminati Palatii Hispanici Haud quidem ex delineatione Architecti Dni Bibiena quum eam
 nus in itinere Italico absentia denegaverit Porta illum et inaequalia inter fenestras ipsa excusat structura.*

1708

ilices ordinis Burgundici ardent; Stylobatis varia lamparum decoramina intermiscentibus.

Opus struxit Dn. Joh. Gallus Bibiena S. Cæs. Maj. Theasorum Architectus.

Seren. Princ. ac Domini Adami Francisci S. R. J. Principis de Schwarzenberg, S. Cæs. & Cath. Majest. à Consiliis Secretis, Supremi Aulae Mareschalli, Equitis Aurei Velleris &c. &c.

Palatium commodus situs destinavit excelsæ structuræ, referenti variis ignibus ardentem SOLIS REGIAM. Illa integras ædes a fundamentis ad culmen usque ita occupavit, ut in supremo tympani fastigio Aurora splenderet. Dextrâ tenebat suam lucentem præ ceteris faculam, & in curru nubibus pendente vehebatur *Pegaso*, illi a Poëtis adsignato. Sic Allegorica imagine In Novi Solis ortu cum micans singulari luce *fax* Tedam Natalitiam, tum *Aurora* auspiciatissimi luminis Genitricem, [pro Ejus symbolo Heroico]; Nec non *albus equus* Luneburgicus *Gentilitium* Augustæ Matris *decus* simul exhibuerunt. - Infra eam Jovis Romani et utriusque Imperii *bini alites* gestabant *Orbis Globum*, quem non externus ignis, sed ex parte altera Jovis filius, *oriens Sol*, luce circumfusâ illustrabat. Ex utroque latere spargebant volitantes *Genii gratiarum* et hilaritatis *flores*, læta orientis Solis vestigiâ.

Tota repræsentatio, ut figuris referebat Symboli Heroici simplex Corpus, quod Augustæ olim in Ejus adventu dicaverat Numisma (plenius in serie Numismatica præced. explicatum;) Ita, pro faustissimo vötorum illius temporis complementô, eadem Inscriptio Symbolica in globi Zonia legenda, paulum mutabatur.

REDDIDIT DIEM.

Tympani in ipso Palatio frons ultra figurarum complexum prominens, descendentes gradibus sustinuit deaurata flammea Vasa.

Summa temporarii ædificii, quod medium sive corpus Regiæ Solaris absolvit, quatuor parvis statuîs coronabantur, eorum scilicet IV. puerorum, qui in numismate Domitiani ferunt attributa, IV. ab *anni temporibus* Solis beneficio debita. In Plincho Inscriptio Numismatica:

FELICITAS TEMPORVM.

Ornabant hanc ædificii partem deauratæ, variis modis dispositæ, et lampadibus cumulatis lucentes Prothyrides, quæ nihil in Palatio impediabant fenestras; verum eas candelabris brachiatis pensilibus splendentes magis illustrabant.

In Contignationis infimæ scapho medio *aquila biceps*, gerens solum *gladium*, [quem in Solennibus Cæsari præfert Supremus Aulæ Marèschallus,] binis rostris populo propinabat rubrum et candidum vinum. Ejus supremum ornatum Architectonicum replebat Dedicatio:

AVSTRIACAE GLORIAE,
 EO LVMINI,
 POPVLORVM GAUDIO,
 INTER ORBIS PLAVSVS
 FESTIVOS IGNES
 INEIVS NATALI
 DEDICAT
 LAETITIA PVBLICA;

Regiam ex utroque latere finiebant duæ turres conca-
 meratis fastigiis sublimes (Gallis dictæ *Parvillons*.) Eorum
 ornamenta, ut per Novi Solis imaginem utrumque et belli
 et pa.

& pacis tempus designarent: ferebat prioris turris apex *Statuam Apollinis radiati*, arcu armati, et victum calcantis serpente *Pythium*; inferiores *Stylobatas* onerabant arma trophæaque. In *Zophoro Versus Claudiani*:

POSTQVAM LAVRIGEROS ALVERVNT
CASTRA TRIVMPHOS.

In secundæ turris pari apice idem *Apollo*, diverso fungebatur officio, (quippe secundum Poëtarum fictiones qui *cithram nervis*, *nervis qui temperat arcum*), atque hinc *Lyræ*. Symbolum pacis artium, gerebat. In *stylobatis*, armorum loco, eminebant artium et scientiarum instrumenta. *Zophori* altera *Inscriptio* primam continuat ex *Virgilio*:

OPTATE COLONI
PERPETVAM PACEM PACIFI-
CVMQVE DVCEM!

Superfunt, ut confusa cumulatio evitetur, duo tantum super portas capacia ornatûs loca, Herôicis Symbolis decorata; quorum corpus constituit *Astrum*, cujus est *Regia*. In primo *Sol Australem Zodiaci Eclipticam ingressus*, cum *Lemmate*:

NVMEROSI TEMPORIS AVTOR.

In secundo *Vernus Sol radiis nivem lambens et herbas proferens*, cum *Lemmate*:

NOVAM FACIEM DEDITORBI.

Architecturæ simplicis et nihil Scenici præ se ferentis curam habuit S. Cæs. Maj. Primus Architectus Dn. Johann. Bernh. Fischer ab Erlachen.

Additur variati ejusdem Thematidis infecta Scenographia.

Palatium ob habitatoris munus et ipsum in foro situm induit faciem FORI ROMANI, quod dicundo Juri destinabatur, quale in numis Trajani.

Molem hanc ornatura signa Symbolaque boni augurii causa ominantur pacem, legibus magis faventem, atque securiorem aliquando sub hoc Principe; quippe a Magni Patris tot hostium provocationibus exercita virtute asseram. Neque illa, ut par est, minus extollunt servatorum civium gloriam, quam cruentas laureas Majorum, quorum et æternum genus et egregia facinora de cœlo demissus puer est continuaturus. Propterea supremam structuræ Frontem circumdat, suis intus pellucidis coloribus extra lampadum circulis micans, *Arcus cœlestis*; ut datum humano generi pacis signum. Huic insidet Junonis Augustæ Nuncia, lites interdicens *Iris*, habitu versicolori & prout eam pingit Virgilius, croceis alis. Arcus medium occupant pellucidæ nubes. In quibus requiescens auctor ætatis aureæ, *Saturnus*, capite velato innicitur Orbis globo, ostenditque illi venturam post Carolinas viâtorias eam, quæ Italiam olim solam beaverat, perpetuæ pacis felicitatem, dextrâ versus Iridem atollendo *aureum* serpentis in circulum coacti *Annulum*, tesseram novi sæculorum ordinis. Extremas in summo ædificii Tympano trabes, nubibus haud involutas, terminant utrinque jacentes duæ statuæ. Refert una sæculum aureum, cujus caput umbellâ aureâ cingitur, cujusque manum occupat caput Jani bifrontis, edocti pacis artes sub Magistro Saturno; jacent ad pedes infracta vomerum, palorum, armorumque frustra in documentum quietis, nec laboribus nec armis turbandæ.

Altera refert tranquillam SECURITATEM, caput brachio, ut in numis, fulcientem, pedibusque curarum Harpyas opprimentem. Explicantur hæc Lemmate Virgiliano:

REDEVNT SATVRNIA REGNA.

Intertignii spatium occupat decoratum Pileo Archiducali & Aurei Velleris torque Monogramma Principis Juventutis, cui de felici & tot votis expectito adventu gratulatur medio zophoro fulgens Claudiani versus:

SALVE MAGNORVM SOBOLES REGVM PA-
RITVRAQVE REGES!

Istorum Magnorum Regum, quotquot Hapsburgica Serenissima familia inter Imperatores Romanos numerat, series ita novæ soboli in exemplum proponitur, ut in reliquo ædificio eorum per XVI. stylobatas dispositæ Imagines Arcus tres majores & columnas exornent. Placuit, Claudiani variis Locutionibus continuare titulos; nec non actione, ad institutum quidem accommodata, sed statuis congrua, his signis novam faciem induere, ut pacem suadentia, futuraque prædicentia sisterentur.

In 1. RVD. I. priscam Cassidem Hapsburgicam coronat Cæsaris Laurea:

HANC FAS IMPERII FRAENA TENERE DOMVM.

In 2. ALB. I. gerit in majoris moduli Numismate Imaginem Patris:

- - - TERRAE DOMINOS PELAGIQVE
FVTVROS

IMMENSÒ DECVITRERVVM DE PRINCIPE
NASCI.

In 3, FRID. III. digito monstrat eam, quæ Archiducem brachio fert statuam, suo loco nominandam:

- - - - - TIBI FATIS
DEBET VR QVOD CVNQVE MANV SEVASIT
AVITAS.

In 4. ALB. II. Imperatorium novum Diadema Telle-
ræ gentilitiæ Austriacæ Heraldico more imponit:

- - - COGNATOS FIXVS IN OMNES
PROCEDET HONOS.

In 5. FRID. IV, Pacificus nomine & omine Impera-
tor, pro laurea coronam Oleagineam monstrat, & Nepoti
commendat:

NON MINOR ISTA TVAE LAVREA
PACIS ERIT.

In 6. MAXIMILIANVS I. antiquis Imperatoribus tri-
butum Lituum Auguralem tollit, quasi futurorum in Ori-
ente & Occidente limitum auguria captans:

JAM VIDEO FAMVLIS GANGEM PALLES-
CERE RIPIS,

In 7. CAR. V. Herculeis, quas supergressus est, co-
lumnis adnixus & vaticinationem complens, Nepotem ju-
bet patriæ memorem esse:

- . . HESPERIO DE LIMITE
SVRGIT ORIGO!
SED NVTRIX AVRORA TIBI.

In 8. FERD. I. suorum fratrisque regnorum sceptrâ,
Hispanicum cum Hungarico, Bohemicoque jungenda
intuetur & miratur.

- - - TIBI CREDITA FRATRVM
VTRAQVE MAJESTAS.

In 9. MAXIMIL. II. gladium palmeis oleagineisque fron-
dibus redimitum tenet:

NEC

NEC TE LAVRIGERAS PVDEAT, VENE-
 RANDE , SECVRES
 PACATA GESTARE MANV.

In 10. RVD. II. indicat jacens ad pedem suum ab Au-
 gusto commodatum pacis felicitatisque signum, & Né-
 poti eadem optat Regna Saturnia :

TRABEAM BELLONA GERAT!

In 11. MATTHIAS, cum exceptione rerum statûs, non
 desistit nectendâ ex flexo Lauri ramo coronâ triumphali :

ARDVA PRIVATOS NESCIT FOR-
 TVNA PENATES.

In 12. FERDIN. II. Novus Austriacorum Imperato-
 rum & Regum sator, scepro suo transfixas & unitas tenet
 Romanam , aliasque regias coronas :

IVRE REGVM GENITOR RECTORQVE
 VOCABOR.

In 13. IMP. FERD. III. Hieroglyphicam suam in nu-
 mismatibus, Pietatis & justitiæ, notam, libram, cujus exa-
 men crux est , gerit. Easque, ut Regnorum firmamenta,
 virtutes commendat :

HAS TV, ROMANE, MEMENTO.

In 14. FERD. IV. Cæsar Romanâ tantum Coronâ in-
 signis , cujus sceptrum â procumbente humi tempore invo-
 latur :

ILLE MEAE SVPERABIT
 TEMPORA VITAE. Ovid.

In 15. IMP. LEOPOLDVS. Suum numismaticum con-
 siliî & industriæ Oculatum Sceptrum monstrat cum angu-
 lari norma, formante initialem Nominis Leopoldini :

NOMEN RERVM MENSURA TVARVM.

In 16. JOSEPHVS. Super proximam aram, æternitatis circulo notatam, demittit vitalem lampadem, quippe collateralis lineæ traditam :

JAM NOVA ROMVLEI SVMVNT EXORDIA FASCES.

Extra hunc ordinem primario loco, in medio arcu majori exemplorum summam in Compendio exhibet Romanæ similis *statua Equestris*. S. Cæsar. Majestatis, publicam ubique felicitatem fundantis.

Imperator dextra gerit Imperii globum cum aquila, Phœnicis instar, ex flammis renascente. Cum statua hac Equestri unam quasi marmoris massam efficiunt, aliæ pedestres duæ comites, filio ob oculos ponentes belli pacisque gloriam, cujus fausto omine vitales primas auras carpsit. Præcedit, ob Pacis in hoc Themate prerogativam, *Educatrix Minerva*, quæ depositâ hasta & ægide Serenissimum Alumnum tenentem oleæ ramum brachiis fert. Ad sinistram *Mars gradivus* trophæum gestat; atque in scutoq, Anaglypticam fingente cælaturam, sistit Themistoclem, cui somnum excutit Miltiadis monumentum.

In basi est titulus, ceteros continuans:

NON GENITOR SOMNOS
PERMITTIT INERTES.

Ut reliquas statuas deauratas lychni foris illuminant; ita sola hæc signorum congeries fulgore perlucido resplendet cum dedicata inscriptione, cujus lapidem refert Stercorata :

CAES.

CAES. AVG. CAR. VI.
 INVICTO FORTI IUSTO FELICI
 OB SERVATAM DIFFICILLIMIS TEM-
 PORIBVS REMP.
 HOSTES DEVICTOS,
 NON ALIO QVAM DIVINO
 AVXILIO
 PACATAS PROVINCIAS,
 ET,
 QVAE VOTORVM SVMMA FVIT,
 HODIE SVMMI NVMINIS INDVL-
 GENTIA
 RESTITVTAM AVGVSTAE DOMVS
 ET POPVLORVM SPEM,
 P. P.

Columnarum, quibus medius Arcus Maximus utrinque includitur, fastigia ferunt duas *Jani clusivi Aras*, XI. pedes altitudine superantes, & vivo igne accensas.

In prima, Thematis priorem partem pacem, ostendente, Anaglypticæ, quibus decoratur, figuræ, auream ætatem exhibent pascentibus inter leones, & vim nihil metuentibus ovibus, cum Lemmate Virgiliano :

NON MAGNOS METV VNT.

Dextri in hoc latere minoris arcus circulum formantæ 2. cubantes statuæ, quæ repræsentant aureæ ætatis sobolem, 1. *Concordiam*, & 2. *Justitiam*.

In secunda, Thematis alteram partem, Exempla Majorum, & præcipuè Patris in bello & pace gloriam proponit Symbolum Heroïcum. Sistens S. Cæs^{er} Maj^{is} Columnas Herculeas, aliâ & significatione, & figurâ. Nimirum sub Mosis *nubiferâ* & *igneâ* Columnâ. Quarum una interdiu inter pacis serena; altera in bellorum turbida nocte populum ducebat. Titulus est:

- - - PRAEEDVNT TEMPORE VTROQVE.

In hujus partis arcu sinistro accubant iterum 2. signa: 1. *Exemplum*, tenens unâ manu Parallelogrammum, alterâ speculum quadratum. 2. *Educatio*, libros pro cubitali habens, & surculum insititium monstrans. Quæ media majora Intercolumnia explent, statuæ, duplices sunt, diverso actu idem *cornu abundans* sic sustinentes, ut populo ex utroque latere Bacchi, lætitiæ datoris, liquorem effundant.

Ita primum par componunt *Genius Natalitius*, & *Pax*, quibus æquo jure tribuunt antiqui numi cornu copia. Infra ex Claudiano:

- - - NVNQVAM PRAESENTIOR AETHER
AFFVIT OMNIBVS.

2dum par constituunt pacis filiæ, *Felicitas*, & *Abundantia*, quarum communis tessera iterum est cornu Amaltheæ, ex quo vinum profluit. Infra ex Manilio:

PERPETVA JVNGANTVR PACE!

Ædificii princeps locus, Arcus Major, medius, post statuam Equestrem in recessu clausis foribus imitatur Portæ Janilis clausæ mysterium, atque, ut primis postrema cohæreant, quemadmodum initio Iris, Hieroglyphicam Præconis personam sustinens, ferias indixit; Ita pro loci hujus, in quo

in quo Jus dicitur, dignitate, clausæ valvæ affixam ostendunt tabulam legis, quæ secundum formulam antiquam his feriis publicis jurgia & lites amoveret:

DECRETO PVBLICO CAVTVM EST, NE LICEAT LITIBVS POLLVERE HAS FERIAS REPENTINAS, QVIBVS PRO AVSPICATISSIMO INTER LAVROS ET PALMAS NATALI PRINCIPIS JVENTVTIS, ATQVE PRO AVGVSTI CAR. VI. BELLII ET PACIS TRIVMPHIS DEO IMMORTALI VOTA SOLVVTVR NVNCVPANTVRQVE. SI QVIS ADVERSVS HANC LEGEM FECERIT, IMPROBE FACTVM. SI QVIS VERO SVPPPLICATIONES EPVLAS LVDOS FACERE VOLET, QVOD LAËTITIAE CAVSA FIAT, FAS ESTO.

*

* *

Aliud pariter ad Judicia, & quidem Regni Bohemiæ, exstructum Palatium

Cancellariæ sic dictæ Bohemicæ,
quam inhabitat Illustriss. & Excellentiss.

Dominus Leopoldus Josephus S. R. J. Comes à Schlick, S. Cæs. & Cath. Maj. à Consiliis Secretis, Campi Marschallus, & Regni Bohemiæ supremus Cancellarius.

Variatâ facie destinatam juri dicundo *Basilicam Romanam* repræsentavit, eâ quidem cum cautione, ut temporaria decoramina reliquos ornatus Architectonicos, inter præcipua urbis opera referendos, minime celârint; verùm in præsentem usum versos mutârint tantùm, & luminibus splendidiore reddiderint, exceptâ ædis inferiori parte; cui porticus Basilicis propriæ obducebantur. Tusco ordine sic observatô, ut arcuum patuli recessus oculis objicerent aquas salientes igneas, ipso ornatu loquaces. Cum fontium & craterum decorationes desumptæ essent ex om-

nis

nis generis proventu, cujus ferax est Bohemia: Agrorum, fluviorum, camporum, sylvarum, metallifodinarum, thermarum, vinearum &c. fructibus & deliciis, nova felicitate mactis.

Mutuli omnes arcuatis apertionibus incumbentes tribachio scutulo Romanas faces auratas ferebant.

In ambulatione subdiali, porticibus superstructa cancellorum, omnis projectura luminibus fulsit. Quæ verò cancellos secabant, sustinebantque stylobatæ, majorum cedarum paniculis explebant vacuos in secunda contignatione inter fenestras parietes.

Ipsæ fenestræ, in æde ad porticum quasi adstructa, liberis relictis politissimis antipagmentis lapideis, aliam in formam conversæ, referebant *Loculamenta*, in quibus solæ statuæ diverso nitore [ut priscus Lapis Sphengites, ex quo in Domo Neronis Templum Fortunæ perlucidum] translucebant. Scilicet Bohemiæ, Moraviæ, Silesiæque fluvii, præ gaudio capita & urnas frondibus fertisque redimientes. Inter quos Albis & Viadrus barbati, quia se in mare exonerant.

At Palatii Menianum desuper duabus lapideis jacentibus statuis coronatum, infra IV. stantibus exornatum, nunc pariter in Tabernaculum transformabatur, quod fulciebant columnæ Doricæ, superpositæ inferioris tabulati columnis. In Doricarum columnarum intervallis distinctè oculis se offerebant IV. absconditi Meniani signa, iisdem lampadibus occultis illustrata, quibus columnæ perlucidæ [vitreis Scauri similes] micabant. Eadem novis attributis jam *Proclamatores*, ferias in gaudio publico imperantes, & quatuor simul *Regni Status* significabant. Statuarum prima, libro & infula *Clerum*, secunda fascibus *Senatum*, tertia gladio *ordinem Equestrem*, quarta caduceo Mercurij *cives* designavit. Omnes laureatas gesserunt faces *Natalitias*. In Traebatione Justitium edicebat formula Martialis:

NATALEM COLIMVS TACETE LITES.

Patescens medium tabernaculum sistebat *Bohemiam* coronatam & paludatam, quæ flexis genibus de coelo accipit *Regium Principem*. Vtriusque belli pacisque felicitatem prædicuit. *Moravia*, Regni gladium cum *Laurea*; & *Silesia*, Sceptrum cum oleaginea corona gerendo, Inscriptionem iterum commodat *Martialis*:

DAT POPVLVS, DAT GRATVS EQVES, DAT
THVRA SENATVS.

Supra statuas & figuras de laqueari brachiata pendent candelabra crystallina, lychnis resplendentia.

Ad Tabernaculi cupam*, cujus ornatui lux transmissa aureum fulgorem impertiit, de industria aptata erant summa *Meniani* signa, quæ *Minervæ* & *Bellonæ* habitu altero brachio vera thuribula gestabant, altero sustinebant *Clypeum Votivum*, quo media suprema fenestra occupabatur, & quadratis litteris majoribus *Dedicatio* continebatur:

NOVO GENTIS SVAE SIDERI
FAVSTVM NATALEM
ET MVLTA NATALITIA FELICITER
BOJHEMVM GRATVLABVNDVM!

Hujus structuræ partem constituit adhuc in porticu aditus medius primarius, cujus ex utraque parte columnis inclusæ, IV. Tabulæ, duæ minores, duæ majores, ne vacuæ relinquerentur, binis Symbolis Heroicis, & binis Emblematicis, quasi auro cœlatis, fulgebant. Symbolorum Corpus erat Insigne Regni *Bohemiae*, I. Catulus Leoninus iusitans cum Diademate:

NAS-

* Termino *Patronii*, unde cupolæ recentior denominatio;

NASCITVR VT REGNET.

2. Idem prostratas patriis unguibus bestias intuens :

EXEMPLA TRAHVNT.

Emblematicæ imagines sistunt :

1. *Felicitatem publicam*, genibus provolutam, cui e nubibus *Providentia Divina*, sceptrum oculatum gerens porrigit *circulum perpetuitatis*, quam solam ejus beatitudo desideraverat :

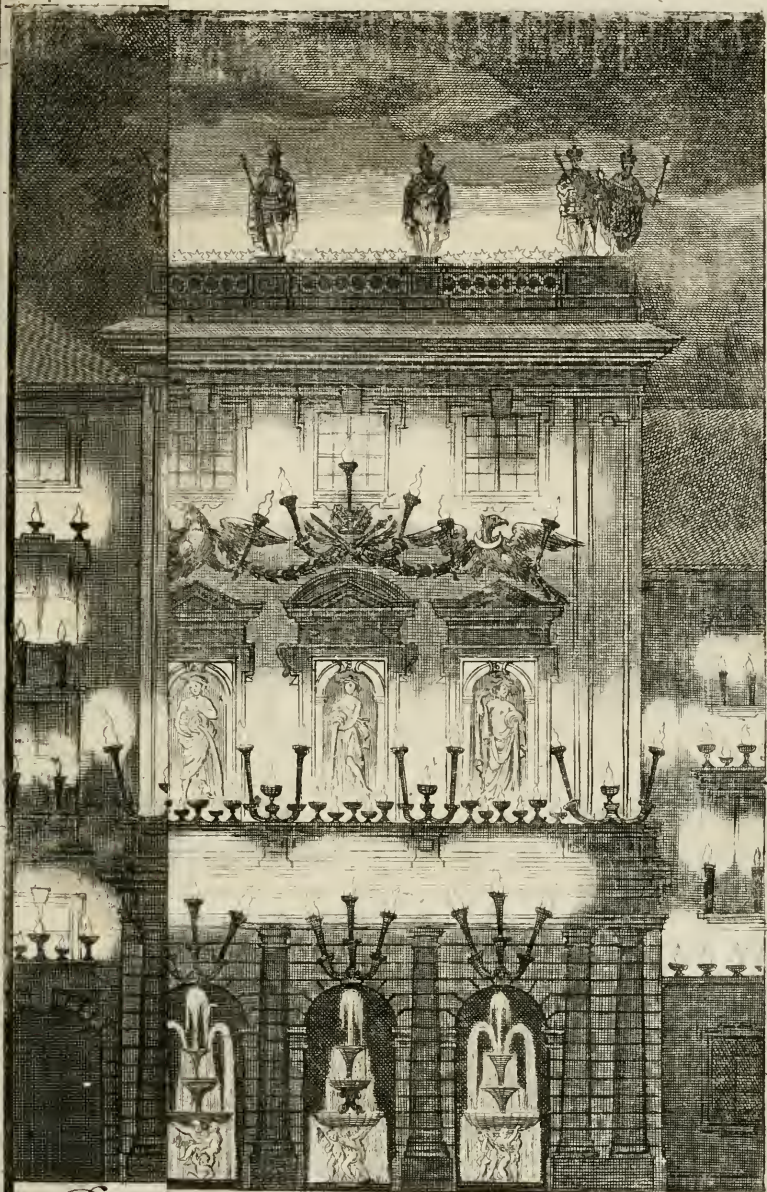
HABES, QVOD TOTA MENTE PETISTI.

2. *Spem* insidentem globo Regni Bohemiæ cum flore trifido & anchora. Ita quidem, ut florem in adstante *Ara Salutis* [cui serpens circumvolvitur] secura servandum deponat. Circumdatur tripudio *Nympharum* & *Sylvanorum*, quasi *Palilia* celebrantium. Inscriptio ex Manilio :

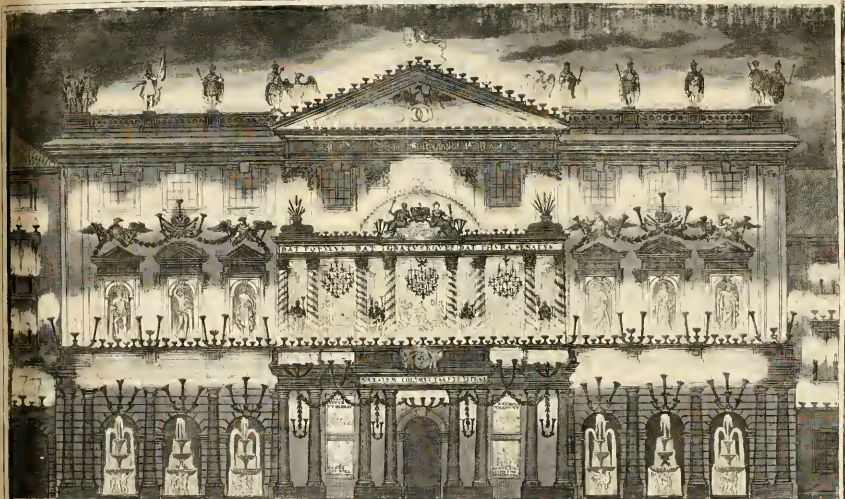
ANVA SOLLICITI CONSUMMENT
VOTA!

Jam in reliqua extra temporariam structuram libera & velut apposita Palatii facie, [ne quid decoraminis deficeret, ne quid redundaret,] summæ contignationis fenestras, antipagmentis veris satis nitentes, illuminabant in medio ornamenta, Regiis *Coronæ Sceptri Gladique* insignibus composita, & ferendis facibus Romanis sic accommodata, ut prospectum nihil impedirent. Pendentes ex illis corollas virides tollebant aquilæ, *Mora-vicis* & *Silesiacis* coloribus insignitæ, quæ vacuum intermedium parietem extensis pinnis replentes natalitiis tedis majoribus superbiebant.

Summam Palatii coronam cum tympano, non modo lampadum lineæ terminabant, sed etiam in ipso tympani apice

*Profsag Illustris. et Excell.
Cancellarii. etc.*

*Prospectus Basilicæ R. Boh. illuminatæ curâ impensâq. Illustriss. et Excell.
Dni Leop. Jos. S. R. J. Com. a Schlick R. Boh. Supr. Cancellarij. etc.*

apice *Bohemicum Leonem* lapideum, novo lumine coruscantem, ostendebant. Deinde positas longo ordine in tecti podio *Regum Bohemiæ* statuas, stellarum lucidarum singularis fulgor ita circumdabat, ut a Poëtis adsignatam Heröibus viam Lacteam occupare; nec astrorum minüs auspiciatum influxum innuere, imò urbis ignes sideribus comparare, viderentur.

In ipso autem Palatii Tympano diverso lucis genere intertignii ornatus Numismaticus, nec non æneæ quadratæ Tituli literæ tantò splendidius micabant, quantò sunt perpetuis auri laminis magnificentius obductæ; ut posteris semper hóc & alio sensu prædicetur inscripta imperante Cæsare Carolo VI.

TEMPORVM FELIX REPARATIO.

* * *

In Palatio Ordinis Teutonici,

Quod pro tempore inhabitat Illustrissimus & Excellentissimus Dominus Philippus Ludovicus S. R. I. Thesaurarius Hæreditarius & Comes de Sinzendorf, S. Cæs. & Cath. Majestati a Consiliis & deliberationibus Secretis, Aulæ supremus Cancellarius, Eques aurei Velleris &c.

Angulus trivio objectus, & a reliqua ædis Symmètria discrepans, tegebatur *Obelisco*, compitorum præcipuo decoré. *Ægyptiacarum* hoc columnarum genus, in angustio rem verticem productum, quia solis radium designat, pari nunc significatione *no-vo Soli* dicabatur; imitando non solum priscum ornatum, sed etiam recentiorum fundamenti, signis decorati, magnificentiam. Sedebant infra in rupe, quam cataractæ perlucidæ & lapsu albescentes lavant, uterque *Orientis & Occidentis Oceanus*. Ille naval-

corona redimitus Atlanticos montes capite lacertisque sustinebat. Hic matino equo vectus altera manu Zodiacum, navigationibus emensum, tenebat, alterâ tridentem tollens monstrabat in Obelisci apice *Solem*, qui hunc circulum novô replevit splendore. Saxo proximo insculptus titulus:

ORIENS GLORIAM.

Scilicet de Turcis bellum tunc inferentibus.

Atque, ut ab imo ascendat descriptio, in obelisci Stylobata sequens legebatur Inscriptio:

PRINCIPI NOVO SOLI.
VTRVMQVE OCEANVM
VERNA LVCE REECIENTI
IMPERIVM SINE FINE
FELIX AVSTRIA.

In ipso obelisco, qui ædem altitudine æquabat, & translucentem lapidem Sphengitem mentiebatur, non Ægyptiaci, sed Romani, fascium, lupæ, aquilæ, gubernaculi, spheræ, cassidis Palladiæ, labari, rostri, coronarum &c. antiqui characteres pariter & novi Herculearum columnarum, Pyxidis nauticæ, Velleris aurei &c. notas effingebant Hieroglyphicas. De summo vertice *Sol*, litera L. radians, lumen fundebat.

Proximi, non cohærentis, Palatii facièm angustiozem reddebat Porta. Cujus Epistilium, Parastatarum loco, ferebant *Hermæ* [non brachiatae ut communiter, sed veræ] tanquam provinciarum termini, sistentes truncum Mercurii, qui Jovis etiam ministrum & interpretem significat. Istæ quamvis Athenarum januas publicas frequenter exornaverint, nulli tamen ædificio, nisi quod M. Aurelii numisma ostendit, adhibita conspiciuntur. (*) Trabeationem, ut
exter-

(*) Siste quidem in Hortis Farnesiani antiquum marmor genus Hermularum prisca Circorum carceribus adhibitatum.

externa luce fulgeret, inter alios ornatus, replebant scuta facibus armata & distincta litteris CL. V., quæ in Augusti numis Clypeum Votivum indicant. Supremis stylobatis insistebant quatuor *Regnorum Signa* coronata:

1. *Germania* cum Aquila simplici.
2. *Hispania* innixa Turri Castiliæ.
3. *Hungaria* bis immissam crucem gerens.
4. *Bohemia* Leonem ad pedes habens.

In secunda contignatione ingens tabula decorationis medium & præcipuum locum occupans, quasi anaglypticâ cælaturâ repræsentat *Austriam*, sacra facientium habitu velatam, & antiquo vota suscipientium ritu manus elevantem prope aram, quæ *fascia Austriacâ* distinguitur, & imposito thuribulo fumat. Inscriptus aræ basi titulus expressus denotat ejus & ceterorum Regnorum

VOTA COMMVNIA.

Desinens in tertia contignatione medium fastigium clauderant sedentiâ utrinque 2. *Majestatis*, & *Æternitatis* signa. Illa, præter ordinaria attributa, tenebat Imperii antiquum Insigne, lauream; Hæc suis nota characteribus, Symbolicam cælaturam ovatam; in qua *sedens Archidux jam adnititur ad complectendum Parazonium*. Lemma Virgilius suppeditat:

PATRIVM SERVABIT HONOREM.

Sub illis vacuum fundum occupabat Symbolum Herôicum: *Sol oriens*, secundum Poëtarum traditionem, flammam *Phoenici* [qui aquilæ Romanæ globo insidentis speciem præ se fert] subditas accendens & renovans. Lemma:

SPLENDOREM PROFERT ET AEVVM.

Cetera luminum muta decoramina oculis, quàm narratione percurrens, magis juvat.

Variata , sed fida idem Palatium illuminandi Idea.

Et quidem simplici frondium , ignibus nitentium , ornatu , tantô amœniori , quantô festiviùs hortorum cultum æmulatur ; & quantô propiùs accedit ad antiquam Natalium celebrationem , in quibus *velabantur alta palatia fertis*. Ovid.

Surgunt ex imo proceræ arbores , flexibus multiformes , domumque gestationis instar ambiunt. At luce , quam alterni in fenestris lampadum circuli spargunt , virescentes , vacua tantùm inferioris contignationis vestiunt.

Infra pro podio sunt arbuta , quorum tonsæ gradationes , flammis floridæ & gemmæ , non omnino arborum truncos operiunt.

In secundâ contignatione naturam ars magis juvat. Micant pariter omnia virentque auro , flammis refulgente ; & frondibus , vario curvamine murum velantibus. Ita tamen , ut non solum non muta sit ista simplex decoratio , sed etiam significatione augustissima complectatur summam honorum , quam boni Principes , Trajani exemplo , nullo fati merito beneficio verebantur ; mali inter primos titulos ambitu usurpabant. Nimirùm Encarpis fertisque intermiscendo pendent *coronas querneas* , iisque representando *civicam* illam , quam Augustus sibi in pomparum solemnissima cum Patris patriæ titulo oblatam supra omnia habuit decora.

Proinde , illa Sacræ Cæs. Majestati & cum Augusto , ob Jani clusi beneficium ; & supra Augustum , [masculo herede destitutum] ob veri patris nomen deberi apertius ut innuatur ; hujus contignationis fenestras illuminant positi infra podium deaurati clypei , lampadum volutis ornati ; quorum mediam fasciam Austriacam , Augu-

sti Caroli VI. Monogrammate plenam circumdat corona civica sculptilis. Gestant ubique clypei antiquas IV. faces natalitias fenestris oppositas. Illis annectuntur flexæ ramorum corollæ, quas parietem pererrantes copulant, & coronis quærcicis excipiunt intermedia Antæ, lychitis fulgentes.

Par ferè contignationis supremæ facies, modis tantùm variata.

Jam, ut efficacius, quam ventosâ Symbolorum ineptorum & male cohærentium loquacitate, brevis fiat dedicatio.

Formant portæ Prothyridem statuæ sedentes duæ: Ex una parte 1. *Augusta Cesarum stirps*, capite diademâ Imperatorium, manu cassidem Habsburgicam gentilitiam gerens. Ex altera parte; 2. *Austria*, Archiducali corona insignis, insidensque Sphæræ, quam *tesseræ provinciarum* notant. Ab his fulgens in medio Augustum *Imp. Caroli VI. Monogramma* sermo *quercico* coronatur. Sermonem habet unicus Ovidii versus Austriæ [ad quam maxima ex hac celebritate veniunt emolumenta] publicis verbis:

SANCTE PATER PATRIÆ, TIBI STIRPS,
TIBI CVRIA NOMEN

HOC DEDIT.

Illustrissimi & Excellentissimi Domini Philippi S. R. I. Comitis de Dietrichstein, S. Cæs. & Cath. Maj. a Consiliis Secretis & Supremi Stabuli Magistri, Equitis aurei Velleris &c. Viri æternâ memoria, & vitâ longiore dignissimi

Palatium.

Ut ejus longam faciem tria Meniana interfecant, sic tribus potissimum Decorationibus erat divisum; Maximâ, mediâ, & duabus minoribus. In ceteris fenestris ceratæ faces consuetudinem Viennensem servabant. In medio igitur ædium superincidebant nubes luminibus tam externis, quàm translucetibus serenæ; ac vento quasi agitata, nunc densæ, nunc raræ, vehabant *Venerem Cœlestem*. Sic alia prorsus Allegorica imago, quam quæ in Palatio Schwarzenbergicò sistebat Auroram, Solis Orientis genetricem, iterùm Augustæ Symbolum Heroicum explicavit. Hic enim, *stella Veneris* infixa diademati, duplicique lucis motu & rutilans, & radians, designabat sensu non solum Astronomico, *perpetuam sui Solis comitem*, sed etiam Poëtico, *deliciarum humani generis matrem*. Sedebat in Thensa, quam *gratiarum genii* circumvolitabant, ferentes, non quidem unius Deæ, sed quæ hujus sunt Augustæ, cumulata Insignia: Pro formæ dignitate, *Paridis pomum*, pro Majestate, *Junonis sceptrum*, pro Sapientia, *Minervæ Cassidem*. * Geniorum alius occupabatur Thensæ jungendo juxta illum, qui jam aderat, & Junonis Majestatem designabat, pavonem *altero bijugo pavone*, foecunditatem Augustam innuente; quippe quâ solum Juno præcedere olim visa fuit.

* Ista cogitatio in Numismate Coronationis Hungaricæ variatur.

fuit. Illâ verò felicitate pariter concessâ, jam voto nihil superesse, asserebat inscriptus Thensæ versus Ovidii :

VIX VLTRA QVO JAM PROGREDIATVR HABET.

Veneris Cœlestis is erat positus, ut filium, *orbis amorem*, gremio exceptum, ostenderet *Europæ*. Quæ ob principatum, quo ceteris orbis partibus præest, habitu regio stans, alterum brachium tollebat, publicæ felicitatis pignus prædicans, alterum fulciebat *equo albo*; cùm suâ, tùm Augustæ Luneburgica tesserâ, quaque simul innuebatur officium Domini, cujus est palatium, tantæ celebritatis particeps. Adjacens infra in prima regione *urbs Vindobonna*, suo scuto & capite turrito noscenda, incumbebat majori urnæ Danubii, cujus undis ex minori urna, quam læva tenebat, profluus Viennæ amnis miscebatur. Erectum ad Deam vultum urbs tollens, inscriptum urnæ Virgilii versum pronuntiabat :

GENETRIX PVLCHERRIMA TALEM PROMISIT.

Suis hæc singula coloribus nitent, quippe posita extra Ornatum Architectonicum.

Reliqua vero decoramina accedebant ad similitudinem ornamentorum Palatio magnifico priorum.

In portæ minoris dextræ podio sedebant duo signa inaurata, *Orientis præcipuas 2. undas* referentia.

1. *Danubius*, quem in urnæ adjacente *scuto Austriaco*, rubentibus secatum litoribus, vera imago Heraldica demonstrat. Scuto, ob singularem gaudii partem, *letitiæ publicæ* est *corona* injecta. 2. *Mare Moluccas Insulas interluens*, tridente armatum; tenensque dextrâ *circulum*, cum imposita nostræ ætatis navi, quæ novam orbis circuitiōnem notat; lævâ *quinque unionum lineam*, ob quinque margaritis comparatas, & margaritarum feraces Insulas Moluccas. Caput insignitum quinque rostris compositâ coronâ navali.

Hæc signa, Telamonum instar, erigebant ingentem ovam tabulam, cujus marginem voluta facibus distincta, apicem verò *aquilæ utriusque Imperii* ornabant. Tabulæ Allegorica imago erat, *Amor*, Veneris filius, in Orbis, cui imperat, segmento stans, cum Lemmate Virg.

FATA SEDEM LOCVMQVE DEDERE.

In portæ sinistrae podio hærebant *Occidentis 2. celebres fluvii*. 1. Aurifer *Tagus*, urnam turri Castiliæ, quam permeat, signans. 2. Argenteus Americæ fluvius, *Rio di plata*, qui plumis cristatus cinctusque, argenti non signati mæsæ innixus Americano gubernaculo dignoscebatur.

Illi parem tabulam pari positu elevabant. In apice tantum aquilæ *leonibus Hesperia ultimæ*, mutabantur. Repræsentabatur iterum *Amor*, alis cælum tenens, sagittis terram petens, & suam ubique virtutem ostendens. Lemma pariter Virgilius:

IMPERIVM TERRIS ANIMOS AEQVABIT OLYMPO.

Mediæ majoris Portæ arcuatae, quæ inter urbis præcipuas est, Ornatum Architectonicum, augebant lampadum dispositiones; inprimis tedarum Paniculi, qui lateralibus columnis gestata quatuor Vasa, aditumque splendore distinguebant. Arcui superpositum Menianum cereis interioribus aperiebat prospectum Vestibuli, quod tubarum tympanorumque clangore personabat. Podio conveniens, facibusque lucens scutum, continebat Dedicacionem:

ELISABETHAE

SAPIENTIA, FORMA, MAJESTATE

AVGVSTISSIMAE,

QVOD, DEO IMMORTALI

RELIQVA VOTORVM RATA

HABENTE,

EVROPÆ AMOREM,

GENTI GLORIAM,

PEPERIT,

POS. HILARITAS PVBL.

Tecti fastigium lampadibus & statuis, ardentibus gestantibus faces, perfulgebat.

* * *

Palatii, quod Consilio Hispanico dicatur, faciem suo decoram ornatu Architectonico, non tam immutabant, quàm illustrabant, lampadum funaliumque Ordines.

Porta tantummodo Thyromatis novum genus simulabat. In quo, [ne longus sim recensendis iis, quæ visû, quàm relatû sunt jucundiora] locus relinquebatur Allegoricæ imagini, quam congeries trium figurarum composuit; 1. *Genii Natalis*, non alati, [qui Hymenæum significat], sed seminudi, pateram manu, brachio Leopoldum Asturiæ Principem ferentis; 2. *Hispaniæ*, ad dextram in Numismate proponentis frontes *Leopoldi & Caroli VI.* Imperatorum jugatas; 3. Ad sinistram *Historiæ*, in suo, inter vulgaria attributa, volumine docentis versum:

SAEPE TIBI PATER EST, SAEPE LEGENDVS AVVS

Inter trophæorum decoramina adstantes Hieroglyphicæ 2 statuæ, altera columnam ferens, altera columnæ innixa sine lemmate & *Columnas Herculeas*, & S. Cæs. Catholicæque Majestatis *Symbolum*, dicebant. Pro fastigii apice erat sub Corona Regia Hispanica *Globus Hispanicus*, non Regni transferâ, sed solo Zodiaco notatus. Quia hujus regni limitibus sol non occidit. In *Eccliptica Australi redux Sol vernus* Symbolum Heroicum efficiebat per Lemma *Zonæ* inscriptum:

LVMEN AB AVSTRO,

Ficta alia ejusdem Palatii Deco- ratio.

Ut non solum amplior structura temporaria faciem conveſtiat; ſed Optica etiam Ars, bis variatam, oculis e longinquo objiciat, & duplici aditu anguſtiorẽ reddat. Ipſo Palatio in duarum platearum divortio, inde aliter per duas ſub libero cœlo poſitas *columnas Colofficas*, hinc aliter per apertum *Arcum triumphalem* pateſcente. Sunt itaque repræſentationis partes tres. 1. *Ædes*, 2. *Columnæ*, 3. *Arcus*.

Omnes ſignificationes uniens Thema eſt; *Hispanicarum Cæſaris Provinciarum de nato Principe Aſturix & Duce Burgundix gaudium, eã inprimis ſe divinatione prodens, quam ſuggerabat ſolemniffime puero collati Aurei Velleris Qmen, propediẽm procacium Turcarum clade firmandum. Vix enim inſtituti ordinis myſticam ſignificationem conſtans mox traditio vulgavit; fore, ut ejus flammas in pectore gerens ſit vindicaturus injurias, quas Turcæ inſtitutoris patri in Colchide [aurei Velleris fabulis celebri] intulerant. Quod non potuiſſe ab ullo Burgundix Ducum, quàm noſtro hoc tempore, feliciùs præſtari, numiſma Turcicas inducias ſignans pag. . . . ipſo eventu probavit.*

Itaque I, in obducto ædibus pegmate, externis ignibus ardente, quædam loca fenestris oppoſita in regione inferiori aperiunt proſpectum patentis Xyſti, in media vero ſuper portam fenestra, Menianum cornicinibus & tibicinibus deſtinatum. Quædam ad novæ ſtructuræ Symmetriam accommodata pellucido fulgore Symbolicam cælaturam auratam ſingunt. Earum ſunt VII, ſtatuis quandoque ſtipatæ.

I. Media maxima exhibet juſta ſtatura *S. Cæſaream & Catholicam Majeſtatem*, Ordinis Burgundici habitu purpuratam, torquata nque, & alio torque donaturam filium, qui

qui in pulvinari, supra cumulata hostium spolia quiescit. Adstat ministrans *Virtus Heroica*, suo noscenda *Leone*, qui etiam Hispanicus est, futuramque Ordinis togam læva gerit; dextrâ suas in pectore Symbolicas *flammas* indicat; atque ut Augustus avorum vindex non modo earum omen in Turcis firmet; sed filium etiam iisdem accendat, precatur Virgilianis infra positis verbis:

OCCVLTVM INSPIRES IGNEM!

Minorum tabularum dextra proponit Archiduci Patris exemplum sub persona novi *Gideonis*, gerentis pro Christiani orbis emolumento BELLVM [quod pro tessera ejus scuto est inscriptum] DOMINI. Et quidem auspiciatissimi ominis auguria captantem ex *vellere*, quod propitium cœlum rore fœcundo rigavit, refecitque. Lemma in *Vellere*:

RIGAVIT AVSTER.

Sinistra tabula repræsentat *Hispanicas*, quarum Insignia deinde exhibentur, *Provincias* supplices orantesque ad Altare, in quo ardentis *crucis Burgundicæ flammæ* *Genius* *face natali accendit*. Intra titulus:

PHRYXEI VELLERIS ARDOR. Virg.

Ipsam allegoricæ imaginis inscriptionem supra commodat Ovidius:

RATA SINT SVA VOTA, PRECANTVR.

VI. Suis locis dispositæ statuæ sunt:

1. *Colchis* provincia, habitu, quem fecat *crux decussata* Burgundica, in memoriam sui Apostoli & Ordinis Patroni *Andrææ*, atque in spem postliminiè restituendæ aliquando Religionis Christianæ. Dextra tenet *Vellus* suum cum *Phasiano*, quo frequentatur ejus amnis, *Phasidis*, ostium, quique ob hujus rei memoriam in epulis Equitum Purpuratorum publicis ferculum primarium est. Læva ostendit

compedes, cùm Joannis Burgundici, tùm suas, quibus liberari cupit.

2. *Hellespontus*, Locus vindictæ, obtruso habitu Saracenicò, antiquos captivos Parthos imitante, dextra fert *binas turriculas*, imaginem claustrorum, quibus Dardanelorum nomine, fauces suas obsideri, queritur. Altero brachio quod gerit scutum, insculptam indicat *Helles & Phryxi* fabulam, se pariterque Ordinis Vellus nobilitantem.

3. *Omen*, auguralem caveam pullariam portans.

4. *Spes* cum attributis suis ordinariis.

5. *Bonus eventus* cum numismatico spicæ & pateræ caractere.

6. *Admiratio*, brachiis extensis, & vultu animi motum exprimente.

Quatuor Provinciarum tesseræ Lemmata Symbolicas reddunt.

1. *Regnum Neapolitanum*, sub Corona Regia sistunt, loco tesserae novæ Andegavensis, antiquæ *Syrenes Neapolitanæ*; jungentes sua *Normannia & Sueviae labaræ*, pari habitu, quo in numis Juliani eadem exhibent vota publica. Earum altera fistulam inflans *Neapolim*, altera Cicharistria *Siciliam*, vetusta imagine, significat, cum numismatica inscriptione:

SPES LIBERTATIS. Infra: VOTA PVBLICA.

2. *Regnum Sardinie* denotat solita *Cruce* rubra, cujus IV. angulos trophæi instar ornant IV. Saracenorum capita. Inscriptio pariter est numismatica:

HOC SIGNO.

3. *Ducatum Mediolanensem* in cœruleo scuto designat ejus *coluber sine infante*, qui sensu naturali, vitam non amittens, nisi in capite; sensu morali, supremo capite salvo salvus, fit corpus Symboli Heroici per Lemma:

EST VITA CAPVT.

4. *Burgundiam*, pro thematis connexionē, innuit *ordinis Vellus*, suâ *radians flamma Siderea*; cui verum non corporeâ, sed, in prima tabula allegorica descriptâ, nunc renascentis flammæ sensum dat Symboli Heroici Lemmate Ovidius:

VIVAM INTELLIGE, scil. flammam.

II. Colossicis duabus in primo aditu positis Columnis, præter Hieroglyphicam Herculearumq; Carolinarum significationem, moralem aliam *Orientis & Occidentis* dant, culminibus impositæ Aquilæ Romanæ, altera Orientem, altera Occidentem spectans.

Ipsæ Dorici ordinis columnæ sunt striatæ ea ratione, ut umbrosis striis, sive sulcis, intermixtæ pellucidæ, imitentur radios *Solis*, quo fulgent, [loco mediæ Rosæ] Jutraque Columnarum Capitula. Dextrum signat Titulus Ovidianus in abaco,

SERENAT.

EOAS PARTES HESPERIASQVE SIMVL.

Sinistrum pariter:

ROMANVM FVLGET VTRVMQVE LATVS.

III. Alterum aditum tribus portis, media arcuata, & duabus minoribus, aperit in platea [dicta *Wallerstrassen*] utriusque lateris domos jungens *Arcus Triumpbalis*, qui est compositi ordinis.

Cujus, [ut a summo incipiam] frontem fastigii terminat *Gloria*, sua, quam tenet, noscenda Pyramide, & ostendens *famæ tubam*, in qua *circulus æternitatis Augustæ* trajectus pendet. In Acrosterio Lemma:

VNVM PRAE CVNCTIS LAETA LOQVATVR OPVS.

Mart.

In frontis tympano sub corona Imp. duæ stellatæ *immortalitatis coronæ* duplex X junctæ formant.

In

In alterius lateris eodem loco sub Corona Archiducali
Cruce Burgundica cum enascentibus infra ramis duplex L. fin-
git. In Zophoro.

O DESIDERIVM POPVLIVQE PATRVMQVE!

Quæ Stylobatis quatuor feruntur, signa, sunt IV.
orbis partes, attributis ad Hispaniam & hanc lætitiã a-
ptatis.

1. *Europa* Reginae cultu, Pro pedibus artium scientia-
rumque instrumenta & arma, quibus ceteris partibus præ-
valet, dextra offert quasi *Coronam, Castiliana turri insignem*,
ut situ & dignitate primam.

2. *Asia* Cidari coronata, Thuribulo fumante Thus, quo
abundat, libat. Infra *Indiæ Orientalis mercimonia*.

3. *Africa*. Æthiopsis forma in vinculis [propter Ser-
vitutem venalem & Mauros ejectos], *palمام*, cuius ferax
est, lætitiæ signum, præbet.

4. *America* habitu suo plumato sinistra *Pyxidem nau-
ticam* gerens, cuius ope Hispania veteribus nostris ignora-
tum tantum terrarum tractum detexit; Dextrâ donum na-
talitium, *auri thesauros*.

Super portas duas minores duæ in prima, duæ in se-
cunda facie tabulæ, IV. exigunt Symbolicas imagines.

1. *Princeps Asturiæ in Cunis*, quas floribus cumulat
Vitumnus, Serpente, quo brachium circumvolvitur, pue-
ro vitam & sanitatem præfagiens:

HEV QVANTVM FATI PARVA TABELLA VEKIT.
Ovid.

2. *Romulus infans* in brachio patris *Martis*:

ANIMOS PATER AGNITVS AVGET. Ovid.

3. *Virtus* in angustæ *viæ Herculeæ* vertice positas *co-
lumnas Carolinas* monstrans:

QVA DVCIT VIA DIRIGE GRESSVS. Virg.

Omnia Monochromatibus varium marmor & aurum
men-

mediuntur præter trophæorum vexilla & virentia hilaritatis ferta, quæ, instar arcesciti & additi ornatus, suis locis inter ardentis cedas inferuntur.

In primæ frontis tabula Inscriptio:

IMP, CÆS, AVG. CAROLO VI.
 VICTORI, PACATORI. RESTITVTORI
 FORTISSIMO FELICISSIMO
 QVOD POSITIS IN ORIENTE ET OCCIDENTE
 TROPÆIS SIBI GLORIAM
 PACATIS PROLATISQVE FINIBVS
 SVIS FELICITATEM
 ASSERTA ROMANA MAJESTATE
 IMPERIO SPLENDOREM
 SVCCESORE POSTERIS SECVRITATEM
 ADQVISIVIT
 CONSILIVM HISP.
 GRATANS OVANSQVE POS,

* * *

Læta flammæ Burgundicæ, cum in Natali, cum in Bello Turcico, omina continuabant variatâ Allegoriâ

Domini Deputati Flandria.

In ædis aditu *Flandria* suo *Leone* noscenda armis, ob perpetua bella, insidebat, *fasciamque Principis purpuream* hilari vultu respiciebat. In ipsa fascia litteris aureis titulus:

LAETA

LAETA DEVM PARTV;

Inzer Stereobatæ decoramina pro Symbolo erat antiqua Burgundiæ tessera *Igniarit ex Pyrita scintillas elicentis*, cum Lemmate Tibulli :

VIGET TROICVS IGNIS. scilicet supra explicatus ex fabula Colchidis, quam cum Asia minori Trojanum Priami Regnum complectebatur.

Si quæ Chronographicis lusibus danda est vènia, illam mereatur, quod fastis notat Natalis annum, verbum unicum :

DILVCVLVM:

Quod per exorientem transversa in media platea lucem cum hac Epigraphe iidem Dmni, Deputati representârunt.

* * *

Illustrissimi & Excellentissimi Comit Caroli Ernesti Domini de Rappach,
S. Cæs. & Cath. Majest. Generalis Rei tormentariæ
campestri & Urbanæ Præfecti &c.

Domus, quia post vallum latens plateam non respicit; Ejus loco valli murus cum porta tegebatur *Templi* antiqui facie. Cujus formâ rotunda *Vestæ*, si-
ve *Cybeli*, & sub ejus imagine Allegorica, Augustæ Deum terrestrium Matri dicata erat; Omnis autem, quo deco-
rabatur, ornatus respiciebat Solemnia *Hilarium*, quæ in honorem *Vestæ* eodem celebrabantur tempore, quod nobis posterisque lætissimum Ver reduxit.

Infra itaque in Peristylii Jonici intercolumniis stabant IV. signa, *Vestales*, quæ faculas æterno suo igne flagrantibus portabant. Ex Jonicis Volutis projecta brachia faces etiam ferebant. In frontis apice ipsâ *Vesta* sedens & in proximo altari *Ignem æternum* [perpétuitatis Augustæ Symbolum] alens unam quasi marmoris massam efficiebat cum adstante *Flora*, frugiferam matrem floribus redimente. Ad utrumque frontis latus cubabant 2. *Vestallium* statuæ; &, paribus faculis instructæ, cum quatuor inferioribus senarium numerum, quem Vestalibus dat Suetonius, explebant. In Vestæ ara legitur:

EVENIVNT OPTATA DEAE.

In frontis tympano Symbolum Heroicum prædicat Augustæ in ætatis & formæ flore fœcunditatem, per *arbo-rem* in vasi *cum floribus simul poma aurea ferentem*.
Lemmâ:

ACCESSIT FERTILITATIS HONOR;

In Zophoro votum:

NATALIS MVLTVS VENERANDE PER ANNOS
CANDIDIOR SEMPER CANDIDIORQVE REDI!

Si in descriptione Germanica quædam discrepant ab hac posteriori, notandum est, quod in illa typis ante operis executionem ob moræ periculum excusa non potuerint mutari ea, quæ secundæ curæ mutârunt in ipso opere.

Symbola quædam Allegorica, Numismatica, & Heroica, separata, nullique coherentia stru-ctura, sed inclusa Scutis (cartouches) ligneis majoribus, quos varius cærearum faciùm, sertorum, lampadum, frondium &c. ornatus pro re nata, de-

coravit ; ne omnino muti essent funalium , inter quos positi erant , ordines.

In Officina Monetaria

Moneta, ad machinam feriendis numismatibus destinatum cum suo in antiquis numis signo , libra , sedens adstanti *Tempori* & tenenti nexam catena *seriem numismatum* Augustæ familiæ , addit cusum *Archiducis numisma natalitium*.

Inscriptio Numismatica suo loco supra legitur :

FELIX FASTORVM INITIVM.

Votum in limbo externo scuti, quod numismaticam imaginem includit.

AVI NVMERENTVR AVORVM ! Virg.

In Æde primi Equorum Domitoris.

Symbolum Heroicum : *Equus Albus* [Luneburgicus] decurrens in stadio , propè Metam , plures non solum coronas , Imperatoriam , Anglicam , Borussicam &c. virtutè meritis ; sed suis etiam relinquens. Lemma :

MERVITQVE DEDITQVE CORONAS.

Votum in scuti margine.

VIGEAT PERENNET NOVA GVELPHICÆ
GENTIS GLORIA !

Primi Architecti domum , inter alia lætitiæ signa , ornabat

Symb. Heroicum , sistens *Ædificium Romanum*, vario columnarum Ordine super ædificatum , [ut Septizonium] nec tamen ad finem perductum. Lemma :

FASTI-

FASTIGIA NIXA COLUMNIS.

Mihi destinaveram inscriptionem antiquatæ desistæque latinæ :

QVEI CIVES ROMANEI SVNT OC DIE OB AVGVSTAI
PARTOM FF. PRO ARBITERIO AEDICVLAS ADAM
PLIANTO ET EXORNANTO

VTEI SIREMPS LEX EST.

QVEIS QVEIS SIET, QVOJVS EST TEMERARE BE-
NE FACTA,

NEI JVDICARE OLLI LICETO.

PRAEVILEGIUM OC DEIDIT

PRIMAEVITAS ET POPLICA LAITITIA

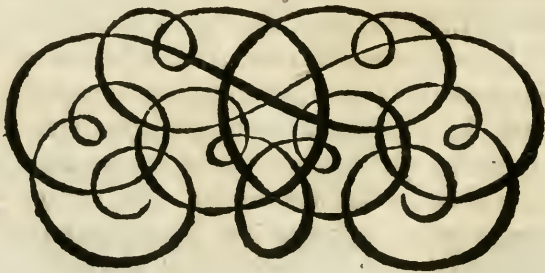
PIETATEM CAVSSA.

Reliquos festivos apparatus, effusi non mægis gaudii, quam sumtuum æmulos, qualicunque adumbratione vel enumerare, supra simplicis narrationis & modum & vires est. Nemo, ut in sinu gauderet, suis sibi lætitiis frui satis videbatur. Neque exsultans jubulum, qui non viderunt, animo concipere poterunt, nedum descriptum intelligere : Unctas sine numero fenestras, ipsis ludicris licentiosisque cogitatis non minùs ridentes, quàm lucebant opimiùs instructæ; radiantes cerearum facium ordines, quibus tota urbs continenti incendio flagrare videbatur; Recursantes per triduum symphonias, commestationes, choreas; sparsa missilia; vina per canales, privatis etiam ex ædibus, effusa; plateas plaudentium spectantiumque omnis ordinis & ætatis hominum turbâ coarctatas; præsertim haud die, haud concubia nocte, haud interdicto [quod periculum avertere, lubentiarum impetum coercere non potuit] interpellandas continuas sclopetorum explosiones. In ipso hoc micantium undique & crepantium ignium tumultu spectaculum admiratione dignius: Imperatorem, ut suorum Zelo annueret, spectatorem cum paucis magnatum primò incognitum, mox Patrem salutantium acclamationibus monstratum, nec tam rhedâ, quam turbâ provectum. Quod exemplum imperantibus minùs dilectis

si timendum videatur, dignius est memoriâ posteritatis, æ-
 quis laudibus prædicaturæ, tutissimum præsidium, populi
 provocatum sanctissimum amorem; & optimi Prin-
 cipis de suorum fide securam fiduciam. Ut verò cun-
 cta non ordine minùs, quàm hilaritate conspirarent; potuis-
 set quidem gestientium licentia magis innocuis molimini-
 bus occupari; si aliorum cogitatis juvati fuissent ovantes
 inconditis plausibus greges, & plaustris vestri Musicorum
 chori. Nimirum, si opificum civiumque tribus, in certas
 divisæ classes, variis coloribus, artium instrumentis, vesti-
 bus, machinisque Symbolicis, & concentibus congruis, im-
 mò cantiunculis, mirè multitudinem capientibus, omnium-
 que unientibus vota, Romanorum in ludis publicis factio-
 nes repræsentassent.

Ejusmodi inventionum varietati consona ubique signi-
 ficatione [quæ in bene ordinatis spectaculis primam laudem
 meretur] connectendæ vix aptius Thema potuisset excogi-
 tari, quam Circi Maximi, forum quoddam luminibus occu-
 pantis, & pomparum talium processiones in urbis vias emit-
 tentis.

Illius ne prorsus inani idea Lector dimittatur, consulat
 fictum præcedens Schema Circi, pro celebrando S. Cæs.
 Majest. Natali; quod tamen ducendis Pom-
 pis caruit.

Libet, his addere & servare in memoriam Optimi Regis Friderici inscriptionem excerptam ex apparatu, quo fulsit luminata domus privata in Feslo Regio, cum poneretur An. MDCCIV. in Ponte Berolinensi statua Equestris Friderici Wilhelmi Electoris.

FRIDERICO III.
 BORUSSIAE, QUI VENTURI SVNT, REGVM
 PRIMO,
 ELECTORVM BRAND. QVOTQVOT EXTITERE,
 AVGVSTISSIMO,
 SVVM CVIQVE TRIBVENTI;
 DEO
 SE IPSVM
 ET POPVLVM SANCTISSIMIS LEGIBVS RECTVM,
 PATERNIS MANIBVS
 HONORES TANTO HEROE DIGNOS, (*)
 SIBI
 DIADEMA,
 REGNO MAJESTATEM ET ASSERTOS FINES;
 GENTI GLORIAM
 POPVLO FELICITATEM,
 BONIS MALISQVE
 PRAEMIA ET POENAS.

Alibi breve votum:
 SIT REGNI QVI FAMAЕ, SIT VITAE QVI GLORIAE
 TERMINVS!

L 2

Exul,

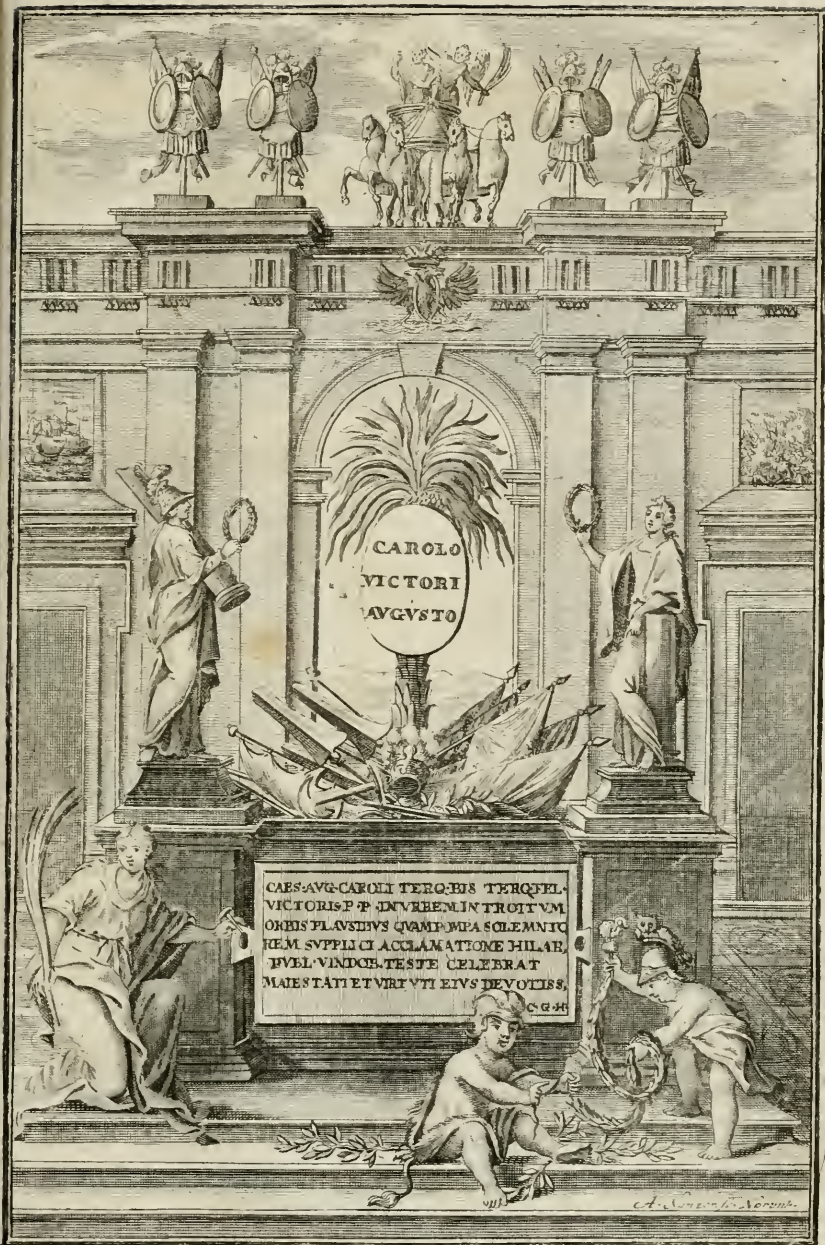
(*) in posita equestri Statua.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

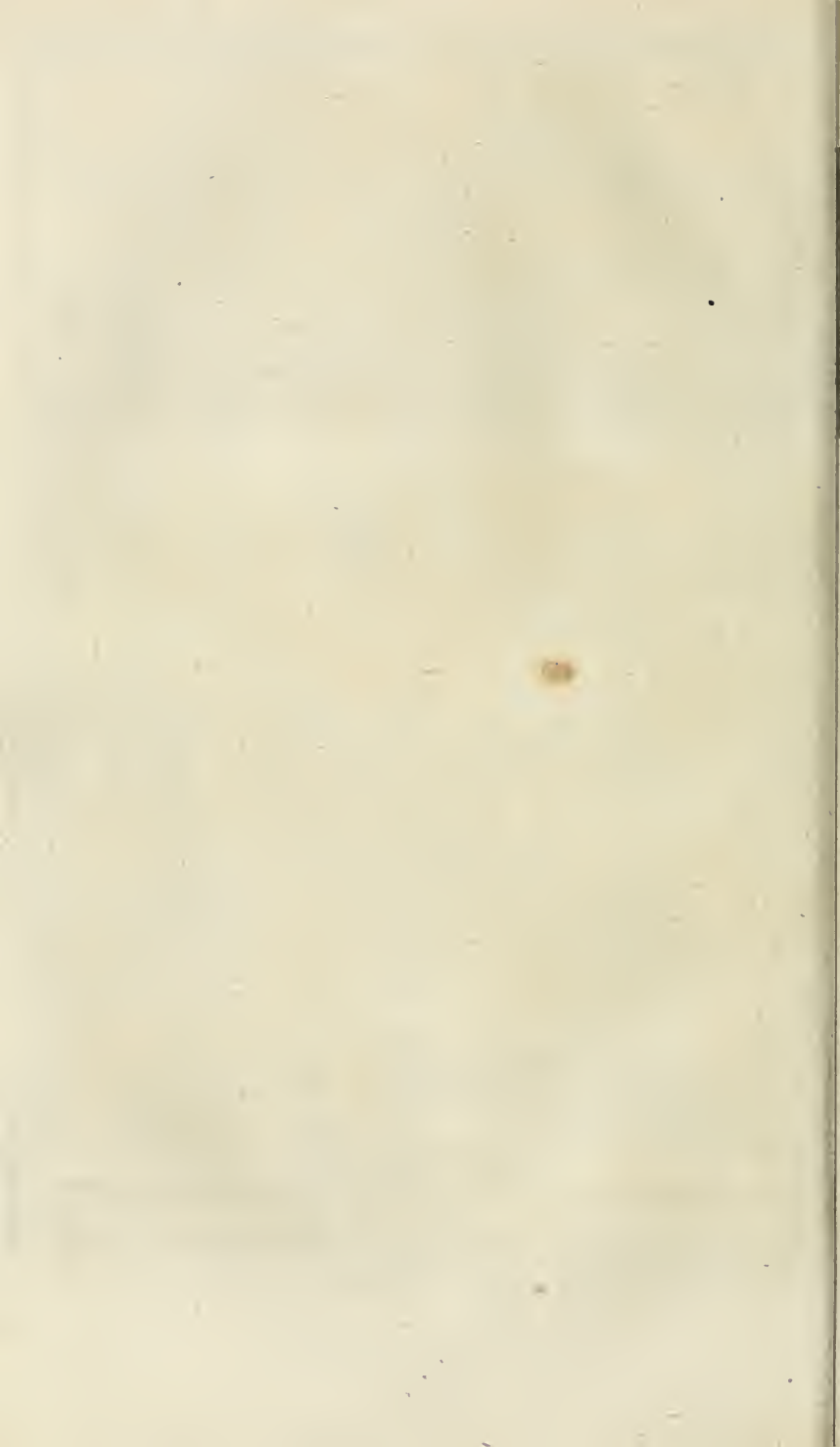
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

*Palma imitatur Tarraconensem
 in Ara Augusti. ad. p. 164.*

EXultate Quirites! Plaudite Gentes omnes nationesque! & tu, nova Roma, solve suscepta vota pro adventu AUGUSTI* Hic est, à quo salutem humani generis! exspectat agitata bellis ærumnisque Resp. Christiana;

Hic Vir, Hic est, Tibi quem promitti sæpius audis,
 AVGVSTVS CAESAR, Divûm genus, aurea condit
 Sæcula qui Latio, super & Garamantas & Indos
 Protulit Imperium

RE&è quidem Ille unius urbis arcus & coronas fastidit, cujus decoribus orbis ornatur, cujusque tropæis victrix Europæ libertas superbit. Jure meritóque triumphalem pompam recusat, cui omnium in animis consensus gentium Triumphos decernit innumeros & sempiternos. At verò qui potest Victor Pacator, Restitutor provinciarum, ut Numen tutelare, dedignari
 L 3 quas-

* Ita in Numis Antiquis.

quascunque acclamationes, quibûs omnium ordinum atque ætatum homines sibi triumphant; piaculum merituri, si tacerent? Ista enim lætitia publica (si quid sentienti naturæ subiectum est) nullius ita potestate continetur, ut ovans populus felicitatem temporum sibi saltém ipsi prohibeatur gratulari, aut cogitare de solenniori introitu, cujus piâ celebritate

Frangatur legum veneranda potestas.

QUandoquidem in isto summæ fortunæ fastigio nihil est, quod CAROLI aut nati-vo juri, aut virtuti, aut potentiæ, aut gloriæ quidquam non antè debitum, vel proprium relinquat precandum. Fuerit ista in aliis Heroibus votorum summa, ut fama eorum ad terrarum usque terminos diffundatur. Hanc verò beatitatem precibus pro nostro Imperatore necquicquam expetimus, cujus non nomen, sed ipsum Imperii jus jam pervadit distantes oras, quas orientem versûs & occidentem deficiens terra includit; Et ita pervadit, ut CAROLVS, etsi Regum timendorum solus Principatum teneat, tamen fulgentis inter sidera non magis quàm benefici instar Solis, ubique cum Majestatis jubare atque cum

cum armorum gloria spem simul felicitatis & amorem circumvehat. Quorsum insuper laudes? si ne fictiones quidem, vel fabulæ, quibus Graja Romanaque facundia Heroës suos augustiores reddere fatagit, ipsas hujus CAESARIS res gestas possunt æquare. Non ille parvæ Colchidis, (quæ Jasonis sit laus) sed tot regnorum vellus aureum; nec per Ægæi Maris angustias,* sed per Mediterranei ambitus, per Oceanos, Britannicum, Aquitanicum, Atlanticum, feliciter occupavit. Non Ille in Gaditani Herculis termino hæsit; verùm terrâ marique vastissimos Imperij fines, ipsamque gentium olim Dominam, Italiam, ut suam, lustravit, Marte in amicos pacifero, in superbos ultore. Illius prætextata ætas, vix præceptis antè fuit, quàm exemplis formata; Regnatrices artes non in ludo, sed in Regali Solio, Imperatorias verò in Campo Martio Trojam ludentibus victoriis edocta. Exiit ille splendidissimæ delicias aulæ, ut populis oppressis per undas, per flammæ, se Regem daret; Exiit deinde Regem; ut Militem ageret; Tandem Militem Victorem exiit, ut ageret Patriæ Patrem. Postquam

L 4

hosti-

* Diodori Sc. fabulosa longinqui itineris narratio. L. 4. refutatur communiore traditione, quæ terminos navigationi ponit Sinum Adriaticum.

hostibus & numero & apparatu bellico & fortunâ superioribus scivit ductu suo clades inferre, & contra ipsam inopiam, invictum telum, bella gerere. Hæc quantacunque sint, minora tamen sunt eâ temporum reparatione, quam pacando & locupletando terrarum orbitanta spondent pignora. Quæ vero incunabula tantum fuerunt, quibûs Imperii Diadema (quod pauci tanta cum gloria posuerunt) antè mereri, quàm accipere, excelsò CAROLI animò dignum, nec minùs regendis nationibus fuit salutare. Ut in Regia dignitate privatorum sortem expertus, cum Trajano, talis esse privatis Imperator disceret, qualem sibi Imperatorem privatus optâisset. Ut, inquam, PATRUM VIRTUTEM (*) cogitans, bellò Magnus sit FORTITVDINE contra hostes apertos; pace autem vivos posterosque cogitans; CONSTANTIA Herculeâ, (**) nullis monstris, nullis, quas improbitas excitat, molestiis cedente, tantò sit major, quantò servatæ unius provinciæ corona civica laureis cruentis est anteferenda, quantòque illæ laudes digniores sunt posteritatis, ad quam cum memoria ipsum beneficium transmittitur, æternis monumentis. Ita SEXTO CAROLO, qui Imperatorum

rum

* Primum & Regium Cæsaris Symbolum. (**, Symb. Imp.

rum maximis quibusque aut anteponen-
 dus, aut æquandus, exemplum aliud quàm
 suum nequit proponi. Quippe inter Primos
 par Cæsari virtute militari, Augusto felici-
 tate, Fl. Vespasiano publicæ rei & ærarii cu-
 ra, Tito humani generis amore, Trajano bo-
 nitate, Hadriano finium lustratione, Anto-
 nino pietate, M. Aurelio doctrina & sa-
 pientia, Sept. Severo sanctis justitiæ & di-
 sciplinæ firmamentis. At major Cæsare
 laureata juventute, libertatisque adferti-
 one, Augusto expeditionibus ductu sus-
 ceptis, Fl. Vespasiano liberalitate, Tito
 verenda Majestatis gravitate, Trajano
 continentia, Hadriano animi moderatio-
 ne, Antoninis perpetuæ religionis castissi-
 mo cultu, Sept. Severo clementia. Inter
 Christianos, Constantino, Carolo, Ottoni
 potentia par; illis autem nulla omnino
 armorum vi asserto Imperio, atque vir-
 tutis Augustæ liberrima optione antefe-
 rendus. Denique in sua gente Rudolphi
 I. gloriam Majorum imaginibus, Maxi-
 mil. I., Philippi Regis, & Ferd. I. felicium
 connubiorum spes complemento unita-
 rum provinciarum, adeoque Caroli V.
 Avis Atavisque potens nomen novem Re-
 gnorum * accessione, Magnique Patris to-

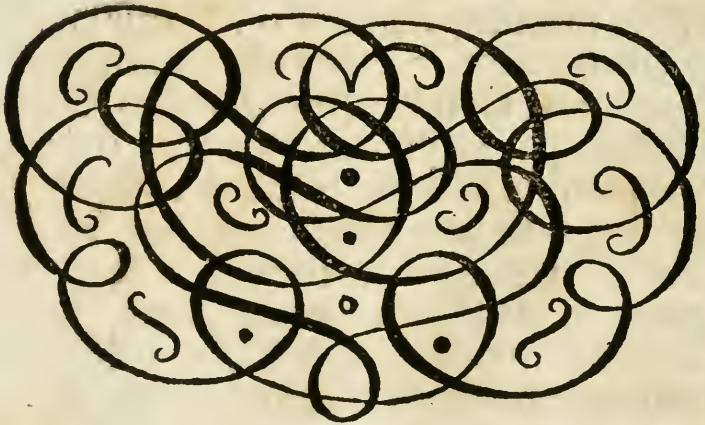
L 5

gatas

* Hung. Boh. Dalm. Croat. Slav. Bosn. Dac. Serv. Bulgar.

gatas virtutes sagatis condecoravit. In uno hoc Divo Genitori secundus, quòd fui nondum similes orbi dederit. Hæc ut illi & mundo felicitas prospere eveniat, reddita AVGVSTO atque nobis PATRIAE, nunc SENATVS HISPANICI MATRE; ** illud verò est, quod Deus immortalis ex optatis omnibus reliquit expetendum. Cetera cupienda tanta jam existunt, ut præter ea, quæ in nobis sunt, atque ex fideli obsequio fluunt, precari nihil liceat, nisi perpetuitatem.

** Ita in Numis Antiquis.

Gratu-

*Gratulatio de accepta Corona
Hungarica.*

**IMP. CAES. CAROLO
VI. AVG. PIO. FELICI.
INVICTO.**

DIVISA. STIRPIVM. AVITARVM. JVRA.
SVB. VNAM. DITIONEM. SVBIVNGENTI. CAROLI-
NAMQVE. GLORIAM. ET. FELICITATEM. VT. IN. IM-
PERIO. ATQVE. REGNIS. AC. PROVINCIIS. HISPANICIS.
BOHEMICIS. AVSTRIACIS. ITA. IN. SOLIO. REGALI.
HVNGARICO. A. M. D. C. C. XII.
RESTITVENTI.

REGNVVM. AVSPICATVM. ET. MVL-
TOS. ANNOS. FELICITER!

QVOD BONVM ET FAVSTVM SIT
REIP. CHRISTIANAE
ORDINI POPVLOQVE PANNONICO
AQ. IMPERII CAROLINI REGNIS PROVINCIISQVE
OMNIBVS!

IUNGUNT TANDEM FATA ET VIRTVS AVGVSTI
NON MODO,

VT OLIM, PYRENEN APENNINVMQVE;
SED ETIAM,

QVAE NATVRA TANTVM ET ANTIQVA ROMA SOCIA-
VERANT,

RHETICARVM. NORICARVM, CARINARVM ET
PANNONICARVM ALPIVM,

NEC NON SVDETORVM ET CARPHATIORVM MONTIVM
IUGA.

ITA IN VNO HEROE
CAES. AVG. CAROLO SEXTO

AVITAE SINGVLAE VIRTVTES TERRAEQVE
AMICO FOEDERE CONJVGANTVR.

PROINDE CONFIRMA REDDITOS TIBI ANIMOS
RESTITVTA PANNONIA!

ET MACTE ESTO FELICITATE,

QVAE SVMMAM VOTORVM,

NON SPE ET EXPECTATIONE;

SED RE TIBI ET EVENTV SISTIT!

SI LIBERTATEM AMAS,

QVAE NVSQVAM GRATIOR EST QVAM PIO SVB REGE,
HABES LIBERTATIS TVTOREM,

QVEM

QVEM SIBI IMPERIVM ELIGIT
ET EVROPAE SALVS DEPOSCIT.

SI PACEM EXPETIS,
POST TOT TVRBARVM PVBLICAS PRIVATASQVE
CALAMITATES,
HABES AVGVSTVM,
A QVO EANDEM IANI CLVSI BEATITATEM,
QVA REGNVM HOC AVSPICATVS EST,
ORBIS CHRISTIANVS EXSPECTAT.

SI FELICITATEM DESIDERAS,
HABES IN HOC CAROLO NON SOLVM POSTREMI TVI
CAROLI ROBERTI
AETATEM AVREAM POSTLIMINIO RESTITVTAM;
SED INSUPER,
QVAM IMPERIVM ROM.
HISPANIAE, ITALIAEQVE REGNA,
AVSTRIA, ET BVRGVNDIA,
IN QVINTO SVO CAROLO MIRANTVR,
ET QVAM IN QVARTO BOHEMIA DEPRAEDICAT,
FORTVNAM,
FAVSTA CONJVRATIONE SOCIATAM ATQVE AVCTAM.

SI MERITA QVAERIS,
HABES VIRTUTE MILITARI ET PRVDENTIA CAESAREM
ANNIS ET ANIMO ALEXANDRVM.
IMO HABES BONITATE TRAJANVM ALTERVM,
NON HOSTEM, VT PRIMVM,
SED PATRIAE PATREM,
QVI PVBLICIS NECESSITATIBVS EAM ADHIBET OPEM
QVAM EI DIVINITAS INGENII PERSPICIENDAM,
VSVS IN VTRAQVE FORTVNA IQVAERENDAM,

VIRTV

VIRTUS INVENIENDAM,
 CLEMENTIA ANNENDAM,
 POTENTIA FERENDAM,
 HERCVLEVS LABOR SVSTINENDAM,
 DEDERVNT.

SI VIS POTENTIAM,
 VIDES CAROLINI REGNI LIMITES
 VTRIVSQUE ORBIS TERMINOS.

PRECAMVR OMNES,
 VT RECEDENTES ANNI TANTVM INCOMMODO.
 ADIMANT,

QUANTVM VENIENTES POLLICENTVR
 DE FORTITVDINE ET CONSTANTIA AVGVSTI,
 VT D. O. M. OPTIMO PRINCIPI
 DE NOSTRIS ANNIS ADDAT ANNOS;
 ATQVE VT PER AVGVSTAM PATRIAE MATREM
 VOTIVAS, QVAE SVPERSVNT, PRECES,
 POSITASQVE IN AVGVSTO THALAMO SPES
 RATAS ESSE IUBEAT.

Porta Palatii

*Absente S. Cas. & Cath. Majestate,
auspiciis Celsiss. Princ. Antonii a Lichten-
stein*

Aula Cas. Supr. Praefecti

*Architecto Dn. Joan. Luca Hildebrando
renovata.*

Nihil meum habet præter lapides lo-
quentes : Atlantis globum sustinentis si-
gno , quod jam in apice positum erat , da-
tur Symbolica significatio *negotiorum & Im-
perii oneris* , cui ferendo non omnes humeri
sunt pares. Ad dextram *Constantia* statua,
ad sinistram *Fortitudinis* , exprimunt Sym-
bolum Augusti.

In porta non legitur arcubus refer-
vanda Dedicatio , sed simplex Inscriptio :

IMPERANTE.

CAES. AVG. CAROLO. VI.

PIO. FEL. VICTORE. P. P.

PORTA PALATII RENOVATA.

A. ER. CH. (*) M. D. CC. XII. IMP. I.

Ad

(*) Annus Erat Christi
pro illo

Annus Erat Augusti. Unde AERA derivatur.

Ad Aquilæ bicipitis ductum formatur duplex C. quod includit Insignia S. Cæs. & Cath. Maj. , ut nunc passim conspicitur.

IV. Anaglyptico operi destinata loca
IV. Allegoricis Symbolis replentur

1. Abitum Cæsaris sistit *Argo* navis, quæ Aureum Iberiæ Vellus petiturum Jasonem vehit cum Argonautis. Lemma ex Virg.

SIC PATRIAM FUGIMVS.

2. Reditum ostendit idem in appul-
sæ navis prorâ stans Heros ; quem
alloquitur excipiens in littore *Ita-*
lia verbis Virg.

QVANTA PER AEQVORA VECTVM ACCIPIO!

3. Barcelonam liberatam memorat
Eclipsis Solis , quæ fugam hostibus
portendit ; Solis hoc prodigio Vi-
ctorem cum Josua comparante.
Lemma Heroicum ex Virg.

(*) TIBI SIGNA DEDIT.

4. Tres uno anno partas Victorias
Hispanicas monstrat Hercules Ga-
ditanus suis Carolinisque Columnis
adnixus & tenens manu tres lau-
reas. Lemma :

TER VICTOR IN ANNO.

De-

*Dedicatio Templi D. Carolo Borromæo
Sacri.*

IN GLORIAM DEI AETERNI MAXIMI,
DIVO CAROLO BORR. DEPRECATORI
CAES. AVG. CAROLVS VI.
REX CATHOL. ET APOSTOL.
L. M. SOLVIT VOTVM SOLENNE,
CVJVS PRO VALETVDINE POPVLI
A. CH. M. DCCXIII. NVNCVPATI REVS,
ET EOD. ANNO COMPOS FACTVS EST.
MDCCX - - -

In Zophoro:

VOTA SOLVTA IN CONSPECTV TIMENTIVM DEVM,

Inscriptio Columnæ Votivæ Aquis

(*vulgo Baden*) *positæ:*

S. S. AETERNÆ TRINITATI,
QVOD IN CONTAGIONE
FAVENTIBVS DIVIS DEPRECATORIBVS
IMP. CAESARIS CAROLI VI.
AVGVSTAM CONSTANTIAM
EXTREMO PERICVLO NON CEDENTEM
ATQVE HANC CIVITATEM
PRECIBVS COMPOTEM FECERIT,
A. C. MDCCXIV. COLUMNAM VOTIVAM
LIBENTES POS. CIVES AQVENSES
PRECATI DEVM IMMORTALEM
VT VELIT SOLVTA VOTA
SVPPPLICATIONIBVS
RITE SIGNARI.

Quæ ultra hæc in columna leguntur, mea non sunt.

Inscriptio Aerae posita in Templo Varadini Petri post liberatam urbem:

IN. GLORIAM. DEI. TER. O. M.
 EXERCITVVM. DOMINATORIS.
 CVIVS. EX. PROPITIA. ERGA. POP. SVVM. VOLVNTATE.
 IMP. CAES. CAROLVS. VI.
 PIVS. INVICTVS. DACICVS. MAXIMVS;
 IVSTIS. ARMIS. ATQ. CONSIL. ET AVSIS.
 PRINC. SABAV. EVGENII. FRANCISCI.
 COPIARVM. SVAR. PRODVVIS. ET. IN. GERM. INF. LEGATI.
 ETC.
 PROVIDENTISS. FELICISSIMI.
 INIVRIAS. REIP. CHRIST. VLTVS. EST.
 BARBARORVM. NVMERO. ET FEROCIA. TIMENDOR.
 CLADE.
 VARADINVM. PETRI.
 NEC. NON. EIVS. FAMA.
 ITALIAE. ADITVM. LIBERANTE.
 ET. TEMESVARI. EXPVGNATIONEM. MATVRANTE.
 TIBI. MAGNA. MATER. VIRGO.
 SANCTISSIMA. MARIA. AD. NIVES.
 HANC. ARAM. D. D.
 GEORG. WILH. L. B. à LÖFFELHOLTZ. DE. COLBERG.
 TENTATAE. VRBIS. ET. REI. TORMENT. PRAEF. GEN.
 S. C. M. A. CONSIL. BELL.
 ARAE. LEX. ESTO.
 VT. QVA. DIE. NONIS. AVG. SACRA. TVA. CELEBRANTVR.
 ET. QVA. TVIS. DEPRECATIONIBVS. A. C. MDCCXVI.
 E. PERICVLO. ANTE. PORTAS. FVIMVS. EXEMTI.
 EADEM. QVOTANNIS. PVBL. SVPPPLICATIONE.
 TANTAE. FELICITATIS. MEMORIA.
 PIE. INVIOLETEQ. REPETATVR.

Valvas Numophylacij portatilis, quod S.
Cæs. & Cath. Majestatem in Expeditione Hispanica secutum
est, aereis tabulis in facti memoriam ornavi cum
Inscript, sequ,

I.

AN. MDCCXIV.
REPARATVM EST
NUMOPHYLACIVM HOC,
QVOD PRIMVM INSTITVTIONI
CAROLI PRINCIPIS JVVENTVTIS;
DEINDE IN IPSA EXPEDITIONE IBERICA
REGIS VICTORIS
RECREANDAE MENTI INSERVÏIT.

II.

VI

GADES REMOTAE
IN ALTERO HOC CAROLO V.
HERCVLEM SVVM,
NON MODO GADITANVM,
SED ETIAM MVSAGETAM
AGNOSCERENT.

Inscriptiones Aulæorum , quæ ad vivum delineavit Pictor Joan. Majus, cognominæ Barbalonga, secutus castra Cæs. Car. V. ; quorum verò majores figuras in primo conspectu veris imaginibus expressit Titianus. Eas Delineationes tenebrîs, quibus ultra 150. annos absconditæ fuerunt, quamprimùm protraxit S. CAES. & CATH. MAJ. , statim reparandas & insigni artifice Devossio Bruxellæ texendas dedit.

Adjecîs infra sequ. titulis , facta breviter explicantibus :

N. I.

DIVI IMPER. CAR. V. RES IN AFRICA , MDXXXV. GESTAS , QVAS TITIANVS, DIGNVS HOC ALEXANDRO APELLES DELINEAVERAT , TEXTILI OPERE PICTAS POSTER. MEM. RESTIT. CAES. AVG. CAR. VI. MDCCXII.

Infra :

CAESAR LVSTRAT EXERCITVM, IN QVO EMINEBANT LVDOVICVS INF. LVSITAN. , ALFON. DAVALOS MAR. DEL VASTO, COM. FVRSTENBERGIVS , ALARSONIVS CVM. M. M. VO. LONIBVS ORD. EQVEST. GERM. HISP. ITALIS.

N. II.

APPVLSVM CLASSIS NAVIVM CCC. CAESAREAN. ET FOEDERAT. ORDINAT AD LITTORA NVMID. ARCHITHAL. AND. DORIA MDXXXV. D. XIV. JVN. BARBARIS POSTERA LVCE SPECVLATORIOS IGNES EDENTIBVS, CAESAR PORTVM FARINAE OCCVPAT.

N. III.

NAVIBVS IN PORTV FARINAE D. XVI. IVN. EXONERATIS CAESAR D. XXII. IVN. PROPE EXPVGNATAS TVRRES, AQVARIAM ET SALINARIAM, TABERNACVLVM PRAETORIVM LOCAT ADITVSQVE AD GVLETAM MOLITVR.

Notandus hic situs antiquæ Martiæ, Scipionis jussu direptæ. Necnon Muleasses Rex se dedens.

N. IV.

N. IV.

GVLETANI OMNIBVS FERE PRAESIDIARIIS COPIS ERVMPENTES D. IV. IVL. PAVLATORES CAESARIANOS ANCIPI. TI PAGNA INVADUNT, TANDEM CAESARIS CONSTANTIA REPELLVNTVR.

N. V.

POST RVPTAS SINGVLAS MVNITIONES GVLETANAS AC REPRESSAS HOSTIVM INCVRSIONES, GVLETA TERRA MARIQVE D. XIV. IVL. TORMENTIS PETITA CEDIT VNA DIE VIRTVTI AVGVSTI.

N. VI.

IN POTESTATEM REDACTAE GVLETAE CANALIS, QVI IVNGIT MARI MEDITERR. LACVM TVNET. REPLETVR CAPTIS NAVIBVS BARBAROSSAE, OPPIDVM DC. PRAESIDIAR. MILIT: HOSTIVMQVE TORMENTIS MVNITVR.

N. VII.

CAESAR D. XX. IVL. TORMENTA NON NECESSAR: COMMEATVMQVE CLASSI RELINQVENS, EXERCITVM CONTRA TVNETANOS DVCIT, PRAEEVNT ECVITATV, QVEM EXCIPIVNT PEDITES GERMANI, HISPANI, ITALI.

N. VIII.

INSIDENTEM OLIVETA C. MILL: AFRORVM, XX. MILL: TVRCARVM EXERCITVM CAESAR ADORITVR; AFRI SCLOPBTIS, ET HASTATORVM PHALANGE FRACTI TVRCIS PVGNAM RELINQVNT.

N. IX.

TVRCAE IN DIMICATIONEM FORTITER VENIENTES AD ANTIQVAE CARTHAGINIS RVINAS VICTI, FVGATIQVE TVNETVM SE RECIPIVNT, MAIOREM PASSVRI STRAGEM, NISI AESTVS ET SITIS INSEQVENTES RETINVISSET.

Spectabilia hinc sunt rudera Aqueductus, quem Romanis debet Nova Carthago, curis Caji Crassi Prætoris & Augusti colonis restituta.

N. X.

TVNETO, QVOD BARBAROSSA D. XX. IVL. DIRIPENDVM RELIQUERAT, MVLEASSES REX DATVS A CAROLO VICTORE ; ATQVE ITA RELICTO IN GVLETA PRAESIDIO MARE : MEDIT : PIRATIS , ET XX. M. CHRIST. SERVITVTE LIBERANTVR.

Hic Titianus a Barbalonga accipit Delineationes.

His , ut tutius explicentur , iuvabit addere

Excerptum ex Ephemeridibus Caroli V. Imperatoris M.S. quae in Bibliotheca Caesarea asservantur. Codice Hist. 94.

EN L'an 1535 Le 7 de Mars a Alcalá le 13 a Saragoſſe jusques au 18 de May, auquel lieu fut conclu le mariage d'entre le Duc Frederic Palatin & la Princesse de Dannemarque. Sa Majesté estoit venu en Barcelone pour faire le voyage en Barbarie pour remettre Le Roy de Tunnes en son Royaume, lequel estoit dechassé par Barberouſſe Roy d'Arbel, lequel avoit suprimé le Tunnes par faux donner à entendre aux habitans de la dite cité, disant, qu'il amenoit avec luy le fils meme du Roy trepassé, estant prisonnier es mains du Turc, Lequel estoit aimé & desiré des subjects du dit Royaume de Tunnes. Joint, que le dit Barberouſſe tenant le dit Tunnes L' espace de douze mois moleſtoit & portoit grand domage aux subjects du Royaume de Sicile, Sardine, Majorque, & Minorque frontieres d'Espagne ap-
par-

partenantes a Sa M^{te}. & a la Chrestienté. Ce voyant par Sa dite Majesté desirant expoulier cet ennemy de la foy, fait l'armée qui s'ensuit, & luy en personne delibera y aller: & pour ce faire manda venir Le Prince de Melphe Andrea Doria son general par mer au lieu de Barcelone, lequel y arriva le premier jour de May avecque vingt galeres. Au meme tems y arriva Don Alvaro de Bassan Capitaine des Galeres d'Espagne, qui estoient douze. Peu de jours après vint Marquis de Modeger Vice-Roy de Grenade auquel Sa Majesté avoit mandé faire au lieu de Malaga les munitions et provisions pour le voyage & vint avec cinquante naves, cinq carravelles & vng galion que le Roy de Portugal envoyoit à Sa Majesté pour luy faire service au dit voyage. Aussi y vint le S^r. Infant de Portugal Don Loys frere de l' Imperatrice, lequel vint en poste pour accompagner Sa Majesté en ce dit voyage. Sa Majesté voulut voir la monstre des gentils hommes & de tous ceux de sa maison, la quelle fut faite en sa presence le 20. de Mars au nombre de quinze cens LX. le troisieme de May Sa Majesté s'embarqua passant en son Royaume de Mayorque, arriva le troisieme de Juin au matin au port de Maon, petite villete en son Royaume de Minorque, & le dixieme eut une tourmente, de sorte que l'onzieme matin les uns ne scauoient à parler des autres, & le 12. Sa Majesté & toute la compagnie arriverent au port de Calara, cité en son Royaume de Sardaigne, ou il trouva douze mille tant Allemans, Italiens, que Espagnols, outre douze mille, que Sa Majesté menoit, trouva là aussi six galeres de Rhodes avec la caraque, deux Gallions du prince, deux caraques de Gens, deux Gallions de la Ren-

tiere, les galeres de minogo corchepins, galeres de Naples, qui arriverent depuis celles de Sicile, six du Pape, & autres toutes payées par Sa dite Majesté. Sa Majesté arriva avec 300. voiles le Sixieme Jour de Juin au port de Cartage en Afrique toutes les Bannieres deployées, & sur sa galere la Banniere principale estoit un crucifix. Ce dit jour fut pris par l'avantgarde un Brigantin sortant de la Goulette, ou il y avoit un, qui estoit de Dieppe en Normandie le quel se disoit venu de Tunnes racheter deux jeuns garçons, qu'il menoit avec lui, qui estoient de son pays, les quels comme il disoit auoient été pris l'an precedent par les galeres du dit Barberouffe : & pour quelque suspicion, que l'on avoit de quelqu' auvertissement, car comme il disoit, il estoit parti de Marseille au meme jour, que Sa Majesté partit de Barcellone, ou peu après, par quoy il fut detenu jusqu'après la prise de Tunes; puis luy fut rendu son Brigantin & son cas, & fut renvoyé en France, & le 16. Sa Majesté avec environ 33. mille hommes combattant se desembarqua, & mit son camp en terre de Barbarie, en un lieu tout sans arbres, & avoit en terre environ cent pieces d'artillerie, le 22. Sa Majesté vint loger à la tour de Seel, & son camp à l'entour de luy, & le 29. environ deux cens Mores vinrent trouver Sa Majesté à la tour de l'eau en une escarmouche; le Marquis de Final fut blessé, dont le remenant mourut en Sicile. Aussi gardant un bastion par un matin à l'aube du jour le Comte de . . . fut tué Le 14. de Juillet dès le matin au point du jour, s'en commença la batterie, & à canoner la Goulette, en la quelle, & au pour pris y avoit 14. mille tant Turcs, que Mores, la quelle fut prise par force environ

ons les deux heures après midy du dit jour. Et le 20. jour sa dite Majesté partit marchant contre Tunnes, où il rencontra Barberouffe, le quel luy presenta la bataille accompagné de cent cinquante mille hommes, & cette nuit là Sa Majesté logea en un chemin, & le lendemain 21. uveille du jour de feste S. Marie Magdelaine, marchant uers le dit Tunes fut auuertit, que le dit Barberouffe le jour precedent uoulant entrer au chateau trouua les Chretiens, qu'il tenoit esclaus desferés luy refusant l'entrée, prit son chemin à bride aualée aux montagnes tirant par terre jusques à Bona, où il trouua neuf de ses galeres, où il s'embarqua : & auuertie Sa dite Majesté de la faite sachant le chemin, qu'il prenoit enuoya incontinant 25. galeres uers le dit Bona pour empecher ; que le dit Barberouffe ne se sauua par mer ; à quoy ne purent obuier ains prenant son chemin deuers Argel, qui est a luy passant par deuant Mahon, où l'intelligence avec le Maire de la Ville, le quel estant traitre à Dieu, & à son Roy fit de nuit ouverture au dit Barberouffe, la quelle uille fut prise & iaccagée par les Turcs, & emmena tout le peuple Chretien, qui estoit dedans tirant son chemin droit à Argel, & ce meme jour le dit Tunes fut prise par force, & y entra Sa Majesté, & le jour S. Jacques fut ouyr la messe en un petit monastere de Cordeliers, estant au fauxbourg de dit Tunes, & le 28. Sa Majesté partit, & uint à Rade, & le premier iour d'Aout à la tour de L'eau, en après deliura 22. mille Chretiens, que le dit Barberouffe tenoit esclaus, & auoir traité avec le Roy de Tunes de chasser le remettant en son Royaume laissant garnison à la Goulette fortit du dit Royaume. Le 17. jour uint diner à la Goulette,

te, prit congé de L'infant de Portugal son beau frere depecha son armée les uns pour Espagne pour conduire le dit Sieur Infant, les Allemans & Italiens à Genes, ceux de Rhodes à Malta, son ecurie & autres de sa maison pour Naples. Le dit 17. Sa Majesté vint coucher en sa Galere, prenant son chemin vers son Royaume de Sicile, fut Canoné une ville nommée Africa pour la prendre, mais l'impetuosité du vent le contraindrent s'en retirer, & prendre la mer. Arriva le 22. jour de Tripoli en son Royaume de Sicile, & y desembarqua & demeura jusques au Premier jour de Septembre, qui vint jusques à Arcamont.

In Regni Bohemiæ sic dictæ Cancellaria.

Tympanum fastigii sive frontis ornatum est Cæsaris Monogrammate in globo, cui insidet *Aquila Romana radiata* phœnicis instar, felicem Temporum Reparationem significantis; Tenet Carolini Symboli, nec non Belli Pacisque objecta, gladium & sceptrum. Prout in Sac. Cæs. Maj. numis ante jam apparuit cum eodem Lemmate Zophoro inscripto;

FELIX TEMPORUM REPARATIO. MDCCXIV.

Hic annus innuit Pacis auspiciis, quibus absolutum est ædificium Architecto Domino Joan. Ber. Fischers ab Erlachen Cæsareor. ædificior. primo Inspector;

In vestibuli parte interiori
legitur:

BASILIGAM

REGNI BOHEMIAE

CAUSIS EXPEDIVNDIS DICATAM

ILL^{mi.} ET EXC. D. IOAN. WENCESL;
S. R. I. COM. DE VRATISLAV. REG. BOH.
SVPR. CANC. ET M. PRIOR.

S. CAES. M. CONS. INT.

PROVIDENTIA INCHOATAM,

IMPERANTE CAES. CAR. VI. AVG.

INBOHEMIA CAROLINAE FELICITATIS INSTAVRATORE
SVB FAVSTIS PVBLICAE PACIS AVSPICIIS.

A. MDCCXIV, ABSOLVIT,

LEOPOLDVS JOS. S. R. I. COM. A SCHLIK.

S. CAES. ET CATH. MAI. CONSIL. INT. R. BOH.

SVPREM. CANCELL. ET GEN. CAMPI MARESC!

*Idea expetitæ Inſcriptionis ponendæ in
arcu triumphali Dresdenſi pro felici Ingreſſu Prin-
cipis Reg. & Elect. Sax. conſummato
Aug. Matrimonio.*

QVOD BONVM FORTVNATVMQVE NVPTIS IN SPEM
TEMPORVM,

FAVSTVM NOVO FOEDERE JVNCTIS POPVLIS,
ET SALVTARE POSTERIS SIET!

FRIDERICO AVGVSTO

FRIDERICI AVGVSTI POL. REG. ET SAX. ELECT. FI-
LIO VNICO

ET MARIAE JOSEPHAE AVSTRIACAE
IMP. CAES. CAROL. EX FRATRE IMP. JOSEPH. NEPTI.
QVANDO ILLORVM QVIDEM AVSPICATIS. INGRESSVS
DEI IMMORTALIS PROVIDENTIA

HVIC AETATI POST TRIA SAECVLA RESTITVIT FE-
LICITATEM,

QVAM ALTER FRIDERICVS FRIDERICI EL. FILIVS
ET MARGARETHA AVSTRIACA

CONNVBIO REGVM PRINCIPVMQVE FOECVNDQ
OLIM SAXONIAE DEDERVNT

REGIS OPTIMI PERMISSV

QVANTES ET GRATVLABVNDI ARCVM IN SVBVRBIO
P. P.

MAGISTRATVS ET CIVES DRESDENSES

A, CHR. MDCCXIX. D.

Ex altera parte:

AVE PRINCEPS IUVVENTVTIS NOSTRAS
 MACTE PIETATE IN PATREM PATRIAMQVE
 OCELLE PATRIS ET SVBDITORVM;
 ANIME NOSTER, QVO SPIRITVM DVCIMVS!
 AVE ET TV SPONSARVM SIDVS
 EOA LVX

TERRARVM, QVAS TRANSITV REFECISTI, AMOENITAS!
 DEVS VOS SERVET DELICIAE NOSTRAE!
 INTRATE IN VRBEM HANC,
 CVJVS, QVOD VESTRA SIT, GLORIA EST.
 SI VOS SALVI ESTIS, SI VOBIS PLACEMVS;
 BENE HABET PVBLICA, BENE PRIVATA RES.
 CETERA CVRAE SINT SVMMO NVMINI,
 FATORVM MODERATORI.

*Statuarum significationes haud
 fuerunt desideratae.*

Idea feriendi in Saxonia Numisma-
 tis pro eorundem solemnium
 memoria.

A Mor stans tenet duas nuptiales tedas, cui sunt affixa,
 Insignia Elect. Sax. & Austriaca, conjugali vinculo
 sic colligata, ut Amoris dextra non Saxonicæ so-
 lum

lum Tesseræ Trabes, sed Austriacam simul Rutæ salutifera
 corona tegat, junctasque uniat. Innuendo : Se remotis
 quæ affinitatum vincula ruperant, impedimentis, utramque
 gentem felici concordia sociasse. Novitatis & boni
 omnis causâ, Amor alis privatur.

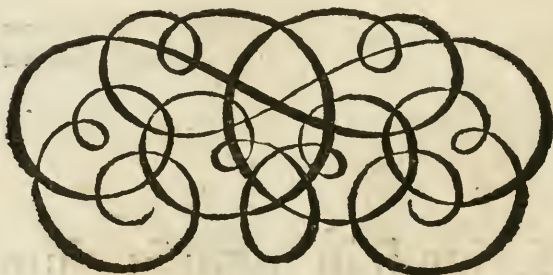
Infra Prospectus Dresdæ.

Inscr.

RENOVATA CONJUGII VINCVLA.

Subscr.

MATRIMON. FRID. AVG. R. POLET. EL. S. PR.
 AC MAR. JOS. AVSTR.
 M D C C X I X

APPA-

APPARATVS FVNEBRIS,
QVEM

JOSEPHI.

GLORIOSISS. MEMORIAE.

R O M A N O R V M

IMPERATORIS

SOLENNIBVS EXEQVIIS ET SVPRE-
MI DIEI CELEBRITATI IN BASILICA AVGV-
STINIANORVM AVLICA

Mense Jun. An. MDCCXI. ritè peragendis

FIERI JVS SIT

AVGVSTA VIDVA REGENS

E L E O N O R A

MAGDALENA

THERESIA, &c. &c.

F I L I I S H E R O I B V S

DIGNISSIMA MATER.

Moderante Molis structuram Dom. Joan. Bernardo Fischers
ab Erlachen S. C. M. prime Aedificiorum
Inspectore.

SI de Summo Numine dignius loquuntur, qui timidè pauca dicunt; Et Regum Heroum, qui ejus in terris vices gesserunt, laudes si pariter sunt verecundo stilo celebrandæ: Supervacuum erit, excusare simplex dicendi genus, præferim apud eos, quos non externus apparatus, sed tanti Principis memoria capit. Cùm ceteroquin major sit Optimi Imperatoris gloria, quàm ut ingenii verborumve arte vel illustrari, vel inopia possit obfuscarì.

Et operis itaque & narrationis initium pari brevitare faciam ab eo, quod oculis se primùm objicit. Sunt quatuor pilæ majores Gothicæ, mediam quæ Basilicæ Navim occupantes in usum fuerunt vertendæ, ne, ut olim, neglectæ augustam molem arctiore spatio coërcerent, vel oculos offenderent. Consilium dedit locus ipse: Ut istæ pilæ in quatuor columnas funereæ Ordinis Dorici, qui Heroum est, redigerentur; & 50. pedum altitudine Colossicas imitarentur Columnas Historicas, qualis Trajana & Antoniniana; utræque suis ruderibus superstites. Ad earum exemplum instar cochleæ obliquo circuitu imagine rerum gestarum mentiuntur opus Anaglypticum ære Corinthiaco fusum. Linææ, quæ simulacra terminant, albis cereis sunt notatæ, ut lumen præbeant & lugubrem simul ornatum.

Capitellum ea in parte, quæ Hypotrachelium dicitur, loco Rosarum, reddunt funereum facies cadaverosæ coronatæ & alatæ.

Columnarum summa coronantur Trophæis, indicantibus simplici titulo gesta, quibus quælibet columna dicatur. Ita in fastigio primæ columnæ, expeditiones in Hispania referentis, inter reliqua arma scutum insignitur titulo:

OB HISPANIAM ASSERTAM.

In secunda Columna, quæ bellum Gallicum exhibet:

OB GALLIAM TRIVMPHATAM.

In tertia, quæ sistit gesta in Italia:

OB ITALIAM LIBERATAM.

In quarta, quæ loquitur bello parca in Belgio:

OB BELGIVM RESTITVTVM.

Intra quatuor has columnas è medio summi laquearis pendent ingentia toralia pullata aureis distincta flammis, quippe quas Austriaca Serenissima Gens cum flammis in Torque Aurei Velleris sibi proprias vendicat. Postquam modum hunc flammis fundos conspergendi jam induxerunt numismata Philippi Boni, qui Ordinis auctor, & Caroli Audacis, qui ejusdem stator fuit. Ipsorum toralium quatuor pendentia vela 60. pedibus longiora panduntur sustinenturque ultra columnas volitantibus Signis, deinde suo loco explicandis. Tectum, ex quo defluunt vela, quadratum est & 64. pedum ambitum fasciis, lemniscis, glandibusque aureis ornatum comprehendit. Ejus summum apicem insigniunt Corona Imperialis, quatuor verò angulos junctæ aversis facibus aquilæ. Vicina huic fastigio, & reliqua supereminens GLORIA capite radiato (ut Claritas in nummis Constantis) tenet dextra Coronam stellis fulgentem, qua immortalitas designatur; sinistra accipit scutum à VICTORIA lauream ostendente, nec non à VIRTUTE galeata & gerente Parazonium. Sicut utramque sistunt nummi antiqui. Scutum continet brevem Dedicatioem:

DIVO.
IMP. CAES.
JOSEPHO. I.
PIO. FELICI. AUG.
VICTORI. PERPETUO.

In regione inferiori *Christianæ* (quibus ad Deum propere-
rantem è terris discessum pius Imperator maximè nobilitavit)
virtutes, libero pariter aëre suspensæ, contexendo occupan-
tur sero cupressæ, quod 60. pedes circuitu emeritur, quod-

que (affirmante Lucano) *non plebejos luctus testatur*. Sun istæ virtutes.

1. AMOR DIVINUS, cum flamma in fronte & pectore
2. SPES cum hasta, Christi Monogrammate notata, & infronterente serpentem; prout in numis Constantini M. ancoræ speciem præ se fert.

3. SUBMISSIO singularis, resignans fortunæ dona manum orbem dedignata removet.

4. PATIENTIA cum Cruce.

5. FIDES recta facie cum Calice & Hostia incruenta, Sacramenti Symbolis.

Surgit tandem ipse Rõgus, In cuius culmine splendent Imperij, Regnorumque Hungariæ & Bohemiæ Coronæ cum Cruce supra feretrum, quod tegit niger auro intextus tapetis funebri; quodque sustinet ingens Urna Porphyreticæ similis, cuius ornamenta inaurata Tesseram Imperii exhibent.

In basi urnæ adstant quatuor PRAEFICAE, habitu gestuque ad luctum composito, tenentes unam manum tedam, altera defluentis tapetis extrema.

In eadem rogi parte sex circum affidentes matronæ coronatæ, habitu luctuoso squalentes, & mœrore diverso exagitatae repræsentant:

1. IMPERIUM ROMANUM capite velato gerens Coronam Imperii. Ad latus Aquila Romana tristis urnam respicit.

2. REGNUM HUNGARIAE capite Hungaricam Coronam, manu argenteam Crucem bis immissam tenet.

3. REGNUM BOHEMIAE capite coronam, manu Pileum Electoralem sustinens. Ad pedes leo bifurcatus argenteus aureo coronatus diademate afflictatum caput versus urnam attollit.

4. DALMATIAE REGNUM coronatum, cum suo Insigni in Scuto ob luctum inverso.

5. CROATIAE REGNUM coronatum, & cinctum fascia tessellata rubea argenteaque.

6. SCLAVONIAE REGNUM coronatum, manu suam demittens acinacem, quatuor insuper in sinu servans coronas ob BOSNIAE, DACIAE. SERVIAE, BULGARIAEque REGNA.

In parte Rogi inferiore occupant primam substructionem eadem securitate, & pari moestitia sedentes quinque Provinciae, quarum Tesserae praeter ceteris solent circumponi Insignibus Imperatoris, binae in fronte, duae ex utroque latere, una in averso latere, ut :

1. ARCHIDUCATUS AUSTRIAE insignis Pileo Archiducali, habens ad latus tesseram inversam.
2. BURGUNDIA.
3. STYRIA.
4. CARINTHIA.

Quarum quaeque suis est Insignibus & Ducali Pileo agnoscenda.

5. Principalis COMITATUS TYROLENSIS cum Corona Comitum & suis Insignibus in parte postrema aversa.

Oppositum huic in parte anteriori locum occupat VERITAS, quae globo insidens, & larvas floresque; fucatae laudis calcans, sinistra solem gerit; dextra in fronte Cippi (quem Termini quatuor mortis cadavera referentes sustinent) scribe sequentia :

ADESTOTE. QUIDQVID. GENTIVM. ORBIS.
 CHRISTIANVS. CONTINET.
 SVRREMO. OFFICIO. PERSOLVENDO.
 RECTORI. VESTRO.

JOSEPHO. I. IMP. ROM. GERM.

CVJVS. ADMIRABILES. CORPORIS.
 ANIMIQ. DOTES.

QVANTVM. VOTIS. EXPETERE. LICET.
 PER. OMNEM. VITAM.
 PROMISERVNT,

FEFELLIT. SPEM. NATVRA.

DVM. IN VEGETAE. AETATIS. FLORE.
 VOBIS. ERIPVIT. EVROPAE.
 DECVS. ET. PRAESIDIVM.

NON. FEFELLIT. VIRTVS.

QVAE. BIS. CORONATAM. PVBERTATEM. MATVRAVIT.
 MATVRATAE. AETATIS. BREVITATEM.
 RERV. GESTARVM. MAGNITVDI-
 NE. ET. NVMERO. COM-
 PENSAVIT.

NEC. FALLIT,

AVSTRIACI. IMPERII. AETERNITAS.

QVAE. CVM. VICTORIARVM. HEREDITATE,
 LEOPOLDI. ET. JOSEPHI. INFECTA,
 VIRTVTI. CAROLINAE.

TRADIDIT. CONFICIENDA.

Ejusdem Cippi dextrum latus Symbolô Heroicô indi-
 cat natale Cæsaris astrum, *Leonem*. Cujus (si quadrupe-
 dum regem intelligas fervori naturali; (si Zodiaci signum)
 solari ardori convenit Lemma:

IGNEVS

IGNEVS EST ILLI VIGOR. Virg.

Infrà :

CONCESSVS VOTIS ORBIS CHRISTIANI.

XXVI, Jul. M. DC. LXXIIX.

Sinistrum latus Symbolò Morali refert Cæsaris obitum.

Apparet Templum Pacis, sive Jani, cujus nondum clausas ad portas sedet mors, cum Lemmate:

VENTVM ERAT AD LIMEN. Virg.

Infrà :

COELO REDDITVS XVII, Apr. Anno M. DCC. XI.

In latere postremo supremum diem describunt hæc verba :

CVM. IMMINERET. FATALIS. MORBVS. OCTIDVVS.
OPTIMVS. PRINCEPS. COGITATIONE. STATIM. A.
PERITVRIS. AD. DEVM. REVOCATA. VITAE (SI. AN.
NOS. NVMERES.) BREVIS. (SI. TRVMPHOS) LONGÆ.
FINEM. CORONAVIT. INEXPERTA. PHILOSOPHIS
SVMMAE. FORTVNAE. RESIGNATIONE. ET;
HEROE, CHRISTIANO, DIGNISSIMA.
CONSTANTIA.

POSVIT. VICTORIIS. POSVIT. PROVI-
DENTIAE. ET. BENEFICIIS. MODVM.
FATI. SEVERA. LEX.

AT. TERMINOS. NESCIIT. PRÆFIGERE.
VEL. FAMAE. VEL. IPSIS. VICTORIARVM.
BENEFICIORVMQVE. FRVCTIVS.

QVEIS. VENTVRA. AETAS.

GAVDEBIT.

VIXIT. ANNOS, XXXII. MENSES. VIII.

DIES. XXI.

Reliquam partem infimam Stereobatæ, Porphyreticum marmor imitantis, varii gradus distinguunt, micantes funalibus, quæ feruntur argenteis candelabris.

Urnulæ ardentes, fumantésve, suis ubique locis sunt dispositæ.

Extremos quatuor angulos condecorant ingentibus Stylobatis superimpositæ grandiores Statuæ junctæ (vulgò Grouppes.) Earum est officium suis significationibus gesta, virtutesque Imperatoris exhibere, pariter & Imperii insignia gestare.

Itaque primò.

SECVRITAS cubo (ob solidam firmitatem) insidet, atque ad denotandam Imperii tranquillitatem bellò partam, caput reclinans in sinistrum brachium, quod scuto fulcitur, (prout Othonis nummi eam exhibent) genu fert imposticum pulvinari DIADEMA IMPERII. Adstat LIBERTAS tenens hastam antiquo libertatis pileo tectam. Ad pedes jacent concordiaë fasces.

In minori Stylobata, quæ Basis loco est, ipsum hoc diadema bis ex utroque latere conspicuo Symbolum facit.

1. Corona Imperialis lauro redimita cum Lemmate:
CLARA IN LVCE REFVLGET. Virg.

2. Corōna radiata & stellata cum Lemmate:
PRAESTAT NON PERITVRA CADVCIS.

In majoribus Stylobatæ duabus arcis legitur.

I.

GLORIAE ROMANORVM
JOSEPHO I. IMP.

CVI IMPERIVM
SERVATAM MAJESTATEM,
RELIGIONEM ET IVSTITIAM
INTEMERATAS,
FINIVM SECVRITATEM ET ARMORVM
GLORIAM AVCTAS,
NVNQVAM NON IN ACCEPTIS FERET.

II.

PIETATI AVGVSTI
PATRIS PATRIAE,
QVI PROVINCIIS SALVTEM FIRMATAM;
SOCIIS IVSTVM TVTAMENTVM,
EVROPAE LIBERTATEM MVNITAM,
OMNIBVS PVBLICAS ET PRIVATAS
LACRIMAS,
POSTERIS EXEMPLVM,
SIBI LAVDES PERENNES;
RELIQVIT.

Ex hac parte ultra Columnam volitantium imaginum, quæ cadentia vela sustinent, altera exhibet solita senis alati specie TEMPVS, quod Clepsydre effluentis, alisque & corona notatæ caractere exhibet *Imperii brevitatem*.

Altera

Alterā HEROICAS RES GESTAS significans gestat tropæum, monstratque serpentem in gyrum arctiorem contactum, sed laureis oneratum. Ut constet, hujus Imperii Spatium non annis, sed triumphis esse metiendum.

Utraque hæc signa simul ferunt nubibus suffultam Pyramidem lucernis sepulchralibus ex 4. angulis coruscantem, utpote nomen ab igne, ΠΥΡ, & formam ab acuta flamma fortientem. Ex cujus supremis flammis renascens aquila circa collum aurea, ceterum purpurea, Phœnicem h. e. immortalitatis notam, expansis alis designat, ut antiqua fert fabula, Istæ machinæ, ut angustum templi spatium infra minùs, impédiant, nubibus & (aère quò libratur ipsa mundi universitas) facillè sustineri finguntur.

Secundò.

PRVDENTIA, usitato agnoscenda speculo, dextra *Sceptrum* gerit & insidet libris, aliisque litterariæ suppellectili. Adstat PROVIDENTIA cum hasta & globo, ut nummi antiqui illam fingunt; sed globi loco tenet *Pomum Imperii*. Hæ Divi Imperatoris ingenium perspicacissimum doctrina excultum significant.

Infrà iterum Symboli loco conspicitur

1. *Sceptrum*, cum Lemmate:

CUNCTIS DOMINABITVR ORIS. Virg.

A. E. I. O. V.

2. *Imperii Pomum*, cujus circulus terminum ignorat, cum Lemmate:

IMPERIUM SINE FINE. Virg.

A. E. I. O. V.

Majores duæ in Stylobata areæ referunt duas Inscriptiones:

I. PRO-

I

PROVIDENTIAE AVGVSTI,
 QVAE MEDIA INTER ARMA
 PACIS FECIT OTIA,
 QVAEQUE ACERRIMI INGENII CELERITATE,
 SVpra. MINISTRORVM. COGITATA,
 SVpra LEGATORVM EXSPECTIONEM
 FVTVRA, PRAEVIDIT UT PRAESENTIA,
 PRAESSENTIBUS PRAEVENIT,
 UT FUTURIS,
 ET PRAETERITIS ADVERGIS
 NVNQVAM NON REMEDIO
 SVBVENIT.

II.

FELICITATI AVGVSTI,
 QVAE PRVDENTIAE ET VIRTVTIS
 PERPETVA COMES,
 NVNQVAM DVX,
 TANTVM PEPERIT MILITIBVS
 FIDVCIAE,
 QVANTVM TIMORIS HOSTIBVS,
 ET QVANTVM CIVIBVS AMORIS.
 ADEO VT JOSEPHVS POST FATA
 EXTRA ORBEM POSITVS,
 PLVSQVAM ARCHIMEDEA ARTE
 TERRAS HVNGARICAS
 SOLA NOMINIS REVERENTIA
 AD OFFICIVM CONSERVANDVM COMMOVERIT.

Secundam hic Pyramidem igneam, quæ portant in nubibus fluctuantia Signa, sunt: JUVENTUS floreo sermo coronata, ostendens faculam extinctam, ut vitæ brevitatem queratur; Et femina ei opponens iterum globo insidentem Phœnicem radiatum, qui in numismatibus Constantis AETERNITATEM designat, quasi dictura, quòd nec vitæ brevitatis obstat immortalitati.

Tertio.

Tertium angulum ornat JUSTITIA hostium Spoliis insidens; sinistra libram, dextra *Gladium Imperii* gestans. Adstat fructus Justitiæ, ABUNDANTIA cum suo cornu Amaltheæ.

Symboli corpus est:

1. Gladius directus cum Lemmate:

PONDERE RECTVS.

2. Idem quæ lauro palmisquæ redimitus, cum Lemmate:

HOS SVSCEPTVM MVNVS IN VSUS. Virg.

Inscriptiones sunt:

I.

VIRTVTI ET AEQVITATI AVGVSTI,
 QVI VOTIS EVROPÆ
 INTER NASCENTIS GALLICÆ AMBITIONIS
 INCREMENTA DATVS,
 FVTVRVS ALIQVANDO VINDEXT;
 IMPERII VIX ADMOTVS SPEI
 DIADEMA GERERE NOLVIT,
 NISI LAUREATO CAPITE
 EDITOQVE PRIMO VIRTVTIS SPECIMINE

AD LANDAVIAM BIS CAPTAM.
 VT GERMANIA
 EUM ANTE VICTOREM,
 QUAM IMPERATOREM SALUTARET.
 TANDEM IMPERIVM
 PRIMO EDICTO
 PRO IVSTITIAE SANCTITATE
 AVSPICATVS EST.

II.

VICTORIIS AVGVSTI
 HISPANICI GALLICI ITALICI
 BELGICI BAVARICI PANNONICI,
 QVI GALLICAE MONARCHIAE MOLEM,
 SAECULI OPVS,
 INTRA VI. ANNORVM SPATIVM CONCVSSIT.
 SI MAGNVS EST HENRICVS,
 SI MAGNVS LVDOVICVS;
 QVID POSTERITAS DE JOSEPHO?
 CVI DIVINITVS DATVM FVIT,
 FORTVNAM
 PERTINACITER OBSEQUENTEM SISTERE
 ET MAJORES VLCISCI.

Tertiam Pyramidem igneam sustinent in nubibus
 MARS & FELICITAS, cui ab illo, frequens in nummis an-
 tiquis felicitatis nota, Caduceus porrigitur. Ut appareat,
 virtuti felicitatem deberi.

Quart

Ultimum angulum absolvit CLEMENTIA, quam utur Sereniss. Genti Austriacæ innatam, sibi tamen propriam vendicavit optimus Princeps. Illa fingitur benignè excipere supplicem, una manu tenens *Torquem cum Insigni Aurei Velleris*, altera Symbolum LIBERALITATIS, in numis frequentem *Tesseram Frumentariam*, Adjacet Cornu copix effundens omnis generis coronas, monilia, thesauros.

Symboli loco

1. Idem Torques, cum Lemmate:

PRETIUM VICTORIBVS. Virg.

2. Aureum Vellus sub signo Arietis inter sidera relictum, cum Lemmate:

MVTATO VELLERE SPLENDET.

Dux Inscriptiones inferiores sunt:

I.

CLEMENTIAE AVGVSTI,
TAM BONITATE, QVAM FELICITATE,
ALTERIVS TRAJANI.
QVI, SICVT IN TERRIS
IMPERATORIO FASTIGIO
NIHIL SVBLIMIVS INVENERAT,
PRAETER MAGNVM SVVM ANIMVM;
ITA
SOLAM BENEFACIENDI FACVLTATEM
HVIC PAREM,

RELIQVA POTENTIA SVPERIOREM
HABVIT.

AH! SI NON PERDERETVR DIES,
NISI BENEFICIORVM EXPERS;
CERTE NONDVM JOSEPHVS,
VT TITVS,
DIEM OBIISSET.

II.

LIBERALITATI AVGVSTI,
QVI MAGNIFICENTIAE POMPAM
POSVIT IN LARGITIONIBVS,
VT MAGNVM SE,
NON TAM VIDERET POPVLVS,
QVAM SENTIRET.
IMO ETIAM VT VIDERET,
QVOTIES HAEC DEMISSA MAJE-
STATE
INCREDIBILIS AFFABILITAS,
TOT LINGVIS DISERTE LOQVENS,
AD SVPLICES SE DEMISIT,
AVT IP SO SERENAE FRONTIS
ELOQVENTE SILENTIO
SVBLEVAVIT.

Ultimam igneam Pyramidem tollunt ex una parte
MORS, urnulam ostendens, quasi receptaculum ejus, quod

de magno Imperatore superest; ex altera AMOR cor ardens elevat, ut verum ejus tumulum.

Volitantium Signorum suis quodque coloribus nitet; at reliquæ marmori adhærentes Statuæ æs inauratum referunt.

Superest *Sacelli Lauretani facies*; In qua directè opposita (ne vacuum illam ornatu conjectus oculorum detegeret) dignum reliqua pompa prospectum aperire placuit. Itaque quatuor columnis Ordine Corinthiaco dispositis Mausolæum exstructum est, cujus omnis ornatus argento nitet, ut reliqua auro fulgent. Frontispicij summa augustiora faciunt delapsæ nubes, in quibus bigatæ Aquilæ, saniore quàm in antiquis Consecrationibus, significatione, curru triumphali sublinem vehunt *Josephum Imperatorem* immortalis gloria ovantem. Frontatis utrinque lapidibus in angulum coëuntibus incumbunt duo signa trophæis superbia. Ipsum frontispicii tympanum monogrammate Imperatorio ornatum. E medio inter columnas arcu, quem velum funereum tegit; erumpit FAMA; in cujus buccinarum labaro legitur antiqua acclamatio triumphalis: IO TRIUMPHE! In Zophoro:

SIC JVVAT IRE SVB VMBRAS. Virg.

Postremò fatigatum Lectorem dimittimus brevi Stereobatæ inscripta sententia:

SICVT TER MORIVNTVR ILLI,
 QVORVM VITAM INERTIA SEPVLTA
 MORS OBRVIT,
 MORTEM OBLIVIO;
 ITA TER VIVVNT BEATI,
 QVOS GLORIA ET FELIX AETERNITAS,
 NON IVERE, SED MORI
 VETANT.

Reliquam funebrem pompam facit ornatus, quo circumcirca panni pullati virgatiq̄ue aureis Lemniscis in varias plicas eleganter, pro adituum ad aras diversitate, contracti, insuper fasciis aureis, instrumentis funebribus, Symbolisq̄ue & cereis condecorati integram Basilicæ faciem immutarunt. Et ita quidem, ut nec diversa interioris chori ex utroque latere structura symmetriam, nec symmetria Oratorium Imperiale impediverit. Quare duplicatus Symbolorum inter arcus dispositorum numerus in Choro interiori, & extra Chorum viginti imaginibus Symbolicis & Allegoricis constat Inducant illæ præcipuas quasdam res gestas in scutis, quæ palmarum frondibus, ac simul etiam variis instrumentis vanescentia hujus vitæ bona loquentibus, nec non cereis ornantur. Lemma ipsi Scuto inhæret; Titulus vero facti, quod repræsentatur, infra cereos in imo legitur, numismaticæ instar subscriptionis. Ita quoniam natalem diem Rogus indicat in prima Tabula:

1. *Infrà.*

REX HVNGARIAE SALVTATVS;
IX. Dec. M. DC. LXXXVII.

In Scuto pro Symbolo morali conspicitur Corona Hung. cum Sceptro & acinace. Lemma.

PATER IPSE SVO JAM SIGNAT HONORE, Virg.

2. *Infrà.* PRINCEPS JVENTVTIS ELECTVS ET CORONATVS REX ROMANORVM XXVI. Jan. M. DC. XC

In Scuto: Insignia Regis Romanorum. Lemma iterum, utpote in Imagine Historica, sensum habet integrum:

HOS PRIMOS ATTOLLERE FASCES, REGIBVS OMEN, Virg.

3. *Infrà.* FELIX CVM WILHELMINA AMALIA DVCE HANNOV. CONJVGIVM XXIV. Febr. M. DC. XCIX.

In Scuto : Imperator à Marte & Hymenæo faces acceptas jungit. Tædam Hymenæi notat Tessera Lunæ.
Lemma Symboli Moralis :

JVNGIT VTRAMQVE.

4. *Infrà*. VICTORIA PRIMIGENIA BIS LANDAVIAM EXPVGNANS M. DCG. II. ITERVM. M. DCC. IV.

In Scuto. Victoria genibus Imperatoris advoluta offert duas coronas murales. Lemma Symboli Moralis :

ASPIRAT PRIMA LABORI Virg.

5. *Infrà*. IMPERII GVBERNACVLVM SVSCEPTVM. V. Maji. M. DCC. V.

In Scuto: Symbolum Heroicum: Orbis illustratus oriente sereno sole, sponse lucis meridianæ. Lemma:

SPONDET TANTAM MERIDIEM.

6. *Infrà*. GALLIA CISALPINA SVPERATA. GALLI AD CASANVM FVGATI. XVI. Aug. M. DCC. V.

In Scuto : Circa Alpium juga tempestas fulgure coruscans. *Infrà*, cæsi hostes cum Lemmate Symboli Moralis, & Historici.

INSOLITIS TREMVERVNT MOTIVS. Alpes. Virg.

7. *Infrà*. FRETO HERCVLEO, ET BARCELONA SOCIO- RVM CLASSE VINDICATIS. M. DCC. V.

In Scuto: Imago Historica, Classis Fœderatorum in portu Barcelonæ. Imaginis Inscriptio:

CLASSIS SOCIIQUE RECEPTI. Virg.

8. *Infrà*. OBSESSI E BARCELONA ERVMPENTES, GAL- LOS FVNDVNT. XII. Maji. M. DCC. VI.

In Scuto : Symbolum Heroicum cum Imagine Historica. Nimirum, Ecclipsis, quæ, ut non à naturali sole, ita nec ab Allegorico Galliæ sidere declinanda, Gallis infrà fugientibus cladem portendit. Lemma Symboli :

NEQVI-

NEQUIQVAM FATA FVGIS

9. *Infrà.* GALLORVM STRAGES RAMELIANA, XXIII.
Maji, M. DCC. VI.

In Scuto : Imago Historica pugnae Foederatos inter & Gallos ad Ramelies. Inscriptio :

QVIS CLADEM , QVIS FVNERA FANDO ?

Virg.

10. *Infrà.* TAVRINVM LIBERATVM GALLORVM CLADE.
VII. Sept. M. DCC. VI.

In Scuto : Symbolum Morale & Historicum ? Aquila Romana in coelo turbido fulmen vibrans in fugientes ad prospectum Augustae Taurinorum , cum Lemmate ;
FVRENTIBVS AVSTRIS INCIDIT. Virg.

11. *Infrà.* BRUXELLIS , MECLINIA , LOVANO , ANTVERPIA , GANDAVO , BRVGIS , OSTENDA ,
TENEREMONDA , ALDENARDO , ATHO
ET MENINO , UNA EXPEDITIONE
CAPTIS. M. DCC. VI.

In Scuto : Pingitur navis rostro ferrato in portum catenâ munitum irrumpens, sicut olim in Bello Sacro navis Batava portum Damistae aperuit. Antenna XI. redimita est coronis. Lemma :

RVMPVNT ADITVS , LOCA MILITE
COMPLENT. Virg.

12. *Infrà.* GALLIS ITALIA TRANSPADANA PVLSIS,
M. DCC. VII. M. Mart.

In Scuto : Castra igni victori cedentia , cum Lemmate :
VICTOR REGNAT. Virg.

13. *Infrà.* REGNO NEAPOLITANO OCCVPATO , OMNIS
ITALIA PACATA. M. DCC. VII.

M. Jul. Aug. & Sept.

In Scuto. Halcyones in scopulis nidificantes sedatis fluctibus.
Cum Lemmate:

OMNIA TVTA. Virg.

14. *Infrà.* VICTORIA ALDENARDENSIS M. DCC. VIII.

In Scuto: Imago Historica fugæ Gallorum prope Aldenardum deficiente die, qui eos victoribus eripuit.
Inscriptio:

DEFENSI TENEBRIS ET DONO NOCTIS OPACAE. Virg.

15. *Infrà.* REGNO SARDINIÆ, ET MINORICA INSVLA
INPOTESTATEM REDACTIS M. DCC. VIII.

In Scuto: Prospectus duarum Insularum, & classis fugientis;
Supra quas aquila propellit aves aquaticas. Lemma:
LITOREAS AGITABAT AVES. Virg.

16 *Infrà.* SCALDI TRAJECTO, BRUXELLIS LIBERATIS,
GANDAVO ET BRUGIS RECEPTIS, INSVLIS CVM
ARCE EXPVGNATIS ET QVINQVE INSVPER
MVNIMENTIS IN SABAVDIA VNO ANNO
RECVPERATIS M. DCC VIII.

In Scuto. Symbolum Heroicum, Auster trium Liliorum
caulem agitans & flectens. Lemma:

GRANDIA * QVASSANS. Virg. * Virg. Lilia.

17. *Infrà.* TORNACVM CVM ARCE SVBACTVM.
XXVIII. Jul. & III. Sept. M. DCC. IX.

In Scuto: Propter cuniculorum & ignis pericula, Hercules, qui Cacum flammam vomentem comprimit. In
longinquo Tornacum explosis tormentis lucens. Lemma
Symboli Allegorici.

INCENDIA VANA VOMENTEM
CORRIPIT. Virg.

18. *Infrà.* CASTRIS INACCESSIS EXPVGNATIS OBSES-
SVS HOSTIS CRVENTO PROELIO VICTVS PROPE

MON-

MONTES VRBEM, VICTORIAE PRAEMIVM.

M. DCC. IX.

In Scuto : Castrî Gallici expugnatio, & hostium acies pro-
fligata. Inscriptio Imaginis Historicæ:

TEVTONICO RITV SOLITI TORQVERE
CATEIAS. Virg.

19. *Infrà*. GALLO - HISPANI VNA EXPEDITIONE
TRIBVS PRAELIIS VICTI AD ALMENARAM 27. Jul. AD
SARAGOSSAM 20. Aug. AD CIFVENTES 10. Dec.

M. DCC. X.

In Scuto : Morali Symbolô sistitur Justitia dextra dans Vi-
ctoriæ pedibus etiam alatæ & fratrem Carolum coro-
nanti tres laureas. Lemma:

DEDIT GENTES FRAENARE SVPERBAS. Virg.

20. *Infrà*. DVACVM CVM ARCE, BETHVNAS, FA-
NVMS, VENANTII, ET ARIAM IN CONSPECTV GAL-
LICI EXERCITVS VNA EXPEDITIO SVBEGIT.

M. DCC. X.

In Scuto : Milites quatuor Hermas, sive terminos
evellentes in conspectu fugientium.

Lemma:

MEDIVM IN PENETRALIBVS HOSTEM !

Insignia Regnorum, ingentium aquilarum pectori-
bus affixorum, aliosque simplices ornatus ferendis cereis
destinatos; Imò etiam reliquum antiquo more in fune-
Imperatorio Aris adhibitum apparatus funebrem recenser
re supersedeo. Ne ostentandæ quam recensendæ
& explicandæ pompæ operam magis dedisse
videar.

BENDERAM AD REGEM SUE-
CIAE CUM MAUSOLAEUM

DIVI MP. JOS. I.

Demississimè offerretur.

SERENISSIME & POTENTISSI-
ME REX,

DOMINE CLEMENTISSIME,

S*Acra Regia Majestati Tuæ* occupa-
tæ gerendis rebus incredibilibus ,
quæ universum orbem attonitum suspen-
sumque tenent , audeo tandem præsen-
tes paginas supplex offerre , ego patriis
aris exclusus, neque tamen ad peregrini-
tatem redactus , sed Germaniæ , quæ pa-
trem genuit, redditus. Excusat me tanti
Principis , cujus memoriæ sunt dica-
tæ, Majestas , communi Regibus sancti-
tate omnes defectus supplens. Excitat *R^e.*
Tuæ Majestatis non togata minùs, quàm sa-
gata virtus , quæ litteras inter arma despi-
catas non habet. Solatur *R^e.* *Tuæ Majestatis*
clementia , quæ subjectis olim erga solum
nata-

natale conservantibus pietatis officium, nulli minùs quàm Suecorum nationi temerandum, foris non recusat tutelam, quam domi fata denegant. Confirmat ipsa *R. Tuae Majestatis* religio, quæ imperium non extendit ad mentium conscientias, sed idoneam potiùs se reddit secerendis à casto sanctissimi Numinis cultu humanis erroribus & litibus, quibus æternæ quidem & immutabili de Deo patrum nostrorum veritati nihil potest detrahi; quibus tamen Christianæ doctrinæ sanctimonia multùm fœdatur. Quodsi more institutoque eorum, qui magnos Principes ad audiendum parare conantur, quidquam de *R. Tuae Majestatis* gestis hic adjicere auderem; Postquam duorum patriam vix positâ prætextâ relinquentium CAROLORVM inusitata morum continentia, & virtus excelsior, quò magis adversis exercita, novi sæculi auspicia ad omnem memoriam nobilitarunt. Agerem non modò actum jam regentium, & agendum omnis ætatis annalibus; sed etiam graviter committerem in severam illam *R. Tuae Majestatis* modestiam, quæ in hoc solùm videtur velle hominum imperare animis, ut quod senti-

O 5

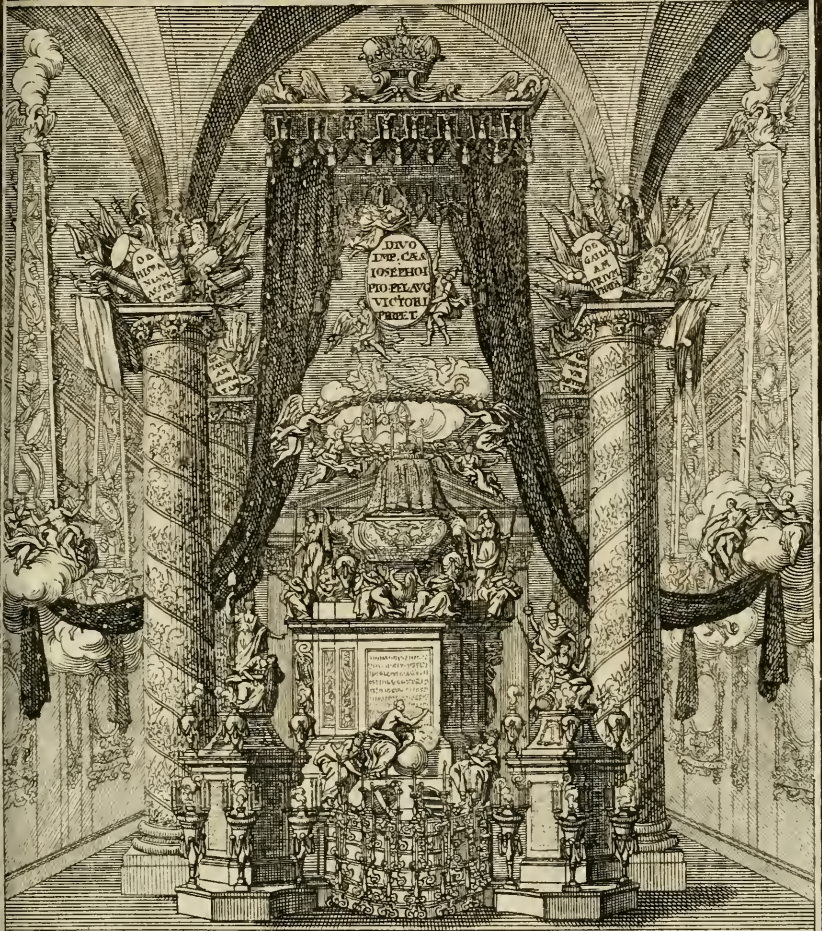
unt,

unt, non dicant. Siquidem gloriæ proprium est, ut virtuti debita prohiberi nequeat, utque fugientes tantum insequatur, quantum inanes ambitus fugit.

At verò quomodo ei, vel magis liberæ, licebit tandem dignè insequi, ubi ad laudandum Heroëm, Majorum exempla supergressum, nulla sufficit eloquentia. Meum est, venerabundum amplectendo silentium apud *R^{uv}. Tuam Majest.* demississimo obsequiò temeritatis veniam deprecari, Deumque orare, ut Te, populi Tui & Gustavianæ Gentis Sidus, tot inter rerum discrimina incolumem servet, quò possis aliquando belli decora eâdem pacis felicitate, qua es imperium auspicatus, cohonestare.

Vindobonæ. Anno 1711.

*Facies Rogi Imp. secundum Archety-
pum editum a Dno. Jo. Bern. Fischers
ab Erlachens. S. C. M. Primo Architecto.*

P Y R A
EXEQVIALIVM SOLENNIVM
A SACRA CAES.

&
CATH. MAJESTATE

M, DCC, XII. DERECTA

SERENISSIMAE OLIM COMITI PA-
LATINAE

THERESIAE CATHARINAE,
NATAE LVBOMIRSCIAE PRIN-
CIPi.

Architecto Joan. Luca Hildebrand.

HÆc o . pedum altitudinem superans fert urnam Se-
renissimæ Defunctæ in fastigio ornatam tribus signis,
quorum duo Principalibus Insignibus referentes *Fa-
miliam Palatinam Neoburgicam & Lubomirsciam*, scuta gen-
tilitia jungunt vinculo, quod intermedia mors solvere co-
natur.

In regione proxima IV. Statuæ antiquissimo ritu Ro-
mano (cujus mentionem facit Lex XII. Tab.) sepulcrum co-
ronant quatuor Sertis, Ut :

1. DIGNITAS Sinistra tenens numismaticum Nobilitatis signum, dextra in luctus documentum spargit *Coronam cupresseam*.
2. CONIUGALIS AMOR. Una manu corda juncta tenens, altera *Coronam Myrteam*, amori sacram duplicemque, qualem matronis dabant Romani, ut virginibus simplicem.
3. FORMA. Capite & manu gerens *Sertum Floreum*.
4. PIETAS. Ut, compendium virtutum, addit *Coronam radiatam* immortalem.

In Cippi fronte legitur:

HVC ADES,
RERVM HVMANARVM VICES
QVISQVIS RECTE PERPENDIS!
EN TVMVLVM
NVPTAE

SERENISSIMO COMITI PAL. RH.
CAROLO PHILIPPO

PRINCIPIS LVBOMIRSCIAE
THERESIAE CATHARINAE,

CVI
INTER TOT ANIMI, CORPORIS, ET FORTVNAE DONA
OENVVS EXVLTANS ADVENTV AVGVSTI
SVPREMVM FECIT GAVDIVM.
TANTAE ENIM HILARITATI VIX SVPERSTES
DOCVMENTVM DEDIT,
QVAM SIT EXIGVVM MOMENTVM
INTER LAETITIAM ET LVCTVM.

In Latere opposito:

CONGLAMATVM EST!

I LICET SPECTATOR,

ET BENE PRECARE MANIBVS OPTIMAE PRINCIPIS,

QVAE

A MAJORIBVS, REGIA JAGELLONIDVM STIRPE
EDITIS,

ACCEPTAS NATALITIAS FACES

AVGVSTIS TAEDIS DECORAVIT;

AVIS, PRO ACCEPTA MORTALI VITA,

REDDENS PERENNEM GLORIAM,

DOCET TE EIVS CHRISTIANA MORS VIVERE,

DOCET MEMORIA VIVENS MORI.

EXPLEVIT BREVIS VITAE ANNOS XXXII,

FELICIS CONJVGII VIII.

Natalem exhibet Symboli loco ipsa *Ducalis Tessera Ostrogica*, quæ Maternum à Jagellone ducit, *Stella inter duas dimidiatas Lunas* novam & decrefcentem indicans, hoc sidus a vitæ ortu ad obitum usque nihil perdidisse splendoris. Lemma:

MICAT OCCASVM INTER ET ORTVM.

Infra:

NATA MDCLXXXIII. JOSEPHO CAROLO PRINCIPE
LVBOMIRSCIO

ET ANNA DVCE OSTROGÆ REGIA STIRPE JAGELL.

2. Fatalem diem ostendit Lubomirschiæ Tesserae *Transversum Flumen*, quod *Drusam* dicunt, qui hanc Gentem à Druso derivant, Lemma:

LABITVR, NON DEFLVIT.

Infra:

NOVENDIALI MORBO EXSTINCTA, M. DCC. XII.
D. VII JAN.

Quæ

Quatuor inferioris Basis angulos occupant IV. sedentes præficæ gerentes tædas funebres, quibus affixa sunt Insignia Gentilitia Morali significatione animata :

1. Leo Palatinus Erectus. Lemma:

NON CEDIT NISI FATO.

2. Transversa Drusa Lubomirsia. Lemma:

RECTA IN OBLIQUO.

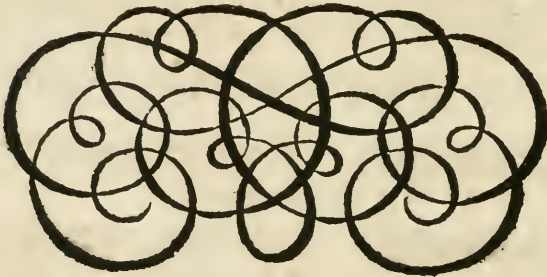
3. Luna Ostrogica. Lemma :

ALIAS SVPEREMINET.

4. Scutum Sobjesia Regiæ Familiæ,

Quod casus vivosque quemadmodum ornat, ita hic est

DECVS FVNERIS.

IDEA ROGI

Quem

S. CAES. ET CATH. MAJ.
celebrandis Exequiis

SERENISS. PR. ANTONII VLRI-
CI, Brunsvic. & Luneb. quondam Ducis in
Basilica Augustinianor.
Aulica

Die XXIV. Apr. M. DCC. XIV. exstrui jussit
Architecto Ferdinando Bibiena

Rogus ille tres comprehendit Sub-
structiones altitudine LX. pedum.

I.

IN prima & infima compage, duos supra gradus po-
sitæ Stylobatæ dispositio octo areas præbet. Qua-
rum IV. mediæ IV. Inscriptionibus; IV. angulares
opere Anaglypticô significatis factis tribuuntur.
Ita

I. Media area sistit in fronte Inscriptionem sequentem:

AD EXEQVIAS PVBLICAS QVIRITES!
 QVOTQVOT CAESARIS LVCTV
 ET ROMANAE VIRTVTIS EXEMPLO MOVEMINI!
 * LETO DATVS EST

SEREN.PR. ANTON.VLRICVS.

BRVNSVICENSIVM AC LVNEBVRGENSIVM DVX,
 AETATE ET SAPIENTIA GERMANIAE NESTOR.
 QVEM,
 NEC INGENTIA FAMILIAE GVELPHICAE NOMINA,
 NEC IMPERATORIAE REGIAEQVE IMAGINES,
 NEC PROPRIA INTER IMP. ROM. PROCERES
 PVRPVRA,
 TANTVM INSIGNIVNT,
 QVANTVM TOGATAE SAGATAEQVE VIRTVTES,
 QVIBVS INTEGRVM FERE SAECVLVM NOBI.
 LITAVIT;
 QVANTVMQVE MAXIME EXTOLLIT
 SINCERVS DE DEO PATRVN NOSTRORVM
 SENSVS;
 NVLLIVS FORTVNAE SPE EXCITATVS;
 QVAN-

* Formula antiqua in funere indicendo.

QUANTVM DENIQVE ERGA CAESAREM DEVOTVS
AMOR ;

CVJVS VT CARIVS NON POTVIT PIGNVS RELIN-
(QVERE

QVAM IN NEPTE

ELISABETHA AVGVSTA
PATRIAE MATRE ;

ITA AVGVSTISSIMVS & INVICTISSIMVS

IMP. CAROLVS VI.
REX CATH. & APOST. &c.

PRO TANTAE NECESSITVDINIS VINCVLO
JVSTA OPTIMO PRINCIPI SOLVENDA INDIXIT

*1ma. Angularis area representat uno solio sedentes
Fratres communi auctoritate & consilio regiminis gubernaculo
admotos. Epigraphe :*

CONCORDIA FRATRVM.

2da. Media exhibet bellò gesta, Inscript. sequ. :

IS VIRTVTI PROPRIVS INERAT SPLENDOR,
VT PRINCIPALE SOLIVM

NON A NASCENDI ORDINE EXSPECTARET,
VERVM PER FRATRIS OPTIONEM
VLTRO MERITIS DEFERRET.

PRVDENTISS. RVDOLPHI PIETATEM

NON TAM IN FRATREM, QVAM IN PATRIAM,
PROBAVIT INVSITATA IMPERANTIVM CONCOR-

(DIA,

P

SVpra

SVpra AVRELIi ET VERI EXEMPLVM POSITA;
 QVIPPE NON VNIVS,
 SED VTRIVSQUE SAPIENTIAE DEBITA,
 IN ILLO FASTIGIO,
 QVO DIGNVS ANTEQVAM IMPERARET,
 DIGNIOR POSTQVAM IMPERASSET, VISVS EST,
 SOCIIS ARMIS
 DEDITIONEM INVICTAE MAJORIBVS BRVNSVIGAE
 NEC NON HOSTIVM IMPERII PROPVLsATIONEM
 TOTIES PROMOVIT.
 STATIM GERMANIAE IN OPPVGNATIONE PHILIPS.
 (BVRGI,
 PRAEBITA PRIMOGENITI VICTIMA.
 QVAM VERO JACTVRAM AEQVA SORS
 IN AVGVSTA, CETERAQUE DIGNISSIMA PROLE
 ABVNDE REPARAVIT.

2da. *Angularis : Obsidionem Brunsvigae :*
 BRVNSVIGA AD OBSEQVIVM REDVCTA
 M D C L X X I.

3^{tia}. *Media refert Acta pacis Inscriptione sequ. :*
 NEC MINOR PACIS GLORIA,
 AGNATORVM, VICINORVMVE DISCEPTATIONES
 COMPONENTE SEMPER
 ET A FINIBVS ARCENTE PRVDENTI IVSTITIA.
 NATO INSVPER INTER FATALES BELLITRICENNA-
 LIS FACES,
 EA FELICITAS CONTIGIT,
 VT IISDEM PACE WESTPHAL, EXTINGCTIS,
 PATRIAM NON MODO RESTITVTAM SENTIRET;
 ATQVE NEOMAG., & RISVIC. SERVATAM REGERET;
 SED ETIAM

IMPP. FERDINANDI III, LEOPOLDI, AC JOSEPHI
 PRO

PRO EVROPAE AEQVILIBRITATE, ET GERMANIAE
 TVTELA CVRAS,
 TOT FELLORVM, FOEDERVMQVE FRVCTVS,
 ET PRIORVM PACIFICATIONVM SECVRITATEM
 A MAGNO GENERO FIRMARI CERNERET.
 ITA CATHOLICAM RELIGIONEM EXEMPLO,
 ORBEM GESTIS,
 GERMANIAM OPE & CONSILIO,
 DOMVM GLORIA,
 PROVINCIAS LEGIBVS ACCESSIONIBVSQVE,
 POPVLVM FELICITATE,
 REMP. LITERARIAM PATROCINIO, IMMO ET SCRIPTIS,
 ARTES AEDIFICIIS & OMNI ELEGANTIARVM APPA-
 (RATV
 ILLVSTRAVIT.
 TANDEM PRAETERITI SAECVLI FELICITATES RESPI-
 (CIENS
 FVTVRAS PRAEVIDENS
 ALTERIVS INSTAR JANI
 MEDIOS INTER CADVCEATORES* DECESSIT.
 ALII MODO BENE DESINANT,
 BENE VIXISSE PVTANTVR.
 HIC NON POTVIT GLORIOSIVS VIVERE
 AN. LXXX. MENS. V. D. XXI.
 NEC DIMISSVS IN PACE DIVINA HVMANAQVE
 MELIVS DESINERE
 M. DCC. XIV. VI. CAL. APR.

3ta. *Angularis area Serenissimum ostendit singulari
 zelo, unam perpetuam & Catholicam Religionem sub persona
 Davia's, (prout in sacrorum à se olim conscriptorum Hym-
 norum titulo apparet) profluentem ante Aram novi foede-
 ris. Inscr :*

P 2

AN-

* Jam tunc ad Pacem Brunsvic. missos.

ANNUNTIATA IUSTITIA IN ECCLESIA MAGNA.

Pf. 39. 10.

4ta. *Media Inscriptio dimittit:*

ITAQUE HEROI

PIETATE, IMPERANDI ARTIBVS, AEQVITATE, MAG-
NO ANIMO, CLEMENTIA, EMINENTE DOCTRINA,
MAGNIFICENTIA, IPSAQVE ORIS CORPORISQVE
MAJESTATE INCLITO,

PERACTO CVRSV INTEGRO VITAE

NON REBVS GESTIS MINVS, QVAM ANNIS LONGAE;
QVIESCENTI AD EXTREMAM METAM STADII

(IN QVO

SVAE OMNES AETATIS PRINCIPES POST SE RELIQUIT)

IMMORTALITATISQVE PRAEMIVM ADEPTO,

NON LACRIMAS,

QVISQVIS ISTA LEGIS,

SED CORONAS SPARGITO;

ATQVE VENERANDIS EXVVIS

EANDEM REVERENTIAM HABETO,

QVAM CANORVM AUCTORITATI MORS HABVIT.

COELESTI VERO ANIMAE

CHRISTIANO RITV BENE PRECARE,

ITA TIBI

EO QVO NATVRA PERMISERIT ORDINE

SEQUENTI BENE PRECENTVR SVPERSTITES.

I LICET.

NESTORES MORIVNTVR. DISCE MORI!

4.ta *Angularis area indicat Ducem togatum exspiran-*
tem (Simeonis instar) in gremio Pacis, Venerabili Viaticò
juxta se positò:

VISO SALVTARI Luc. 2. V. 29., 30.

In secunda Substructione apparent Statuæ Stantes IV.

1. DVCATVS BRVNS. notatus pileo Ducali & Clypeo Gentilitio rubro? in quo 2. Leones Aurei Gradientes Jugatique. Horum significationem reddit Emblematicam respiciens ad Fratrum communem providentiam Lemma:

CAVTE, & CONCORDITER.

2. DVCATVS LVNEB. Noscendus pileo Duc. & Clyp. Gentilitio aureo cordibus consperso, in quo Leo cœruleus erectus, cujus significationem facit moralem Symbolum Sereniss. Defuncti:

FORTITER & CONSTANTER.

3. SENIVM innixum scipioni, sed (ad innuendum vigorem) fronde perenni (Verbo Lucret) h. e. Laurô semper virenteredito. Jacet, ut prioribus conveniat, ad pedes Scutum, in quo Amygdalus inter nives florens. Lemm. ex Ecclesiast. ult. v. 5. quem docti interpretes de florente canitie interpretantur.

NEC FRIGORA TARDANT.

4. FELICITAS cum solito in numis caduceo longo, infra in Scuto: EQVVS LVNEBVRGICVS Desultorio similis ad ultimam Stadii metam proventus Lemma PLAVDITE. Supremo Augusti verbo sibi de feliciter peracto vitæ spectaculo gratulantis.

Media hujus substructionis ferunt in prominentibus angulis Tropæa. Ipsa angulorum latera utrinque urnis fumantibus teguntur.

Extrema, quæ in conspectum veniunt, numismatica Significatione innuunt:

1. NATIVITATEM. *Per genium, qui altera manu gerit Principem natum, altera tædam natalitiam admovent armorum congeriei (belli Scil. Germanici) hujus Principis ætate comburendæ.*

- PACI NATVS MDCXXXIII. IV. Non. Oct.

2. MATRIMONIVM *per jungentes antiquo numismatum more dextras D. Antonium Ulr. & Elisabetham Julianam Ducem Holsat.*

FELICI DOMVS INCREMENTO

MDCLXVI. XVI. Calend. Sept.

3. SOBOLEM SERENISS. *per Inscriptionem in Corona myrtea nuptiis (teste Claudiano) dicata:*

PATRI LIBERORVM XIII. SVPERSTITVM VI.

4. FELICEM FINEM. *Per navem in portu. Lemm. DVRAVIT. Quia Serenissimus Defunctus suo ipse numismate per navem expansis velis commissam undis hæc cogitata prodiait cum Lemm. DVRABO: Ad imitationem Card. Granvellani, cujus habet in numismate navis: DVRATE, ex illo Virgilii:*

Durate & vosmet &c.

III.

Tertia Substructio distincto conjectui oculorum sublata, ornatur integris Insignibus Ducum Brunf. & Lüneb. & quatuor signis sedentibus:

1. ECCLESIA CATHOLICA, *quæ signatum Librum & Claves tenet, tantique Filii cineres condentem urnam tristis respicit.*

2. CONCORDIA *fasciculo consueto notata.*

3. VIRTUTE, *quæ habitu Romano lauream largitur.*

4. PACE, *quæ palmarum, olearumque frondibus finem coronat.*

Ipsa in fastigio urna ordinariis decorata insignibus, atque Monogrammate Sereniss. Defuncti in capite & calce funeris fulgens, coronatur tandem supremo defluo velo.

Rogus

Rogus Exsequialis

SERENISSIMI DVCIS BITVRIGVM;

Cui iussu

SACRAE CAES. ET CATHOL.
MAJESTATIS*Publica iusta Soluebantur M. DCC. XIV. D. 2. Aug.*

Architecto Ferdinando Bibiena,

In illa majorem apparatus partem absolventes variae cereorum dispositiones, & pro statuis ardentes quinque obelisci Liliis sparsis insignes, (quorum medius supra Urnam eminens supremum apicem perficiebat) duplex tantum reliquere spatium Inscriptionibus in Basis area anteriori & posteriori.

In fronte legitur :

ADSTA VIATOR !

ATQVE, SI PIVS ES,

BENE PRECARE !

HODIE GALLIAE LACRIMIS MISCEMVS NOSTRAS,

UBI ILLA

VIX RESPIRANS A REGALIBVS LVCTIBVS,

ITERVM

AD PRAEMATVRVM SQALET CINEREM

SERENISSIMI OLIM

CAROLI BITVRIGVM DVCIS,

IYVENTVTIS GALLICAE PRINCIPIS.

SILEBAT NUPER MEDIA INTER ARMA

MARS ATROX

IN CONSPECTV TOT REGIORVM FVNERVM,
ET MORTIS SE SAEVIORIS
EXEMPLVM HORREBAT.

NUNC

PACIS FELICITATEM TVRBARE NON DESINVNT
FATORVM VICES,

QVAS

DOMVS AVGVSTA CAESAREA

EO MOERET DOLORIS SENSU,

QVEM EXIGIT

NON COGNATIONIS MODO ET AMICITIAE,
SED ETIAM SANCTVM REGES INTER
COMMVNIS MAJESTATIS VINCVLVM,

In postremo latere:

ERGONE IN HOC PRINCIPE

(QVI INGENII VIRTVTISQVE INTERNO

NEC FNRMAE MINVS EXTERNO SPLENDORE

VT REGIS AVI, ITA POPVLI

AMOREM PROVOCAVIT)

TOT NATVRA VIDETVR BONA PRODEGISSE,

QVO TRISTIVS ESSET, AMISISSE,

QVAM NON HABVISSE.

ERGONE REGNI INVSITATA DIVTVRNITAS,

QVAE FELICEM PROAVVM

REGEM CHRISTIANISSIMVM

RARO REGVM EXEMPLE

NEPOTIBVS ABNEPOTIBVSQVE SVPERSTITEM FE-

(CIT,

EADEM ILLVM

TOT

TOI SVORVM PRAEPROPERIS FATIS

AFFLIXIT!

NOSTRVM EST,

SINCERA PIETATE

LACRIMARVM ET BONARVM PRECVM

OFFICIVM PRAESTARE,

TANTOQVE CASV DISCERE:

NULLAM HVMANAM SORTEM TAM ALTE LOCARI,

QVIN INCOMMODA AB IPSIS COMMODIS

SINT METVENDA.

Symbolis etiam duo fuerunt assignata loca, quibus natalis postremusque dies notati sunt. In primo Pluvia ex Via Lactea delapsa alit Liliū (ut fert Fabula) quasi lacte Junonis, quia Serenissimo Defuncto Proaviam Aviamque dedit Augusta Domus Austriaca. Lemma ex Virg.

COELESTIS ORIGO.

Infra:

TERRIS FATA COEPERVNT MONSTRARE

VLT. AVG. M. DC. LXXXVI.

In secundo

Spectaculum Pyrotechnicum undique simul accensum exhibet vitæ Scenam brevem, sed illustrem. Lemma:

QVO SPLENDIDIUS, BREVIUS.

Infra:

IN IPSO SPEI AETATISQVE FLORE OBIIT,

M. DCC. XIV, D. IV. Maij.

P Y R A

EXSEQUIIS SER. OLIM LOTHARINGIAE DVCIS

FRANCISCI,
ADMINISTRATORIS STA-
BULENSIS : &c.

Destinata

Cujus sequens dispositio ante fuit
moræ metu excogitata, quàm constaret,
Judiciò Celsiss. Princ. Antonii à Lichtenstain, Supr. Aulæ Cæs.
Præfeti, cujus summa auctoritate stare fas est, id muneris
delatum esse calamo, cui pariter omnem reverentiam de-
beo. Quare executioni non data, fictionis instar,
tantùm asservatur,

Circa urnæ fastigium destinabantur assidentia signa,
quorum significationem, ut actui personæque propria
esset, Hieroglyphicam reddebant ipsa. Defuncti Insignia ab iis
ferenda.

Nimirum :

Quia præsentis luctus acerbiter augent Sereniss. Familiæ
Lotharingicæ ter recrudescencia vulnera in fatis præmaturis
trium Principum, FERDINANDI, JOSEPHI, FRANCISCI,
magna exspectatione genitorum.

I MOR-

I. MORTALITAS, exsiccatae instar mumiae sudario velatae; fati telum tenens, quo transfixi conspiciuntur tres Pulli Aquilini, funesta imitatione exhibet antiquissimum Gentis Lotharingicae Symbolum, *Sagittam transfixis tribus alitibus oneratam*, qua fertur Gotofredus Bulionæus in obsidione Hierosolymæ tres uno ictu aviculas feriisse.

Sistitur vinculis alligata, quasi votis impedita, ne redeas pari festinatione.

II SPES, more numismatum antiquorum sinistra stolam levans dextra pro solito flore gerens Liliū ex avita Lotharingorum Corona Andegavensi;

Sed inversum in iuctu.

III. RELIGIO, tenens una manu *Rosarium Lotharingicum* cum *Cruce bis immissa*; Alterâ *Mitram Abbatiae Stabulensis*.

IV. CANDIDA MORVM BENIGNITAS cum *Agno qui Pedum*, sicut in Tessera Stabulensi, ita hic à statua gestatam infra sustinet.

Aliis angulis destinabantur busta, ex quorum flammis *Aquila Lotharingica* Phœnicis instar prominere.

Eadem iterum Emblematum loco diversis Hieroglyphicis significationibus Symbolorum Moralium potiùs quàm Heroicorum Corpus efficit.

Ita indicatur:

I. NATALIS, per Aquilam Lotharingicam in nido, qui montis culmini impositus. Lemma:

AD SVMMA NASCITVR.

Infer:

Infra :

OENIPONTI ANNO MDCLXXXIX.

2. ABBATIAE ADMINISTRATIO COLLATA, per Aquilam Lotharingicam, quæ collo, pro solita sua cruce appensam habet antiquam Hierosolymitanam, qua suos in expeditione sacra signavit Bullionæus. Lemma:

DECVS OPTAT AVITVM.

Infra :

DESIGNATVS ADMINISTRATOR ABBATIAE
STAVLENSIS.

3. SPES MAJORVM DIGNITATVM, quam virtus atque Augusti Natales spondebant Ecclesiæ & Reipublicæ, per eandem aquilam, quæ iterum (pro bis immissa cruce ordinaria,) aliam simplicem Abbatibus propriam gerit. Lemma:

MAJORI DESTINATA INSIGNI,

Infra :

INGENTIS SPEI PRINCEPS.

4. OBITVS, per Aquilam è Rogo, ut olim in Romanorum pompa funebri, evolantem. Lemma:

DESPICIT IMA.

Infra :

PRAEMATVRO FATO. SVBLATVS.
AN. MDCCXV. D. XXVII. JVL.

Tribus infimæ substructionis lateribus tres simplices lapidariæ inscriptiones fuerunt accommodatæ:

I. JVS-

I.

IUSTA FVNERIS ACERBI *
 CONTRA VOTVM INDICIT
 DOMESTICVS CAESARIS LVCTVS,
 IVSTIOR, QVO MAGIS REPENTINVS IMPROVISVSQVE
 IN EXTREMO ANTE, QVAM MEDIO DIE

FRANCISCI ANTONII

LOTHARINGIAE OLIM ET BARRI DVCIS
 ADMINISTRATORIS ABBATIAE STABVLENSIS & MALM
 S. R. IMP. PRINCIPIS &c.

QVI

NON VLTIMOS SENECTAE ANNOS ;
 SED VITAE PRIMITIAS DEO CONSECRAVIT.
 VT HIS AVSPICIIIS INITIARET
 SECVNDAS PVBLICAE REI DESTINATAS CVRAS.
 O FALLACES SPES!
 SVIS ET PATRIAE , QVIBVS NATVS, PARVVM VIXIT.
 DVM IN ANTIQVISSIMAE GENTIS
 CAESARIANIS REGIISQVE TITVLIS
 QVICQVID AVGVSTI,
 IN ATAVORVM HEROVM EXEMPLIS
 PATERNISQVE VESTIGIIS
 QVICQVID EXCELSI,
 IN CORPORIS ANIMIQVE DOTIBVS
 QVICQVID FORTVNATI
 INVENERAT,
 ID OMNE
 ORBI OSTENDIT ET ERIPVIT.

II. SIC

(*) Id est immaturi.

II.

SIC FATA, VT VT PRAEPOSTERA;
 NON IMMATVRA TAMEN
 TANTAE DIGNITATIS PRAESVLI;
 NON TIMENDA AQVILINAE PROLI;
 NON IMPROVISA JVVENI ET CHRISTIANO ET
 (SAPIENTI,
 FELICEM * FRANCISCVM
 COELO DESTINATVM
 DVM TERRIS BREVIORI MIGRATIONE MON-
 (STRANT.
 REDDVNT DESIDERABILIOREM
 COGNATAE SPEI AVGVSTAE
 IMP. CAESARIS CAROLI VI.,
 NEC NON FRATERNAE PIETATI
 REVERENDISS. SERENISSIMIQVE, TREV, ELECT.,
 CAROLI JOSEPHI,
 EHEV INOPINATAE MORTI CVM FAMILIA CAES.
 PARENTANTIS,
 ATQVE SERENISSIMI DVCIS LOTH,
 LEOPOLDI JOSEPHI,
 IPSO DVCENDI FVNERIS SOLATIO PRIVATI.

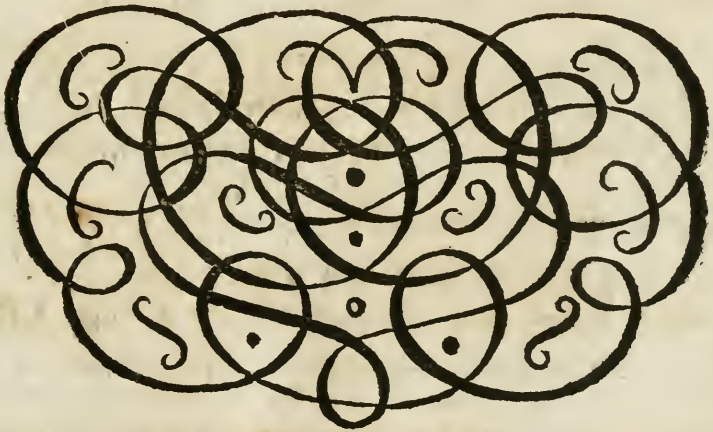
III.

AETAS PROPERAVIT.
 DONATE COELO,
 QVEM VESTRVM HABEBATIS,

AVGV.

* Ita de mortuis Romani.

AVGVSTI AGNATI,
 LVCTVMQVE ILLO SOLATIO LEVATE!
 QVOD
 VOS SI DESERVIT,
 NON ILLVM FEFELLERIT SPES
 COMMVTATIONE VITAE MELIORIS,
 AD QVAM RAPVIT ILLVM IMMORTALITAS
 LONGE AVGVSTIOR
 SPERATIS IN TERRA HONORIBVS.
 OSSA BENE QVIESCANT!
 TE VERO, VIATOR,
 HIC DOCEAT ROGVS:
 IN QVANTACVNQVE MORTALIVM SPE
 NVLLVM ESSE POSITVM FIRMAMENTVM.

QVemadmodum Architectis integrum
 Qest , publici juris facere delineationes
 ædificiorum , quæ non fuerunt exstructa ;
 Ita omni procul vitiosa æmulatione liceat
 mihi adumbratas privato tentamine Inscri-
 ptiones sequentes adjicere , & ejusmodi o-
 pusculis coronidem imponere , antequàm
 eruditiori calamo has partes relinquunt ac
 vale ultimum dicant ludentes Muiæ. Præ-
 stat enim ad integrum aliquod opus in re
 numaria illas accingere.

SIGNIFICATIONES

ET

INSCRIPTIONES

TUMULI HONORARII

Serenissimo & Potentissimo olim Galliarum Regi

LUDOVICO XIV.

In justis Exequiarum ponendi.

C Oncinnæ & convenientis ubique unitatis artem , quam
 antiqui in representandis rerum imaginibus observa-
 runt , ut politum nostrum sæculum scenis , picturis ,
 aliisque figmentis restituit ; ita in primis eandem exigit in
 dispositione pompæ funebris. Illius enim hac ætate partes
 sunt,

sunt, non funalibus modò luctum ut testetur, sed ut Hero-
um elogia subtilitate veteris urbanitatis, & congruente ordi-
ne loquatur. Ista partium convenientia, quàm difficilè ob-
tineatur, ubi structuram sequi cogitur inventio, quisquis
novit, æquior erit arbiter cogitatorum, quæ fuerunt accom-
modanda delineationi, de qua tantùm constat, quod habeat
Sacelli Ardentis (ut dicitur) & columnis suffultæ formam.

Itaque intus ex sacelli summo laqueari loco solitæ in Fu-
nere Regio umbellæ (Dais) potest defluere ornans Galliæ
Insignia Regius (sic dictus) *Papilio* (le Pavillon de France),
Liliis quidem aureis conspersus; sed in luctu pullatus. Api-
cem cingit clausa Corona Regia Gallica. Ad Arcuum latera
elegantè alligata deflua hæc vela sustinere possunt volitantes
duo Angeli, ut *Telamones Scuti Regii*. Illi congruenter si-
mul sistere possunt *caduceatores*, quasi funus solemne indi-
centes; quippe nostri temporis *Heraldorum* habitu insignes,
Possunt cum suis Vexillis Gallicis simul *palmas* tenere, ut Au-
geli æternam in Cœlo, ut Caduceatores humanam in terris
pacem designantes.

Vacuus inter urnam & supremum fastigium locus oc-
cupari potest congerie trium libere in medio volitantium fi-
gurarum (Groupe) quæ, dum gestant vulgò dicta *Rega-
lia Gallica*, (*Coronam*, *Sceptrum* cum *Lilio*, & *Manum
Justitiæ*) in publicis cæremoniis præferri solita; simul exhibent
Morali significatione:

1. SENECTUTEM REGIAM.

gerentem manu *Coronam Gallicam*.

2. GLORIAM, quæ, ut Senectutem illustrasse & ab ipsa
morte vindicasse videatur, illam *Circulo Perennitatis* coro-
nat, alterâ manu tenens *Sceptrum Gallicum* & *Manum
justitiæ*.

3. Paulo altius PACEM, quæ ipsam gloriam postremæ
& securissimæ felicitatis signo *Coronâ Oleagineâ* iterùm co-
ronat! Alterâ manu tenet *tesseram humanæ pacis Cornucopiæ*,

Q

pari-

pariterque *divinae pacis* symbolum, nimirum imaginem *authoris pacis*, Spiritus S. cum *Torque Ord. Spir. S.* qui pertinet ad Regis Insignia.

Ut innuatur: Regiam Senectutem à Gloria, & hanc ante Regis obitum à pacis aeternae humanae que beatitudine esse immortalitati adfertam.

Infrà, *Urna Regia* solito decorata ornatu.

In Urnae Basi legitur *Ipsa Dedicatio* itilo magis succisò, quia non (ut reliquae inscriptiones) Elogii funebris vices gerit; sed antiquos lapides sepulcrales magis imitatur:

LVDOVICO XIV.

GALLIARVM. REGI. CHRISTIANISS.

REGNI. ANNOS.

QVOS. NVLLA. AETATE. IMPERANTIVM. QVISQVAM. *

NVMERO. AEQVAVIT.

DIGNO. SE. OBITV.

FINIENTI.

IUSTA. PERSOLVIT.

TESTIS. COGNATI. LVCTVS.

OBSESQVE. FATO. NON. CEDENTIS.

SECVM. INITAE. AMICITIAE.

PIETAS. AVGVSTA.

IMP. CAES. CAROLI. VI.

REGIS. CATHOLICI ET. APOSTOL.

PVRPVRAM. EXVVNT. PRINCIPES.

LVGETE. ET. SVPPPLICATE. POPVLI!

IN

* Sinenfium Chronologia incerta.

IN quatuor lateribus substructionis, quæ fert Uruam, IV. Symbola Heroica. I Natalem. II Conjugium. III. Prolem. IV. Obitum signant.

I. *Sol* in primo veris signo. Lemma: AMOENIOR QVO MAGIS EXOPTATUS.

Sensu naturali post absentiam brumalem; sensu morali in ortu tot Regii Thalami Galliaëque votis expedito.

Infra: Anno MDCXXXVIII, D. V. Sept.

CONCESSUS VOTIS

LVDOVICI XIII. R. ET ANNAE AVSTRIACAE REG.

II. *Lilium* florens ventô perflante. Lemma: GENVIT AVSTER ET FOECVNDAVIT.

Infra: RENOVATA AVSTRIACA AFFINITAS MDCLX.

III. Idem *Lilium Gallicum* in caule, cujus ætas superstes est succresce enti triplici florum ordini.

Lemma: AETATES TRES VNA VIDIT.

infra: REX PROAVUS.

IV. *Sidereus fixarum stellarum Circulus*, in quo *Cygnus* maximè diuturnam sistit apparitionem *stellæ extraordinariæ*, qualem ante in Cassiopea, & deinde in Ophiucho Cœlum oculis objecit, & subtraxit;

Stellam umbra obscurat quasi disparentem.

Ut symboli Regii *Corpus* aliò conceptu sistit in primo latere Natalem; Ita symboli Regii *Lemma* diverso sensu exhibet in ultimo latere diem supremum, mutatâ significatione & inditâ *sphæræ sidereæ* Inscriptione:

NEC PLVRIBVS IMPAR.

Naturalis conceptus est: vastissimum ætheris spatium præter fixas extraordinarias stellas, quas nobis rarò ostendit, non impar esse, ut iis recipiendis, ita aliis iterum monstrandis.

Moralis conceptus est : Id solatii dare , quod Cœlum, de quo demissos Heröes veneramur , ad ortum revocatis Magnis Principibus , non impar sit aliis Heroibus gubernaculo admovendis.

Infra : AD ORTVM REDIIT A. MDCCXIV. SE IPSVM HEROICA CONSTANTIA, MORTEM RELIGIONE VINCENS,

Externa facelli facies octo Hieroglyphicis signis locum præbet. Quorum quatuor infra in intercolumniis lugentes sunt:

I. MAJESTAS sub velo coronata , quæ fraternam inter Rêges necessitudinem , ut ostendat, utraque manu contrahit *solutum Diadema antiquum*, quod ligaminis instar, quasi filo *trajectas necit coronas*.

II. COGNATIO tenens una manu nexa duplici catena *Insignia Imperatoria & Gallica*, alterâ tabulam Genealogicam.

III. RELIGIO manus attollens ad aram ardentem indicat preces, quas Ecclesia injungit pro tanto Rege, quem Primogenitum salutat.

IV. PIETAS cum ciconia, tenens cupressi ramum tesseram luctus vulgari solentioris.

In Regione superiori plorant pacis filia :

I. SCIENTIARUM IMAGO, habens ad pedes libros, instrumenta Mathematica, numismatum urnam &c. manu gerens *sertum*, ut symbolum præmiorum in Academiis fundatis.

II. ARTIUM IMAGO. Ad pedes instrumenta architecturae, picturae, sculpturae.

III. MAGNIFICENTIA, inter divitias ostendens delineationes ædificiorum.

IV. FELICITAS, cum solito caduceo, qui pariter commerciorum est symbolum.

Inter

Inter coronidem & Epistylum cujusque lateris Zophoro inscripta sententia sacra :

I. In fronte dictum de Josia Rege :

COLLECTUS AD SEPULCHRVM SVVM IN PACE.

II. Ps. 60. 7. DOM. ANNOS REGIS ADIECIT VSQVE
IN DIEM GENERATIONIS ET GENERATIONIS.

III. Ps. 89. 10. DIES ANNORVM NOSTRORVM SEP-
(TVAGINTA ANNI.

IV. ibid. SI IN POTENTATIBVS OCTOGINTA ANNI;
LABOR ET DOLOR!

Basibus jugatarum columnarum binis ex quavis facelli quadrifrontis parte octo sequentes destinantur Inscriptio-
nes :

Inscr. I.

NON MAGIS QVAM PRO REI EVENTV,
NEC SOLA STVPES,
GALLIA !

NAM CETERARVM GENTIVM OCVLOS
ADMIRATIO AEQVE DEFIGIT
IN

CHRISTIANISSIMI REGIS
LUDOVICI XIV.

GALLIAE REGVM MAXIMI,
FVNERE,
QVOD

VARIAS EVROPÆ FORTVNAS,
FOEDERV M FIDVCIAS,

CONSILIORVM FLVCTVATIONES,
ANIMORVM ODIA ET VOLVNTATES
INTER IPSA PACIS OTIA

IN EXTERIS, VICINIS, SOCIIS, AMICIS
PARI AGITATIONE, DIVERSO EFFECTV, MOVET.

Inscr. II

VESTRA , QVIRITES , PIETATIS OFFICIA
 CVM GALLIAE PRECIBVS CERTARE IVBET
 LVCTVS CAESARIS ,
 CVI COGNATIONIS VINCVLO
 ET AMICITIAE FIDE NIHIL SANCTIVS ,
 CHRISTIANI ORBIS TRANQVILLITATE NIHIL EST PRI-
 (VS
 IMO QVANTVMLIBET OMNI PARENTATIONI PRAE-
 FERENDVS
 POPVLI IN LVGENDO REGE , TANQVAM PATRE ,
 CONSENSVS
 ILLI TAMEN FVNEBRI LAVDATIONI ,
 VT DOMESTICAE ,
 VESTRA NON CEDIT ,
 QVAM NVLLVS GRATIAE FAVOR OSTENTAT ,
 NEC AEQVITAS PRO MERITO
 AD AEMVLANDAS VIRTVTES TACITVRA FVISSET ,
 ETIAMSI PAX ODIA BELLORVM NON ANTE CONCI-
 LIASSET ,
 QVAM MORS SVSTVLIT .

Insc. III

INTER HAS LAVDES
 ILLA QVAE POSTREMVM GESTIS ADJICITVR ,
 SI VNIVERSA FACTA ILLUSTRAT ,
 ET GLORIA SI NEC CERTA EST ,
 NISI QVAE FINEM CORONAT ,
 NEC VERA , NISI MORTEM QVAE SEQVITVR :
 NON ALIAM LOQVATVR
 HIC SVPREMO HONORI DICATVS TVMVLVS ,
 QVAM VLTIMAM PACIS FELICITATEM
 IN REGNO ,
 QVOD AETAS NON CITIVS CONCEDERE POTVIT ,
 NEQVE NATVRA DIVTIVS RETINERE ,
 PONAMUS OB OCVLOS EAS ARTES ,
 QVIBVS NON TAM DE FAMA ,

QVAM

QVAM DE SERVANDIS CIVIBVS
COGITATVM FVIT

A REGE HAVD SVI PLVS, QVAM SVORVM MEMORE.

Inscr. IV.

CELEBREMVS INCRVENTAM GLORIAM,
INVISIAM MINVS ALIIS
IPSI CIVIBVS MINVS INFESTAM.

MIREMVR EAM NVMINIS REVERENTIAM,
QVAE EXVLVM CIVIVM CARITATE FVIT ANTIQVIOR
ATQVE IN TVENDIS PERPETVAE RELIGIONIS ARIS
NEGLECTV COMMODORVM PROBATA;

EAM PIETATEM,
QVAE INTER NATVRAE FORTVNAEQVE DONA
INGENS REGNVM RELINQVENTI
EOSDEM ANIMOS ADDIDIT,
QVOS GLORIA CAPESENTI.

Inscr. V

COMMEMOREMVS EXERCITAM IN SVBJECTOS
JVSTITIAM
AD PRAEMIA, AD POENAS AEQVE PROMTAM
FIRMATAM NOVI CODICIS TABVLIS
SANCITAM SEVERA ANIMADVERSIONE
IN CAVSSIDICORVM FRAVDES IN PECVLATVS IN RA-
PINAS PVBLICAS,
ET PRIVATAS SIBI JVS DICENTIVM CAEDES;
VIM CONSILIORVM,
PROVIDENTEM QVANTVM IN FORTVNA FVIT,
ARTEM PER SE IMPERANDI
QVAM DOMI MILITIAEQVE
SENATVS, POPVLVS, EXERCITVS, FORVM
HABVERVNT MAGISTRAM,
NON VISO ALIO
PRINCIPE, RECTORE DVCE JVDICE,
NEC ALIO MVNERVM, OFFICIORVM, COLLEGIORVM
AVCTORE QVAM LVDOVICO.

Inscr. VI.

QVI NVNQVAM IMPERIVM EXPERIRI TIMVIT.
 AVT VETERES MOTVS COGITAVIT,
 QVONIAM, QVI IMPERARET,
 DIGNIOREM NEMINEM HABEBAT GALLIA,
 VALIDIOR SVO REGE
 QVAM VIRIBVS.

INTVEAMVR DENIQVE OPIFICIORVM,
 NAVIGATIONIS, COLONIARVM, MERCATVRAE
 CVRAS
 NOVO QVAESTV SVPPEDITANTES
 MATERIAM TRIBVTORVM
 PRO COPIARVM TERRA MARIQVE NVMERO
 NEC NON SVPPLENTES,
 QVOD NATVRA NEGABAT
 METALLVM.

Inscr. VII.

JAM RELIQVA PACIS DECORA,
 AEDIFICIA REGIA ET PVBLICA,
 ADVENARVM CONCVRSV, ATQVE REMOTARVM
 GENTIVM
 LEGATIONIBVS CELEBRATA,
 RESTITVTAM LITERIS AC SCIENTIIS PRISCAM MAJE-
 STATEM,
 DOCTORVM VBIQVE STIPENDIA, ACADEMIAS,
 PRAEDICARE VESTRVM EST, MVSAE!
 VESTRVM, ARTES!
 SI QVID POSSVNT HEROVM PRAECONES;
 POSTERIS
 LITTERAE INGENIO SERVABVNT
 IMAGINEM MAGNI ANIMI, PROVIDENTIAE,
 AVTORITATIS, CLEMENTIAE,
 RERVM ORDINIS, MORVM DECORIS,
 REGIAE FACVNDIAE;

ARTES INDUSTRIA OSTENDENT
ORIS CORPORISQVE MAIESTATEM.

Inscr. VIII.

TACENDVS DENIQVE NON EST ILLE PACIS FRV-
(CTVS,
QVOD SVPRAMVLTORVM HEROVM SORTEM,
FAMAM NON CONVVLSE-
RIT LONGIOR VITA,
AEQUALIS TOT IMPERANTIVM SVCCES-
SIONIBVS
ET RERVM PVBL. COLLECTAE PER ALIQVOT AE-
TATES FELICITATI;
QVODQVE CVM VLTRO IMPERANTIVM EXEM-
PLA
SATIS PER ANNOS LXXII REGNASSE
PER ANNOS LXXVII.
SATIS NATVRAE, SATIS SIBI VIXISSE VIDERETVR;
TAMEN TIBI NON MODO, GALLIA,
VERVM EXTERIS NVNC ETIAM PRINCIPIBVS
IMMATVRE DECESSERIT A. MDCCXV.
ERGO VIVOS POSTEROSQVE DOCEAT
TANTI REGNI FORTVNA:
PACEM PVBLICARVM PRIVATARVMQVE RERVM
OPTIMAM ESSE,
NEQVE BELLATORVM FELICISSIMO MACEDONIAM,
QVAM SVO ROMAM AVGVSTO,
PRAEDICANDAM ESSE FELICIOREM.

Valedixeram ; Verùm obsequio non est
voluntas.

JUSSU S. CAES. ET CATH. MAJ.

IN SACRIS PARENTALIBVS

REVERENDISS. ET SERENISS.

OLIM ELECTORIS TREVIR.

CAROLI PR. LOTH.

Ad Rogi à Dom. Ferd. Bibiena Cæs.
Archit. jam exstructi funebrem appara-
tum accesserunt sequ. Symbola & Sigaa cum
Inscriptionibus.

QUATVOR STATVAE :

1. AMOR PATRIAE galeatus habens in manu *gladi-
um*, ad pedes *vaporem tumuli Curtiani*.
2. ZELVS PRO ECCLESIA, signatus in pectore *Cruce
rubra* (qualis fuit Lotharingica in Expeditione Sacra,) cum
flammis interspersis.
3. BREVITAS VITAE, gerens *funale exstinctum* &
vix prima parte consumtum.
4. PROVIDENTIA cum *globo*, quem ei tribuunt nu-
mismata.

Quatuor Symbola Moralia.

Istæ vero statuae simul præferunt Sereniss. Defuncti INSIG-
NIA, eaque ipsa hieroglyphicè loquentia ; & quidem de-
sumtis (quoniam symbola amant auctorum aliò sensu di-
cta suos ad usus aptare & faciem fallere) ex uno integro Mar-
tialis Epigrammate symbolorum Moralium singulis inscri-
ptionibus.

Nimirum ex Lib. XIV. Epigr. 145. de Pallio Gauſapi-
no.

*Is mihi candor inest, villorum gratia tanta est,
Ut me vel media sumere messe velis.*

Ita fert 1. AMOR PATRIAE cum Gladio (qui hic du-
plici Signif. est Electoralis) *Electoralis* & *capitis Insigne* & *Pa-
ludamentum* candidis Alpinis muribus ornatum, cujus in
fimbria legitur :

IS MIHI CANDOR INEST.

2. ZELVS PRO ECCLESIA gerit *Villosum Sacrum Pal-
lium* cum *Tiara Archiepisc.* & *pedo*. Hæc statua signata jam
cruce rubra, quæ ultra significationes priores pariter est *Tre-
virensis*, tenet simul *scutum Pruemense* (*Electoralis* semper
iunctum) cum agno, cujus Lemma :

VILLORUM GRATIA TANTA EST.

3. BREVITAS VITAE in *scuto Osnabrugensi* gerit *ro-
tam* (cui Seneca Trag. in Herc. fur. jam dedit significatio-
nem præcipitis *volucrisque diei* &c. Lemma :

VT ME (additur) PRAECEPS LAPSVS.

4. PROVIDENTIA fert *Coronam Lotharingicam*, cui
altera manu superimponit *stellatam*, ut *Æternitati* destina-
tam. Ad pedes sistitur in scuto *antiqua Lotharingica cassis*
& *fati Lothar. tessera*, *Pullus aquilinus* telô antè diem trans-
fixus. Lemma :

VEL MEDIA SVMERE MESSE VELIS.

Quatuor symbola Heroica desumpta iterum
sunt ex Insignibus, & facta Historica
designant.

1. **A**quila Lotharing. ut pro Telamone est, pedem instar
gruis vigilanter levans indicat propria Majorumque
pro Ecclesia & Rep. merita per illud Horatianum :
fortes creantur

FOR.

FORTIBVS ET BONIS.

Infra: HEROIBVS EDITVS. D. 24. NOV. A. MDCLXXX.

2. *Rota Osnabr.* cujus orbita sensu Naturali radium, sensu Morali animum

IMMOTVM EXTOLLIT.

Infra: DE INFVLA AD INFVLAM ERECTVS. A. MDCXCVIII.

3. *Aquila, Lothar.* cum propria sibi cruce Archiep. coelum petens. Lemma :

COELESTE MEVM MVNVS.

Nam & Pœtæ aquilam Jovis alitem habuêre.

Infra: MERITIS COLLATA DIGNITAS ELECT. ET ARCHIEP. M. DCCXI.

4. *Agnus Priimensis* in pira aræ instar exstructæ. Lemma: NON FVGIT, Scil. Hostia.

Infra: MORTE SVPERATA DEO SE PRIMAM (*) VICTIMAM PRÆBIVIT. M. DCCXV. D. 4. DEC.

In supremæ Pyramidis Apice Mors confringit *Tesseram Hospitalitatis* in forma antiqua tali dimidiati, ad pedes statuæ, quæ PEREGRINATIONEM notat cum scipione viatorio.

Quatuor Pyramidis ardentis latera ornant *IV. Numismata* Majorum Imagines (Funerum antiqua decora) referentia. Ut Caroli M. Imp. 2. Lotharii. II. Regis Lotharing. 5. Gotfridi Bullionai Reg. Jeros. 4. Herois Patris cum Matre Austriaca.

(*) Quia ante collatum Sacerdotium obiit.

Insc. I.

HVC OMNES GERMANI!
 SI QVIS VOBIS PIETATIS PVBL. SENSVS,
 SI QVID MOVENT

LOTHARINGICO LVCTV VIX ARESCENTES
 RECTORIS VESTRI LACRYMAE,
 CVJVS EX IPSO AMPLEXV
 PRAESENS MORS IMPORTVNA
 DIVVLSIT

REVERENDISS. ET SERENISS. OLIM PR. LOTH.
 CAROLVM JOSEPHVM IGNATIVM
 ARCHIEP. TREVIR. S. R. I PER GALL. ET R. ARELAT.
 ARCHICANCELL. ET ELECTOREM
 EP. OSNAB. ADMIN. PRVEMENS. ET FRAEPOS. WEIS-
 SENB.

M. CAST. ET LEG. ORD. MEL. PRIOREM.
 FVNFRVM JAM SATIS EST;
 PARCITE! PARCITE FATA!

Inscr. II

LVGEMVS INTER SENATVS ROM. GERM. PRINCIPES
 PRAESVLEM.

QVEM ECCLESIAE SVpra NATALES DIGNITAS,
 PATRIAE SVpra DIGNITATEM FIDES
 IMPERIO SVpra FIDEM AMICITIA CAESARIS
 CONJVNTIOR NECESSITVDINE.

ORBI SVpra HÆC OMNIA PIETAS MORVMQVE
 INTEGRITAS

TANTO DESIDERABILIOREM MONSTRARVNT;
 QVANTO INOPINATIVS BREVIOR VITA
 SVIS AMOREM.

TREVIRIS ET WESTPHALIS TVTAMENTVM
 LOTHARINGIAE SPEM
 REI ROMANAE PRAESIDIVM.

AVGVSTO DELICIAS
 CETERIS MORTALIBVS EXEMPLVM
 ANTE DIEM ABSTVLIT.

Inscr. III

PLANCTVS, NON ELOGIA
POSTVLAT HIC TVMVLVS .

QVI

DIGNAE TANTO ELECTORE TANTOQ; PRAESVLE
INNOCENTIS VIIAE TESTEM HABET
TRANQVILLIAM MORTEM ;
PRAECONEM , CAESARIS MOEROREM ?
MERITORVM DOCUMENTA ,
VERSATA IN HOC CAPITE PVBLICA COMMODA ?
PRAEFICAM, TRISTITIAM PVBLICAM.
NON DEFICIT QVIDEM SOLATIVM,
SVPEREST IN SVO LEOPOLDO
LOTHARINGIAE SVBSIDIVM ;
SVBIECTIS NON MORIVNTVR ELECTORES , NON
(EPISCOPI.
SED QVIS LEVAMEN AMORI CAESARIS ?

Inscr. IV.

EXCIPITE PIGNVS HOC COELESTE,
FRATERNI MANES IMMORTALES ANIMI;
QVOS TVRBANS ORDINEM MORTALITAS
MAGNAE RERVM HVMANAR. EXSPECTAT. PRAE.
(RIPVIT.
ET TV, FELIX FRANCISCE !
HABETO NVNC APVD SVPEROS COMITEM
HVNC FRATREM ,
QVEM NVPER HAS AD ARAS
HABVISTI PARENTATIONIS PARASTATAM ,
TV VERO GRATA PATRIA, NE OSSA QVIDEM HABES
VBI MORS CONFRINGENS HOSPITALITATIS TES-
(SERAM
NON REDDIT TRISTE DEPOSITVM ,
QVISQVIS VERO ISTA LEGIS, HOSPEB ,
MORTIS ITER COGITA ?
AC NVLLOS IN TERRA NON ESSE PEREGRINOS ET
(HOSPITES,

CINERVM HONOS

Serenissimo olim Principi ac Domino,

Domino

J O A N N I

WILHELMO,

COM. PAL. RHENI.

S. R. I. Archi - Thesaurario & Electori,

Duci Bav. &c. &c.

Fussu

SAC. CAES. ET. CATH. MAJEST.

Habitu

In Justis funebribus,

Quæ solemni pompâ persolvebantur,

Anno M. DCC. XVI. Die 4. & 5. Aug.

In R. R. P. P. Augustinianorum Basilica

Aulica.

ORnando , quod jam Archite&ô Dom.
Ferdinandô Bibiena , absolutum e-
rat , Mäusolæo columnis nixo desidera-
bantur :

Duæ Inscriptiones loco & spatio accommodatæ.

Decem Statuæ.

Quatuor Symbola.

Erat igitur :

Inscr. I.

VESTRAM, QVIRITES, PIETATEM PUBL. PRIVATAMQVE!
VIX COMPOSVISTIS S. R. IMP. IX. VIRVM,
UBI EJVS FVMANTI ADHVC BVSTO
PAR OMNINO FATVM ADDIT VRNAM
SERENISSIMI PRINC. AC DOMINI

DOM. JOANNIS WILHELMI

COM. PAL. RH. S. R. I. ARCHITHESAVRARIJ & EL. D. BAV. & c.
CAESARI EODEM AMICITIAE .

PROXIMIORI PATERNAE MATERNAEQVE COGNATIO-
NIS VINCULO JVNCTI.

CVI LVCTVS AVGVSTI,

OB EGREGIA IN SE & REM PVBLICAM MERITA,
HONORIS VIRTVTISQVE CAUSA

MONIMENTVM,

NON OCVLIS MODO VESTRIS TEMPORARIVM HOC ;
SED ANIMIS ETIAM & MEMORIAE SEMPITERNVM
DEDICAT.

HVNC VTROQVE BELLJ & PACIS TEMPORF QVAM IN-
VENERINT RELIGIONIS SANCITA PIVM,

CAESARIS & IMPERIJ DECRETA OBSEQVENTEM,

SENATVS-CONSULTA PRVDENTEM,

ROGATAE IMPERII LEGES VINDICEM,

ARMA INPROFERENDIS POMOERII FINIBVS JVSTVM,

CAUSA COMMVNIS OPIFERVM ;

ID NON NOSTRVM MODO, SED ORBIS TERRARVM EST
(PRAEDICARE.

QVAM VERO LITERAE & BONAE ARTES

SVPR .

SVpra COMMVNEM MODVM LIBERALEM HABVE-
 (RINT,
 SI SILERENT HOMINES, NVNQVAM SILEBVNT MO-
 (NIMENT;

ET HAEC SI JVBERET AETAS TACERE,
 NVNQVAM TACEBVNT CVM AERI TVM AETATI SV-
 (PERSTITES
 LAVREATAE MEMORIAE ET FILIAE ET GENITRICES.

Inscr. II.

PARENTATIONE LVCTVM MINVE
 SERENISSIMA FAMILIA PALATINA!

DESINE AVGVSTA MATER

LESSVM FRATERNI FVNERIS ERGO HABERE!
 AGNOSCE FATVM

CVJVS VII FVIT INPROVIDENTIA

VT ELEONORANON PARERET, NISI IMPERATORES;
 ITA IN EJVS FVIT ARCANIS,

VT NON NASCERETVR NISI AD SVPREMVM SOLIVM,
 NEC CVM ALIIS, NISINATIS, VT REGNENT.

QVODSI IMPENDIO ALIQVO REDIMENDA EST IN-
 (GENS FORTVNA;

ILLA, QVAM IN FRATRE ELECTORE AMISISTI,

SATIS IN DVOBVS REPENDITVR, ELECTORIBVS,
 VT POST REGIAS SORORVM CORONAS,

TRES IN FRATRIBVS ELECTORALES ORBIS SVSPICE-
 (RET.

TV VERO VIATOR,

QVI LEGIS, QVI DOLES;

DIC BONA VERBA.

VT MORTVO EVENIAT,

QVAM VIVENS PROMERVIT, FELIX IMMORTALITAS.
 AT GRADVM NON SISTE;

SED,

QVONIAM NEQVE RELIGIO,

NEQVE TRAIANA BONITAS,

NEQVE PVBLICA IMPERII SALVS,

R

NEQVE

NEQVE SCIENTIARVM TVTELA ;
 NEQVE AVGVSTAE DOMVS VOTA ,
 NEQVE PROVINCIARVM SVPPPLICATIONES,
 HVNC POTVERVNT REBVS HVMANIS HEROEM SER.

(VARE,

FVGE , SALVA ANIMAM TVAM (a)
 ET MEMENTO NOVISSIMORVM (b)

Signa quatuor inferiora , quibus Inter-
 columnia ornantur, cum ceteris pri-
 mò eum sibi sumunt habitum Symboli-
 cum , qui possit convenire gerendis Scu-
 ti Electoralis Tesseris ; (quarum iterum
 est morali significatione res gestas nota-
 re) ; Deinde , quia propiùs accedunt ad
 urnam , & funus quasi ducunt , simul ge-
 stant primaria Serenissimi Defuncti In-
 signia.

I.

GENVS in aureo, quod à collo pender, monili numis-
 maticis Majorum imaginibus, quas torquis instar ar-
 ticuli nectunt, refert generationum gradus. Ceterùm pi-
 leo & paludamento Principum distinguitur, geritque pro
 Insigni GALEAM PALATINAM in pulvinari.

Infra in scuto nigro LEONEM AVREVM PALATINVM
 cum corona purpurea.

Lemma : (quoniam Leones non degenerant)

GENERIS CVNABVLA TANTI. Stat.

Utque primum hoc signum in super notet Natalem (quem-
 admodum in fine indicatur emortualis dies) additur in-
 fra : MDCLVIII.

3

(a) Jer. 48. 6. (b) Eccl. 28. 6.

II. HO-

II.

HONOR , laureatus (ut in numis Cordi Caleni.) stola-
tus, (ut in numis Vitellii) gestat in pulvinari **CORO-**
NAM ROMANAM. Scutum tesseræ loco occupat Inscriptio :

MEMORIAE ET HONORI

HEROIS,

QVI IMPERII INSIGNIA

DVOBVS CAESARIBVS

EX SORORE NEPOTIBVS

JOSEPHO. M DG XG.

CAROLO. M DCC XI.

SINGVLARI FELICITATE PRAETVLIT.

III.

AEQUITAS togata , tenens cum gladio bilancem atque
in pulvinari **PILEVM ELECTORALEM**, infra in scuto Ba-
varico Rhombos (in quibus, sensu Mathematico , quæ
sunt obliqua rectis fiunt Parallela) Symbolicos reddit sensus
moralis, de natura Æquitatis, cujus est corrigere in omnibus
caussis, quantum fieri potest, quæ sunt minùs recta. Lemma :

AEQVANTUR RECTO.

Ad pedès pacis decora.

IV.

VIRIVS, sagata & galeata, gerens in pulvinari insigne Belli
Ducum **SCIPIONEM**, atque **EQVESTRIA** tam Aurei Velle-
ris, quam à se instituti Ordinis **INSIGNIA**, ut Præmium Vir-
tutis.

Infra, in scuto Juliaco aureis micante radiis solaribus
belliger **LEO ERECTVS NIGER**, qui (teste Æliano) Soli sacer, ob
Cæsari Soli navatam operam militarem. Lemma :

CAESARI SOLI SACER.

Ad Pedes arma.

R 2

Se-

Sequentia sex signa fastigium colum-
narum terminantia, continuant cum Tesseris
gentilitiis significationes Symbolicas.

V.

FELIX CONSANGVINITAS, tenet fasciculum ligatum
(Symbolum fraternæ concordix) & felicitatis caduce-
um, octo coronis radiatis oneratum, scil. (1.)
ELEONORÆ MAGD. AVG. (2.) JOAN. WILH. EL. PAL.
(3.) LUDOV. ANTON. CANDIDATI EL. MOGUNT. (4.)
CAROLI PHIL. EL. PAL. (5.) FRANCISCI LUD. EL. TREV.
(6.) MARIAE SOPH. REGINÆ PORT. (7.) MARIAE ANNAE
REG. HISP. (8.) HEDEWIGIS FILIO REG. POL. NVPTÆ.

Infrà in scuto Cliviæ purpureo VIII. scepra, quibus in-
termedium scutululum circumdatur, fiunt symbolica, signan-
te medium scutululum, præter morem, Leone Palatino.

Lemma: TOT VNA PROPAGO.

VI.

SAPIENTIA, liberalium artium cultrix, dextra tenet sce-
ptrum cum sole, cujus omnia lumine reguntur, sinistra
scutum Duc. Montium argenteum, in quo Leo erectus ruber
LVDENS CVM AEGIDE exhibet Symbolum arte & usu mite-
scentis rigoris.

Lemma: NON SINIT ESSE FERUM.

Ad pedes, Supellex artium, & litterarum.

VII.

GENEROSITAS, caput habet exuviis Leoninis ornatum,
manu effundit cornucopiæ.

Infrà in scuto argenteo Com. Veldent. Leo ceruleus
quadrupedum generosissimus.

Lemma: NON GENEROSIOR ALTER.

VIII.

PRUDENTIA tenens vulgare speculum cum serpente ;
 Infra Com. Marcæ scutum aureum, in quo TABVLA
 LATRVNCVLARIA RVBRA ET ARGENTEA, in qua arte luditur.

Lemma : SORTEM PROVIDENTIA.

IX.

AETERNITAS GENTIS, tenens (ut in numis antiquis)
 solem cum luna; sinistra scutum Com. Ravensbergen-
 sis argenteum, in quo TRIA TECTI COLVMINA PVRPVREA desi-
 gnant tres Fratrum Electoratus Lemmate :

IMPERII TER CVLMINA PORTANT.

X.

POSTremo loco fatalem diem notat, ORBITAS LIBE-
 RORVM, velata habitu lugubri, tenens stirpem cum
 ramo rescisso, virescentibus aliis; in Scuto Moersensi aureo,
 NIGRAM TRABEM, quam, utpote domûs columina sustinen-
 tem, Symbolicam facit Lemma :

TRANSVERSA LICET, SOLIDATA TAMEN.

Infrâ : Mortuo Improle EL. IO. WILH. MDCCXVI.

Quatuor Symbola ornant quatuor latera Basis, quæ fert urnam.

Primum Symbolum sistit Leopoldum Imper. inter &
 Joan. Wilh. El. duplicem affinitatem, per bis trans-
 versâ junctas manus masculas feminasque super aram
 Aquilâ Romanâ & Leone Palatino notatam, Lemma :

BIS SANGVINE AB VNO. Virg.

Scil. genus amborum findit se &c.

Infrâ : M. DC. LXXVI.

& M. DC. LXXVIII.

Secundum significat collatum Electoratum per posita in

Basi Insignia Electoralia, quæ non uni fratrum destinata fuisse, indicant adstantes duæ Bases vacuæ, iisdem ornandæ,
Lemma :

EUN TIBUS ORDINE FATIS. Ovid.

Infra : M. DC. XC.

Tertium refert præcipuam rerum gestarum gloriam, positam in præstito semper armis Cæsareanis auxilio, per Leonem Palatinum erectum cum signo, cui inscr. S. P. Q. R. evertem. temque tropæum hostile. Lemma :

ET VIRIBVS ET ANIMO.

Infra : LATIS VBIQ. SVPPETIIS.

Quartum notat Matrimonium alterum cum Anna Maria Lud. M. D. Etrur. per juncta conjugali Laqueo Insignia Elect. Palat. & M. Duc. Florentiæ ex Familia Medicæâ. Quod verò primò non magis fœcundum fuisse indicat Lemma :

NIL FATVM MEDICVS FLOS.

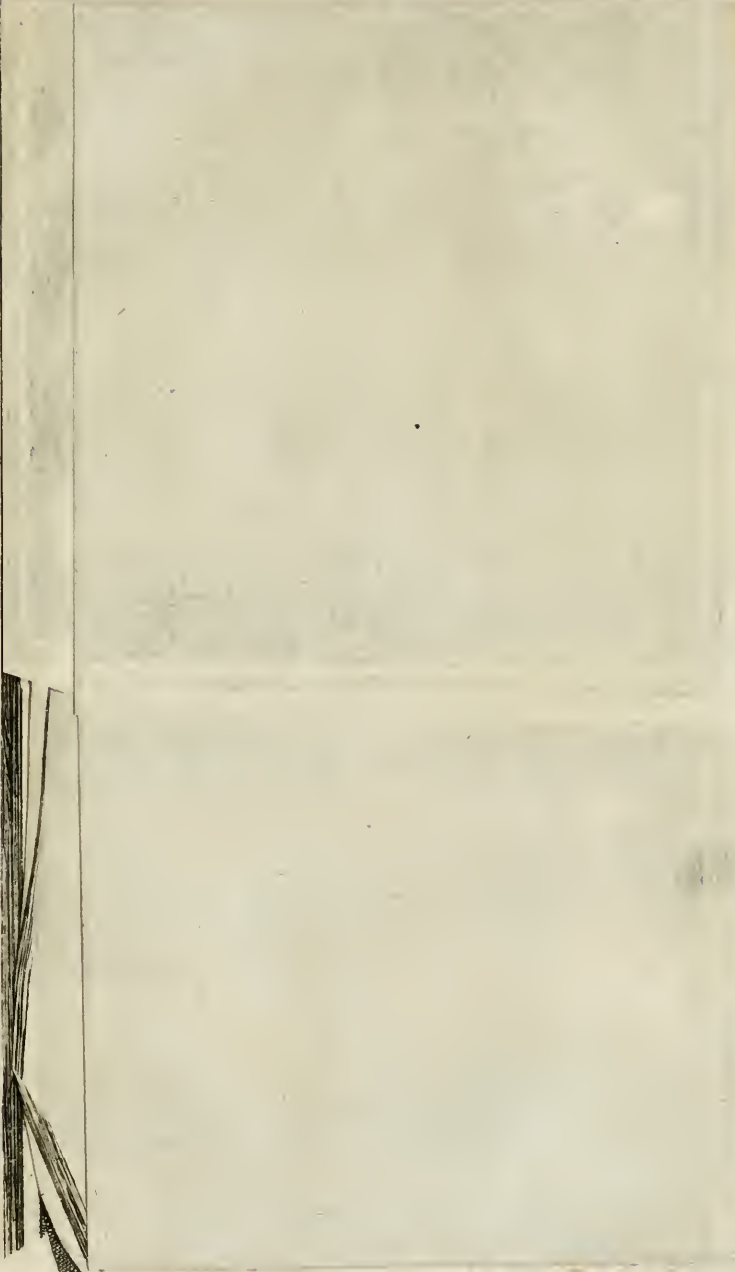
Infra :

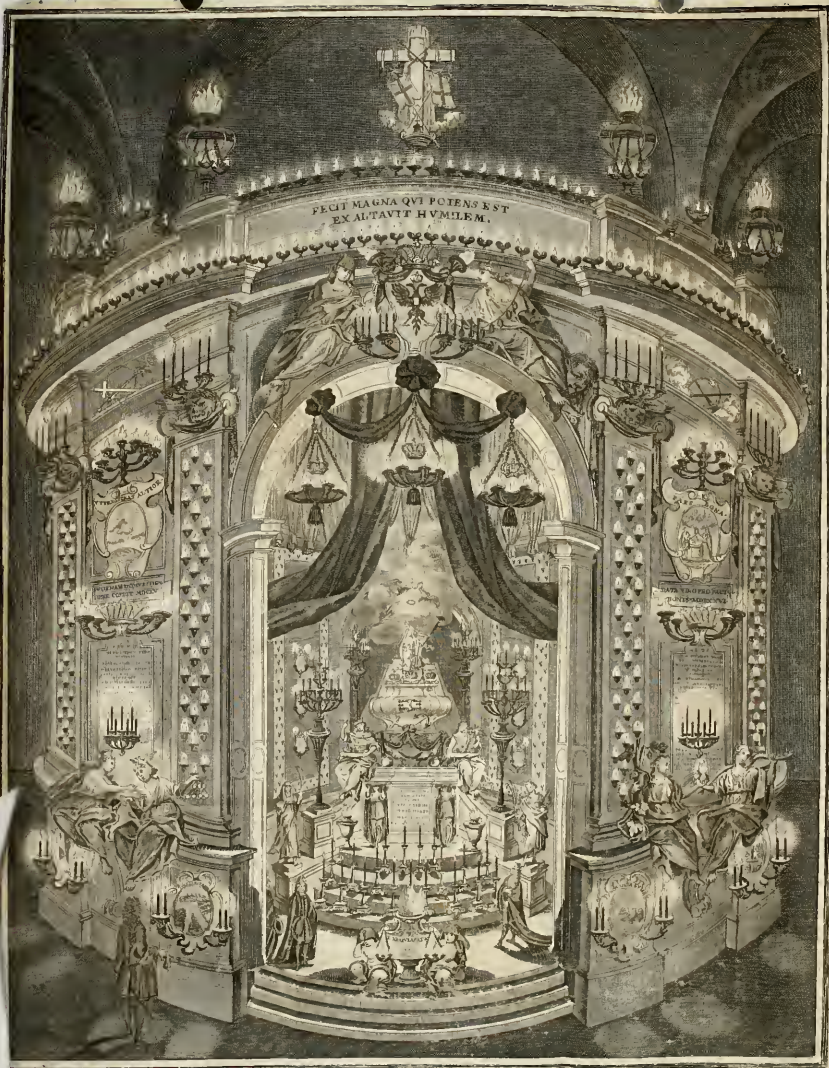
VOTA SECVNDA. M. DC XCI.

In supremo apice ad nuper collocatam Urnam, quam regit Electorale Diadema, apponit TRISTITIA PVBLICA aliam ardentem, insignitam Monogrammate Sereniss. Defuncti,

Sequen-

AUCTORIS IDEA ROGI SI AB ILLO FVISSET EXSTRVENDV

G. HERAENS del.

ad par. 282

Sequentis Rogi, eandem, quam
 Regius Gallicus, sortem experti, memo-
 ria pari Jure servatur; præsertim in funere, quod ab
 omnibus nequit satis cele-
 brari,

AVGVSTAE inquam MATRIS
 ELEONORAE MAGDALENÆ
 THERESIAE.

Integri, ante demandatum thema, a Dn.
 Feid. Bibiena Cæs. Archic. extructi, Operis partes
 repræsentant:

HVMILITATEM EXALTATAM.

In ipso narrationis ordine veniunt consideranda:

1. Quæ spectantur extra Mausolæum,
2. Quæ in IV. Mausolæi faciebus,
3. Quæ intra Mausolæum,
4. Quæ in fastigio oculos & animum occupant.

Ut à fastigio, velut à capite, incipiam; in Mausolæi for-
 nice, (ne suprema funebris umbella vacuum obumbraret
 tectum) apicem ornat & umbellæ usum præstat signorum
 congeries, Augustam pariter & Thematis compendium re-
 ferens: *Humilitas*, ut dicitur, Christ. velata, quæ dextram
 admovet pectori, cruce signato; & ea quidem cruce,
 quam gerunt S. crucis cultrices pro symbolo ordinis, cu-
 jus caput fuit Diva Augusta. Modestiae hujus Christianæ
 sinistra removet *famæ tubam*, gestatam a *mortalium Glo-
 ria*, brachio eodem, quo nequicquam renitentem mode-
 stiam extollere satagit; dum monstrat altera manu *Pyrami-
 dem*,

dem, in qua summa virtutis lux tollit invidiæ umbras. Altius volans *cœlestis Gloria* radiatam ei insuper *immortalitatis coronam* tribuit, & sinistra os claudit; ob infanda alterius vitæ gaudia. Utraque gloria coronata est; hæc *radiis solaribus*, illa felicitis memoriæ *laurea*. Explicantur isthæc in Zophoro primæ faciei sententiâ S. Codicis:

FECIT MAGNA QVI POTENS EST: EXALTAVIT
HVMILEM. Luc. 1. 49. 52.

Sunt extra Mausolæum IV. cereis micantia obelisco-lychnia, quorum cacumen quòdque fert statuam *Virtutis Christianæ*, cum opposito sibi vitio, de quo calcato triumphat. Quatuor basium terna latera 12. symbolis locum præbent. Primi apicis signum est *Charitas*, calcans thesauros, & tecta manu altera numos spargens, altera gerens tabulam, in qua Præconis instar funus publicum indicit:

EXSEQUIAS ITE
IN FVNERE PVBLICO ET IMPERATORIO
PVBLICIS PRIVATISQ. BENEFICIIS OBSTRACTI!
HEM TEMPVS EST!

ITE OPVLENTÆ ET OBSTVPESCITE! (a)
EXVITE VOS, ET CONFVNDIMINI!

SVRGET REGINA AVSTRI
ET CONFVNDET VOS! (b)

In basis talo primum Symb. Heroicum sistit in altari *flamma* amoris divini, indivisa semper, quantumcunque luminis impertiat proximis accensis lampadibus, ut Morali sensu doceat; ex toto corde non minus Deum diligere, quam idem patet egentibus: Lemma:

TOTA DEO MVNERE DIVIDVO.

In secundo, *luna*, acceptos a sole suo radios orbi restituit; quemadmodum diva Augusta a Deo & marito datorum bonorum nullum sibi servavit:

ACCI-

(a.) Esai. 32 11 (b.) Matth. 12. 42.

'ACCIPIT VT REDDAT.'

In tertio, stagnantibus undis *campos reficiens Eluvio* & nullos observans septorum terminos, exhibet ab Augusta exteris non minus, quam suis collata beneficia, haud personarum, sed indigentiae habita ratione.

SINE LIMITE DITAT.

In Mausolæi ipsius prima facie arcum aditus includunt utrinque jacentia duo signa, sustinendis Imperatoriis & Palatinis Insignibus aptata: 1. *Natalium splendor*, insignis paludamento & pileo Electorali, ostendit pro Insignium serie Majorum Imagines in *Numismatum catena*; cui vero ex altera parte 2. *Religio Crucem suam*, in qua sola gloriatur, opponit. Inferiùs Intercolumnia explent aliæ 2. statuæ, quæ cum duabus in postrema facie oppositis ferunt sic dicta Regalia Augustæ, ac ejus in hac etiam vita felicitatem prædicant: Sunt 1. *Summa Dignitas*, habitu regio in pulvinari gerens Insignia *Imperatorium & paternum Electorale* addito titulo:

HONORE ET GLORIA CORONATA. Pl. g. 6.

2. *Felicitas* non uno copiae cornu, sed *triplici* noscenda, ferensque in pulvinari tres *Germaniæ, Hungariæ & Bohemiæ Regias Coronas*.

Inscr.

TERQ. QVATERQ. BEATA.

Intra Mausolæum in substructione, quæ urnam fert, Inscr.

HIC JACET

ELEONORA MAGDALENA THERES.

CVIVS TITVLORVM MENSVRAM IMPLET

HVMANAS VIRES SVPERANS HVMILITAS.

CVI VERO,

VT MATRI PIENTISSIMAE ET INCOMPARABILI
TENERRIMO AMORE DE LIBERIS ET VNIVERSA FAMILIA,

DEPRECATIONIBVS CONTINVIS DE PVBLICA SALVTE,
BENEFICIIS DE SINGVLIS, LIBERALITATE DE
PAVPERIBVS,

RARISSIMAE PIETATIS EXEMPLO DE OMNI AETATE
OPTI-

OPTIME MERENTI,
 QVEM TESTAMENTO VETVIT,
 FVNEBREM APPARATVM
 PIETATIS CAVSSA RECVSARE NON SVSTINVIT.
 MOESTISSIMVS FILIVS

IMP. CAES, CAROLVS VI.

IN HOC SOLO MINVS OBSEQVENS,
 NEQ. SOLATIVM QVAERENS IN VLLA VNQVAM
 OBLIVIONE;

SED IN IPSA RECORDATIONE MERITORVM,

Vacuuſ supra inſcriptionem locus deſtinatur Symbo-
 lo Heroico, Natalem notanti. Id ſuppeditat Eccl. 26. 27.
*Sicut Sol Oriens mundo : ſic mulier bona in ornamentum
 domus.* Itaque ſpectatur ſol in vertice, tantò beneficiis
 & virtute illuſterior, quanto magis elevatus :

VT PRAELVCEAT, ALTIOR.

Infra :

IN ORNAMENTVM DOMVS SPLENDERE COEPIT.

A. MDCLV. d. VI. IAN.

Pellucidus hic ſol inter Sacra funebria paullatim defi-
 ciens tandem commutatur coruſcante magis inter noctis
 umbras *ſtellarum circulo*, qui æternam Juſtitiæ coronam
 explicatius exhibet Lemmate ex Sap. 1. 15.

IMMORTALIS.

Aſſidentium hiſ tabulis ſignorum par refert *Natu-
 ram & Gratiam Divinam.* Illius, pro naturæ antiquæ
 ſymbolo, multimammix, modiumque in capite ferentis,
manus tradita & commiſſa ſuſtinetur a Gratia; Hu-
 juſ *ſeptem Sacramentorum*, quibus operatur, *ſigilla* tenen-
 tis Caput adeo ſancti *Spiritus imago* illuſtrat, ut radii vici-
 nam naturam attingant.

Urnæ circumſtant excubantes IV, ſtatux *Diviarum*,
 que

quæ Nomen & exemplum dederunt Augustæ. *Palmas* gerunt, quibus felicem animam posito cum pertinaci morbo & cum vitiis *certamine*, 2. Tim. 4. exceperunt, sunt

1. *Eleonora de Vanegas*, Ord. S. Domin. Cordubæ miraculis & sanctis moribus celeberrima.

2. *S. M. Magdalena*, tenens emendatæ vitæ Instrumenta.

3. *S. Theresia* cum voluminibus a se editis.

4. Accedit *S. Franciscus*, cujus ad regulam ab anno MDCLXXXV. vitam direxit. Fert ille *Ordinis* habitum, quem sub veste aulica celaverat Augustæ pietas.

* * *

In secunda Mausolæi facie

Alterum obeliscolychnii signum est *Spes*, non numismatico, sed Christiano *ancoræ* signo conspicua; Calcet vana mundi gaudia sub imagine pueri, fragiles bullas canaliculo efflantis.

1. Basis Symb. Her. est *fons saliens*. cum quo Servator humani generis veros comparat Christianos. Joan. 4. 14.; Isque surgens quidem ad æthera, sed mox se modestius demittens.

RECIDIT EXSVRGENS HVMLIS.

2. Spei vim in Augustæ pro rep. deprecationibus sistit *Manna* populo servando delabens.

ASCENDVNT PRÆCES, DESCENDVNT MIRACVLA.

3. Preces operosas supra communem modum surgentes pingit Symb. Her. *Aquilæ* summa petentis.

PAR AVSIBVS ARDOR.

In Mausolæi Zophoro legitur.

POSTVLANTI SAPIENTIAM DEDIT ET QVAE
NON POSTVLAVIT. 3. Reg. 3.

Secun-

Secundi aditus arcum, quæ cingunt, signa jacentia sunt 1. *Virtus*, attributis nota vulgaribus, & faciem avertendo fugienti similis. 2. *Honor*, casside & torquæ insignis, invitam virtutem quasi retinens, & lauream porrigens.

Substructionis Inscr. II.

VIATOR . SI CHRISTIANVS ES ,
 NON IN HOC FVNERE POSCITO ELOGIA ,
 REGINARVM AVGVSTISSIMAE ,
 FVLGENTIS VNDIQ. REGIIS ET ELECTORAL.
 PVRPVRIS PROPINQVIS ;
 AVGVSTAE LEOPOLDI MAGNI ,
 MATRIS DVORVM IMPERATORVM ,
 (QVANTORVM CAESARVM !)
 NON QVAERITO OSTENSAS CAROLI VICE
 REGNANDI ARTES ;
 NEQ. HEIC DESIDERATO VERBOSAS LAVDATIONES
 QVIBVS VITIATVR SINCERA RELIGIO ;
 MINVS , QVAS VVLT INDIGENS COMMENDATIONE
 (NOMEN ,
 AT EVM EXSPECTATO VERBORVM MODVM ,
 QVEM IVBET MINIME LOQVAX SAPIENTIA DIVINA ;
 INTER MVNDAE OBLATIONIS S. S. MYSTERIA ,
 QVEMQ. PRAESCRIBIT VERECVNDIA COMMEMORA-
 (TIO
 OPERVM ; QVAE APVD NOS DEVM HABVERVNT
 (TESTEM
 ET QVAE SVpra NOS NVNC SEQVvNTVR ,
 NON TAM AVGVSTARVM PRIMAM ,
 QVAM MATRONARVM SANCTISSIMAM ,
 PRINCIPEM ASCETRIIS RELIGIOSIOREM ,
 DOMINAM MATRIBVS INDVLGENTIOREM .

FEMINAM VIRIS CONSTANTIOREM,
INNOCENTIAM SONTIBVS AVSTERIVS POENITENTEM;

Supra Inscr. Imago Numismatica ostendit felix ma-
trimonium; *Providentia* cum sceptro oculato ad aram per
annulum jungit dextras Leop. Imp. & ELEON. MAGD.
THER. Conjugum pari felicitate illustrium. Inscr.

PARS BONA TIMENTIVM DEVM. Eccl. 26, 3.

Subscriptio.

DATA VIRO PRO FACTIS BONIS. ibid.

A. MDCLXXVI. D. 14. Dec.

Affidentium signorum par componit *Amor Con-
nubialis & Obsequium* non semper morantium in una sede.
Ille fulcitur ulmi trunco, cui ad postremum adhæret
palmes; Hoc collo fert jugum, quod digito movens
ostendit, quàm sit leve. Jungunt duo corda flammis
unitis.

* * *

Tertia obeliscolychnii statua est *Fides Christiana*, sym-
bola SS. Sacramenti attollens, Hæresium monstra concul-
cans.

Basis 1. Symb. Her. frequentioris Communionis desiderium
non langvescens sistit Sole (in quo SS. Hostiæ orbicula)
suis radiis solum, quod frequentius visitat, magis calefa-
ciente.

FERVIDIVSQ. FREQUENTIOR VRIT.

2. *Aquila* solem non ociosa, sed in ipso volandi actu
intuens docet, scientiæ lumen nihil impedivisse, sed
promovisse actionum sanctimoniam.

NON OCIA LVMEN:

3. *Aquila* iterum alia significatione secundum vulga-
rem traditionem pullis, quibus imperat, servitia vel cum
vitæ

vitaë periculo præstans, innuit pietatis officia, quibus Augusta contagioso sæpe morbo laborantibus ægrotis non defuit.

SERVIT, ET IMPERAT.

Zophori ex hac parte titulus.

CORONA IVENTVTIS SENECTVS, QVAE IN VIIS
IYSTITIAE REPERIETVR Prov. 16. 32.

Tertii aditus arcum ambiunt signa 1. TIMORIS DOMINI, & 2. SAPIENTIAE. Ille legum tabulas præ se ferens, amicam manum dat huic tenenti facem cum serpente & columba, Christianæ prudentiæ tessera, ut indicet, ejus se initium esse.

Inscr. III.

HAEC EST, QVAE DVM VIVERET, PLVS INTER SVPE-
ROS

QVAM INTER MORTALES VERSABATVR,
FREQVENTIVS CVM DEO, QVAM CVM HOMINIBVS
LOQVEBATVR,

IMPERIVM, QVOD IN ALIOS HABVIT,
IN SE IPSAM SEVERIVS EXERCEBAT.

HAEC EST, QVAE MELIOREM PARTEM ELIGENS,
CORONIS, OPIBVS, FORTVNIS,
VNVM OPTIMVM, VNVM NECESSARIVM, PRAEPO-

MAJESTATEM NON OSTENDENS; NISI BENEFICIIS;
QVAE DATA EGENIS NON PERDITA,
SED NON DATA, PERDITA HABVIT.

QVAE SCEPTRA RELIQVIT
NON A MORTE DEMVM CVM PEDIS CONFVNDENDA;
SED ANTE MORTEM

MODERATISSIMA COMMVNIS SORTIS AESTIMATIO
(NE

LIGO.

LIGONIBVS JAM AEQVATA.

AT VERO , SI QVI SE HVMILIAN'T , MAGIS EXAL-
(TANTVR
ATQVE AD DIVINAM CHRISTI IN TERRA MAJESTA-
(TEM

PROXIME ACCEDENS ,
SI RELIQVIS EXCELSIOR EST,
QVANTVM FVLGORIS ACCESSIT DIADEMATE IMPE-
(RATORIO?

QVOD MDCLXXX. ACCEPERAT ,
QVODQVE ILLO IPSO DIE 19. IAN. MDCCXX.
CVM CORONA IVSTITIAE COMMVTAVIT.

VERBIS ISTA SVNT SVBLIMIORA
VOX POPVLI BEATAM PRAEDICAT.

ILICET HOSPEB ,
DICTIS BONIS VERBIS , COGITA EXEMPLVM , ET PER-
(PENDE ,

QVANTVM SIT , QVOD ORBI RELIQVIT , BENEFICIVM ;
ET GENVISSE , ET INSTITVISSE CAROLVM.

Supra Inscriptionem Imago Heraldica designat or-
bis bono relictam prolem. Apparent in scuto *quinque*
pulli aquilini Austriaci, quorum 2. Imperatoria, 1. Re-
gia 2. Archiducali corona distinguuntur, filiarum una
occidentem posteris beante. Lemma.

AB ORIENTE ADDVCTVM SEMEN ET AB OCCIDEN-
TE CONGREGATVM. Ef. 53. 5.

Infra :

TERTIIS LEOP. IMP. VOTIS RESERVATA DOMVS
AVG, AETERNITAS

Assiden-

Assidentes figuræ iterum raro sociandæ hic amicè conspirant, suntque *Parentum Auctoritas*, fasces sine securi scens, atque *Amor Parentes inter & Liberos* cum Ciconia. Occupantur amoris vinculo fasces arctius constringendo, designantque miram Augustæ familiæ concordiam.

* * *

Quartum obeliscolychnii culmen decorat virtutum Christianarum compendium, *Pietas*, vitiorum larvas pedibus removens & manus, velut precibus Deum placatura, tollens.

I Basis symb. Her. est absque combustionis periculo *ardens Mosis virgultum*, Imago innocui splendoris aulici.

● NIL NOCVIT SPLENDOR.

2 *Fumans Thuribulum* auræ (Morali sensu fortunæ) afflatu non extinctum, sed magis accensum:

NON EFFLAS AVRA, SED INFLAS.

3 *Zodiacus* ex Ptol. Hypothesi quiescens nunquam nec recedens, comparat solis viam cum *Semita Justorum*, quæ teste Salomone. Prov. 14. 15.

PROCEDIT SEMPER.

Zophori titulus:

IVDICIVM MATRIS FIRMATVM IN FILIO, Eccl. 3. 3.

Postremum arcum quæ includunt, signa ferunt repetita Augustæ Insignia. 1. *Modestia*, dignitatum symbola projiciens & velo suo tegens insignia, nec non *Cilicium*, post Augustæ mortem demum repertum. Quod verò velum 2. *Exemplo* (non rotundum, ut prudentia, sed *quadratum* majus *speculum* gerente) tollitur, aureo palmis ornato bonæ memoriæ *Circulo* ita ostenso, ut ejus formam speculum imitetur. Referenda ad primi aditus

ditus statuas stantia signa sunt 1. *Regimen*, diadema gestans & manum admovens *gubernaculo*, frondibus oleagineis cincto ob pacem Hungaricam stabilitam Augusta regente :

PRO CAROLO ABSENTE,

2, Fœcunditas Aug. adstans basi velut monumento, in qua *duo diademata Impp.* (Coronarum præcipuæ,) datos orbi II. Magnos Cæsares designant. Inscr.

CORONAE SENIS FILII, Prov. 7. 6.

Loco Inscriptionis ultimam substructionis tabulam occupat Imago Allegorica, mortis diem notans. *Mors* pauperum tabernas divitumque arces æque visitans *Palatii portam* pede pulsaturâ, satis apertam invenit, & omnia intus parata, in primis sapientum in Evangelio Virginum *lampadem accensam*, ut supersedere potuerit admonitioni, quam piis ceteroquin Regem Ezechiam minus paratum invenit Esaias : *Dispone domui tuæ*, Eccl. 38. Inscr.

DISPOSITAM INVENIT,

Assident signa *Aulæ* aureis compedibus onerata & *Ascetriæ* raro societatis vinculo dextrarum junctum.

EXSEQVIAE

*Illustrissimæ Comitis ac Dom. Aemiliæ
Julianæ Com. Schwarzburgicæ, natæ Com.
Barbienijs postremæ suæ
gentis,*

Solemni pompa elatæ Rudelstadii d. 31. Dec.
M D C C V I.

QUum funus e facello arci contiguo ad Basilicam primariam amplissima pompa esset deductum, XII. Viri nobiles Capulum de carpento lugubri sublatum ac feretro impositum in pegmate, quod in templi choro funalibus lucebat, reposuerunt. Operiebatur Capulus panno holoserico pullo, in cuius limbo acuerant pictæ majorum tesserae gentilitiæ, imposito pulvinari holoserico nigro, cuius ora lemniscis glandibusque pendulis aureis erat fimbriata; in cuius vero angulis IV. litteræ Initiales Illustriss. Defunctæ Æ. I. C. S. erant gemmis formatae. Ipsa adamantinis ligulis pulvinari adfixa Corona Comitum gemmis radiabat. Luctum testabatur nigrum bombycinum crispulum, unionum lineis distinctum.

Pegma terminantes IV. stylobatæ IV. eminebant signis, quorum munus erat alternas faces & lampades funereas praeferre, neque otiosas; Sed diversa significatione animatas.

Sic primæ statuae (quam attributiones *Divinum Amorem* declarant) lucerna sit symbolica innexo catenulis titulo.

SEDIBVS AETHEREIS SPIRITVS.

In stylobatæ area imago Hieroglyphica supra terram degentis *manu codiatæ*.

II. Amor

II. *Amor Conjugalis*, collo gerit monile cum junctis cordibus, dextra tædam cum titulo.

AD CINERES VSQVE.

In area inferiori *turturum par*.

III. *Maternus Amor* habet ad pedes lænam lactantem, respicitque flammam facis suæ, quam circumdat titulus.

DESCENDIT.

In stylobatæ area: *gallina pullos fovens*.

IV. *Amor*, ut dicitur, *Proximi* alteram manum rectam protendit ad dandum; Altera tenet lucernam cum titulo.

IMPERTIENDO NON DEFICIT.

Infra. *Leo arborem frugiferam unguis concutiens*, ut deciduis fructibus alat cetera animalia.

Stylobatas undique illustrabant interpositæ octo bases, quæ brachiatos Lychnuchos argenteos ferebant.

Pegmati desuper imminebat suspensum e fornice conopeum pullatum, cujus fastigium argenteis lemniscis, corollis & encarpis, nec non rosa Barbiensi distinctum, plumarum nodis angulos, frontem Monogrammate notabat. In velorum, ubi ad pegmatis extrema revinciebantur, medio radiabat ingens pensilis Lychnuchus Crystallinus, e conopei tholo demissus.

Infra patescens magis tori lugubris apertio detegebat altare, quod nova & quidem pellucida Ordinis Jonici structura splendebat; Atque media in tabula sistingebat *Christi sponsam*, *Agnum Dei amplexam*, (prout in Illustrissimæ Comitissæ, quas scripsit, libris sacris conspicitur); Atque ipsius imagine agnoscendam.

In Zophoro.

SIT MEMORIA EJVS IN BENEDICTIONE!

Area minor superior spectandas exhibet *Agni nuptias*, stipaturque *Pietatis* & *Sapientiae* signis.

Apicem coronabat Comitum corona; in qua pro foliis & unionibus micantes stellæ pellucido crystallo radias repercutiebant.

Latera ubi per gradus tolluntur, antiquis lucernis funebribus argenteis, iisque bilychnibus & trilychnibus spargunt lucem sepulcralem.

Ista aræ, quam varii generis lychnuchi argentei foris illuminabant, dispositio sacram nihil cærimoniam impediēbat.

In aditu utrinque assidebant statuæ 2. cippis impositæ, quarum dextra *Domum Schwarzburgicam* referens lugubri habitu vexillum, quod Tesseræ alias Telamones gerunt, pullo (ut solet in luctu) bombycino circumplexum pedibus obvertebat.

Sinistra *Domum Barbiensem* repræsentans, deposita corona, gentis, utpote extinctæ, Insignia frangebat.

Quæ post aram musicis destinantur, exedræ per ambitum Chori porrectæ ac XII. arcubus apertis substructæ loci reliquum occupabant. Pullus omnia pannus velabat, sed distinctus encarpis telæ argenteæ, quos excipiebant exeuntes e lorica argenteorum candelabrorum scapi. Ipsam lorica alternæ lucernæ &, exhibentes Illustrissimæ Comitum Virtutes præcipuas, statuæ terminabant.

Subsellia arcubus inclusa pari ornatu & Insignibus gentilitiis decorabantur.

Præter XII. Equestris Ordinis viros, qui funus tollebant, intra Chorum, totidem, qui funales gestabant, pueri nobiles & satellites armati funeris latus utrumque claudebant.

Pilas majores, mediam templi partem, quam Navim vocamus, sustinentes, obtegebant pyramides 17. pedum altitu-

altitudine. Ad Pyramidum latera lychni gradatim accensi templum illuminabant. In medio emblemati dictum erat scutum, cujus fastigium ornabant Lacrimatorium, ceteraque instrumenta funebria. Ceterum basis area nigra floribus e Barbiensium tessera albis, flammisque lugubribus picta erat & conspersa. Cacumina coronas gerebant Comitum inauratas, quarum denticulati coni cereis onerati, Vrnam fumantem in apice circumdabant.

Primæ pyramidis basi dedicatio, nomine Illustrissimi Comitum Vidui, inscripta.

DIVAE AEMILIAE JULIANAE, VTRIVSQVE FORTVNAE
PER XLII AN. SOCIAE INCOMPARABILI, SENII
EHEV ! FVLERO ET SOLAMINI, DIMIDIO ANI-
MAE. IVSTA PERSOLVIT CONJVNCTA VIX SVPER-
STES DOLORI, IN QVEM SERVATVS, ALB. ANTON.
E. IV. COM. IMP. C. S. ET H.

Composui felicem, nunc ego resto. Hor.

Symboli Heroici corpus, ut vocant, est *Cor emortuum* in imo collocatum, e quo Igneus calor evolans coelum, unde ortus, repetit, cum Lemmate.

DEFICERE POTVIT, NON EXTINGVI.

Ornatum exterum addunt binæ tædæ, decussatim amoris vinculo conjunctæ, quarum ea, quæ sinistrorsum vergit, ad manubrium usque consumpta est & combusta.

Alteram pyramidem dedicat Illustrissimus Filius his verbis.

GENITRICI SVpra LAVDES PIENTISSIMAE LVCTV
STVPESCENTE, ATQVE SILENTIVM ORATIONE
FACVNDIVS JVBENTE, OFFICIORVM SVPREMVm,
ET, QVOD INVITVS PRAESTAT, PRIMVM PERAGIT
LVD. FRID. E. IV. COM. IMP. C. S. ET. H.

Illius ad tumulum fugiam supplexque sedebo.

Tibull.

symbolum est *Rosa decidua* cum perigraphæ :

CADIT DECUS ATQVE VOLVPTAS.

Ornamentorum vicem sustinent Falces messoriaræ.

Tertiam ponit Filii Comitæ Coniux Serenissima ; Re-
tentoque Symbolo *Rosæ Barbiensis deciduæ* adscriptum
Lemma: MANET ODOR. Inscriptio sequens est:

MATRI, NON SOCRVI, OFFICIORVM
GENERE OMNI BENE DE SE MERI-
TAE, NEC VNQVAM SIBI RECONCI-
LIATAE TRISTE DOLORIS ET GRATI
ANIMI DOCUMENTVM DAT ORBATA
ATQVE DOLORE CONFECTA NVRVS
ANNA SOPHIA n. D S. I. C. & M.

Me moestam decet assidere matri. Mart.

Quartam consecrant Nepotes. Cujus Emblema com-
ponunt octo vasa totidem florigeris & feracibus simul ma-
lorum punicorum arboribus consita. Extrema tantum
bina frugibus vidua sunt. Cuilibet eorum litteris initiali-
bus nomen alicujus e Nepotibus adscriptum, cum ver-
bis.

PERFECIT CVLTVRA.

Pro Ornatu duplex est cornu copiaræ, sed utrumque
cassum & extinctæ flammæ fumum emittens; Infra in basi
legitur.

AVIAE DESIDERATISSIMAE PRO IN-
NUMERIS BENEFICIIS, ET PRAEFE-
RENDA OMNIBVS FORTVNAE BONIS,
ANIMI INGENIQVE CVLTVRA PROR-
SVS SINGVLARI LACRIMAS RED-
DVNT MOESTISSIMI NEPOTES NEP-
TESQVE.

Cœloque datur, quod demitur orbis. Claud.

Quintam

Quintam Aulæ familia dicat, cujus Symbolum Heroicum describit *Magnes*, non paucas attrahens acus ferreas, quas ad stellam polarem desuper relucentem, convertit, cum epigraphe.

QVOS ATTRAHIT, ELEVAT

Ornatum variant duæ ancoræ disruptæ; Infra.

ILLVSTRISSIMAE AEMILIAE JULIANAE
C. S. & H. NATAE C. BARB. SVORVM
AMANTISSIMAE, NEC TAM DOMINAE,
QVAM PARENTI, HANC SORS MAGNAM
PRAESTITIT, QVOD POTVERIT OM-
NIBVS BENEFACERE; MAJOREM INDO-
LIS BONITAS, QVOD NVNQVAM NO-
LVERIT. NAM IN VITA NISI LAV-
DANDVM NIHIL COGITASSE, TESTES
SVNT TOT RELICTAE DIVINAE MEDI-
TATIONES; NISI DIGNVM SE NIHIL FECIS-
SE TESTES SVMVS AFFLICTISSIMI OM-
NES DOMESTICI.

Hæc vicina docent nos vivere Mausolea.

Sextam subjecti sacram esse volunt, Symboli loco repræsentantes *Quercum annosam*, cujus rami arefacti omnes, solo cacumine adhuc viridante, cum epigraphe:

SVPREMA GLORIA.

Ornamento sunt duæ Lanceæ, ex insignibus Barbiensium desumptæ, sed ob prole viduam Comitum Barbiensium domum fractæ: Subscriptio hæc est.

MATRI POPVLI, NVTRICI ORDINIS
SACRI, SCHOLARVM, EGENORVM!
NON PIAE, SED IPSI PIETATI? VIR-

TUTVM CHRISTIANARVM VIVAE I-
MAGINI ; RERVM HVMANARVM , ET
MAXIME DIVINARVM SCIENTIA DEO
QVAM HOMINIBVS PROPIORI. QVAE
DE DIGNITATE MINVS , QVAM DE
FAMA ; DE FAMA MINVS, QVAM DE
CONSCIENTIA SOLLICITA, SIC INTER
MORTALES VERSATA EST , VT COE-
LESTIS ESSE NVNQVAM DESIERIT,

M. POS, LVCTVS PVBL.

Non sua moverunt , sed publica damna.

A pilis pedem qui promovit, in utramque templi a-
lam vidit duas exedras quasi in circo sibi superstructas,
quæ panno nigro convestitæ, argenteæ telæ, ac cande-
labrorum diverso variatoque ornatu undique nitebant, &
quo lugubri cuncta lumine magis collustrarentur, in cen-
tro cuique arcui oposito Lychnos gerebant, ornamenta,
quorum circulum terminabant vel *Cornua Amaltheæ cas-
sa* circa *Rosam Barbiensem* sibi invicem innexa, vel ad-
versa fronte se respicientes *Mulli Barbienses*. Vacuo orna-
menti spatio primo inscriptum erat : NATA BONO
PVBLICO RVDOLST. MDCXXXVII. D. XIX. AVG.

Secundo : ORBATA PARENTIBVS, GENITORE,
ALB. FRID. C. BARB. MDCXL. MATRE SOPH. VRS.
C. OLDEN. MDCXLII.

Tertium monstrabat pro Emblemate *arborem succi-
sam*, cum lemmate : SIC VIDIMVS CONCIDERE GEN-
TEM. Subtus legitur : EXTINCTO FRAT. AVG. LVD,
VLT. COM. BARB. MDCLIX.

Quarti Symbolo Heroico, *duabus palmis*, quæ
unâ adoleverunt, recurva ad se capita inclinantibus, ad-
jectum

jectum lemma : NON DIGNIOR ALTER. Infra: NV-
PTA ALBERTO ANT. C. S. MDCLV.

Quintum in concha repositos habebat *duos uniones*,
quorum alterum in conchæ medio, utpote qui solus ma-
turuit, elegancia commendat. Lemma : AB VNA PRO-
LE DECVS. Infra hæc explicantur clarius : NATO
LVD. FRID. FILIO VNICO SVPERSTITE. MDCLXVII.

In Sexto spectabatur *tumba* ejus amplitudinis, ut bini
defuncti commode potuerint inferri. Hoc indivulsi Conju-
gum Illustrissimorum Amoris monumentum, ut nunc
marmoreum perstat, Insignia Schwarzburgica ac Barbien-
sia ornabant. Inscr. NE MANEAT SECUNDA VI-
DVITAS. Infra : MORTVA D. III. DEC. MDCCVI.

Septimi & octavi ornamenti loca, e regione altaris,
subjecta sunt organo pneumatico. In altero quæstio pro-
ponitur:

ILLI CVR FACILIS , CVR TAM SPATIOSA SENEC.
(TVS ?

Subjectâ in altero responsione.

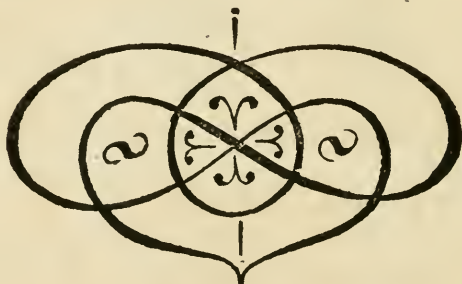
LIBERA QVOD VITIIS TOTA JVVENTA FVIT.

In hac templi parte lumina speculis juvantur.

Organum pneumaticum, supremo, eoque maxime
obscuro templi angulo, tegebant nubes, 16. pedum spa-
tuo patulæ, ac luce clara pellucidæ. Hæ instar machinæ de
summo laqueari demissæ aperiebant postremum spectacu-
lum : Sepulcrum, in quo ad *tumbam duplicem*, singu-
lari deinde recensendam descriptione, hinc adsident *Fides*
(ut animi demissio significetur,) genibus innixa ; &
juxta eam *Spes* : inde *Virtus*, e parazonio, quod loco pa-
ganæ ægidis gerit, agnoscenda. Circa hanc dispersa ja-
cent varia signa *Liberalitatis*, *Prudentiæ*, *Doctrinæ* & pl.
interque illa librorum congeries, quorum alii titulis sunt
notati Meditationum Sacrarum, quas bono publico typis

quondam exscribi curaverat. Illustrissima Comes. Post monumentum apparet cum *Formositas*, liliis ornata, symbolo Castitatis ac Pudicitiae : tum *Dignitas* Ordinis. coronam comitum gerens. Cuncta hæc Mortis imago advolans atro involvere conatur velo. At per involucrum erumpens fama surgit in altum, ac medium opus pervolans, tuba aurea canit Comitum Illustrissimæ Nomen, quod in scuto refert. Supra hanc superstitis in terra memoriæ imaginem altius ascendit *Charitas*, quæ Apostoli effato non desinit cum spe & fide ; Sed Cor ardens amore divino ad immortalẽ gloriam pervehit, ut claritate illustret perenniori.

1766

Temporarias urnas excipiunt perpetuæ,
nec non Epitaphia.

Divi

Divi Imp. Josephi urna
Sumtuoso opere sculptili è Stanno
conflata

S. CAES. ET CATH. MAJ.

jussu Paternis est cineribus in Conditorio
Caesariano apud PP. Capuc. A. M. DCC. XII.
juncta ;

Brevesque Titulos sequentes continet :

Circa Imaginem *D. JOSEPHI* in
Numismate, quod Genius tenet, cujus-
que averia Symbolum Josephinum
exhibet :

IMP. CAES. AVGVSTO.

JOSEPHO I.

SEMPER INVICTO

FRATRIS PIETAS.

In Sex Scutis, vulgò Cartouches, ante
Subscriptiones jam ordinatis absolutisque, quo-
rum quatuor insigniora vel ductu vel auspicio
Fratrum commissa proelia Anaglyptico opere si-
stunt, legitur :

1. VICTORIA PRIMIGENIA LANDAVIAM BIS EXPV.
GNANS, M. DCC. I. & M. DCC. IV.
2. VICTRIX CAUSA BARCELONAM LIBERAVIT, M. DCC.
(VI.
2. VICTO.

3. VICTORIA MAXIMA BELGIO VNA EXPEDITIO.
NE RECUPERATO.

4. TAURINI LIBERTATEM EIVSDEM ANNI M. DCC. VI.
MEMORABILIS FELICITAS ADSERVIT.

In 5. Compendium præcipuarum vitæ periodorum :
COMMODATVS.

ORBI. M. DC. LXXIIX,

REGNO HVNGAR. M. DC. LXXXVII.

REGNO. ROMANOR. M. DC. XC.

WILH. AMALIAE. D. HAN. M. DC. XCIX.

IMPERIO. REGNO BOH. CETERISQUE PROV. M. DCC. V.

COELO REDDITVS. M. DCC. XI.

VICTOR VBIQUE PERPETVVS.

in Ult.

OSTENDVNT TERRIS HVNC TANTVM FATA.

* * *

Ornamentorum in Vrna Sepulcrali stannea

*Reverendiss. & Sereniss. olim Elect.
Trev. Caroli D. Lotbar.*

Symbola & Inscriptiones.

Monimenti hujus, quod servatur in Mausolæo Imp. Romanorum Vindobonnensi, quatuor fulcra sunt IV. Aquilæ Lotharingicæ cum cruce Lotharingica bis immissa.

Sic 1. Hieroglyphico sensu exhibent aquilas in Romanorum Heroum pompis funebribus Rogo alligatas ;

2. Sensu Allegorico ipsam Aquilam Romanam, quæ tot cognationibus affinitatibusque Lotharingicæ Domus gloriam extollit ;

3. Sensu Heraldico & proprio Telamones Tesseræ Lotharingicæ, qui urnam, sicut Insignia sustinent.

4. Cruce

4. *Cruz Lotharingica*, Archiepiscopali similis, primam Sereniss. Defuncti Dignitatem Ecclesiasticam refert.

5. Quatuor angulis sublato sub aquilæ pede IV. scuta Tesserarum; Trevirensis, Osnabrugensis, Prumentis & Weisenburgenfis locum inveniunt.

Duæ cedæ funereæ decussatim per *spineam Coronam* transfixæ suis locis simplici ornatu ad celebrem in Lotharing. Historia nidum aquilarum alludunt; Inprimis ad coronam, qua (in loco, quem tormenta Servatoris humani generis venerabilem reddiderunt) gentis Lotharingicæ sidus, Rex Godefredus Bullionæus solùm voluit insigniri; Tandem ad patientiam verè Christianam, qua optimus Elector pertinacis morbi finem coronavit.

Quatuor scutorum primum & secundum ex utroque latere occupant Symbola Allegorica.

In 1. apparet *Aquila Lotharingica* volando ferens *Crucem Archiepiscopalem* & *Gladium Electoralem*, eadem significatione, qua Poëtæ etiam profano sensu Jovis aliti in cœlo & terra supremæ potestatis insignia asserunt.

Lemma:

FERT ORBIS COELIQUE DECUS.

In 2. Isaacus victimam se altari ante præbens, quam Patriarcharum numero adscriptus, designat Allegorica imagine Reverendiss. Electoris præmaturum & acerbum funus, quum digna se constantia fieret

VICTIMA ANTEQVAM SACERDOS.

In Tertio Scuto Insignia.

In Quarto ad Pedes Inscriptio.

PIETATI ET MEMORIAE.

HIC SITVS EST

CAROLVS D. 6. DVX LOTH. CAROLI ET ELEONORAE.
AVSTR. FIL.

QVEM PATRIA ACCEPIT XXIV Nov. M D C LXXX.
QVEM.

QVEMQVE PVBL. ECCLESIAE ET ROMANA RES
 POST MAGNI PRIORATVS CASTIL. ET EP. OLMI-
 (CENSIS DIGNITATES

A. MDGXCVIII. EPISCOPVM OSNABRVG.,

A. MDCCXI. TREVIRORVM ARCHIEPISCOPVM,
 SVMMI ARCHICANCELLARIORVM ORDINIS III. VIRVM
 ET ELECTORALIS SENATVS IX. VIRVM

SVO BONO COOPTAVIT

QVEM VERO INVIDA MORS

LAXANS ARCTISSIMA CVM CAESARE
 FOEDERIS, PROPINQVITATIS, AMORIS VINCVLA
 EX EIVS AMPLEXV

VINDOBONAE IN PALATIO EXTORSIT. IV. DEC.
 (MDCCXV.

TANTIS CINERIBVS ET MERITA

ET PATERNIS MATERNISQVE ATAVIS IMPP. EDI-
 TVS SANGVIS SEPVLTVRAE LOCVM IN AVGG. MAV.

(SOLAEQ

IVSSV IMP. CAES. CAROLI VI

ADSIGNAVNT.

Urnæ partem superiorem ornans apparatus constat
 præter sacræ Crucis præcipuum decus dispositis negligenter,
 concinne tamen Dignitatum tesseris, Pilei Gladiique Electo-
 ralis, Crucis Archiepisc. Infulæ pedique Episc. Torquis
 S. Ordinis Melit.

* * *

Urnæ eheu infelicis destinatae Cineribus

Archiducis Leopoldi.

Ornamentum primarium est infans exhibens *Ludum*
publicum per tabulam funus indicentis : SVBTRAHA-
 TVR

TVR OCVLIS ACERBVM FVNVS ! Præsertim facie tecta significat dolorem, qui sub velo vultum, non æquè oris partem inferiorem obnubente, celari, ita exprimi nescit. Ille ab ancora spei juxta se posita removet velum pullatum in signum novæ fiducia. In Dextri lateris scuto Natalis exhibetur Symbolo, cujus corpus est *Iris*, tessera divini foederis & nubilorum fugatorum.

Lemma : NOVA SERENITAS. MDCCXVI. IDIB. APR.

Infra : SVSCITABO SEMEN. 2. Reg. 7. 12.

In sinistro lateris scuto emortualem diem notat iterum *Iris*, sed disparescens.

Lemma : PERITQVE REDITQVE.

Infra : MEMENTO DOMINE TESTAMENTI TVI.
Judith. 9. 18.

In Tertio scuto Inscriptio :

HAEC VRNA TEGENS OSSA
LEOPOLDI ARCHIDVCIS .ET PR. ASTVR.
IMP. CAR. VI FIL. DIVI LEOP. NEP.
CONDIT ET OSTENDIT
SPEM PVBLICAM,
CETERA LACRIMIS MAJORA.
VIXIT ANNVM - - - DIES - - -

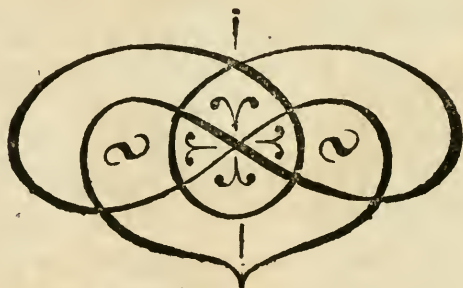
Portæ, quæ aperit aditum ad Mausolæum Cæsarianum, destinatur simplex Ornatus *cadaverosi capitis laureati* in basi, quam utrinque interfecant *Sceptrum & ligo*, uti morte æquantur & confunduntur. Adfidentes utrinque genii repræsentant *Mortalitatem*, & *Evanescentia fortunæ bona*. Dum alter lugubri panno velatus d. tenet Diadema Imperatorium corona radiata circumdatum, S. faculam extinctam, ut innuat, non omnem morte termina-

ri sceptrorum gloriam. Alter canaliculo bullas inflat & gremio tenet depositam *coronam Archiducalem* ; in qua tamen transversa superpendit haud marcescens *corona cypresseae* , Symbolo variato , servata significatione.

Titulus est :

HVNC SIBI QUIETIS LOCVM
EX TOT REGNIS SVS SVMSERVNT
POST IMP. RVD. II.
CAESARES ET AVGVSTAE SERENISS. FAM. AVSTR.
VT , QVISQVIS LEGIS , SACRO HORRORE PERFVN-
(DERIS ,

SIC COGITA :
QVAM SVMMA VERTANTVR !
ET ADDE DIGNAS TANTIS CINERIBVS PRECES.

Sequens

Sequens inscriptio destinata fuit

Aversæ parti Aræ,

Quam cellâ resectâ & ampliata, urnisque ex ordine
collocatis marmoream posuit

AVGVSTISS. IMP. CAR. VI.

HVC MENTEM POTIVS QVAM OCVLOS VIATOR!
NE SITV ET APPARATV MAIESTATEM LOCI,
SED MAIESTATE ROMANA AVSTRIACAM MODESTIAM
METIARIS.

QVOD IN AVGVSTI, HADRIANI, SEVERI MOLIBVS
MIRABATVR OLIM. S. P. Q. R.,
ID TIBI LAPIS EXIGVVS
PARVM SPECTABILIS CRYPTAE SISTIT;
AETERNOS PRINCIPES
PRISCAE ROMAE ET CAESARVM MAVSOLEIS
SVPERSTITES.

STVPES IVRE MERITOQVE.
NAM SI CLAUDERE POTEST TANTILLA CELLA
MORTALES EXVVIAS
MATHIAE, FERDIN. III., FERDIN. IV., LEOP., IOSEPHI,
CAPITVM MVNDI;
ET
ANNAE IMP. MATHIAE;
MARIAE ANNAE, MARIAE LEOPOLDINAE, ET ELEO-
NORAE IMP. FERD. III.;
MARGARITAE ET ELEONOR. MAGD. THER. IMP.
LEOPOLDI
AVGVSTARVM;

NEC NON PRINCIPVM IVENTVTIS
 LEOPOLDI WILH. EP. & GVB. BELGII., FIL. IMP. FERD. II.;
 PHILIPPI, MAXIMILIANI THOMAE, CAROLI IOSEPHI
 EP. & M. MAG. ORD. TEVT., FERDIN. JOSEPHI ALOYSII
 FILL. IMP. FERD. III.;
 FERDINANDI WENCESL., IOANNIS, ET LEOPOLDI
 FILL. IMP. LEOP.;
 LEOPOLDI IOS. FILII IMP. IOS.;
 LEOP. FIL. IMP. CAR. VI.

SERENISSIMARVMQVE ARCHIDVCVM,
 MARIAE THERESIAE, MARIAE ANNAE, ELEONORAE,
 REG. POL. ET D. LOTH. FILL. IMP. FERD. III.;
 MARIANNAE, ANNAE MARIAE IOS., MARIAE IOS.;
 MARGARITAE, MARIAE ANTONIAE, MARIAE THE
 RESIAE, MARIAE JOS. FILL. IMP. LEOP.
 CAROL. IOS. IGN. ELECT. TREV. FIL. ELEONORAE
 AVSTR.

ILLA TAMEN,
 VT INGENTES ANIMAS, PIGNORA COELESTIA,
 NON CAPIT;
 ITA NEC IMMORTALIA CAESARVM NOMINA,
 NEC VIRTVTVM EXEMPLA,
 NEC BENEFICIORVM MERITA,
 NEC RERVM PACE BELLOQVE GESTARVM DECORA
 NVLLIS ANNORVM, TERRARVMVE SPATIIS
 TERMINATA,
 COMPLECTITVR.

QVODSI NE SERVANDIS QVIDEM SACRIS CINERIBV
 CONDITORIVM HOC PAR RELINQVATVR
 A TEMPORVM EDACITATE:
 SERVABIT IPSIVS MONIMENTI MEMORIAM
 IMP. AVGVSTI CAROLI VI. PERENNIS PIETAS,

QVAE INTER PRIMAS IMPERII CVRAS
 CRYPTAM HANC A DIVO IMP. MATHIA APVD P. P. CAPV.
 FVNDATAM
 SIMPLICI ORNATV
 TESTE GENTILITIAE MODESTIAE
 ABSOLVIT, A. CH. M. DCC. XII.

* * *

Inscriptio Urnae Stannae in Conditorio
 Princip. Schwarzburgicorum Sonders-
 hufano.

D. O. M.
 ET

MEMORIAE

OPTIMAE DVLCISSIMAEQVE FILIAE,

JOANNAE AVGVSTAE

PRINC. SCHWARZBURG. COM. HOHN.

PARENTIBVS COMMODATAE

MDCLXXXVI. XV. KL. OCT.

COELO RESTITVTAE MDCCIII. V. NON. APR.

QVAE RARO EXEMPLO,

QVOD HEROES GLORIA

DOCTOS RATIO

PHILOSOPHOS DISCIPLINA

CHRISTIANOS PRAECEPTORVM VIS

CAETEROS MORTALES FATI NECESSITAS

VIX AC NE VIX QVIDEM DOCET,

DIVINA GRATIA ET INDOLIS BONITATE PRAE-
 STITIT,

T 2

DVM

DVM AEQVABILI IN OMNI VITA TERRENORVM
CONTEMPTV

IVVENTVTIS ET FORTVNAE ILLECEBRAS,
MORTIS TANDEM, VERE CHRISTIANA EXSPECTA
TIONE

SEXVS ET AETATIS TENERITATEM SVPERAVIT
TYRBATO MORTALITATIS ORDINE

M. H. P.

MOERORE CONFECTA MATER
WILHELMINA CHRISTIANA
PRINC. SCHWARZBVRG.
NATA D. SAX. J. C. & M.

Inscriptio Vrnæ marmoreæ majoris duplex continentis Funus in Con-
ditorio Princ. Schwarzburgicorum, quod Rudelsta-
dii est ;

IN MEMORIAM

BEATISS. PER XLII. AN. CONIVGII,

NEC NON SOLATIVM IACTVRAE

SOLA MORTE REPARABILIS,

OPTIMAE CONIVGI

ILLVSTRISS. AEMILIAE IVLIANAE

VLT. COM. BARB.

ET SIBI

MORTALITATIS MEMOR

ATQVE PRO CONIVGE LVCTVM AMANS

HOC SEPVLCRVM POS.

ALBERTVS .ANT. E. IV. COM. IMP. C. S. ET H.

AN

AN. REPAR. SAL. MDCCVII.
 VT COMMVNIS HIC LAPIS,
 QVVM LAVDES TANTAE FEMINAE NON POSSIT CA-
 PERE,
 NEC AMORES FINIAT;
 SED IN IVNCTIS, EX VOTO DEFVNCTAE, CINE-
 RIBVS
 SECVNDAM VIDVITATEM IMPEDIAT.

Epitaphium pro Monimento
 marmoreo, quod Patri optime merito
 destinavit Reverendis. & Celsis. Archiep.
 Salisb.

D. O. M. SACRVM.

CONDVNTVR HOC LAPIDE BVSTA
 EXCELLENTISSIMI ET ILLVSTRIS. S. R. I. COMITIS
 FERDINANDI BONAVENTV-
 RAE AB HARRACH,
 CVIVS ANTIQVVM GENVS LOQVITVR IPSVM NO-
 MEN,

NEC LOQVNTVR MINVS VIRTVTVM TO-
 GATARVM PRAESTANTIAM
 AVREI VELLERIS DECVS,
 SENATORII ORDINIS PRINCIPATVS,
 ET SVPREMA AVLAE CAESARIS PRAEFECTVRA;
 PAVCIS,
 AMPLISSIMAR. DIGNITATVM SVMMA OMNIA;
 QVAE DOMI IVDICIO

OPTIMI ET SAPIENTISSIMI CAES. LEOPOLDI,
 FORIS III. LEGATIONIBVS,
 APVD PHILIP. IV. ET CAR. II. HISP. REGES,
 NEC NON APVD LVD. XIV. GALL. REGEM,
 EMERITVS EST.

TANTI PATRIS PIIS MANIBVS,
 VT AVORVM HONORI,
 VIVORVM DESIDERIO,
 POSTERORVM MEMORIAE,
 FRATRVM SVAEQVE PIETATI
 CONSVLERET,

HOC QVALECVNQVE MON. POS.

FRANCISCVS S. R. I. COM. AB HAR-
 RACH ARCHIEP. SALISB. &c.

BENE VIXIT ANN. - - - - MEN- - - - - DIES.

OBIIT VT VIXIT A. CH. M. DCC. VI. D. XV. JVN.
 IN THERMIS CAROLINIS BOHEM.

Inscriptio Monumenti marmorei,

Quod curâ Illustrissimi & Excellen-
tiss. S. R. I. Com. LEOP. IOSEPHI
SCHLICKII, S. Cæs. & Cath. Mai. Consilarii Int. Regni
Bohemia Cancellarii Supremi, nec non Generalis Campi
Marescalli, inter sagatas artes omnis eruditionis
arbitri, Prægæ maximis impensis
 posuit

FAMILIA WRATISLAVIANA.

Structuram excedentem Altitud. 30. Ped.
 invenit & delineavit Dn. Joan. Bernard. Fischers ab
 Erlach S. C. M. primus Architectus.

Breviorem hunc primum Titulum volans Fama
inscribit Obelisco supra Vrbam prominenti, quam alias
inter Statuas tegit ipsa Illustrissimi Defuncti
cubantis & moribundi imago

D. O. M. S.

REVERENDISSIMO

ILLVSTRISSIMO

ET EXCELLENTISSIMO VIRO

IOANNI WENCESLAO

S. R. I. COMITI

WRATISLAV DE MITROWIZ &c.

TERTIO SVÆ GENTIS IN BOIAEMO

ORD. EQV. S. IO. MAG. PRIORI

S. CAES. ET REG. MAIESTATIS *

A SECRETIORIBVS CONSILII

ATQVE REGNI BOIAEMI SVPREMO

CANCELLAR.

T 4

Sequent

* In Genit. ut antiqua Marmora AUGUSTI A STVDIIS.

Sequentia hæc Molis infimâ Basi conti-
nentur :

QVEM PATRIAE ET ROM. IMPERII UTILITATIBVS
PVBL.

DOMI FORISQVE TVTANDIS
NATVM FVISSE,

DOCENT MERITA AETATE MATVRIORA,
SAGACITAS PROBATA BELLII PACISQVE CONA-
TIBVS,

FIDES IMTEMERATA,

LABOR NVLLI IMPAR NEGOTIO,

GRAVIS COMITAS,

LIBERALITAS ANIMO SORTEQVE DIGNA,

DOCTRINA, SINCERA PIETAS, ET CONSTANTIA

IPSIS LENTAE MORTIS DOLORIBVS INVICTA,

QVEM PARITER SVpra TITVLOS ET ANTIQVVM
GENVS EXTOLLVNT

LEGATIONES PRO EVROPAE SECVRITATE SV-
SCEPTAE,

FOEDERA CVM BRITANNIS ET BATAVIS

PRO SOCIORVM COMMVNI GLORIA,

TANTISQVE CAESARVM TRIVMPHIS PROCVRATA,
NEC NON GERMANIA IMMINENTE PERICVLO

BIS LIBERATA,

PRIMVM INTRA RHENI DANVBIQVE TERMINOS
PER CONCORDIAM DVORVM NOSTRAE AETATIS
SVMMORVM BELLII DVCVM,

QVORVM AEMVLAM VIRTVTIEM AMICA EIVS
PRVDENTIA SOCIAVIT,

AC ILLVSTRI TRIVM VIRATV FIRMAVIT;
 DEINDE IN SAXON. CONSILIOR. SOLA VI,
 PRAESENTIAEQVE AVCTORITATE.

NEQVIQVAM LAVDES HIC EXSPECTAS, VIATOR:
 INTVERE FESTINATAS SVMMAS DIGNITATES,
 QVIBVS TRIVM MAGNOR. IMPP. OPTIONIBVS,
 REGVM, PRINCIPVMQVE EXTEROR. ASSENSV,
 AD POSTEROS

TRANSMISSVS CONSILIORVM FRVCTVS
 DIGNISSIMVM EXHIBET.

DIV, QVIA BENE, VIXIT. AN. MEN. D.
 PVBLICAE TAMEN REI, SVIS, BONISQVE IMMATV-
 RE EREPTO

SOLATIVM IN LVCTV QVAERENTES HEREDES
 AGNATIQVE

M H. FACIVNDVM CVRAV. A. CH. M. DCCXV.

Epitaphium Illustrissimi Comitis &
 Dom. de Rappach.

CAROLO ERN. COM. ET DOM.
 DE RAPPACH,

S^x. C^x. ET CA^x. M^{al}i. A CONSILIIS BELL.
 A SACRO CVBICVLO, PRAETORIO ET ARCHI-
 DVCALIB. ARMAMENTARIIS PRAEFECTO, VRBI
 ET COHORTI PRAESIDIARIAE PRO - PRAEFECTO
 GENER. CAMPI MARESCALLO.
 HEREDITAR. AVSTR. BACILLIFERO.

T 5

PATRI

PATRI OPTIMO FECIT FIL. CAROLVS
EX ASSE HERES.

VIATOR, SI VIVA POST MORTEM AMICORVM
TESTIMONIA SVSPICIS; NVLLVS LAPIS ELOGIVM
CAPIT. NAM SVBLATA VIRTVS INVIDOS PER-
DIDIT, AMICOS VERO HABET OMNES, SVPERIO-
RES, PARES, INFERIORES, DOCTOS, ARTIFICES,
IMMO PEREGRINOS, QVOS OBSEQVIO, FIDE, BE-
NEFICIIS, TVTELA, HOSPITALITATE DEVINXIT.

NAT. AN. M. D. C. XXXVII. ADVERSIS LETALIBVS-
QVE VVLNERIBVS DECORVS VIXIT IN ARMIS AN-
NOS IN MATRIM. CVM

LIB. B. A GERSDORF, IN VRBIS PRAESIDIO

* * *

*Epitaphium Illustriss. fam. Comitiss
ab Enkevoirt in pradio.*

D. O. M. S.

MARIAE IOSEPHAE
FILIAE VNICAE DESIDERATISSIMAE
POSTREMAE GENTIS ENKEVOIRTIAE SPEI
IN PRIMO AETATIS FLORE
FATO PRAEPOSTERO EREPTAE
INFELIX PATER

HADRIANVS WENCESL. S. R. I. CO. AB
ENKEVOIRT S. C. MAI. CVBICVL. REGIM. AVST. INF.
CONSIL. REGENS.

MONIMENTVM
AB EIVS PIETATE EXSPECTATVM

POSVIT

A. MDCCXIX.

NON VT OSTENDERET DOLOREM SECRETVM ;
 SED VI PROVOCATI AMORIS DOCUMENTVM
 NEC NON GENTILITIVM NOMEN,
 QVOD SOLA NVNC MAIORVM MEMORIA VIVIT,
 POSTERIS SERVARET.

DEINDE

VT MORTALITATIS MEMOR

EVNDEM TVMVLVM

ET SIBI ET CONIVGI CARISSIMAE
 MARIAE IOS. RVRERTAE NATAE S. R. I. COM. DE
 WEISSENWOLF,
 EXSTRVERET.

* * *

Olim in Funus Amici, qui infelici
 duello cecidit.

PARCE MANIBVS INVIDIA!

POST FATA

NON INVIDENDA, SED INDIGNA MERITIS
 GENEROSI &c.

QVI

FAMAM APVD BONOS QVOSQVE PIETATE, LITTERIS,
 ET MORVM NON PROBITATE MINVS,
 QVAM CVLTV PARTAM,
 AB INIVRIA VNIVS INIMICI
 IPSO SANGVINE VINDICARE COACTVS EST.

SIC

CVI INNOCENS VITA EXISTIMATIONEM,
 NOCENS EXISTIMATIO MORTEM PEPERIT.

VIATOR!

SI FAMAM CVM VITA PONIS,
 AEQVVS ESTO ARBITER INFELICIS CERTAMINIS;

QVÒ

CESSANTE VINDICTA PVBLICA,
 ET QVASI POSTLIMINIO A NATVRA REDDITO
 SE TVENDI JVRE PROPVLSANDAM CREDIDIT,
 NON A CORPORE AERVMNAM,
 NON A CAPITE INJVRIAM;
 SED A VITA CONTVMELIAM,
 QVOVIS PERICVLO INGENVIS TERRIBILIOREM.
 DE DIVINI RECESSV JVDICII
 QVOD VIVVS ADHVC IMPLORAVIT,
 MINVS ESTO SOLLICITVS,
 QVAM DE HVMANI CORRIGENDA PERVERSITATE:
 NE LAESOS POST INJVRIAM,
 MALORVM OMNIVM RELIQVA,
 AVT TVRPIS VITAE DEHONESTAMENTVM,
 AVT INDECORAE MORTIS
 IMO ANIMAE PERICVLVM MANEAT.
 VIXIT. AN
 VIDVAM RELIQVIT
 CVM ORBIS

MORS

**MORS REGIS SVECIAE
CAROLI XII.**

**CELEBRATA STILO MAGIS
ELOGII QUAM INSCRIPTIONIS LIMI-
TIBVS RESTRICTO.**

**AD EXEMPLVM BREVIARII IMPERII
AVGVSTAEI IN TABVLIS AN-
CYRANIS.**

**CAROLI XII. SVECORVM
GOTHORVM ET VANDALORVM
REGIS, IN BELLO A POTENTISSIMIS GENTIBVS
ILLATO ET OMNEM IN ARMIS SPEM RELIN-
QVENTE, RES COMITE FORTVNA GESTAS
ENVMERENT MONIMENTA
PVBLICA.**

POSTERIS OB OCVLOS PONANT JVVENEM HE-
ROEM BIENNIO TRIA BELLA (NISI INTVTAM
PACEM ARMIS POSTHABVISSET) CONFICIEN-
TEM ; BIS MARE BALTICVM INTRA VI. MEN-
SES TRAICIENTEM , PRIMVM PACANDAE DANIAE,
DEINDE VT VLTRA CENTVM MILLIARIA ITER APE-
RIRET AD PROFLIGANDA VNIVS LEGIONIS(*) DVARVM-
QVE OPE COHORTIVM MVNITA VALLO LXXX. RVS-
SORVM MILLIA ; DEPINGANT NARVA RIGAQVE LI-
BERATIS CONTRA TVENTIVM DVNAE RIPAS TOR-
MENTORVM ET VALIDI EXERCITVS FVLMINA PRO-
PVLSATVM BELLVM ; COPIARVM VBIQVE PAVCITA-
TEM ; VICTORIARVM CAPTARVMQVE VRBIVM NV-
MERVM, IN ILLIS LEOPOLIM POLONIAE MVNIMEN-
TORVM CAPVT SIMPLICI ASSVLTV EXPVGNATAM ;
EXPEDITIONVM CELERITATEM , EXCVRSIONVM
DISCRIMINA, CONSILIORVM VIM, PACIS RASTADIEN-
SIS MIRACVLA, TOT PROVINCIARVM IN VICTORIS
MANV SECVRITATEM, ET VICINORVM TRANQVILLI-
TATEM.

SISTANT CONTINENTIAE VOLVPTATIBVS INDO-
MITAE, CONSTANTIAE IPSIS VVLNERVM DOLORI-
BVS INVICTAE, FIDEI VTILITATE ANTIQVIORIS E-
AM

(*) Romanæ scil. VI. millia efficientis.

AM IMAGINEM, QVAM VIVAM EXHIBVIT CORPVS
 PROCERVVM, COMPACTVM, LABORVM PATIENS,
 NVLLIS CVLTVM MVNDITIIS, DECORVM NATVRA
 ET INCOMPTA MAIESTATE.

LOQVANTVR EDOCTAS AB INEVNTE AETATE
 BELLII ARTES, OMNIA, MINIMA, MAXIMA PER SE
 TRANSIGENTES; INPRIMIS FORTITVDINEM AB IRA,
 CVNDIA ET OSTENTATIONE ITA ALIENAM, VT NVL-
 LVM ILLI FEROX VERBVM EXCIDERIT; VT OFFICIIS
 NIMIVM TRIBVENDO SVAE SVORVMQVE VIRTVTI DE-
 BITAS DETRAXERIT LAVDES,

CELEBRENT VIRTVTEM EXEMPLO FORMANTEM
 VETERANI MILITIS ROBR, HAVD DISSIMILE PRIS-
 CO ROMANO, QVOD DESIDENTES MORES ET LVXVS
 NONDVM CORRUPERANT.

EXTOLLANT IN CASTRIS RELIGIONEM, ~~IN~~
 MIS LEGVM REVERENTIAM, IN SECVNDIS AEQVAM
 MENTEM, ERGA SE PARSIMONIAM, IN ALIOS LIBERA-
 LITATEM, VBIQVE VIGILIAS, QVIBVS SVPRA MILITES
 NIHIL HABVIT PRAETER IMPERIVM ET PECTVS RE-
 GIVM.

HIC PRIVATA PIETAS OSTENDET NON LAETA,
 SED TRISTIA, ADVERSA, NON PROSPERA; HEROEM
 IN VTRAQVE FORTVNA VIVENDI GENERE VNICVM,
 MIRABILIOREM, CLARIOREMQVE, CVM VVLGVS MI-
 NOREM CREDERET; OBRVTVM MVLTITVDINE, AT
 TVNC DEMVM, QVVM PESTIS LIVONIAE ADITVS A-
 PERIRET, QVVM IN PERVIIS NEMINI SARMATICIS DE-
 SERTIS (a) INSOLITI FRIGORIS MALA MINVERENT MI-
 LITVM ROBR, NON DVCIS.(b)

NAM

NAM ILLE LETALI VVLNERE SAVCIVS (c) NVLLI SE CLADISPVLTAVICAE (d) VEL DISCRIMINI, VEL MOLESTIAE SVBDVXIT, ET NE TVNC QVIDEM AD INIQVAS PACIS CONDITIONES REDACTVS, CVM AB HOSTIVM MANIBVS NIHIL EVM LIBERARET, QVAM CONATVVM AVDACISSIMVS (e) CVIVS NON IMPETV, VERVM INCREDIBILI SEX ANNORVM TOLERANTIA HOSTEM PROVINCIA TANAITARVM ET NAVALI APPARATV EXVTVM; TANDEM EX INTERNECIONE VIX ELABENTEM VIDIT.

NON IPSE QVIDEM SECVRIOR INTER BARBAROS; QVIPPE REDACTVS EO, VT FOEDAE DEDITIONI MORTEM PRAEFERENS (f) COGERETVR LIBERTATEM ET CONIVNCTAM CVM ILLA PROVINCIA RVM SALVTI SVpra VIRIVM HVMANARVM MODVM TVERI, POSTREMO DVABVS TANTVM DEXTRIS ADIVTVS, NEC INVLTVS, IN PVGNA TERGEMINAE ROMANAE SIMILI; ~~ET~~ NON CONTRA TRES ALBANOS, SED CONTRA TVRCARVM ET TARTARORVM EXERCITVM.

REDVX ITER A PONTO EVKINO AD BALTICVM ABSOLVIT CELERIVS, QVAM ALII SE ACCINGVNT. IBI VIRIBVS INFERIOR INFELICITER TENTATA ARMA CONTRA FOEDERATOS POTENTES EXERCITVS EODEM ANIMO REPETIT, QVO OLIM VICTORIAS, PRIMVS LAETVSQVE IN CONFLICTV, POSTREMVS IN MOENIBVS.

SVPERATVS ITERVM, HAVD DEVICTVS, SED IN QVOVIS EXTREMORVM TIMENDVS MAGIS, QVAM METVENS, OCEANO PRAEBVIT SPECTACVLVM SCENICO NON IMPAR MIRACVLO: PARVA RATIS PRO FLVCTIBVS EXPOSITA GLACIALIBVS MOLIBVS INTEMPESTA NOCTE VEHEBAT FORTVNAM SVECIAE. TRE-

TREMEBANT SPECTATORES OMNES PRAETER REGEM, CVIVS NEC CASTRIS MOENIBVSQVE AMISSIS, NEC INSTANTE HOSTE, NEC PERICVLORVM VLTIMO LABENS ANIMVS, QVAM PRIMVM SVIS REDDITVS, PER MAIORA DISCRIMINARES IVRE GENTIVM REPETITVM IVIT. NIMIRVM PER RIGENTES NIVIBVS ET (VIRTVTI SI QVID INVIVM ESSET) INEXSVPERABILES NORVEGIAE ALPES.

HIC (O QVANTVM CASIBVS SVBSVNT HVMANA MAXIMA!) HIC INTER RECONCILIATAE SIBI FORTVNAE BLANDITIAS, IN IPSO INGENTIVM RERVM EVENTV, MORS HEROEM, QVEM VINÇERE NON POTVIT COMINVS, EMINVS SVSTVLIT, STANTEM, (VT DECET BELLIVM DVCEM) ET MVNIA OBEVNTEM IN OBSIDIONE ARCIS, CAROLINO NOMINE NON MINVS QVAM FRIDERICIANO NOBILITATAE.

ITA VIXIT XXXVI. ANNOS DIES : . . IN PERPETVO ET CVM VITIIS ET CVM HOSTIBVS BELLO, QVOD PER XX. ANNOS GESSIT MAIORI CVM VIRTUTE, QVAM FELICITATE; IMO PARI FELICITATE. SI MORIENTIVM PRO PATRIA, QVAM VINCENTIVM, NON MINOR EST GLORIA; ET ILLA MORTALEM VLTRA VITAM VIVERE, SI FELICITAS EST.

ITA CECIDIT ANNO MDCCXVII. D. XXX. NOV. PRO SVIS SE DEVOVENS BELLIVM VICTIMA, MORTE, INNOCENTISSIMIS IN IVSTO BELLO MORIBVS ET MAGNIS AVSIS VT INDIGNA; SIC DIGNISSIMA GVSTAVIANA GENTIS HAEREDITARIA GLORIA ET HEROE, QVI NVNQVAM EXISTIMAVIT, SE PRO PATRIA POSSE FORTIA NIMIS FACERE AVT PATI, CERTE

TE AB HANNIBALE , PYRRHO , MITHRIDATE , POMPEIO INVIDENDA.

AT QVONIAM ISTE CASVS REGEM LAVREA
LALORES IAMIAM CORONATVRA ; REGNVM
FRVCTV PRIVAVIT FIDLI ; QVA GENTIVM NVLLI
CESSIT, O INFELIX VIRTVS ! SIBI PER OMNEM VITAM
SEVERA , AMICIS INVILIS , ET VIX SVIS GRATA ; IN-
FELICIOR ! SI POSSET ISTA SORTIS INIQVITAS IMMI-
NVERE SVORVM AMOREM, QVO CAROLVS FORTV-
NAM REGIAM ET AETATIS FLOREM VILIORES CEN-
SVIT ; ET QVO CIVITATVM INTEREST, NE DEFRAV-
DENTVR DECII.

HABET SVBLATA , VT VIVA OLIM , VIRTVS
AEQVVM AESTIMATOREM, QVEM IN ADVERDIS AMI-
CVM PROBAVERAT, ALTERVM HERÖEM CAROLVM,
MAGNVM CAESAREM, CVIVS AVGVSTAE ET CVM FELI-
CITER ORBIS CONIVNCTAE BELLI PACISQVE
GLORIAE ALIA NEQVIT OBSTARE. HABET MA-
GNANIMORVM HOSTIVM NVLLVM ACCVSATO-
REM. HABET SVI CONFSSIONEM EXERCITVS,
PLVS IN CAROLO VNO FVISSE , QVAM IN COPIIS.
NAM CVM EO NVNQVAM SVVM, NVNQVAM HO-
STIVM COMPVTARVNT NUMERVM. HABET EXEM-
PLA, ET QVVM DIMICANDO SOLVS TARTAROS TVR-
CASQVE SVSTINERET, ET QVVM NON DIMICANDO
VIX EXANIMATVS INERMEM RELINQVERET EXER-
CITVM ; IMMO (NE MINORIS CONSILII HABEATVR.
QVAM CONSTANTIAE) QVVM ARMIS, AERE, AVXI-
LIO, OMNIBVS, PRAETERQVAM ANIMO DESTITV-
TVS ; TAMEN EXTORRIS VII. VEZIRIORVM SORTEM,
DOMI VIX INTER VIVOS CREDITVS, OBSEQVIVM IM-
PERARET.

PRO-

PROCVL HINC CALVMNIAE! PROCVL A REGIO
 CADAVERE TOT ADVERSIS CICATRICIBVS (g) NOBILI!
 NON EST IMBELLIVM IVDICARE DE HEROVM FA-
 CTIS; SAPIENTVM NON EST FACTA EX EVENTV
 NOTARE. AVT SI IVDICENT, VT SCIANT, QUAN-
 TVS FVERIT CAROLVS, COGITENT: QVOT QUAN-
 TOSQVE METV LIBERAVERIT EIVS MORS; ET QUAN-
 TA FORTVNARVM MOMENTA ILLVD TEMPORIS
 PVNCTVM VERTERIT.

NEMO SINE LABE, SI IN EXTREMA DELAPSVM
 EST, IN EAM EST INCLINATVM PARTEM, IN QVA
 RARO DEGENERATVR.

Ecclesiasticus 16. 25.

In duobus contristatum est cor Sapientis:
 Vir bellator deficiens per inopiam,
 & Vir Senfatus contemptus.

*Non erit abs re, his quaedam minus nota adjicere
 ex ore testium oculatorum & exceptione
 majorum.*

(a) Quorum initium in aditu Silvarum ac paludum, quæ
 Poloniam & Severiensem provinciam dividunt. Illa in-
 colarum fugâ, non minus, quam locorum iniquitate,
 invia, haud procul ab oppido Smolensko usque ad No-
 vogrodiam Sevirsky, itinere XIV. dierum exercitus est
 emensus. Nobilitaverant antè Russi oppidum Holof-
 sin sua strage d. IV. Jul. MDCCVIII. Vabissâ & agge-
 rum munimentis malè defensi. Ubi Regem ducem
 secutæ erant copiæ per Vabissam flumen, medio alveo
 tam profundum, ut non potuerit equis nisi natando,
 nec peditibus minùs proceris sine aliorum auxilio trajici.

Exemplum dederat Rex , qui Adlerfeldium ad latus suum undas haurientem sublevaverat. In ipso conflictu fortiter pedestris custodiæ signum inferentis centurionis N. Gyllenstierna at gravi vulnere confecti locum, equo descendens occupaverat, atque ei detracto pilo in primam aciem processerat.

(b) A. MDCCIX. quum positus ad *Hadias* in Verania castris prætoriiis una nox de penetraturo in Russiam exercitu tria millia aut mutilavit algore, aut consumpsit.

(c) d. XVI. Jun. st. vet. in ejus natali ; Dum castra munitissima deserentem hostem propè Pultaviam persequitur Rheinschildius. Vbi insequentis & situm exploraturi Regis sinistrum pedem ex altera ripæ parte glans bombardæ Cosaccicæ ita feriit, ut supra extremum calcem vulnus apertum per integræ plantæ longum continueret, abriperetque medium pedis digitum, non minore in nervorum extremis cum dolore, quam periculo. Tanti casus nuncii revocarunt Ducis Wirtenbergici & ~~Dukeri~~ legiones jam intra tormentorum jactum hostibus imminentes. Itaque ut eventus expectaretur, injussu Regis pugna infeliciter dilata hostium receptui locum dedit.

(d) Erat sequente die XXVIII. Jun. st. vet. collatis a prima luce signis jam aggerum munimentis ejectus hostis, atque in fugam ita propulsatus, ut Rheinschildius victoriæ securus & lecticæ Regiæ assidens jure potuisset Regem, de satis explorato rerum statu dubitantem, haud redituri hostis fugâ confirmare. Nisi Roosium propugnacula singula haud opportune occupantem mora separasset ab exercitu ; Et nisi tot cohortium in propugnaculis a tergo apertis deprehensarum jactura hosti animos dedisset, prælium de improviseo redintegrandi ; Carolumque docendi : Virtute fortunam esse potentiolem. In ista internecone Rex solus Ducum & primorum, quos
fors

fors vel animus ipsi non junxerat, cum Satellitibus exitum sibi ex hostium manibus in loco tam infido fecit. Inter pugnae discrimina Regem faucium lectica ferebat XXIV. peditum & VIII. equorum alterna ope, donec militibus, qui gestabant, ad tres usque cadentibus & equis sublatis aut dispersis, ipsaque tandem lectica destructa, de vehiculo expeditioni cogitaret. Hic Carolus solutum vulnus negligere, libertati prospicere, satellitis equum conscendere, atque hoc tormenti ictu prostrato, alium accipere a satellitum Subcenturione Joanne Giertra sibi oblatum. Quem vero, etsi ipse faucius esset, sua non fefellit pietas. Nam miro casu superveniendi Regis equo a fratre equorum domitore impositus per hostium silvas insidentium turmas cum Rege perripit. Postea Benderæ ob factum egregium numero nobilium & tribunorum, deinde *Generalium Majorum* a Rege adscriptus; Tandem post Regis obitum Holmiæ a Regina & Regni Ordinibus inter *Generales Locum tenentes* & Barones est cooptatus.

(e) Quum supra omnium cogitata viam inveniret per flumen Hypaniu (Sarmatis *Bog* dictum) transducendi & servandi cladis Pultavicæ reliquias. In iis erant omnes fere vulnerati. Generalis Major Lagerkrona, Generalis Major Axelius Sparre, Generalis Poniatsky. Tribuni aliiq; officiis aut genere præstantiores Daldorf, Wangersheim, Gyllenkroc, Hordhe, Oerenstet, Giertra, Grothusen, Funk, Duwal, Falkenberg. Thuro Bielke, Leyonhufwud, Silverhielm, Koskuld, Arfuedson, Possé, Ribbingiorum quinque, Torstensoniorum duo, Alfendehl, Roos, Rosen, Schomber, Gyllenkloo, Silversparre, Regia Cubicul. Klingstierna & Duben, &c. &c. A Læwenhauptio enim, qui legionibus extra prælium reservatis præerat, Rex non potuerat impetrare, ut obtempera-

ret Sibi, ultimum discrimen cum ista copiarum paucitate subituro, utque tanti ille capitis periculum in se susciperet. Contentit demum Rex ea sancita lege, ut *Loewenhauptius* tot *victoriis insignis formata pbalange quadrata non inultus tentaret extrema*; *Ac intute deationi aut victoriam aut honestam mortem antepone- ret. Nullis fidat promissis; quibus si crederet, id tantum sit effecturus, ut quos puta- verit servare, bis per- dit*; *Primum Regi, acinde sibi ipsis turpi servitute, ingenuis subita cæde longè funestiori.*

(S) Interceptis per XII. emissos militum præfectos lic- teris, quibus significabatur, qua ratione a Tartaris ite- neris comitibus hosti sit prædendus Rex; maluit ultima experiri, quam Regno suo ad liberandum Se ini- quas condiciones proditus imponere. Aderant ex XXXX. millibus Tartarorum, qui Regem in Poloniam erant comitaturi, X. millia, quibus sociabatur fixum loci præsidium; Janissariorum II. millia, & equitum leviorum II. millia. His copiis Rex de prodicione, non Turcarum, sed Tartarorum certior redditus & proin- de renuens profectionem, per tres septimanas obsideba- tur; Dum M. Vezirii & Tartarorum artibus omni prorsus ad Saltanum aditu intercluso cludebatur, quid- quid tentaminum excogitari poterat ad illum de rerum statu informandum. Verteabant potius hanc moram suos in usus inimici, ut contra Regem suspectum seve- rius mandatum de vi cogendo abitu elicerent. Conti- nuerant se Tartari usque ad pridie Calendas Febr. MDCCXIV. St. vet. Tunc vero discessum vi urgentes explosis jam plus vicies tormentis inauditò clamore *Alla* signum pugnae dabant. At Janissariorum peditum & equitum leviorum, contraria vociferatione *Olmaz* (*nolumus,*) nec non ipsa eorum acie intermedia reti- nebantur. Postridie illius diei Janissarii scripto manda-
to

to convicti ipsis Calendis Februarii, quæ cultui divino sacræ erant, per ultro legationem suscipientes præfectos precibus, consiliis & promissa fide instant; Regi operam & securitatem spondent tantam, quanta opus foret, etiamsi nollet Sultanus; jactantes suam ipsi Imperatori timendam auctoritatem. Rex, ne Turcas, si fideles essent, in Poloniam ducendo, aut cum Tartaris committendo, eidem se, quod nunc instabat, periculo, minore cum gloria, exponeret, & quod maximum erat, ne seditione mota jus hospitalitatis violaret, magno animo Janissarios monet: *Ut magis de Imperatori præstando obsequio, quam de Se juvando cogitarent. Christiano Rege dignum esse, potius extrema pati, quam viam munire, ut a Domino ad hospitium deficerent. Nec sibi se tuendi, nec illis imperata faciendi, potestatem deesse.* Itaque Janissariorum M. D. cum Equitum M. M. jam Tartarorum de dubia fide exprobrationibus cedentia junctis viribus circa horam XII. tormentis duobus maximis & duobus medi-

amplius passuum CCC. contra domum Regiam frequenter explosis impetum faciunt. Concurritur. Committitur prælium. Regem tuebantur armatorum quingenti, (non numerantur enim feminae, & imbelles, neque CC. Milites, qui Silverhielmii & Koskuldii ductu aberant,) suis locis & pro omni munitione, in Domus Regiæ fenestris dispositi. Portam Domus cupæ gelatâ aqua repletæ vallabant. Satis æquo Marte pugnabatur ad horam usque secundam, quum Regis equus, incertum quo casu, e custodia elapsus singulos quosque metu aut capti aut occisi Regis terreret. Adeò ut omnes fere ad deditionem urgerentur, utque Tartari sibi per fenestras excubiis derelictas aditum in domum aperirent. Rex animadverso periculo festinanter domum petens, & in ipso limine superinciden-

tium tam suorum quos ducebat, quam insequentium hostium lapsu cadens Turcæ sclopetum, quod capiti ad-moverat, perusto tantum capillo removeret, accurrit, suos liberaliter hortatur, vacillantes sistit, ingressos Barbaros vel eijcit, vel sua manu prosternit, rem restituit, adjutus maxima ex parte servis & militibus gregariis LX. Tandem, cum nec ferro nec telis posset, admo-to igne urgetur, nimirum, Tartarorum sagittis stramine ardente oneratis, quibus tectum ligneum incendebatur. Quod extincturi infortunio flammam igni addiderunt, festinatione, pro vini dolio, ob-jiciente vinum adustum. Neque incendium Regis tur-bavit animum. Nam e primo conclavium, quorum septem, glandes, sagittæ, arma, cadavera, (inter quæ minimum X. ab ipso Rege prostrata numerant omnes) replebant, ad ultimam usque ædium partem septies flamma receptaculum mutaverat. In quo ultimo conclavi postremum auxilium præstiterunt Schom-~~er~~ & Axelius Roos, corporis custodes, occubaturi cum Rege, si in Tartarorum manus incidendum fuisset. At obviis sibi factis Turcis Rex bis leviter vulneratus tandem flammis cedit. Egressus strictum gladium ge-rens iterum cadit, glacie vestigium fallente. Superin-cidunt Turcæ, & impeditæ manui subtrahunt gladium, quasi tunc demum tuti. Surgenti statim declarant, nul-lam se nocendi voluntatem habere. Atque aut virtutis admiratione aut conscientia facinoris apud Sultanum purgandi, omnem in Tartaros culpam relegantes cum equo phalerato officia pristina deferunt. Conscendit acceptum equum Rex, duobus tantum suorum stipa-rus, & quia hostibus creptus, victor magis, quam victus, ab ipso Præfecto in media via excipitur, debi-taque Majestati reverentia in ejus domum ducitur. U-bi Grothusium, Ericum Ribbing & Cederstroëmium, qui

qui a secretis epistolis erat, libaratos pariter inveniens, cibum & quæ offeruntur, capit. At qui postremo cum Rege dimicaverant, dum singuli per angustum aditum exeunt, capti a Tartaris, tam exiguum etiam numerum metuentibus, Regi denegantur. Quum viderent in hac pugna Barbarorum aut vulneratorum aut occisorum pæne C. C. C. desiderari, Suecorum vix XXX. Donec tertia die a Sultano per legatos jam Vexirii & Tartarorum tricas edocto advenirent missi nuntii omnem vim prohibentes. Itaque Tartarorum Regi omnes captivos Præfectus eripit & restituit. Iisdem nunciis Rex a Sultano Hadrianopolim, ubi degebat, invidatur, oblato, quantum Rex expeteret, itineris apparatu, & quot vellet, comitum delectu. Carolus, ut antè de libertate, ita non minùs nunc de dignitate sollicitus, ne quid in eam aulæ Ottomannicæ moribus in visendo Sultano committeretur, statuit Christianorum Regum Majestatem suo exemplo intemeratam servare. Proinde, cum non posset offensione, iteri conversatione declinat. Diem ex die ducit. Expetit difficilia. Præfectus irritam operam & in ejus potestate non positam tanto apparatu ordinati itineris moram demonstrat, atque a Rege, ut proficisceretur, precibus impetrat. Quum Hadrianopolim ventum esset, ac de colloquio cum Sultano ageretur, Rex in nullo fortunæ articulo quidquam de honore cessurus, aliud adversa superandi genus excogitat, jam non hostes, sed se ipsum tormento singulari expugnando. Nimirum corpus nullius per omnem ætatem moræ patiens, quotidianisque longissimis excursionibus exercitum, simulato morbo, quod jam cœperat in via obtendere, ultra X. menses lecto absque remissione affigendo: Qua quidem violentia novis semper expectationibus indu-

Etus verum per VI. septimanas morbum contraxit, quem pari corporis animique robore vicit, Demoticam delatus restitutam sanitatem fingit; Ad eò tamen per ostidum debilis, ut ejus veræ titubationes nullam Turcis simulationis suspicionem relinquerent. Tandem tot Veziriorum in fortuna delusus, & toties spe certa per Poloniam redeundi frustratus discessum parat, & incredibili celeritate conficit; Cæsare Carolo VI. pro animi sua magnitudine, ultra quam Rex sperare poterat, liberum, immo sumptibus promotum transitum per suas Provincias indulgente.

(g) 1. In Narvæ expugnatione contusum collum remissiori globulo, quem in ejus collari repertum custodit Regina soror.

2. A. MDCCIII. Ad Cracoviam fractum femur sinistrum.

3. Ante clædem Pultavicam per talum & plantam sinistri pedis medius digitus glande abreptus. Nullo ~~at~~ levissimis doloribus edito impatientis animi signo.

4. In Benderiano conflictu acinace percussa capitis sinistra pars; Nec non

5. Læva pollicem inter & digitum demonstrativum.

6. In Rugiæ Insula papilla sinistra glande icta, cum moliretur ipse palum valli hostilis, quo se muniverat potens appulsa classis. A. MDCCXV.

7. In Norvegia propè sacerdotis villam, Lebke, sinister humerus gladio in velitatione per rejectum pallium & vestes secatur.

8. Ultimum letale vulnus, quod solum non adversum; Tamen glande per tempora sinistra dextram aurem perforante, ei & populo maximè fuit sinistrum.

Mantiffa

**SCRIPTORUM QUO-
RUNDAM,**

Quæ quidem ad hanc collectionem
non pertinent.

Monimenta quædam Sepulcralia

nuper An. 1714. Moguntiaë eruta,

Atq; tam de Litteris, quam de Germ. Imperii publica Salute optimè meriti

*Illustriss. & Excell. Dom. Friderici Caroli
S. R. I. Procancellarii, ac Comitis à Schönborn
Bucheim, Ep. Bamb. Coadj. &c. jussu quantum
quidem tulit festinans, aliisq; intenta per-
vestigatio, paucis ex-
plicata.*

Quod Moguntiaë, quam Romani olim dixerunt *Moguntiacum*, vel [ut Tacitus deindè] *Maguntiacum*, vestigia Romæ antiquæ, recta ævò & Barbaris post Julianum Imp. incursionibus, restituat hæc temporum relictas sub Electoralis Senatûs Principe *Lothario Francisco*, Joannis Philippi æmulò, & Schönbornianæ Gloriæ instauratore; Illud verò minimè mirum videri potest iis, qui nôrunt, hæc Urbem inter primas Germaniæ à Tempore Drusi semper Stativis Hybernisque Legionum Romanarum fuisse celeberrimam. Prope quam in Oppido, quod Æl. Lampridius Sicilam dicit, hodie Silkingen, rebelles milites parricidium Boni Imp. Alexandri Severi commiserunt.

I. mum.

CONI ugi CALPVR nio ACTIA F. ecit
--

Et si insolens sit, ac minùs instruens, Prænomen & Agnomen omittere; Tamen digna est Inscriptio, quæ cum ceteris addatur Gruteri dicissimæ Inscriptio-
 ni; ob CALPURNIVM nomen plebejum quidem sed multis magistratibus in numis Saxisque clarum, & adeò antiquum, ut à Regis Numæ Pompilii filio Calpo genus ducat, teste Plutarchò in Vita Numæ. Quemadmodum in Cn. Calpurnii Pisonis [qui Pompejo M. in Bello Piratico pro Quæstore fuit,] argenteo numismate imago Numæ spectatur inter S. Cæl. M. Numos Consulares. Meminit Trebellius Pollio superstitis Calpurniæ Gentis in Calpurnia Uxore Tyranni Titi Quatrini.

II.

SEVERO.CASSIO PA	tricio, quia dabantur Cassii Plebeji
CASSIVS.SEVERVS.S.F.	Severi Filii
CAS. FILLI. ET. HERED.	es
PATRIPIENTISSIMO	
B. MERENTI. AAIR.	Ara Accepta Impensa Remissa.

- * 1. Deficiens Prænomen conjecturæ locum non reliquit.
 * 2. Hæ Literæ reliquis magis sunt ænigmatica. Quia verò Viris Principibus & Consularibus aras sepulcrales in tumulo, vel ad tumulum erectas fuisse constat. Ut Virg.

= *Causam luctus sacra verat aras*

Scilicet occiso Marito Andromache &c. Hanc Interpretationem commodam reddit Insigne Saxum in agro Còrdubensi, quod sub Trajano Imp. positum Cajo Sempronio Sperato Flamini refert Gruterus, ubi mentione factâ dedicatarum Statuarum & sepulturæ expressè legitur =

HONORE. ACCEPT. IMP. *ensa* REMISSA.

III.

SEVERO
FABRICEIO

IV.

Decst Lapidis cum superiori parte initium.

SEVERO · FABRICEIO	cognomen atq; Titulus Mu- - neris Bellici								
POST. MIL. LO	<table style="border: none;"> <tr> <td style="border: none; padding: 0 5px;">ita</td> <td style="border: none; padding: 0 5px;">am</td> <td style="border: none; padding: 0 5px;">timum</td> <td style="border: none; padding: 0 5px;">circumstantia vel</td> </tr> <tr> <td style="border: none; padding: 0 5px;">NG. VL. MISSO</td> <td style="border: none; padding: 0 5px;">O</td> <td style="border: none; padding: 0 5px;"></td> <td style="border: none; padding: 0 5px;">temporis vel Loci.</td> </tr> </table>	ita	am	timum	circumstantia vel	NG. VL. MISSO	O		temporis vel Loci.
ita	am	timum	circumstantia vel						
NG. VL. MISSO	O		temporis vel Loci.						
HONES. MI	<table style="border: none;"> <tr> <td style="border: none; padding: 0 5px;">ta * 1.</td> <td style="border: none; padding: 0 5px;">SSIONE. SEVERVS. VRSVS, S, F.</td> <td style="border: none; padding: 0 5px;">everi</td> </tr> </table>	ta * 1.	SSIONE. SEVERVS. VRSVS, S, F.	everi					
ta * 1.	SSIONE. SEVERVS. VRSVS, S, F.	everi							
ET ----- BL	<table style="border: none;"> <tr> <td style="border: none; padding: 0 5px;">Prænom.</td> <td style="border: none; padding: 0 5px;">* 2.</td> <td style="border: none; padding: 0 5px;">ANDVS. FABRICIVS FILI;</td> </tr> </table>	Prænom.	* 2.	ANDVS. FABRICIVS FILI;					
Prænom.	* 2.	ANDVS. FABRICIVS FILI;							
EX ASSE	<table style="border: none;"> <tr> <td style="border: none; padding: 0 5px;">HEREDES. PATRI PENTISS.</td> <td style="border: none; padding: 0 5px;">imo</td> </tr> </table>	HEREDES. PATRI PENTISS.	imo						
HEREDES. PATRI PENTISS.	imo								

*. 1. Erat enim alia missio ignominiosa.

*. 2. Quia Fabricii alii *Jucundi*, *Amœni* &c. reperiuntur, ex Grut. C. Albucius dictus Blandus &c.

Notabiles sunt Inscriptiones utræque ob *Severi* Cognomen in Familia Fabricia ignotum.

V.

CONIVGI SAL.	fortè lustiæ.				
<table style="border: none;"> <tr> <td style="border: none; padding: 0 5px;">rtuæ</td> <td style="border: none; padding: 0 5px;">MO. ET. SIBI. VIVI</td> </tr> <tr> <td style="border: none; padding: 0 5px;">FECERVNT.</td> <td style="border: none; padding: 0 5px;"></td> </tr> </table>	rtuæ	MO. ET. SIBI. VIVI	FECERVNT.		
rtuæ	MO. ET. SIBI. VIVI				
FECERVNT.					

Decst Lapidis pars vel superior vel inferior cum Nomine eorum, qui posuerunt, aut maritorum rarò post Divorcium exemplò; Aut mariti & heredum. Quò quidem casu credendum est; post nomina dedicantium fuisse alia præaddita verbo CONIVGI. Ut ex Grut. MARITVS ET HEREDES CONIVGI &c.

VI.

<small>xor</small>	<small>lia</small>
V. SECVN	DINI. AI. SECVN
DI	NA FILIAE ET
<small>edi</small>	<small>ignatæ</small>
HER. D	ES. SECVNDVM
	TESTAMENTVM

VII.

Hic lapis sculpturâ Anaglypticâ ex senescentium artium ætate reliquâs præstantior, sed tam mutilus est, ut sublatâs ipsis Nominibus Propriis nullus conjecturæ locus supersit. Ea, quæ sunt reliqua, ostendunt in latere A deficere dimidiam partem, quæ formet cippi dextrum latus par sinistro, quod tenet genius aiatus MAN.^{ibus} DIS Sacer.

<small>Prænomen & Nomen mortui.</small>	<small>ubii</small>
-----	NO P. F. <small>ilio</small>
-----	IODAL -----
-----	AQVILIF <small>ero</small>
<small>* 1. rito icnis</small>	<small>ia</small>
EME. LEG.	P. VICT. <small>ricis</small>
<small>* 2. -----</small>	L. EG. XIII. GE.
<small>* 3. -----</small>	<small>minæ</small>
ET. LEG.	LEG. XIII. GEM.
SVPE	<small>igeniæ ia idelis</small>
<small>it</small>	II PRIM. P. F.
VIX,	<small>tes osuere</small>
	RSTI. P. XLV.
	<small>nos</small>
	AN. LXX.

incerta literarum connexio.

romanæ fortæ.

Numeri certam significatio-
nem denegat deficiens ad-
jecta litera.

- * 1. Quod infrâ ætas LXX. annorum probat.
- * 2. Quinque literarum Spatio potest 1. Lit. Initiali Præ-
nom. 2. 3. & 4. Nom. Fam. 5. Officium, ut C. enturio
T. ribunus &c. notatus fuisse unus fundatorum.
- * 3. Alterius fundatoris nomini locum facit 4. Literarum
Spacium ut 3. Literæ Nomini I. officio dentur.

Si hûc referenda est Inscriptio VII. Connexio est. Superstites Posuère monumentum, Nec non triste sepulcrum &c.

Statu B. ornant arma Signiferi vel Aquiliferi, qualis in Columnæ Trajanæ Delineationibus conspicitur, gerens non ab utroque latere [ut ceteri milites] sed dextrò tantum minorem Gladium, quem dicit Livius *Hispanensem*, Suetonius *Macheram*, cumque non à cingulo, sed ab humero pendentem. Hoc etiam Venatores armabantur, ut nostrates mit dem Hirschfänger.

Ista *Machæra*¹ immissa est *Parmæ*² [rotundo Clypei generi, cujus Diameter erat ped. 2½.] inter lora³ decussatim in parte interiori posita, ut brachio sustineantur, additur *Pelta*⁴ leve clypeorum genus, & Amazonibus usitatum, cum alio clypeo, Fig. Parabolicæ. C. 5. N. 6. thorax non est dicendus, quia thorax erat parva tantum lamina dextrum pectus regens, ubi clypeo non defendebatur; sed *Lorica*, quæ, si ferrea, *hamata*, dicta. Nobis Panzer's Rette. Bacillus n. 7. est Licui genus Regimentis Stab, Centurionum, qui Aquiliferos sequebantur, insigne, olim erat *Vitis*, quâ solum Centurionibus licebat militem Romanum castigare. *Vitem* obtinere erat Centurio fieri.

Signiferi Signa Romana cum Imaginibus *Aquiliferi* argenteam Aquilam gestabant. *Aquiliferi* munus stipendiò & honore adeò erat egregium, ut Juvenalis optet:

— Locupletem Aquilam Tibi sexagesimus annus
adferat — —

VII.

NEC . NON . TRISTE . SEPVLCHRVM MENSAMQVE . DOLENDAM . VT . TESTAMENTO . IVSSERAT . ILLE GRATI . SVMPERE . DAPES . TESTE . SEPVLCHRO .
--

Innuit hæc singularis Metri Inscriptio mutila Saeculum, quò labente cum artibus Imperiò, sub Paganâ religione domina, suò jam Moguntino in Vangionibus Episcopo fuit pressa Ecclesia Christiana. Maximè notabilis est, propter singulares circumstantias antiquæ superstitionis, quam toties primi Patres riserunt in Paganorum Epulis Feralibus, non solùm iis, quæ Dis Manibus oblata consumere nefas erat, sed illis etiam, quibus propinqui & amici defuncti memoriam inter bonas preces celebrabant; De quibus hìc sermo est, quorumquè proprium nomen est *Silicernium*.

Facta sunt hæc quandoque testatoris legato, ut in nostro lapide & in illa Persii Satyra:

-- -- -- *Cœnam funeris heres*
Negliget iratus, quod rem curta veris -- --

Quandoquè impensis amicorum instituta, & quidem, ut pauperibus portio daretur; quos phrasi Plautianâ propterea *Busirapos* impropriè dixerunt Plauti Commentatores, cum magis illud Convivium conveniat illis, qui Manibus sacrata contra fas rapiunt.

Humanius erat posterius Convivium, quippè corruptò abusu derivatum à Judæorum ritu dandi epula lugentium solatio, & quidem in ipso tumulo. Sicut expressè inter pia bonorum operum monita Tobias C. 4. V. 14. *Filio inculcat patrum morem. Panem tuum, & Vinum tuum*
 X *super*

super sepulturam iusti constitue, & noli ex eo manducare & bibere cum peccatoribus, sed cum bonis pauperibus &c.

Meminit Baruch C. 6. V. 31. *Cœnæ Mortui.* & ibid. V. 26. Munerum mortuis appositorum.

Non apud Romanos solùm hæc consuetudo, verùm etiam apud antiquiores Græcos & Scythas, teste Herod. L. 4. invaluit.

IX.

Monumentum hoc mutilum vix Tertia sui parte, eâque mediâ exhibet Signiferum, de quo supra, noscendum Machæra integra pendente à dextro latere¹ Uxorem² filiam³.

NB. Numeri adscripti fuerunt figuris, quarum si non fuisset reddita delineatio; eam facile cum publico communicassem. Amazones quod sistit, Monumentum Sepulchrale non minùs vetustate sanctum, quàm Opere Anaglyptico, omnis, quam vidimus, antiquæ artis æmulo perfectum, & dignum, quod hoc Augusti Sæculo ad lucem aspiciendam revocetur ex ea Palatii Vindobon. porticu, in qua pro tempore positum est; hic non recensetur, quia delineatum a Dno. Fischers ab Erlachen & descriptum a me jam exhibuit Celeberr. P. Montfaucon.

Sepulcrum,

quod in reficienda via Laxenburgica detectum

AO. 1718.

Documento poterit esse, quousque ab antiquo Carnunto versus Noricum se extenderit Colonia Romana, Vana enim omnis rerum antiquarum est sine usu perquisitio.

1. Non *commune*, vel propterea vulgare fuisse sepulcrum; ostendit reliqua pars antri concamerati una testudine.

Terra illud tegens vix 2. pedes excedit; At ejus in medio collicula tam elevata, ut ne viæ quidem transitu, sed fossorum manu sit sublata, docet longum apud Romanos *Tumulorum* usum.

2. Virum militia clarum hic conditum fuisse, apparet ex *gladio & hastæ cuspide*, nec non *armilla* majori, & ceteris simul cum vasis fictilibus & ossibus.

Erant *armillæ* inter præmia militaria, quæ dabantur ab Imperatoribus; aureæ quidem. Verum dignitati nihil obstat, quod nostra tantum sit ex ære fulvo, Corinthiaco simili; probat potius diuturnam antiquæ legis sumptuariæ reverentiam, quæ post Legum XII Tab. undecimam prohibuit, aurum tumulis inferre.

Hastam ad militarem usum, non ad Donaria, referre jubet cuspis inventa. Quoniam, quæ donabantur, hastæ erant *puræ*, h. e. sine cuspide.

Armilla minore ejusdem metalli hærens adhuc ossi pro argumento est, uxorem vel filiam simul sepultam, atque os sinistri esse brachii. Feminae enim *armillas* gerebant brachio sinistro.

Non sufficiunt ista ad probandam Coloniam Romanam, nisi sepulturæ genus, (utut inscriptione destitutum) vasorumque fictilium forma & modus ætatem indicarent. Quandoquidem ossium reliquiæ omnes extra vasa fictilia cum capitis integra parte, (cui appositus erat gladius) sunt repertæ. Ut constet, cadavera non cremata, sed humata fuisse, Pagano sepeliendi ritu, qui demum tempore Antoninorum invaluit.

Jam monumenta omnia testantur, ipsâ hac, (& quidem M. Aurelii) ætate *Legionem X Alaudam* (cognomine quod alibi sitæ Legiones, cum illa, propter galeas alaudis insignes, commune habuerunt) istam regionem occupasse. Postquam in locum Legionis XIII, sub Trajano in Daciam deductæ fuit restituta.

Hæc quoniam *Germanica* dicta fuit, maxima parte ex Germanis constans, non *Germanum* minus, quàm Romanum militarem Virum innuit.

Inferior vasorum fictilium forma amphoras & pateras referens docet, ferculis, quæ superstitione Pagana in inferiis apponebat, eas destinatas, & repletas fuisse vino, quod inferium dicebatur, nec non lacte & sanguine cum iis, quæ ex victima supererant.

Naulus in maxilla integra non est repertus, nec ullum monetæ vestigium.

*Mysteria Dionysiorum S. Orgiorum in
marmoreo vase Antiquo S. C. ET
CAT. MAJ.*

1.&12. **T**Ermini, dii rurales & vinearum custodes, culti in sacris Bacchi cum Priapi obscenis, que Baccho excitantur.

2. *Satyrus* dextra tenet vas (3) destinatum libamini in ara adstante, neque tamen habens formam vel gutturis vel præfericuli, vel simpuli, sed *carchesia* s. illius instrumenti, quo Baccho libatur Teste Virg:

Libans carchesia Baccho.

Sinistra pedonem (4) fustem incurvatum, quo se furentes bacchantesque verberabant; In brachio *Nebridem* (5) h. e. pellem hinnulinam, qualem pro bacchantium more sequentes portant. Hunc agminis ductorem describit Silius Ital. - - - ante omnes Ductor honori.

Nominis Augusto libat Carchesia ritu.

6. *Ara incensa* cum Encarpo (7) qui non est, ut solet, pampinaceus vel hederaceus.

8. *Orgista* h. e. Bacchi Sacra celebrans, nudus, ut omnes Bacchi comites, quia vinum omnia detegit revelatque.

Dextra gerit *Thyrsum*, (9) sinistra *Nebridem*, prout Statius.

10. *Nebrides* & fragiles *Thyrso*s portare putastis. *Silenus* temulentus ostendit usum *Thyrsi*, ut illo titubans gressus sustineatur; sinistra fert, summum in Bacchi sacris mysterium, *Cistam*, (11) qua clauduntur *serpentes*, in memoriam serpentum, quibus Parca Bacchi vix nati caput cinxerunt innoxie.

De hac Cytullus : *Carvis celebrabant Orgia cistis*. Et Tibullus : *Et levis occultis conscia cista sacris*.

13. Baccha tibiae duas tenet , eas Phrygio more simul non flans , sed *Monaulo* canens. Pedes teguntur brevi (16) palla , quæ *Bassara* dicebatur. Demulcet sonus Tigridem , (15) quæ Bacchus vehitur.

17. Tandem ipse Bacchus Juvenis cum coma muliebriter ornata & Thirso , qui eum præ cæteris *Narthecophoris* h. e. Thyrsum gerentibus decet.

Propter habitum , qui præcedenti similis est , dicitur *Bassareus* ; Suffultus est bacchante (18) , *Timpanistria* pulsu ostendit differentiam hujus instrumenti à Cimbalo & Crotalo.

Description d' un Vase antique de bronze, dont S. Alt. Mngr. le Duc de Brounsvic Blankenbourg a enrichi le Cabinet Imperial.

Ce vase mérite une attention par sa singularité. Les figures y portent un caractère d'antiquité , mais d'un siècle , qui est déjà sur le déclin. Les Aigles avec des festons de laurier marquent qu' il est Romain , & fait sur la fin du second Siècle. Pour ce , qui est de son usage ; Mrs les Chymistes n'ont pas plus de raison de trouver ici leurs mystères , à ce qu' on a prétendu , que dans les livres de Moïse , où dans les fables d' Ovide. Il a servi d'une espèce d' *Encensoir* , dont les plus débauchez se servoient pour donner de l'encens (le Terme étoit : *Thura dare*) à Bacchus , & à Priape sons fils dans les *Orgies* , où Bacchanales , qui font encore rougir l' antiquité. Tout le montre :

1. Dans les Ornemens extérieurs : *la posture impudique du Faune*.

2. La Saleté du *Priape* , (Phalli) , sur lequel les femmes honêtes étoient assises après les nocces. Ce qui s'appelloit *super Fascinum sedere*. Il servoit même de machine à boire aux *Drillopotes* , & dont l'usage abominable est

est allé plus loin selon l'observation de Phèdre : à *fictione veretri adfinitatem traxit obscenitas*. Ces Sortes de vases de verre s'appelloient *Phallo-vitrobolum*, & ceux, qui les portoient au Col dans les Sacres nocturnes de Bacchus, furent nommés *Phallophori*.

3. Les Masques de Silène entre les grappes, & les feuilles de raisin, avec des trous dans leurs bouches; si bien que ce Couvercle a plus de seize Ouyertures pour la fumée.

4. Les trois figures d'hommes nûs, comme les *Bacchantes*, dont le premier sort *des flammes*, le second de l'eau (avec des marques à la droite d'avoir porté quelque chose (peutêtre un trident), le troisieme *de l'eau melée de flammes*, dont une monte jusqu' à sa main.

5. Les pieds du vase en forme de têtes de *Bouc*, animal destiné au Sacrifice de Bacchus, pour vanger le tort, qu' il fait à la vigne selon Martiale :

Hircus Bacche Tuis victima grata sacris.

6. La tête de la fureur (pour marquer les ~~parties~~ dres des yvrognes) repetée trois fois avec deux ouvertures dans la bouche pour la fumée. C'est à dire, avec 6. trous autour.

7 Les Cornes, qui ornent la tête, pour avoir servi de premier instrument à boire, & pour avoir donné à Bacchus le nom de Portecorne *ταυρονέρας*.

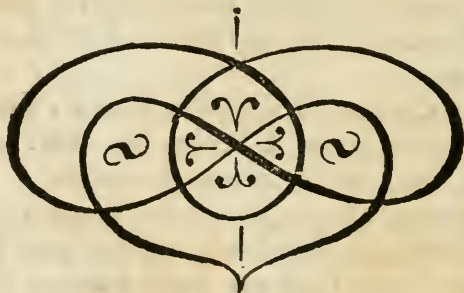
Le *trepied* est la plus belle singularité, consacré particulièrement à Bacchus, qui fût pris pour le soleil comme Apollon. C'est par cette raison, que les Poètes le nomment : *sacer tripus*. Il fût appellé *ἄπυρος* sans feu, puisqu' il ne servoit qu' aux dedications dans les temples [donariis]. Le peu de feu, qu' il faut pour quelques grains d' encens ne laissent pas de distinguer cet usage d' un autre trepied au feu.

La *soucoupe*, qu' on peut lever de cetrepied, si elle étoit plus commode à boire par l' embouchure, ne seroit

pas trop petite pour ceux , qui boivent à petits coups , puisqu' elle comprend un *sextans* , mesure , dont se contentoit Auguste selon Suetone. Au moins elle a été bonne pour la libation , ou pour l' un et l' autre. Puisque la cérémonie de verser aux Dieux , qu' on veneroit , ne se pratiquoit pas moins dans les festins , au commencement du repas (*in gustatione*) par le mélange d' un peu de vin , et de miel , dit Promulsis. Les trous dans le fond servent à tirer l' air pour pousser la fumée.

Il paroît toutes fois , que ce Vase n' a pas servi souvent par le peu de noirceur du dedans , et par certains endroits du dehors , qui approchent au beau Corinthe.

La decouverte , qui en a été faite nouvellement à Londres en creusant , et l' usage , qu' on peut faire de ses ornemens pour éclaircir la Mythologie , en relèvent le prix.

Hanc

*Hanc ordinis expertem materiarum
varietatem claudat Dissertatiuncula oblata Illustr.
Gall. Scientiarum Academiae ; & , ne cum nostra Naturæ
Curiosorum Academia & cum aliis hanc quæstionem suâ di-
judicatione dignaturis sit communicata, impedita fortè Dire-
ctoris Doctissimi Viri D. Lochneri obitu præmaturo. Nam
Virorum benè meritorum funus nulla non ætate cru-
dum & acerbum habetur.*

Quod otio destitutus , de tractata studiis meis ali-
ena quæstione accusatores non verear ; satis ex-
cusari videor ipsâ perquisitionis , quam instituo,
cum Historia conjunctione. Si res ita se habet, ut moni-
menta Diluviana , aut gigantum , draconum , monstro-
rum , reliquiæ sicut quædam ossium , vertebrarum , co-
starum , dentium , maxillarum , non nisi bestiis conveni-
entium capitum , cornuum , lingvarum , concharum , her-
barum , piscium imitamina , quæ passim minerarum ~~est~~
trix dispositio , vel in margæ fossilibus solida , vel in Alcalicis
lapidibus picta sculptave præbet effodienda. Ista verò ad suc-
corum exhalantium sulphureorum , salinorum acidorumve
plasticam vim , & ad varios naturæ in Osteocolla & Vni-
cornu fossili lusus referre quum non satis prohibere videat-
ur doctissimorum quorundam virorum , ut Valkeniri ,
Whodwordi , Scheuchzeri , suis de diluvio hypothesibus
faventium auctoritas ; dabunt veniam , si de his , ut secu-
rior reddar , non ad privas singulorum opiinationes , sed
ad curiata in commune consulentium Academiarum suf-
fragia provocem. Serò quidem , postquam ubicunque mi-
neralis vegetationis fœcunda est terra , vel generantis vel
servantis naturæ miracula spectatorum toties stuporem ex-
citarunt. Rei proinde non novæ veniam deprecari magis
cogerer , si quantum est non nova , tantum etiam esset cer-

tis dijudicationibus cognita. Si etiam ea, quam nuper examinandam mihi sumsi, in Styria superiori, caverna, nulli quam vidi & audivi, situ sublimi, vasta concameratione, longitudine, rerumque singularium fertilitate secunda, orbi litterato satis innotuisset pro ea luce, quam ejus naturalis dispositio huic indagatiōi potest asferre.

Hanc describere institui, non meam facere disputantium litem, minus id mihi deferre judicium, quod singulis aliis derogo, docilem me submitteus majori numero, æquò veritatis amore, parique ingenio & experientia dijudicanti. Ne, qui dissentiunt, in propria causa iudices constituentur. Etsi enim in his quæstionibus, quatenus de factorum circumstantiis non agitur, auctoritati minus concedendum; tamen in iis ipsis, quæ sola deliberatione dijudicantur, fatendum est: Oculò oculos, si illo non sint minus sani, plus videre; & multitudinem errantium non esse timendam, nisi in facultatum disparitate. Quam in Vobis, quas consulo, Illustres & Doctissimæ Societates, non necet sine inverecondia suspicari. Meum est, Vestram expectando sententiam, quid ego opiner, ita timide proferre, ut narrationis potius contextu id prodidisse, quam dixisse videar; dum Vobis, Iudices, quæ spectavi, tantum fide bona & narratione simplici ob oculos pono. Illam quod linguâ, quam est Latina, vulgariori in gratiam curiosorum Latine non loquentium primùm conceperim; atque ne in Latinam transcriberem, tempori pepercerim; facile excusabitis, Vos, qui non unam linguam pro vestra habetis, & qui in causam potius, quam dictionem estis intenti. Vestrum erit, observationum comparatione, momentorum ponderatione, dubiorum decisione, iudicium facere, cum de his, quæ quanta possum moderatione propono, tum de iis, quæ alii aut leniter aut durius contra me sunt dicturi. Nam ingenuis artibus prorsus indignæ contentioni non solum non Vaco; sed etiam, si vacarem,
nun

nunquam me forem daturus. Vestrum, inquam, erit, pro illa, quâ singulorum conatus juvatis, & aetatem nostram illustratis, doctrinâ, hæsitantes erigere. Si dignum habetis vestra attentione naturale prodigium, quod Magnus hujus Sæculi Augustus inter belli pacisque negotia, ut scientias omnes artesque, admittance est dignatus. Quippe quod ultimas a summo rerum Conditor naturæ vegetæ concessas vires ostendit, vel in productis olim vivis, nulli temporum memoriæ notis monstris; vel in producendis ordinariorum imitationibus, adeo fallacibus, ut ad explicandas eas solertiâ opus sit perspicuissimâ.

Par utique est admiratio divinæ, nostrasque notiones superantis potentia, utras ex duabus illis quis defendat partes: Seu velit modum excedentia ossa, ut vera, & conchas ceterasque ludentis naturæ fictiones in locis nulli sæpe, ne diluvii quidem accessui, patentibus fossiles, ut tempestate quadam delatas suspicere; seu malit Osteocollæ species, non olfactu, non attrahente viscositate, nec præcipitandi medendive effectu (ut quidem colore, magnitudine, crassitudine, duritie & figurâ, ex soli cujusque diversitate) distinctas, pro partu agnoscere margæ coalescentis, cujus partium volatilium simili exhalatione & fermento similiter formato proplasmate inclusæ deprehenduntur. Nam hoc postremum formamenti genus quantumcunque caussarum in oculos incurrentium nexui, & ordini naturali, [qui præscriptos sibi a supremo Ente generationis motusque limites raro in vivis monstris excedit,] sit convenientius: Nihilominus incredibilis imitamentorum similitudo, [maxime si a deformi deficientis lusus errore perfectiora semoveantur,] nobis in operibus regni, quod dicitur vegetabilis, primum motorem formamentorum mineralium sistit supra nostras ideas mirabilem.

Ea certe, quam describo, caverna Retelsteinensis, Palermitanæ, quam Celeberrimi Kircheri descriptio doctissi-

ma insignivic, haud cedit. Tamen ossium frustis, magnitudine ordinaria vastioribus utcunque sit repleta; nullum ibi repertorum os, præter genus, cujus est species, commune quid habet cum portentosissimis ossium partibus, quæ supra omnem modum servantur in arce Neostadiensis. De quibus, ubi sint effossæ, nondum liquet. Inter ea inferior capitis, ut videtur, pars longitudine superat 15. pedes, structura ab animalium notorum Anatomia abhorrente. Ejusdem longitudinis ibidem ostenduntur duo ossa costarum nomine. In quibus vero dentium foramina inveni, qualia dentibus & vacua & plena in Retelsteinensi caverna reperiuntur; adeoque tantam deprehendi deformationem, ut ossa illa nec costis nec maxillis possint adnumerari. Spero fore, ut horum delineationes cum orbe licet communitentur. Cum annuente Sacra Cæsarea Majestate animus sit, quidquid in hoc genere obveniet, Neostadium ad illustranda illa deferre, & singularem hujus generis fossilium collectionem instituere. Obstupuit postrema ~~mas~~ litteris & scientiis dedita, tum minoribus, tum parifere vastitatis ossibus detectis. Præsertim in Germania. In Austria prope civitatem Cremesiam olim ex relatione Theatr. Europ. de A. 1646. & ex dentium delineatione, quam Lambec. Bibl. Vindob. Appendici inseruit; nuper prope vicum Langenluis; ex dentibus, quos habui, Lambecianis adhuc majoribus. In Sylvæ Herciniæ montibus ex relatione Conringii de antiquo statu Helmstadii; & Henningii Behrens Hercinia Curiosa. In famosa spelunca Baumanniana. In Misnia & Saxonia, ex relatione Albini in Germanico Chronico Metallico, & nuper in Memorabilibus Saxonix subterraneæ G. F. M. De Hildesheimensibus Lachmundus; De Querfurtenfibus Buttnerus. In Franconia ex relat. Caroli Bauschii in Schediasmate curioso de Unicornu fossili. In Norico ex Oryctographia Nov. Jo. Jacobi Baieri. In Wirtembergia testibus iis, quæ ibi asservantur, & passim factis

ctis recensitionibus. In Thuringia, ex relat. Tenzelii in colloquiis mensuris de 1696. In Helvetia ex relat. Scheuchzeri in Oryctographia Helvetica Germ. In Hassia ex relat. Winkelmanni in Descript. Hassiæ & nuper D. Wolfarti in *Hist. Natur. Hass. Inf.* Prope Quedlinburgum, ex relat. Ottonis Guerike, clari Experimentis de vacuo. In Styria testibus aliis, & ab iis, quæ recenseo, distinctis fossilibus. In Transylvania, testibus, quos habeo, ossibus. In Bohemia, ex relat. Bolesl. Balbini in Miscell. Regni Bohemiæ. In Moravia ex relat. Crollii de Signaturis. In Silesia ex Catalogo fossilium Silesiæ, & nuper Volekmannis Silesia Subterranea. In Hispania, & quidem Regno Valentia, ex relat. Jac. Sponii in Itinerario. In Anglia testibus transactionibus Societatis & Luidro. In Hungaria Antiqua & Nova Matchiæ Bel. (*) In Belgio, ex relat. Goropii Becani in Origin. Antwerpia. In Italia, in agro Viterbiensi, ex relat. Ephemerid. Nat. Curios. de 1688. In Sicilia ex doctissima perquisitione Kircheri in mundo subterraneo. In Islandia, ex relat. Wormiorum, Patris & Filii. Ac de vegetatione, ut dicitur, petrarum inligne testimonium perhibens caverna maris Ægæi in Cycladum Insula hodie dicta Antiparus, quondam Oliarus, non Præpelinthus, ut quidam. Cujus admirandæ crescentes e solo plantæ fruticesque nihil habent, quod possit ad diluvium derivari; ex laude dignissimo examine Illustriss. Gall. Legati Dni. de Nointel & sollertissima recensione Dni. de Tournafort Voyage au Levant.

Ex

(*) In illius, quam edere parat & quam Physicam inscribit, Sect. III. cap. VIII. agit de Antris Hungariæ. Horum maxime admiranda reperiri scribit in *Comitatu Liptoviensi*, qualia sunt ad vicum *Deminfalva*, ab incolis 1.) Cserna; 2.) Okno; 3.) Dwere, etymi ratione ex lingua Slavonica deducta. Prodigiosa hic ossa, & infiniti naturæ lusus, ex aqua lapidescente nati, reperiuntur, quæ singula proluxa commentatione, idem ille auctor prosequetur.

Ex his ossa minora nostræ cavernæ, propius ad verum eecedentia facilius oculis imponunt, quam illa, quæ exorbitantis naturæ lusum manifestius produnt. Inprimis quum fossilis osteocollæ pondus non excedant. Ne tamen pro veris ossibus habeantur, obstat formationis diversitas. Ferunt Transylvaniæ montes metallici ossa hujusmodi tam crassa, densa & dura, ut secata ebur æquent. In nostris quandoque nitri actuosa vis contextam ramusculis crassitudinem, eodem, quo frigoris sal coalescit, concretionis genere, supra modum ordinatum format; Interdum intus omnia adeo replet, ut desinant ramusculi referre medullæ filamenta, quibus forent similes, si essent minus frequentes & minus friabiles. Accedit extrinsecus adhærens formantis Margæ quasi matrix, sive proplasma. Sicut Mascardus in Musæo pag. 187. fatetur, servari a se fungorum petricosorum matrices lapidescentes, ut tophi.

Ossa majora ex utraque parte integra raro deprehenduntur; in minoribus sæpe, quæ excitatur unius partis cartilagine admiratio, alterius terminatione iniqua aut deficiente eluditur. Inveni parvas acetabuli partes, cujus concavo apposita fuit dimidia pars globi ossis extremum referens.

In craniorum aut frustis informibus, aut mirandis partibus, quæ futuris ligantur; quorundam externa lævitas proxima est vero, aliorum interior structura quasi apium alveis confunditur. Eo quidem situ, qui cerebelli cellulas posset exhibere, nisi in altera opposita parte deficeret. Qualia ebullantis fermenti foramina alias sæpe sceleti partes, quibus minime congruunt, pariter deturpant.

Costæ, quæ sicut cetera singillatim effodiuntur, omnium minime sunt suspectæ.

Vertebrarum vix duas uno loco invenire datum fuit, ut quidem earum quatuor certâ & determinatâ figura distinctas species observare; quarum par in singulis Symmetria quantumcunque mirabilis est; quid tamen habet, quod

quod vel in florum festuris semper & ubique æqualibus minùs mirum videatur? Aut quid interest ad gloriam Conditoris, in quo magis emineat ejus potentia, utrum in Regno Minerali, an Animali, an Vegetabili?

Maxillas inveni dentibus quibusdam armatas; alias haud dentatas; sed, quod mirum, justis dentium cavis perforatas. In ipsis dentibus hinc inde dispersis, nec effodiendis nisi in terra immota, major est diversitas. Dantur primores, non recti seu incisores, sed curvi, quales aprini & lupini, his majores, illis minores; dantur molares, cum radicibus & sine radicibus, quales serpentum coronas fingit traditio vulgaris; alii concavi, alii crassiores, alii solidi, adeoque externâ quam internâ formatione sibi similiores.

Inprimis notandum est, me vertebram spinæ effodisse, cui dens inhæsit, qui quidem excidit, at vestigia coalescentia minimorum dentium molarium oculis præbens, quemadmodum in concharum conglutinatis acervis (quorum aliæ cavernæ, pro fermenti virtute alia, sunt feraces) minimæ formæ quædam nascentes conchæ inter majores conspiciuntur.

De omnibus æque observandum: quod in terra mota & pervestigata, non deprehendantur, nisi ommissa, neglecta, perdita. Ut detegantur singularia, quærendum est in recessu solum compactum, non argillaceum, sed arenosum, quod nitri & margæ stratis, quibus interfecatur, probe archæum non turbatum, & proventum, qui sulcos quærentium fugiit. Margæ ingens copia est friabilis, quæ, ubi ossibus hæret, instar calcis concrevit. Nitrum ubique oculis subicitur. Fundum Speluncæ pavimentat terra limo sabuloque mista. Aquæ mineralis indurantis ubique vestigia in petrefactis, Sûriarum instar, guttis, quæ Stalactitis nomine veniunt. Accedit positus, per Limen, altitudine & longitudine æque ultra 150. pedes apertum, recipiens aërem austri. Sicut antrum cavernæ huic versus septentrio-

trionem oppositæ ducit in fundum plane sterilem. In ipso aditu notandum maxime est ingens os adhærens saxo summo dextri lateris.

Ex his quæ sint concludenda, Vestrum, Societates Illustres, esto iudicium, non meum. Liceat solum vestra cum veniâ ex aliorum hujusmodi fossilium ubicunque re-pertorum observatis adjicere:

Quod nulla terra, nullum ne monstrorum quidem reliquiis recipiendis capacissimum antrum (qualia exempli gratia in Carniola satis multa aliorum mirabilium feracia occurrunt) hæc ossa protulisse deprehendantur, nisi ex causis osteocollæ constitutivis quædam simul detectæ sint.

Quod nullibi misceantur species, sed quod diversum solum pro sua constitutione diversæ certæque productionis sit fœcundum, sicut dentes ossaque cavernæ hujus Retelsteinensis toto cœlo differunt ab aliis, quos alibi terra condit, inprimis a Colossalibus monstrosisque, qualium indagacionem nostras Lambecius suis studiis non alienam habuit, delineatosque exhibens in appendice Bibl. Vind. Gigantibus tribuit; qualem etiam possedi cum parte maxillæ, quæ naturæ errantis lusum insigniter prodit. Quod multo minus, mixti reperiantur, quos miscere potuisset Diluvium, dentes, ex. grat. Lamiaë Melitenses; qualium passim in Germania & nostræ feraces sunt lapicidinæ Eisenstadienses.

Quod nunquam & nusquam repertum sit sceleton exhibens justa proportione animalis noti œconomiam, aut partium necessariarum haud plus vel minus ostendens.

Quod in horrendis & ingentibus monstris, quæ proxime accessisse ad verum credita sunt, nullum perfecte cohæserit, aut defectu caruerit. Ubique de incuria fossorum, de deperditis querelæ; ubique excusationes & subterfugia apud structores dissolutæ machinæ.

Sufficiat his probandis unicum & quod omnium maximè corpus Elephantinum mentiri nostra ætate visum est, exemplum in ossibus A. 1685. prope Tonnam vicum, qui est in Sereniss. Ducis Saxo - Gothani Thuringica ditione IO $\frac{1}{2}$. pedum profundo colle effossis. In quibus Elephanto asserendis minus operose desudasset tot scriptis claris Polyhistor Tenzelius, si in delineatione, quam ipse exhibuit, attendisset de incurrente in conspectum positu primorum dentium, qui abhorret ab Elephantinis (*), nec cum maxillarum structura convenit. Partes deficientes dispalatas non satis videtur excusare querela, de distrahentium incuriâ, & instituta cum ossibus sepultis comparatio. Nam ossa, si separat putredo, non divellit, maximè in eam compacto solo, quale hoc est, quod immotus stratorum ordo secat. Neque deficit apta his formationibus loci constitutio; terra argillacea, in qua tophus & marga sca- tent, suisque meatibus & venis radicum instar transcurren- tibus cochleas ferunt tantæ etiam parvitatibus, ut oculos micro- scopio non munitos fugiant. Quemadmodum noster Vindobonnensis ager Lerchenfeld quotidie putrescentia & renascentia fert conchilia minuta. Taceo repertas cum hoc capite informes alias osteocollæ figuras, nec non cav- itatem dentis in nullo extremorum aperti, quam reple- vit tamen prima argillaceæ terræ materia, incorrupto ele- mentari vigore excludens putredinis suspicionem:

Huic naturæ portento explicando multum confert aliud & majus prope Stulgardiam nostra detectum ætate. Sunt in Saxi Caustadiensis cavo, quod vix C. passuum circuitu patet ex compacta argilla effossæ millenæ cornium, ossium, maxillarum partes monstrosæ, quas neque ad gigantes, ne- que ad Elephantos, vel animalium nostrorum maxima li- cet referre. Prout cujusque examini in Museo Duc. Wur- tenberg. sunt propositæ a claro his perquisitionibus

Y

Dno.

(*) qui sursum incurvantur;

Dno. Prof. Schuccardo. Cujus industria Microscopii subsidio ejusmodi ossium easdem in eodem limo formas à prima ad ultimam usque magnitudinem detexit, ~~et~~ Propterea non desino stupendas ejusmodi structuras mirari & demirari, quibus, ingenue fateor, ita oculi perstringuntur, ut lubens eorum subscriberem sententiæ, qui ne evidentem in his fossilibus formationem mineralem negent, duas eorum classes constituunt, Animalium & Mineralium; postremo generi relinquentes, ut mineræ productiones, communissimas quasque osteocollæ non tam generationes, quam coagulationes; primo tribuentes mirabiliores structuras, ut pro veris animalium ossibus habeant; sed soli, quo conduntur, minerali virtute ita calcinatis, aut petrefactis, ut cadaveribus conditis & pollinctis æquiparentur. Non enim dubitatur, quin lapidescant quædam, ut in aquis annosa quercus; incrustentur alia, ut in notissimis fontibus, quos dicunt petrificos, ex. gr. extra Germaniam in Crypta Aureliana & Agrippinæ circa Puteolos &c. quæ etiam, sicut metalla per gradus maturantur, ita lapidum genera per gradus indurentur & perficiantur, prout quædam ex dimidia tantum parte lapidescentia deprehenduntur, nihil minus, quam par diluvii ævum testantia. Neque in osteocollæ, quam recenseo, specie effluvia per Margæ proplasma discurrentes statim eandem duritiem produunt, sed pro diversa ætate minus magisque sunt friabiles. Dummodo hæc suppositio pro una, quam declinat, difficultate, non duplici premeretur. Primo in admitendis omni tempore & loco ignoratorum monstrorum veris generationibus, quales ne quidem in eorum reliquiis fingenti naturæ audeat concedere; Deinde in longe quæsita metamorphosi, nihil discrepante à materia, quam sponte natam agnoscit.

Locorum præterea, ubi reperiuntur, situs habitusque & casui, & industriæ modum recusat, inventas res eò deferendi,

rendi. Interdum angustia aditus, ut speluncae Baumannianae nunc demum ampliatae, excludit monstra, quorum ostendit reliquias; vel praecipua altitudo, ut in nostra Retelsteinensi caverna, vel profunditas terrae ordinatis sectionibus ævum & immotam quietem demonstrantibus, immo Saxorum viscera, non alii motui locum relinquit, quam Diluviano, summa imis miscenti.

Diluvium autem, si praeter Divinas, quibus nititur, probationes, aliis egeret, his sane certiores forent quaerendae. Tantum abest, ut de impugnando divino Miraculo animum inducam, ut illi caveam potius, ne tanti facti veritatem, quam sustinet nulli cedens demonstratione auctoritas, conjecturae facto, quod probare conantur, incertiores labefactent. Poteram me intra examinis à me propositae osteocollae Retelsteinensis terminos continere, & conchyliorum, piscium, ceterasque formas, quam haec ignorat caverna, tacere; Nisi perpensis iis, quae diluvio magis videntur posse accommodari, deinde minor verorum ossium suspicio nostram maneret osteocollam, cujus in marga coagulatio oculis se objicit, etiamsi quaedam alia liceret Diluvii reliquiis adnumerare. Ceterum quantumcunque montium everfionem ejus inundationi concedamus, vix poterit illa extendi ad saxa, in quorum medio natura formatrix toties deprehenditur; aut ad profundissimas fodinas Mexicanas ebur fossile praebentes.

Quodsi nihilominus recurrendum est ad novam terrae faciem, atque ad mutationem, haud quidem illam, quae potuit inundationibus secare freta, & insulas cingere, vel etiam colles sabulosos congerere; Verum ad integram ossium terrae, montium inquam, & rupium destructam mutatamque adeo compagem, ut cum Burnetto non creationi, sed Diluvio tribuenda sit terrae gibbosa forma. Utque diluvio demum non minerarum suas modo venas, quasi antea non existentes, sed etiam per canales subterraneos remanentes

tes fluvii prima sua phylacteria in montium jugis debeant. Quanquam ipse sacer Codex doceat, separatis, sedimenti instar, quæ aquis in creatione innatabant, terræ elementis & congregatis semel aquis, montes ante Diluvium extitisse, nec novos eorum meatus subterraneos à summo rerum conditore productos esse, sed per continuationem, [qua sine creatio frustra foret,] *aquas congregari*, tanquam *in utre, & in thesauris*, in montium penetralibus occultis, *in abyssos*. Pl. 32. quæ quidem in diluvio supra naturalem modum *ruptæ*, ut solitis longè largiora emitterent flumina; sed iterum *clausæ* ita fuerunt, Gen. 8. 2. ut non solum sint idoneæ per eosdem canales recipiendis *aquis euntibus & redeuntibus*. v. 3. Verùm etiam servandis *certis legibus, quas Deus ponebat aquis, ne transirent fines suos*, Prov. 8. v. 29. quibusque in creatione *abyssos vallabat* v. 27. *ut pertransiant inter medium montium & emittantur in convallibus*. Pl. 103. & receptaculis, e quibus [ut ea describit Ecclesiast. I. 7.] *omnia flumina intrant in mare, ut mare non redderet, atque ad locum, unde exeunt, revertuntur & iterum fluunt*.

His non attentis si succini mollis viscositas integris ardensæ s. lapidis fissilis montibus est assignanda, ut recipiendis, quorum figuris notantur, piscibus, herbis, conchis &c. magis aptentur; cur figuræ hos lapides ultra primum proplasma interdum tam alte penetrant, ut variæ sectiones easdem repetant? Cur præter certas species & faciles Asteriscorum, ramusculorum, circulorum, linearumque figuras [quas frigoris sal vel in nive siliciformi & stellata monstrat] plurima, quæ diluvio commodius vehi & electro retineri poterant, hæc monumenta lapidea effugiunt? Cur pro marcidis, tenuibus & fluctu facile complicandis herbarum foliis, [quæ extra undas sicca quidem in herbariis vivis diligentior ars potest sic explanare, ut explicata in lapidibus cerâ liquidioribus creduntur] non apparent solidiores

diores exoticæ plantæ? Cur pro ebore fossili, pro gravioribus monocerotis cornibus non gladii piscis Serræ aut Pistris, torpedines, orbes maricati, lacerti squamosi, testudines &c. ? Cur radices foliis incorruptiores, ut fuerunt diluæ & evulsæ, simul cum herbis, non apparent? Cur apparent multa, quæ natura nullo alio loco ostendit, exempli gratia nautilorum genera incognita, aut talia, quæ ex mari Indico in nostrum continentem derivare diligentissimus & ingeniosissimus reliquiarum Diluvianarum assertor Scheuchzerus tam parum audet, ut potius recurrat ad mutatam terræ faciem & montibus commutata maria.

Si tantam destruentium fluctuum rapiditatem ferret arcæ securitas, & seminum ad succedentem rerum creaturarum continuationem non turbanda conservatio; Si ferret etiam ipsa diluvii Historia, quæ ante exsiccata depresso terra superficie in monte undis iterum emergente Noachi columbæ relinquit ramum olivæ virentibus foliis & ita quidem tenerum & recentem, ut ab ave potuerit decerpi. Quid statuendum tamen de tot tantisque ad diluvii reliquias non referendis? De iis, quæ mentiuntur naturam? De Wormii homine siliceo Mus. p. 82, De monachis lapideis speluncæ Baumannæ, de humanis leonisque figuris in Angliæ caverna dicta Poolshole, quam exhibet Car. Leigh in Historia naturali Lancastriæ, de humani corporis partibus, de lapideis manibus, pedibus auribus, de Inguinibus Hassiæ; de caryophyllis lapideis Helvetiæ, de fungis saxo, ex quo surgunt, adhærentibus, aut Gothlandicis contra naturam agglutinatis & insertis. Et, [ne pingenti quam sculptenti naturæ minus artis tribuamus] de integrarum regionum arboribus constitarum turribus, ruderibus, fluviis, maribusque distinctarum tabulis; de Solibus, asteriscis, rosis; De Mussis in achate Pyrrhi Regis, quam Plinius recenset, de capite Panisci in diffisso Saxo

Chiorum, cujus Cicero meminit in Lib. de Divinat. De capite Regio diademate Insigni in achate, quem monstrat Venetiis Basilica D. Marci; De summi Pontificis ter coronati imagine, quam citat Agricola, aliisque Islebiensium minerarum iconibus; De Simia in lapide Aldrovandi, de Gallina Musæ Weimariensis; De iis, quæ imitantur artem; De solidis clavibus Nidrosiensibus Wormii; & de picta Svecica in Saxo prope Sigtunam, cujus delineatio in Svecia Illustrata nondum edita. De fibulis Hassiæ, quæ monti integro nomen dederunt Spangenberg; De cultris pugionibusque Mexicanorum, ante ferri usum, de cuspidibus telorum hastarumque; de cavis nummis Gothicos æmulantibus; de patellis Blanckenburgensibus; de lapidibus ollaribus &c. Haud prætereunda silentio essent literæ in Achate Thesauri Casariani, quem Lambecius recenset, si novæ artis invento possent probari antiquiores. De nautilis Indicis, quos notant numeri musici; de talis Badensibus, non cumulate, sed singillatim effodiendis, & tanto temporis tractu effossis, quorum exactis æqualibusque numeris quod mirandum magis sit, nulla protulit terra. Sufficit ad eorum asserendam veritatem auctoritas quotidianorum testium oculatorum, & maxime in pacis postremæ tractatione legatorum Casarianorum Gallicorumque conjuncta perquisitione susceptum gravissimum examen. In transcurso hic non est prætereundus lapis cum nascentibus minoribus talis, numeris signatis & petræ hærentibus. Quales nuper in monte Legritia, ut narratum est, effossos Casarique oblatos custodio.

De cubis, quos tot generum mineræ formant, timendum non est, ut quidem de numeris, nisi Badensium quotidiana exempla pro illis militarent?

Quid tandem de iis, quæ fidei sistunt mysteria, de Servatoris Christi, Sanctissimæque Matris Virginis, &c. tot imagi-

imaginibus ? Quæ in lapidibus haud liquet, cur magis de-
 beat mirabiles videri, quam in floribus Satyrii Antropopho-
 ri, in radicibus, ut Mandragoris, in lignis, ut Lapponum
 idolis, quæ manu fieri apud eos nefas est, &c. ? In his equi-
 dem ingens differentia agnoscenda, inter ea, quæ raro &
 quidem dissimili forma apparent, ut cancri fluviatilis quæ-
 dam in fissili tantum lapide deprehensa vestigia, & ea quæ
 determinati generis pares semper species exhibent, ut
 Echinites, ut conchites, ut orbiculati cancri sive Paguri
 massæ integræ siliceæ. Illa ad naturæ ludentis casus viden-
 tur referenda; Hæc ad opera, quibus ubique Deus præ-
 stabilitas certas formas adsignavit; ut ejus in iis Majestas
 tanto splendidius eluceret, quanto in occultatis quando-
 que rerum finibus magis absconditur; nam quid prohibet
 semina, nascendorum compendia, ex. gr. in conchy-
 liorum, coralliorum structura, minerarum sali, æque ut
 marino, adserere? Siquidem salium ejusmodi per me-
 tus subterraneos communicatio non demum ex rerum
 omnium destructione & mixtione petenda. Neque spe-
 cierum diversitas pro lusu habenda, ex. gr. quum glosso-
 petrarum varia magnitudo, jam ad avium vel Natricum
 linguas, jam ad Lamiaæ dentes; quum cornua Ammonis
 ad nautilos, ad arietes, ad serpentes pertinere putantur.
 Quod si, ut ad mea redeam, in campis apertis terra
 tantum mollior depressiorque everfa credatur, & nova
 collium strata formasse, quomodo ad easdem sectiones
 in antris excelsis & saxeo muro cinctis sternendas gravem
 mineris terram æquis partibus in locum tam sublimem extu-
 lit? & si extulit, cur vacuas reliquit alias minoris aut ejus-
 dem altitudinis cavernas, quales sunt aliæ steriles, & qualis
 est vicina huic, patulaque ex altera opposita parte spelun-
 ca, silicibus pavementata. Tandem si vortices subterranei
 non potuerunt tantum aquarum emittere, quanto erat
 opus ad inundandam superficiem Sphæricam altitudinis 15.

cubitorum, quæ operti sunt omnes montes excelsi sub universo cælo Gen. 8. 19. unde in aquis cœlestibus dulcibus & levioribus tot marina? Taceo repugnantias, si credatur diluvium intra tempus, quo cœpit sedimentum, integra cadavera Elephantina & conchyliæ, si natant tardissima, si non natant, gravia, ex natali solo in Germaniam vexisse.

At de contentis quam continente magis sum sollicitus; cur pro animalibus portentosis non leves & obvias res; cur non homines? Cur non animalia nota? cur non promiscue, quæ mixta vexerunt aquarum turbines, eodem loco sepeliit Diluvium? Quis potest tanta certis argillis, certa Osteocollæ genera, certis lapidibus certas impressiones servans secernensque industria cadere in fortuitos fluctuum casus? Dubitare, non decidere audeo, nec forte Whodwardo alicui in Anglia Luidiam, vel Dickinsonium; In Helvetia Scheuchzero Langium, In Italia Mercatum, commentatori opponendo, singulorum suffragia meo submittere in verecundo iudicio.

Vestrum, Societates Illustres, iudicium,
qua par est docilitate, ex-
specto.

Relation de ce, qui se trouve de remarquable dans une grande Caverne de la Styrie Superieure.

LA belle saison m'ayant engagé à me promener pour corriger les inconveniens d'une vie sedentaire, je tâchois d'en tirer en même tems quelque profit pour a republique des Lettres, en prenant le parti d'aller examiner une des cavernes les plus singulières, qu'il y ait dans le monde, & qui merite assurément plus de reflexion, qu'il n' en a été fait jusqu' à present, je veux dire de celle, qui est en Styrie à 4. lieuës de la Capitale de Grätz dans la route de la poste ordinaire, où se changent les relais, à Retelstein. Ce fût le 8. de May de l'an. 1719. que j'arrivay ici de grand matin avec un curieux, qui se resolut en chemin de m'accompagner. Les préparatifs necessaires se firent d'abord. Un peu de provision pour dîner là haut, un Compas, des perches mesures é pour servir en même tems d'appuy, des cordes, chandelles, des pieces de bois sec pour servir de flambeaux, un pistolet pour rallumer les lumieres éteintes, l'ustencile pour creuser, quelques Sacs, des guides les mieux informés du dedans de la caverne, deux bons mineurs. L'assurance, que j'eûs de la grande ouverture, & d'y trouver une eau claire & fraiche, me dispensa de precaution contre le mauvais air. Nous traversâmes en bateau la Moure, rivière tres rapide jusqu' au pied du rocher le plus haut & le dernier de la Styrie Superieure, il est appellé *Cougelloucque*, *Rugellucfe*. La Caverne, qui est au sommet, porte selon l'idée diverse, que s'en sont formée les Spectateurs, le surnom ou de *Tombeau des Geants*, à cause dela grandeur des os, qui s'y trouvent comme ensevelis dans une terre molle, ou

de *Caverne des Dragons*, dans l'esprit de ceux, qui ajoutent foy aux traditions des Dragons redoutables aux hommes & aux animaux, dont ils croient trouver ici les reliques.

Après avoir fait le detour de l'avenué nous ne commençâmes à compter les pas qu'au pied de la Montagne. Nous en comptâmes jusqu' à 2839 avant que d' arriver à l'entrée de la Caverne, dont le fondement est composé de quatre rochers escarpés qui forment autant de terrasses. Quiconque ne fait pas bien grimper, ne doit pas entreprendre d'y monter sans être appuyé de bons guides & bien munis aux pieds de ces sortes de fers, dont les montagnards se servent.

Il y a pourtant à l'endroit le plus difficile trois montées faites pas seulement pour les hommes, mais ce qui est plus surprenant, pour les boeufs, qui trouvent là entre les rochers une tres bonne pâture & qui étant abreuvés de l'eau, qu' on leur porte de la Caverne, passent pour les meilleurs du Pays.

Le rocher escarpé, qui au dessus de cette porte forme un mur droit finissant en pointe, comme un fronton, ou comme un toit couvert de gazon, represente tout à fait une Maison fort grande, puisque sa hauteur égale la hauteur des 4. terrasses, dont je viens de parler. En haut les jardins suspendus de Babylone doivent ceder au champs de seigle & à la prairie qu' un étang rafraichit à l'ombre des arbres.

Nous trouvâmes en chemin faisant des pieces de mineral de fer, dont toute la Styrie abonde & dont les autres mineraux tiennent un peu.

L' embouchûre est environnée d' une terrasse verte assés spacieuse, qui decouvre les vuës les plus belles des paisages voisins.

L'ouverture de la Caverne située vers le Nord-Ouest recevant l'air du Sud - Est forme une véritable porte carrée de pierre de taille de la hauteur & de la largeur de 180. pieds. Elle est gardée par une haye pour détourner les bestiaux.

L'on ne sauroit être que frappé d'étonnement au premier aspêt de la plus belle voute qu'on se puisse imaginer. L'on se trouve d'abord dedommagé de toutes ses peines par la considération de cette Structure merveilleuse, que nul art ne sauroit imiter. Quand on regarde en bas la terre creusée par tout en forme de sepulchres à demi ouverts & parsemés d'os, qui passent la grandeur naturelle, aux cotés d'autres petites cavernes, comme des Chapelles séparées, au fond la sombre obscurité, que les chandelles allumées rendent plus lugubre, l'on se rend à l'opinion de ceux, qui prennent ce lieu pour un Mausolée tres proportionné à la grandeur des os qu'on y deterre, puisque la longueur des voutes jusqu'au bout, où les plus déterminés n'osent plus se glisser par les ouvertures étroites des grandes pierres tombées passent 1540. pas.

Mais quand on considère les Os semés par ci par là n'ayant nulle liaison, l'on se trouve disposé à donner dans le conte des Dragons, qui n'ont laissé que des reliques dispersées des animaux dévorés.

Il est pourtant tres vrai, qu'il se conserve encore chez quelques curieux des compositions surprenantes de têtes & de parties de corps, qu'on a deterrées ici, quoy que je n'aye eû le bonheur d'en trouver que deux demi têtes sans machoirs garnis de dents, malgré la diligence que les deux Mineurs ont employée pendant 24 heures que je les ay laissé en haut.

Car depuis que les païsans ont appris, que la poudre de ces os est un grand remede contre les maladies, sur tout

contre l'Epilepsie , & qu' ils se sont avisés de vendre non seulement ces pieces rares aux curieux , mais aussi les rejettons pour medicine , la terre y a été tellement remuée, qu' il est difficile de trouver des endroits , qui soient échappés à leur recherche ; C' est ce qui fait les sepulchres à demi ouverts , dont je viens de parler.

A l' entrée de ce Cimitière couvert d' une voute étonnante, la premiere chose, qu' on decouvre, c' est un fourneau à préparer du Nitre , demonstration evidente, que le sel de ce Mineral a le plus de part aux productions merveilleuses de cette terre. En entrant un os Gigantesque attaché en haut au coté droit de la voute merite une attention, qui contribue à prouver la generation de ces os, dont il sera parlé à la fin.

A gauche il se presente d' abord une cheminée aussi commode qu' on auroit pû la creuser, aussi n' avons nous pas manqué d' en profiter pour allumer quelques fagots & pour nous garantir contre le changement soudain du frais de la Caverne & de la Sueur , dont nous fûmes chauffés en montant. La magnificence de ce vaste Mausoleé contribua beaucoup à l' agrément du repas que nous y fimes vis à vis d' une espece de grotte garnie de roceailles.

Après avoir distribué les fonctions differentes nous commençâmes la marche à la lumiere de chandelles & de petits fagots. Le peu de fruit, que je tirois de mes premieres decouvertes dans une terre quasi labourée par tout des violateurs de ces os ensevelis, commença à me degoûter , si je n' avois pas trouvé quelques endroits , dont la section perpendiculaire nous monroit les couches d' une terre differente par la diversité des couleurs. Les plus elevés étoient les plus blanches. Cela ne nous enseignoit pas seulement les lieux conservés & par là plus fertiles, mais nous fit aussi comprendre, la vegetation de cette terre nitreuse, dont les écorces diffe-

differentes, comme celles des arbres coupés horizontalement marquent la durée de diverses années.

Au 200me. pas le fond est déjà semé de quelques grosses pierres tombées d'en haut, apparemment par la violence des tremblemens de terre. Ici le jour perçant la voute en deux endroits par des écrasures fait un effet surprenant & singulier.

Au 280me. pas la profondeur des pierres pendantes fait peur.

Au 560me. pas se trouve beaucoup d'eau petrifiée en forme de glaçons dans les goutières de l'eau, qui passent la montagne.

Au 613me. pas est au milieu une fontaine, dont l'eau claire ne vient pas de source, mais coule d'en haut & represente un Jet de la hauteur prodigieuse de la voute. L'on peut juger de la bonté de cette eau par la qualité de son reservoir qui ne contient qu'une eau de pluye purifiée dans l'air & filtrée encore par les conduits & les pores de la Montagne, avec plus de soin, que ne s'en donnent en Espagne ceux, qui se servent de la fameuse pierre poreuse de la Mexique pour épurer & filtrer l'eau qu'ils boivent.

Il faut qu'elle ait pourtant des sortiés sôds terre, le peu qu'on en tire pour abbreuver hors de la caverne les bestiaux n'égalant pas l'affluence d'en haut.

Il se voit ici des trous, qui sans percer la Voute entrent dans son epaisseur à perte de vüe.

Au 643me. pas des Montagnes de pierres tombées rendent le passage fort difficile. Ce ne sont plus des sepulcres de terre. Ces rochers dressés representent avec plus de surprise tout ce que les pierres levées des tombeaux Gothiques ont de singulier.

Mais au 842me. pas la terrasse que forment ces rochers mouillés & glissans à la hauteur de plus de 10. toises & à la longueur de 100. pas, est nommée le Theatre du milieu.

Der Mittel-Bogen. De là on arrive ici à une chute d'eau, qui palle en grandeur toute cascade. Les pointes des gouttes petrifiées sont deja toutes emportées. Je passerois sous silence les glaçons d'eau petrifiée, qui se trouvent par tout au moins les troncs, qui restent des piécés emportées, comme une chose assez commune, si cela ne servoit pour prouver la disposition petrifiante, que ces sortes de **Cavernes** ont de commun entr'elles.

Il n'y a pas moyen de passer d'ici les écueils mouillés sans se faire tirer par des cordes. Encore le passage est-il si difficile, qu'il ne faut pas conseiller à quelque curieux que ce soit de se fourrer dedans Et qu'il n'y a nulle apparence que des bestiaux vivants eussent pû s'y fourrer. Il faut se contenter d'y envoyer les guides les plus versés en les assistant des secours nécessaires pour deterrer en ces lieux moins frequentés & moins epuïsés des choses plus curieuses sur tout des dents semées ça & là, comme celles de Cadmus. C'est dommage, que cet accès presqu'impenetrable coupe le plus beau spectacle des **Voutes** trois fois plus hautes & plus larges, que celles du devant. Les passages etroits entre les pierres tombées forment un labyrinthe, où l'on se peut perdre à tout moment sans l'invention d'Ariadne, car la **voix ne sert** de rien ici, on ne s'entend point à cent pas. Pour ne pas payer cher la curiosité, la comparaison de ce que l'on a vû, avec moins de peine & de danger peut suffire, pour se faire une idée du reste, que la seule étenduë grossit.

Dans cet antre affreux on cesse de marcher sur la terre molle, le fond en est plein de cailloux & sterile comme celui d'une autre **Caverne** opposée de l'autre bout, qu'une porte plus basse & voutée en demi cintre ouvre du coté du Nord à l'autre **extremité** de la Montagne. On n'y arrive qu'au dehors par un grand detour, le **passage** d'une porte à l'autre étant coupé au milieu par des rochers impenetrables. Cette caverne tout à fait exposée au Nord n'est memorable, que pour montrer ses dispositions contraires d'un
froid

froid intolerable & d' un fond destitué de ce qu' il faut pour une vegetation semblable aux productions de la premiere, où l' air du Sud est plus propre à pousser les excrescences d' une terre de Bolus & à mettre en action le sel du Nitre.

Il seroit à souhaiter, qu' une autre raison n' empêchât de même à l'avenir la recolte des curiosités, qu' a fourni jusqu' à present la caverne du coté de la riviere. La terre trop remuée n' y fera plus susceptible d' une vegetation, qui demande une suite de tems sans interruption. J' appelle vegetation tout ce qu' on admire en ce qui s' y trouve & qui deviendra de tems en tems plus unique à mesure que le fond sera epuisé. Car au bout du conte tout ce qui paroît extraordinaire dans cette structure prodigieuse, n' est pas comparable aux merveilles que couvre la terre. J' en ay fait tirer une bonne quantité. La separation faite, pour ne perdre rien, les rebuts ont été donnés à un païsan, qui fait commerce de ces os pour l' usage de la medecine. Le mediocre a été donné à l' hôte de Retelstein pour en divertir la curiosité des passans.

Ce que j' ay choisi consiste 1. en deux Cranes de têtes de la grandeur & de la figure de celle d' un veau, les futures & les proportions y sont admirables. Il n' y manque que les os qui renferment les yeux & les machoires.

2. Deux ou trois grandes machoires garnies de quelques dents, d' autres, où il ne reste que les trous de dents.

3. Differentes dents, comme des defenses de sanglier & d' autres machelieres avec leurs racines, mais dont la largeur ne passe pas le diametre d' un écu.

4. Grands & petits os pourvûs au bout de ce qu' il faut pour la jointure ordinaire.

5. Tou-

5. Toutes fortes de vertebres,

6. Quelques bas de dents , qui auprès des credules occuperoient à bon droit la place des fameuses couronnes de serpens.

A ne regarder que ces pieces choisies, la figure, la couleur, la legereté semblable à la pierre ponce, les fibres, les vertebres, les creux, la moelle des os, tout represente si évidemment des os, que les sens s'opposeront toujours au raisonnement le plus fort, tant qu'on ne mête pas en paralelle les bizarreries & les productions monstreuses, où le jeu de la nature s'est egaré. Toutes fois la surprise est égale, quelque parti que l'on prenne. Si ce sont des os veritables, qui est ce qui peut s'être avisé de les enterrer dans un lieu inaccessible & ne portant aucun caractère d'industrie humaine, comme les Mausolées de Persepolis.

Pour quoy ensevelir si profondement les os de bêtes? Pour quoy les detacher & les disperser aussi soigneusement, qu'il ne se trouve aucun rapport de pieces, qui puissent composer seulement une partie raisonnable de corps? Où trouver des animaux d'une figure & grandeur aussi extraordinaire? Le recours au deluge, la fiction des dragons, l'idée des Geants, tout cela n'est pas à l'epreuve d'un raisonnement solide. Le déluge pour quoy auroit-il laissé vuides des Cavernes d'une ouverture égale, mais d'une disposition contraire à la vegetation? Que peut-il avoir contribué à la difformité de certains os, qui n'ont quelques fois qu'un bout regulier, quelque fois rien de ressemblant à un animal? Comment auroit-il sçu faire des separations assez étudiées pour ne mettre dans certaines Cavernes, que des especes singulieres & distinctes des autres. Dans une terre des coquilles, des cornes, dans une autre des dents enormes,

ici des petites ; quoique l'ouverture de cette entrée soit plus capable qu' aucune autre de recevoir les plus grands animaux. La sepulture des Geants auroit plus de probabilité, s'il s'en trouvoit des os moins equivoques, par exemple des têtes d' hommes, & si pour les trouver il ne falloit pas des dispositions determinées d' une terre capable de les produire.

Si au contraire ce ne sont pas des os veritables, comme un examen sericieux ne peut les prendre, que pour un jeu de nature, formant ces fossiles de mouëlle de la terre, *Marga*, qui en sort comme le suc d' arbres, & qui se voit ici abondamment dans sa première substance, avant que le sel nitreux animé d' un air de Sud-Est le pousse en différentes figures selon la disposition du lieu qui en fait la matrice & que le froid avec le tems endurecit.

Si, dis-je, ce n' est qu' un jeu de nature, quelle ressemblance ? quelle illusion ?

Est-il possible, que le hazard puisse former souvent une Symmetrie égale des jointures d' os des deux cotés d' une tête jusqu' aux sutures du crane, aux filaments &c.

Pourtant en comparant ces regularités aux irregularités de la même matière, où la nature s' est lassée de se copier ; il est evident, que des os, qui n' ont nul creux, où l' autre bout finissant dans une figure confuse, n' ont jamais été des os. Et qu' une composition d' ossements quel' anatomie ignore, n' a rien de commun avec ce que la nature forme pour un usage regulier.

Il faudra au moins avouër, que ce n' est pas toujours un simple jeu de nature, comme dans les images des pierres ; Mais qu' elle se fixe souvent à la formation des certaines espèces des fossiles regulières, comme les mineraux, les racines, les herbes.

L' inspection oculaire decide plus ici qu' un discours. Principalement dans la comparaison de ces fossiles, à l' *osteocollis*

colla & à l'*unicornu fossile*, que produit la terre en Boeme, Silesie, Hesse, Thuringe, Haute & Basse Saxe, & en Styrie dans d'autres Cavernes, dont les Os sont differens & singuliers; près de Crems à Langenloés, où l'on deterre des dents machelieres plus grandes, que nulle part. Ces sortes de dents, qui paroissent souvent en estampes, confondent assez par la structure ceux, qui les font passer pour des machelieres des Geants.

Cette difference des choses, qui devoient se ressembler d'avantage en tout lieu, se trahit. Et tout le merveilleux n'aboutit enfin, qu'à une admiration, que le Createur nous inspire dans ses moindres ouvrages, dont il a fixé la formation selon la matiere qui les produit.

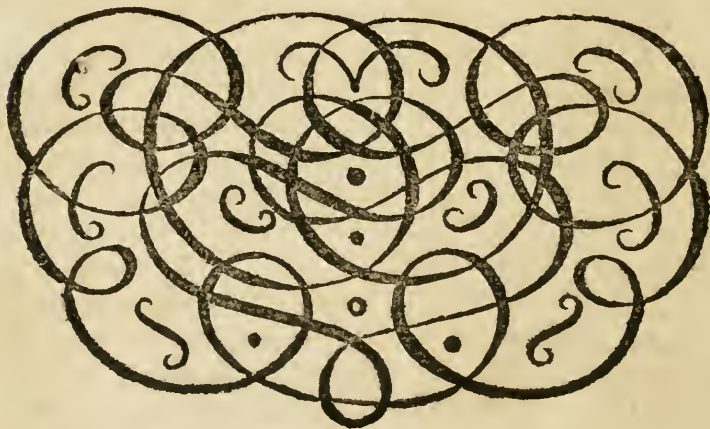
Les glossopetres ou langues de Serpent de Malthe, qui ont pû seduire jutqu' à des Bochards pour aller confondre ces fossiles avec l'histoire de Saint Paul, comme s'il n'y en avoit pas de même en Lunembourg, en Deuxponts, en Brabant; Les Coquilles en Angleterre, à Mayence, à Cassel, en Suisse, Baden & Wirtemberg, où dans la Capitale Stutgard se conserve une collection très curieuse de ces sortes de fossiles, dont le savant Garde Mons. Schucard a fait des observations importantes en decouvrant par le microscope deja dans les premieres coagulations des formations d'os & de coquilles. Enfin les champignons de pierre, les cornes d'Ammon, Ammonites, la confiture de Tivoli, dont la fameuse Caverne de Bauman montre dans le Comté de Stolberg une table couverte; les empreintes de figures, qui bien loin de ressembler aux creux de corps moulez, penetrent souvent quelques couches de pierre; tout cela qu'a-il de moins surprenant?

Comme il se conserve au Chateau de Neustatt à six lieues de Vienne les plus grandes pieces de cet *unicornu fossile* que le vulgaire prend pour des os de Baleine & d'Elefant,

&

& comme il faut desespérer, au moins dans les Cavernes déjà creusées, d'en trouver plus de pareilles, sa Maj. Imp. honorant ces curiosités de son attention, a ordonné d'ajouter aux autres ces decouvertes plus proportionnées & plus illusoires pour en former un cabinet, lequel joint à celui de Stutgard sera capable de detromper les plus prévenus par un examen rigoureux & par des des-seins gravés. En augmentant toujours cette collection par les nouvelles decouvertes; qui ne seront pas inutiles, tant qu'elles serviront à decider une question de Physique capable d'éclaircir des faits Historiques & de partager les opinions des Savans les moins sujets à une fausse prévention. Je dois mettre à ce nombre le celebre Woodward, & ceux, qui sans examiner les irregularités de la même production se laissent éblouir de la ressemblance de quelques pieces choisies. Mons. Camerarius dans une dissertation sur les coquilles formées de la même façon, qui dans les Ephemerides, dites *Natura Curiosorum*, est la CLXXV. ne sauroit se rendre à cette autorité, ni de Mons. Woodward, ni de Mons. Scheuchzer savant Physicien, qui le suit. L'infinité de ces petites coquilles renaissantes lui donne trop dans la vüe. En effet nous voyons entre Vienne & Petersdorf renaître ces coquilles à mesure qu'on les emporte. Et si dans la Carinthie les Cavernes les plus spacieuses & fecondes en d'autres fictions manquent de ces sortes de fossiles, il n'y auroit pas plus de raison à s'en prendre au mépris du deluge que de croire, qu'il ait fait ailleurs comme à dessein les separations des fossiles, que fournissent divers lieux & diverses dispositions vegetatives. Ce n'est pas revoquer en doute le deluge, c'est seulement douter de ses effets inconcevables, dans les cas, où il n'est pas besoin d'affoiblir cette verité hors de la revelation par des suppositions moins fondeés.

Pour moy, si je me suis trop laissé aller dans cette recherche, qui n'appartient qu'aux Physiciens, on ne peut pas m'accuser d'être sorti de mon métier, qui seroit trop intéressé à la perquisition de ces tombeaux de Geants, si c'en étoient. En attendant la décision des illustres Sociétés, qui nous font tous les jours profiter de leurs observations Physiques, je dois me contenter d'une simple Relation, & sans embrouiller la matière par une vaine enumeration des opinions diverses, me soumettre à leur tribunal avec une docilité, dont je me feray toujours honneur, autant que je me piqueray d'indifférence à l'égard de ceux, qui aiment à disputer, & qui cherchent leur gloire dans la controverse.

Ad longè absentis librarii menda ob litterarum inopiam referatur, atque ad rectioris alibi scriptiois normam corrigatur.

1. Quum litteris minoribus, ubi dignitatem, proprium nomen, aut in symbolis repræsentatam rem non significant, præter necessitatem initiales Romanæ, aut quum Romanis inæquales majores [ut pagina 117.] præponuntur. 2. Quoties in quadratis litteris U contra morem antiquum adhibetur pro V. & J. pro I. 3. Quum in iisdem AE. contrahitur caractere recentiori Æ in paucis tantum consularibus numis reperiundo. Quod quidem ob scribendi compendium, sicut alias novitates, & recentiores grammaticarum notarum apices ferre non dubitavi in vulgaribus minutis litteris, quas ipsas prima sæcula ignorarunt.
- pag. 11. l. 14. pro TVA lege TVAE. p. 12. l. ult. pro APOTOL. lege APOSTOL. pag. 14. Lin. 3. pro Virdobon. lege *Vindob.*
- p. 55. verba: *Adjecta litera denotant extran. sculptorem*, post mutatum numisma a Cæsar. Sculptore Dno Warou locum jam non inveniunt.
- pag. 81. lin. ult. lege *annus* pro unus.
- pag. 89. lin. 5. lege *signum* pro mgnum.
- pag. 109. lin. 5. lege pro Nov. *Obt.* ut seq. pag. 112. lin. 17. rectius.
- p. 149. lin. 17. pro genetrix lege potius genitrix. Quia verbum genetrix antiquis Inscriptionibus, quam Virgilio usitatus est.
- pag. 143. lin. 5. pro prædicunt lege *pradicant.*
- pag. 143. lin. 19 pro Majestati lege *Majestatis*, ut sit genitivus.
- pag. 161. lin. 32. quum pietatis nomen non satis exprimere visum sit erumpentem affectum, detur venia v. *Zelo.*
- p. 162. lin. 6. pro EXORNANTO lege ECSORNANTO.
- p. 163. lin. 4. Festum Regium pro festo Regiæ inaugurationis die. Festum pro festo die, quia Ovidio probatum, cum litera initiali majuscula hic potius adhibetur, ut terminus *Festi Regii*, cui vivente Rege Friderico annuæ celebrationes in memoriam Regiæ inaugurationis destinabantur.
- pag. 165. lin. 3. & 4. commutatur Asteriscus indicans numismaticam Inscr. *salus generis humani*, cum signo exclamationis præced.

pag. 166. pro necquicquam lege *nequicquam* prout Virgil. & Cicero. Alii cum Joh. Pierio ex antiqua scriptione *nequiquam*. ut pag. 213. initio.

pag. 169. lin. 18. pro Latino Othonis Germanicum nomen *Otto* de industria cum dupl. tt. scribitur ab antiquo Germ. Uto vel Huto, custos, *Huter* / unde non Bohem. sed German. nomea *Ottocarus*, quasi custodiens agros, vid. Schottelius.

pag. 181. lin. 10. pro IPSE lege IPSA.

p. 182. lin. 22. pro LITTORA lege LITORA. ut alibi rectius,

p. 191. lin. 2. pro NOSTRAS lege NOSTRAE.

ibidem pro subditorum communi vocabulo mallet *civium*.

pag. 197. lin. 6. pro vendicat lege *vindicas*.

p. 212. In fine pro Ecclipsis lege Ecclipsis ut pag. 176. lin. 17. rectius. p. 216. lin. 3. in Voce IMP. est omissum I.

pag. 219. l. 6. pro deceta lege decreta. pag. 221.

l. 17. ad Maternum adde, genus. pag. 232. lin. 17. leg.

formæ. p. 254. Lin. 7. lege tranquillam p. 257. lin. 4. lege

monimenta. p. 258. Lin. 9. pro cum lege cum. p. 276. Lin.

4. pro radios lege radios. p. 299. Lin. 12. pro Rubertæ lege Rupertæ

p. 302. l. 24. pro Rastadiensis lege Rantstadiensis. p. 307. l. 3. lege

judicare. p. 310. Lin. 30. pro inaudito lege incondito. p. 313.

Lin. 1. pro libaratos lege liberatos. Lin. 9. Lege Vezirii. Lin.

13. pro invidatur lege invitatur. p. 331. Lin. 11. pro perspicu-

issima lege perspicacissima. p. 333. lin. 11. lege Volk-

manni. Et Lin. 14. lege Luidio. p. 335. Lin. 24. lege: non argillaceum modo, sed etiam arenosum.

In aliis si diversa scribendi ratio toleratur documentum sit, satis æquo Marte utramque defendi, nec mihi me in dubiis censorium munus arrogare. Ita *exultans* scribendo & *exsultans*, *Exequiæ* & *Exsequiæ*, *expecto* & *exspecto* &c. sequor non modò doctos nostra ætate, omitentes S. & ponentes æquo jure, sed etiam prisca marmora, quæ pro antiquiore C.S. substituto X. [ut consonantis duplicis compendio] interdum, sed rarius addunt S. VIXSIT EXSTRVXSERVNT &c. FACSIT & FAXSIT. Nec non antiquorum MSS. accuratissimum Virgilii Medicæi exemplum

plum, in quo legitur tam *exequitur* quàm *exsequeretur*, tam *extruis*, quàm *extructo*; ita tamen ut frequentius omittatur S. Mibi vero iudicium suspendenti satis est, quod X. solum pro antiquiori C. S. non mendosè scribatur, quòdque antiquus Grammaticus Velius Longus pro mea stet sententia; quum asserit: *Expectare & exspectare uno modo utrumque scribi licere, nec timendam esse eam ambiguitatem, quæ est multis verbis familiarissima, cum in littera X. etiam S. posita sit & composita.* Facile hic parum experti excipient pauca in quibus exprimere S. jubet usus, ut *exsignare, exscribere.*

1. In littera duplex t. probatur antiquis lapidibus, ac simplex t. derivatione a lituta. Frequentius hic invenies littera.

2. Scriptum aureo sæculo *solemne*, ut plurimum imitor; neque rejicio *solemne* ex Etymologia ejus quod, Festo interprete, solet annis certis fieri.

3. Ob derivationem græcam rectius videtur scribi *Tropæum*, *numus* & *Stylus*, quam *Trophæum*, *nummus* & *stilus*, tamen resistere interdum nolui doctis quibusdam viris aliter scribentibus.

4. pag. 31. pro *Cæremonia* malo legi *Cerimonia*, ut alibi rectius.

5. *Teda* & *tæda* in antiquis scriptionibus.

6. *Paulum* vel *Paullo* & *Paulum* vel *Paulo*, quum sit utrumque diminutivum a *paululus*, & utrumque receptum usu; non decido. Stat pro simplici l. productus supra Antiqu. Gram. Velius Longus. Malo tamen cum eruditissimo Cellario scribere *paullum* & *littera*.

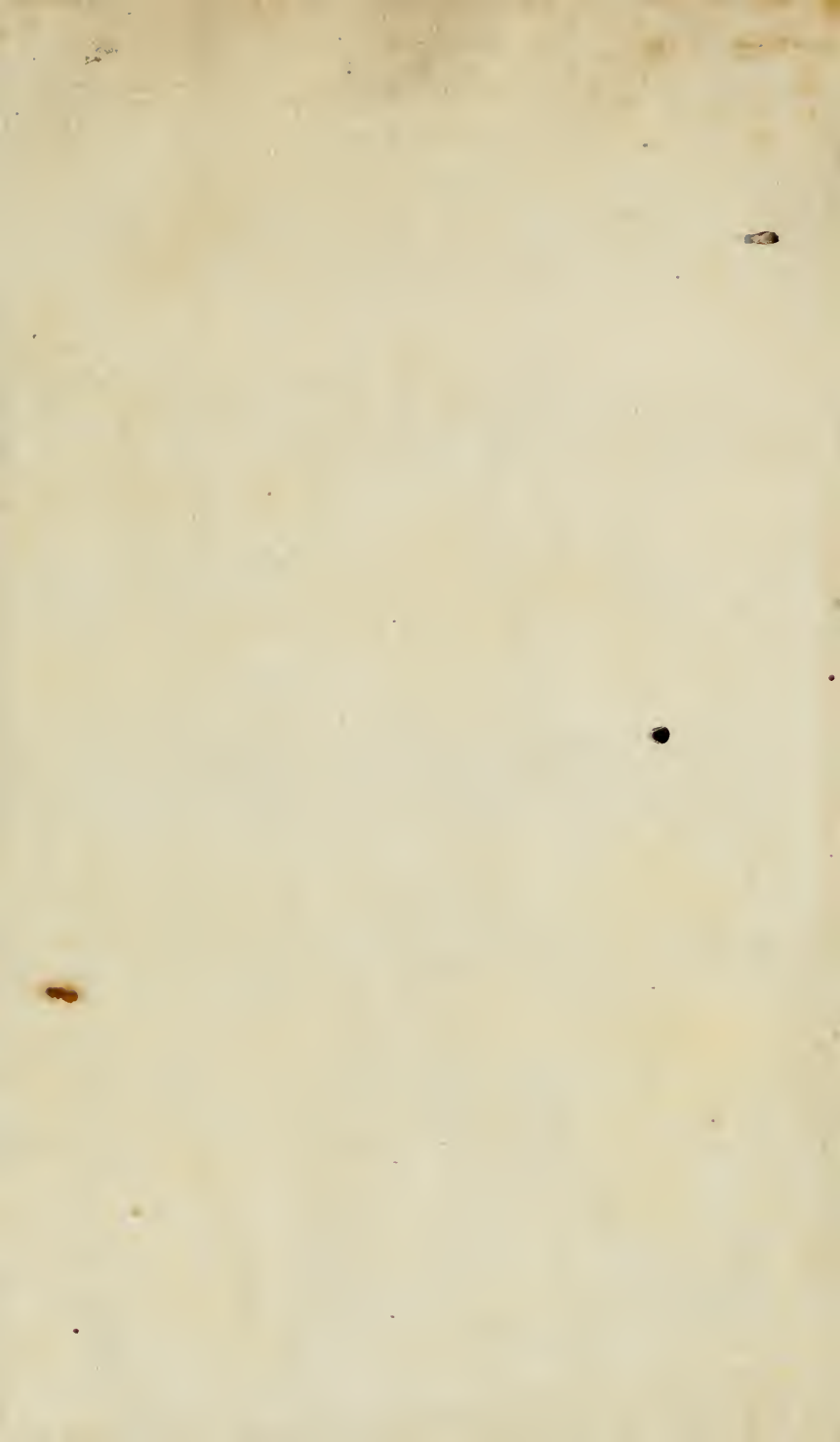
7. Sunt priscae elegantiae assertores, qui *caussa*; sunt qui *causa*, secundum veteres lapides codicesque scribunt; Pro causa simul militat auctoritas Prisciani.

8. Scylo nostro publico fuit indulgendum, ut *Hungaria* potius scriberetur quam *Ungaria*. Nam ab origine non *Hunus* dicitur sed *Unnus*, Unde *Ungavari* sive *Ungari*.

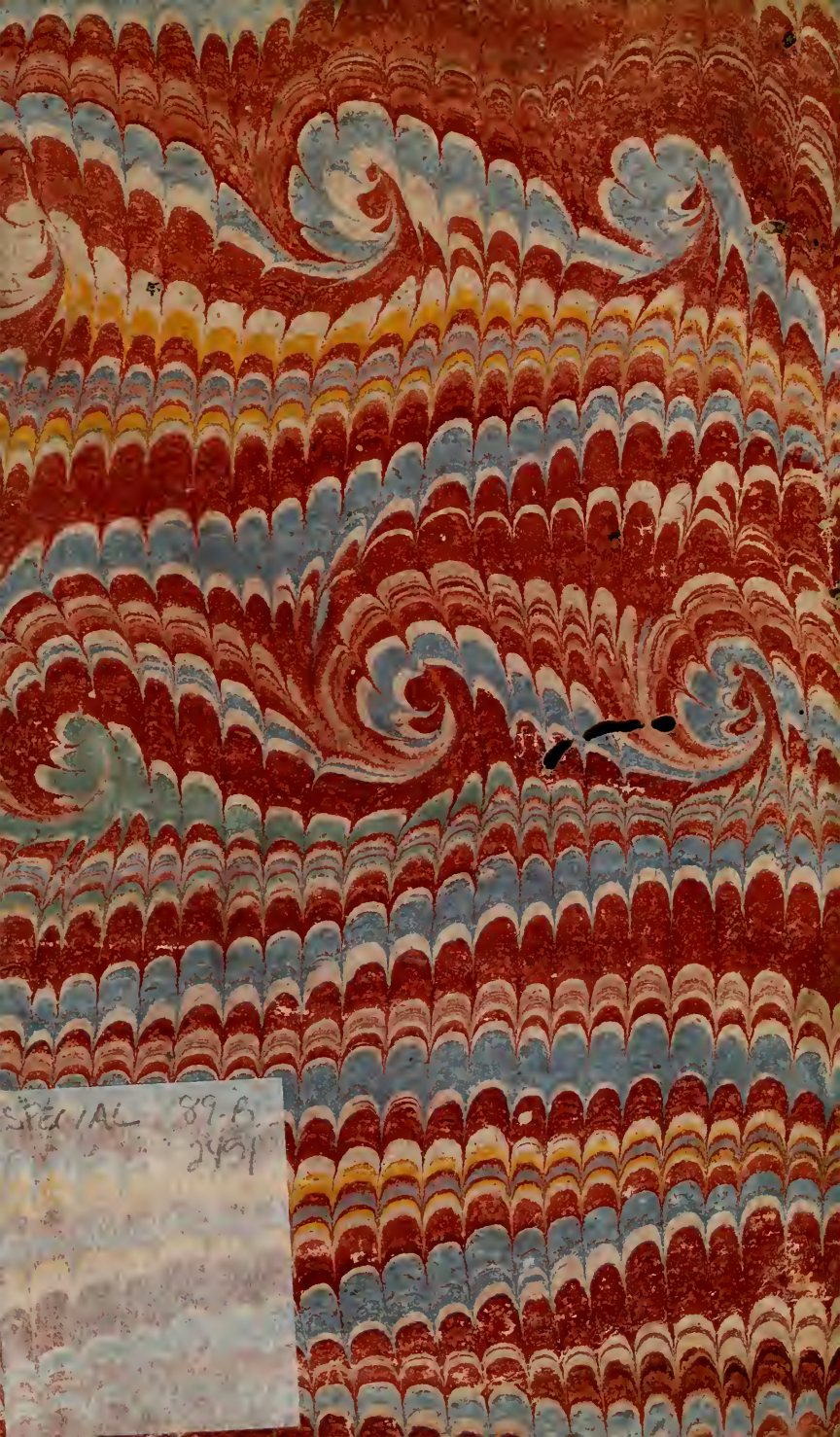
9. In *quum* & *cum* tantum quidem abest, ut lic. C. sit innovata, ut sit potius antiquior littera Q. pro C substituta & ejus vim habente. Utque inscriptiones veteres confirmant *cum*; tamen ab optimis auctoribus adhibitum *quum* tunc se maximè tuetur, quum ad differentiam præpositionis *cum* scribitur. Ita malle p. 99. lin. 9. legi *quum* pro *cum*, prout pag. 31. lin. 1. & alibi legitur. In aliis, contra lapides antiquos non affecto scribere loquutus, sequutus &c. multò minùs ita scribentes improbare.

Istam non in me cadentem censorii supercilii suspitionem ut a me averterem, malui in minùs certis utrumque ferre scribendi morem & ipsa hac verecundia meam apud severiores Judices causam dicere; exemplo antiquarum inscriptionum, quæ in uno sæpe lapide duplex scribendi genus ostendunt, ut in celebr. Cenotaphio Lucii. MAXIMUS & MAXSIMUS. Taceo Codices MSS.

Nec verò vellem, quenquam existimare, ista me in minutis quæstiunculis animadvertentem de ipsius aut integritate aut concinnitate styli adeo securum esse, ut nihil monendum habeam de his, quæ abrepto prava consuetudine, aut imprudenti exciderunt. Quæ minùs se prodit anxietas, si absolvit ab arrogancia, excusabit negligentiam; At negligentiam in aliis omnibus magis deprecandam, quam ubi inscriptionibus forte contigit, ad priscam &, verbo Petronii, pudicam simplicitatem paullo accedere propius, quam ad labentis Imperii & novarum quarundam inscriptionum subiles argutias. Sit aliter sentientibus integrum, in calamistris, in longè arcessitis & ambiguis dictionibus laudem quarere, ut pariter fas sit, alios omnino magistros ad imitandum mihi proponere, & partes planam rectamque dicendi rationem instaurantium, si non exemplo juvare, instituto sequi saltem; Immo ipsum vanæ operosæque artis neglectum, nisi id etiam vanum, affectare.

57 504

SPECIAL 89-B
2491

